Matei Vişniec

Dezordinea preventivă

CARTEA ROMÂNEASCĂ

Matei Vişniec

Dezordinea preventivă

roman

Cartea Românească
2011

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506

Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;

sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN : 978-973-23-2944-3

ISBN EPUB 978-973-46-2603-8

ISBN PDF 978-973-46-2604-5

www. cartearomaneasca.ro

Editura CARTEA ROMÂNEASCĂ

Bucureşti, Calea Victoriei nr. 115, sect. I

Pe copertă: Philibert Léon Couturier, *Sfatul şobolanilor,*

Musée Denon, Chalon-sur-Saône

Foto autor: Andra Bădulescu

elefant.ro

1.

— Am deschidere!

Ori de cîte ori spune „am deschidere” lui George îi sclipesc ochii. Nu ştiu dacă o spune în mod serios, în mod ironic sau autoironic. Dar dintre toţi jurnaliştii din redacţie el este cel mai excitat atunci cînd constată că *are deschidere.*

A avea deschidere înseamnă, în general, că în ziua respectivă s-a întîmplat ceva monstruos pe planetă: un nou atentat undeva în Orientul Apropiat, în Irak sau în Afganistan, un grav accident de cale ferată sau o catastrofă aeriană, o lovitură militară într-una din ţările care contează pentru e conomia mondială sau pur şi simplu izbucnirea unui nou scandal politic. În ultimul timp cele mai multe *deschideri* sunt legate de atentate, iar pentru George, *deschiderea* este mai *tare* cînd atentatul se produce în Europa.

Nu ştiu cine a inventat formula, dar mai toţi în redacţie sunt obsedaţi de *deschidere*. În definitiv e normal pentru un post de radio care transmite ştiri 24 de ore din 24. Cum spune George, *primul glonţ* e important într-un buletin de ştiri. Ascultătorul trebuie agăţat din prima, prima ştire este ca o locomotivă care trage apoi după ea toată seria de ştiri. Dacă prima ştire e *tare*, ascultătorul rămîne *lipit* de buletinul tău de ştiri, te urmăreşte pînă la sfîrşit, îţi rămîne fidel.

Sunt şi zile cînd plouă cu *deschideri*. George este fericit cînd are de ales între două, trei sau patru evenimente oribile pentru a-şi construi jurnalul de actualităţi. Uneori mi-l imaginez în ziua atentatului de la New York, pe 11 septembrie 2001, spunînd „ce mai deschidere!”. Cînd mai multe *deschideri* candidează pentru primul loc, discuţiile devin şi ele mai aprinse în redacţie. Cele două, trei sau patru *deschideri* sunt comparate între ele, oarecum ca nişte obiecte murdare... Unuia dintre ele i se va acorda coroana de lauri a zilei, dar cui? Celui mai *murdar,* bineînţeles. Dar cum să evaluezi *murdăria* umană a unei deschideri? Un atentat cu şapte morţi în Irak este mai important din punctul de vedere al *murdăriei* umane sau istorice decît un atentat ratat în plin centru al Parisului?

Cînd asist la aceste şedinţe de redacţie mi se pare uneori că visez sau că sunt aspirat de ficţiune. E ca şi cum, dimineaţa, aş avea de ales, pentru a ieşi în stradă, între mai multe cămăşi jegoase şi care miros teribil a sudoare. Şi

în fiecare dimineață trebuie să mă supun acestui ritual repetitiv: trebuie să aleg şi să pun pe mine cămaşa cea mai murdară, cea mai urît mirositoare, eventual cea mai pătată cu sînge.

Cum eu sunt ultimul venit în redacție, în general nu prea îndrăznesc să-mi dau cu părerea. George mă întreabă uneori, pe jumătate provocator, pe jumătate ironic, dacă am vreo *sugestie*. Între cinci soldați ruşi morți în Cecenia şi un vas olandez capturat de pirați în largul coastelor somaleze, care deschidere e mai *tare?*

— Hai, că tu ai ochi proaspăt, îmi spune George.

Alcătuirea unui jurnal presupune o alchimie savantă, bazată pe subtile criterii mediatice asortate cu o bună doză de cinism şi cu un pronunțat simț al spectacolului. George mă ia din cînd în cînd *sub aripa sa* şi îmi explică tehnicile de construire a unui buletin de ştiri:

— În principiu orice jurnal trebuie început cu ultima ştire. Dar de fapt, trebuie început cu ultima ştire *proastă*. Ştirile sunt ca nişte hălci de carne pe care le arunci în mijlocul unei haite de cîini flămînzi. Toată lumea e flămîndă de ştiri proaste. Cu cît le dai, pe unde, mai mult sînge, cu atît *ăştia* sunt mai mulțumiți.

Cine sunt *ăştia* nu e greu de ghicit: sunt ascultătorii. Iar George pare să fie în război cu ei, ba chiar îi dispreţuieşte puțin.

— Uneori îi aud cum mă ascultă, le aud respirația, îmi explică George. Toți sunt acolo, la celălalt capăt al firelor şi al antenelor, avizi de ştiri senzaționale, avizi de morți şi de sînge. Ştirile cu *morți* sunt doza lor cotidiană de oroare, fără ea *ăştia* nu mai pot trăi. Şi în parte noi i-am format aşa...

Eu încă nu mă simt vinovat de acest lucru dar George mă asigură: într-o bună zi ai să ajungi ca mine şi ca noi toți. Mai bine nu te făceai jurnalist.

2.

— Tu numeşti *asta* un interviu?

Întrebarea nu are în ea nicio urmă de răutate. George pare mai degrabă îngrijorat. I-am spus deja că am făcut studii de jurnalistică la Toulouse, dar el este atît de alergic, după cîte văd, la expresia *studii de jurnalistică* încît nici nu vrea să o audă, creierul său este incapabil să o recepteze şi să o prelucreze.

— Te-ai gîndit vreodată că *în tine* locuiesc mai multe fiinţe?

Punîndu-mi această întrebare George nu aşteaptă un răspuns. Mă priveşte cu o anumită intensitate şi simt cum încearcă să se adreseze *tuturor* fiinţelor din mine. Toţi suntem *aşa,* îmi explică el. Toţi purtăm în noi mai multe persoane, mai mulţi oameni vii care *suntem* noi la anumite vîrste, în anumite etape ale jocului nostru cu viaţa. Tu, care ai doar 24 de ani, eşti deja *locuit* de cel puţin trei sau patru persoane *clare, distincte*. În tine locuieşte încă un bebeluş de şase sau şapte luni care priveşte cu ochi mari la tot ce se spune şi la tot ce se întîmplă în jur. Această *fază* a vieţii tale nu a murit, nu a dispărut, bebeluşul stă încă undeva ascuns în fiinţa ta, în adîncul persoanei tale, se mişcă, mai are ochii larg deschişi, scînceşte uneori, întrucît i se face frică de necunoscut... Dar în tine mai locuieşte şi *copilul* care ai fost, acel copil de la vîrsta de cinci sau şase ani, copilul care izbucnea în rîs de trei sute de ori pe zi, acel copil *format* care ştie deja ce vrea, căruia îi plac anumite lucruri şi căruia îi displac altele, care are deja anumite vise şi anumite dorinţe. Acest copil este încă extrem de treaz în tine, este foarte atent la cum evoluezi *tu* şi mai ales dacă evoluezi în sensul viselor sale. Acest copil se mai joacă în tine şi uneori nu te lasă în pace, îl visezi sau mai bine spus îţi revine în vis sau chiar în viaţa de zi cu zi şi te inundă cu dorinţele sale sau chiar cu întrebări naive.

— Ce-ţi doreai cel mai mult cînd aveai cinci ani?

George formulează întrebarea ca şi cum ar fi copilul din mine.

— Îmi doream să am un cal.

— Poftim! exclamă George. Cînd aveai cinci ani îţi doreai să ai un cal şi-ţi spuneai că atunci cînd vei putea, cînd vei fi *mare*, primul lucru pe care îl vei face va fi să-ţi cumperi un cal. Ţi-ai luat cal?

— Nu.

George simte ruşinea care mă inundă în timp ce-i spun că nu mi-am *luat* cal. Şi nu e mulțumit de mine. De ce nu mi-am *luat* cal? Dorințele copilului din noi sunt extrem de puternice, reuşita unei vieți depinde uneori de concordanța cu aceste dorințe *inițiale*.

Dar, mai continuă George, în tine mai locuieşte şi un *băiat* de 12-13 ani, acel preadolescent care a fixat deja contururile lumii, se lasă inundat de primele îngrijorări metafizice şi începe să se întrebe serios ce va face mai tîrziu, ce roluri va trebui să-şi asume. Acest al treilea *om* din tine este şi mai vioi, poate şi mai prezent decît ceilalți doi, şi nu trebuie să te mire acest fapt, întrucît *el* este mai *recent*. Iar comunicarea ta cu *el* este şi mai intensă, probabil şi mai nuanțată, acest băiat a avut primele emoții legate de *ceilalți,* de şcoală, de colegi, de profesori, de dragoste şi chiar de sexualitate. El este deținătorul unora dintre cele mai adînci secrete ale tale, întrucît în ființa sa se află memoria primelor tale prietenii. El te priveşte, te urmăreşte, te însoțeşte cu nişte ochi şi mai atenți, şi mai vii... Undeva, în camera ta sau într-un pod sau într-un cufăr se mai află cu siguranță nişte caiete din vremea cînd acest băiat îşi nota sau îşi *desena* primele reflecții de viață... Dar, dar... în tine mai trăieşte un personaj, un om viu, *adolescentul* care ai fost înainte de a deveni bărbat. Acest om este şi mai aproape de ceea ce eşti astăzi, se află imediat sub pielea ta, dacă prin minune ai reuşi să te dezbraci de piele primul om cu care te-ai întîlni în tine însuți ar fi el, acest *adolescent* complicat şi probabil furios... Iată, deci, nu mai puțin de patru ființe care te *locuiesc*, patru ființe extrem de deosebite, deşi înlănțuite între ele... Imaginează-ți acum că un om de vîrsta mea mai poartă în el cel puțin *încă* două personaje, adultul dintre vîrsta de 25 şi 45 de ani, şi apoi acel bărbat copt şi din ce în ce mai frămîntat de spectrul bătrîneții. Iar un om la vîrsta senectuții *cară* în el şi mai multe ființe, cel puțin şase sau şapte persoane în total, dintre care prima este un sugaci şi ultima un bătrîn. Cînd te afli în fața unei ființe umane nu te afli niciodată în fața unui *singur* om. Te afli în fața unui grup de ființe înşurubate unele în altele iar atunci cînd vrei să-l faci pe omul din fața ta să vorbească, trebuie să-l provoci în aşa fel încît prin gura sa să se exprime toate *ființele* din el. Chiar şi unui politician corupt şi lipsit ce moralitate poți să-i pui o întrebare de natură să-l destabilizeze, întrucît *la anumite întrebări* răspund mai repede copilul din noi sau adolescentul din noi... Acum ai înțeles cum trebuie făcut un interviu?

— Da.

— Începe cu tine însuți, ca să exersezi. Intervievează-i pe aceşti oameni vii care locuiesc în tine.

3.

— De ce mă trezeşti?

— Vreau să stăm de vorbă.

— Despre ce?

— Despre un vis.

— Ce vis?

— Despre un vis care vine de la *tine*. Mă vizitează cu o anumită regularitate, este un vis-cometă, şi-a săpat o orbită în creierul meu, în subconştientul meu, de fapt... Nu mai ştiu cînd a început totul şi nici nu ştiu de cîţi ani vine să mă tulbure... Îi ştiu însă frecvenţa, vine cam o dată la cinci, şase luni, uneori mai des. De multă vreme mi-am propus să notez undeva ritmicitatea cu care mă *vizitează*, dar de fiecare dată mi-am spus: cum vrei să-l uiţi dacă începi să-i dai importanţă?

E un vis care te sperie?

— Nu, nu mă sperie, mai degrabă mă tulbură... Deşi îl recunosc imediat, mă tulbură totuşi... Şi cu toate acestea este un vis tandru, nu se transformă niciodată în coşmar... Are chiar o anumită fragilitate, este un vis care se *trezeşte* de fapt dintr-un somn al lui, se dezmorţeşte şovăielnic, bate la uşă *toc, toc,* şi mă inundă pe vîrful picioarelor, îmi reaminteşte ceva ce nu trebuie uitat. Un vizitator transparent şi tandru. Nu mă ameninţă, nu ia forma unui avertisment, nu mă întristează. Îmi povesteşte doar, îmi repovesteşte doar ceva ce nu s-a terminat, îmi pune în faţă un fragment din mine însumi, un fragment purtînd numele meu, eu sunt acel fragment cu 20 de ani în urmă. Ritmicitatea *trezirilor* sale ascunde însă un mesaj. Cînd am venit la Paris am crezut că voi scăpa de el, dar uite că nu scap. Deşi venind la Paris am avut impresia că am traversat *o frontieră.* Aş vrea să găsesc acea frontieră dincolo de care visul să nu mă mai viziteze.

— Nu înţeleg nimic din ce spui.

— Bine, să o luăm altfel. Spune-mi de cînd te joci de-a frontiera?

4.
(Tentativă de intrare în contact cu o ființă interioară)

Ochii verzi, genunchii mereu juliți. Cinci ani împliniți. S-ar spune un copil ca oricare altul, dar ceva începe să-l *transforme* pentru că trebuie să traverseze o *frontieră*. Cuvîntul e nou dar *traversarea* nu-l sperie, este deja pregătit. Şi, în plus, nu va fi *singur*, traversarea o vor face toți trei. Cînd *la traversare* te țin de mînă mama şi tata, înseamnă că nu eşti singur. Cum să fii singur cînd eşti *la mijloc* şi amîndoi te țin de mînă?

Şi apoi, nu ştie de ce, dar are impresia că frontiera este un fel de stradă. Va traversa deci o stradă, ceea ce nu pare foarte complicat. Poate că strada este, de data aceasta, puțin mai largă, poate că trotuarul din față nu e chiar vizibil. Dar toate acestea nu au nicio importanță, oricît de largă ar fi o stradă, tot o traversezi pînă la urmă. Se vor ține deci toți trei de mînă şi vor *trece*. Doar un singur lucru vor trebui să *nu* uite: în timpul traversării vor fi obligați să păstreze o tăcere desăvîrşită. Deci, în timpul traversării nu se pun întrebări, nimeni nu cere de mîncare sau de băut, toată lumea se concentrează *la mers*. Şi apoi, odată ajunşi de partea *cealaltă*, vor avea voie să facă tot ce-şi doresc.

Iată-i deci pe toți trei chiar în fața frontierei, şi nu le este frică. Lui, în orice caz, nu-i este frică deloc, dar deloc, mama şi tata l-au pregătit timp de zile întregi, i-au explicat totul, au şi făcut repetiții mai întîi într-un parc şi apoi într-o pădure. Ştie şi ce înseamnă *un secret*, pentru că această traversare a frontierei care arată ca o stradă trebuie să rămînă un secret, iar un secret este atunci cînd nu vorbeşti nimănui despre frontierele tale, despre frontierele din fața ta, despre frontierele din tine. Şi el n-a spus nimic, nimănui.

Şi iată, încep toți trei traversarea, traversarea acestei *străzi* foarte largi, mai largi decît toate celelalte străzi posibile, întrucît aşa sunt ele, *frontierele,* mult mai largi decît toate străzile din oraş. Şi în plus, traversarea se face pe timp de noapte. Dar nici acest lucru nu-l miră, ştia că va fi noapte, ai săi i-au explicat totul, această stradă-frontieră nu poate fi trecută decît noaptea.

E destul de frig afară, dar el se încălzeşte ţinîndu-i de mîna pe mama şi pe tata, mereu în mijloc, între ei, în siguranţă absolută. Toţi trei merg *repejor*, bărbăteşte şi în tăcere. Cineva se află mereu în faţa lor, o *călăuză*, dar nu au avut voie niciunul dintre ei să-i vadă faţa.

Din cînd în cînd încearcă să scruteze întunericul, să vadă pînă unde se întinde întunericul, dar mai ales să se uite la cer. Îi place mult acest cer de noapte, enorm, mai vast ca niciodată şi plin de stele mai mari ca niciodată.

Totul decurge ca la repetiţii, toţi trei merg, merg, *avansează*, nu e chiar uşor, traversarea unei frontiere durează, aşa sunt ele, frontierele, dacă vrei să le traversezi definitiv ai mult de mers. Se aude, dintr-odată, lătratul unui cîine şi el se bucură. Înseamnă că au ajuns *aproape*, sau că nu sunt singuri, sau că e lume în jur. Cîinele latră în urma lor, s-ar părea că s-a luat după ei. Încep atunci să alerge toţi trei, călăuza a dispărut brusc, două stele s-au ciocnit pe cer. El nu înţelege de ce au trebuit să înceapă să fugă, de ce trebuie să se teamă de acest cîine care se ţine după ei. Lui îi plac foarte mult cîinii, dintotdeauna i-au plăcut cîinii, de altfel ştie să le vorbească şi toţi cîinii au înţeles întotdeauna ce le spune. Nu s-a întîmplat niciodată încă să se fi întîlnit cu un cîine şi să nu-l fi mîngîiat, nu înţelege de ce trebuie să fugă de acesta…

Cineva strigă ceva şi fluieră în spatele lor. El observă, timp de o secundă, faţa congestionată a tatălui său şi tot pentru o secundă descoperă faţa în lacrimi a mamei. Pe mama n-a văzut-o niciodată plîngînd şi nu înţelege de ce plînge acum cînd toţi trei trebuie să se *concentreze*. Deschide gura ca să spună ceva, dar aerul rece îl îneacă. Şi totuşi, vrea să-i spună tatei să-l lase să vorbească puţin cu cîinele. Dacă într-adevăr cîinele i-a îngrozit aşa de tare, să-l lase pe el să vorbească puţin cu cîinele. Acest lucru îl uluieşte, să vadă nişte oameni mari care se tem de un cîine, să-i vadă chiar pe părinţii lui, îngroziţi din cauza unui cîine în timp ce el, un copil de numai cinci ani, este prieten cu toţi cîinii.

Dar nu, de data aceasta nimeni nu-l lasă să-i vorbească acestui cîine aflat chiar la cîteva salturi de ei. Simte doar cum tata îl înşfacă, îl ia în braţe şi începe să fugă şi mai tare ca înainte, deşi îi aude inima bătîndu-i nebuneşte, aproape gata să plesnească. Şi mai simte, dintr-odată, că mama nu mai e cu ei, în orice caz nu-l mai ţine de mînă, acum s-a apucat să mîngîie cîinele.

Ceva mai tîrziu, ajunşi de partea *cealaltă* a frontierei, îl întreabă pe tata ce s-a întîmplat. Unde a rămas mama?

A rămas cu cîinele, îi spune tata. Bietul cîine, avea nevoie de cineva, era un cîine foarte, foarte trist şi avea nevoie să-l mîngîie cineva *chiar atunci*, pe loc. O vor aştepta însă pe mama *mai încolo*…

5.

Sunteți ziarist şi vă pregătiți să plecați în misiune în Afganistan, în Irak, în Sudan, în Somalia, în Libia, în Columbia sau în Africa subsahariană? Puteți evita riscurile enorme ale unei astfel de misiuni apelînd la serviciile noastre.

131 de ziarişti ucişi anul trecut, iată o cifră macabră. Nu vă asumați riscuri inutile. Apelați la serviciile Agenției de Mediere şi Sejur în Zonele Dificile. Experiența noastră de peste 50 de ani în toate zonele de conflict ale lumii vă poate ajuta să rămîneți în viață şi să vă exercitați profesia în condiții ideale fără a înfrunta riscul de a fi ucis, răpit sau arestat. Trăim într-o lume complicată în care valorile nu sunt universale, iar tradițiile şi culturile multiple. Ceea ce unui occidental i se pare corect, just, normal sau plauzibil, pentru autohtonii dintr-un alt spațiu cultural şi dintr-o zonă de conflict poate părea greşit, nedrept, absurd şi provocator. Nu riscați această întîlnire brutală cu adversitatea. Agenția noastră vă poate organiza transportul şi sejurul în absolut toate țările, regiunile şi localitățile unde fac ravagii războaiele civile şi interetnice, conflictele religioase şi altele de natură mult mai sofisticată. În catalogul nostru găsiți repertoriate toate focarele de conflict actuale şi toate regiunile nesigure, de la zona Caucazului pînă la Kurdistanul turc, de la Somalia la zona tribală pakistaneză, de la zona Marilor Lacuri africane la regiunea Chiapas din Mexic.

Lectura occidentală a conflictelor de pe glob suferă de o gravă prejudecată egoncentrică. Întrucît Occidentul s-a crezut în centrul lumii şi descoperitorul unor valori aşa-zis universale, el crede că poate explica şi înțelege totul. Înfrîngerile din Vietnam şi din Afganistan, genocidul din Rwanda şi conflictul indo-pakistanez, interminabilul conflict din Orientul Apropiat şi chiar războiul din fosta Iugoslavie sunt tot atîtea dovezi că Occidentul interpretează totul în mod simplist şi superficial, utilizînd conceptele ideologiei corecte din punct de vedere politic. Anual peste o sută de ziarişti plătesc cu viața din cauza acestor prejudecăți.

În catalogul Agenției noastre puteți găsi toate tipurile de servicii pe care le oferim şi tarifele respective. Organizăm transportul pînă la zona de pericol şi ulterior deplasările cu mijloace de transport adecvate la fața

locului. Oferim locuri de cazare securizate în chiar *ochiul ciclonului* (ca să folosim o metaforă). Furnizăm ghizi şi interpreți, contacte cu toți beligeranții şi cu toate taberele aflate în conflict, cu autoritățile locale recunoscute de comunitatea internațională şi de ONU, precum şi cu autoritățile locale nerecunoscute de instanțele internaționale. Mediem interviuri cu toate persoanele vii aflate în zona *de pericol*, indiferent dacă aceşti indivizi sunt calificați drept terorişti, integrişti, mafioți, pirați, traficanți, disidenți, separatişti, rebeli, insurgenți sau revoluționari. Limbajul mediilor de informare occidentale nu are, deseori, nimic de-a face cu realitățile de pe teren. Cînd talibanii au luat pentru prima dată puterea în Afganistan, în 1996, presa occidentală îi numea „studenți în teologie". Occidentul spera încă, la acea oră, că Afganistanul îşi va găsi pacea şi stabilitatea sub regimul talibanilor şi că o anumită comunicare era posibilă cu ei. În general, cînd occidentalii decid să înceapă negocieri cu adversarii lor de pe diversele terenuri de conflict, brusc descoperim că presa nu mai foloseşte termenul de *terorist* pentru desemnarea inamicului şi recurge la concepte mai diluate precum cel de *rebel* sau chiar la termenul mult mai nobil de *insurgent.* A fost cazul în Irak, a fost cazul în Orientul Mijlociu, a fost cazul în diverse regiuni ale Americii latine.

Precizăm toate aceste lucruri pentru a vă face să înțelegeți de ce agenția noastră este apolitică: tot ce ne propunem este să vă ajutăm să vă întoarceți viu din misiuni dificile sau chiar imposibile.

Toate candidaturile sunt binevenite în cazul în care vă interesează serviciile noastre. Un contract de confidențialitate absolută va fi semnat înainte de a deveni clientul nostru.

(Agenția mediatică DP. Document intern.
Grad de confidențialitate CCC. Sursă: Sicklyleaks.)

6.

— Curînd vom deveni toţi nişte oameni-mlaştină, îmi explică George.

Conceptul îmi place, are ceva poetic. Colegul meu mai vîrstnic pare să-şi dea seama că lumea de astăzi nu mai poate fi înţeleasă decît cu ajutorul unor concepte total noi şi că numai poezia ni le poate furniza.

Ne aflăm într-unul din spaţiile amenajate pentru fumători, pe esplanada din faţa clădirii de 23 de etaje care găzduieşte Palatul Undelor. George coboară aici cam o dată la două ore, tunînd şi fulgerînd împotriva noii legislaţii care interzice fumatul în birouri. Spaţiul pentru fumători seamănă oarecum cu o staţie de autobuz, este chiar prevăzut cu un acoperiş pentru a-i proteja pe fumători în caz de ploaie. Oamenii vin, stau cîte patru sau cinci minute, cît durează fumatul unei ţigări, mai schimbă cîteva cuvinte şi apoi pleacă, de parcă le-a fi venit *mijlocul de transport.* Cînd plouă fumătorii se strîng unii în alţii, formează un fel de pachet uman compact, sau mai bine zis turmă tabagică. Cînd vremea e bună fiecare păstrează o anumită distanţă faţă de celălalt, fiecare se scufundă singur în savurarea propriei sale ţigări. Mie personal îmi place mai mult cînd plouă, mă simt bine în interiorul grupului *solidar*, oamenii încep să rîdă şi să-şi spună „parcă suntem o falangă macedoneană”. Din grupul compact emană un fum gros şi albăstrui, o anumită complicitate autoironică se instalează între fumători.

— Omul-mlaştină este îmbîcsit de informaţii inutile, îmi explică George. Omul-mlaştină culege informaţii de peste tot, de pe stradă, din vitrine, de la televizor, de la radio, de pe telefonul său mobil sau de pe Ipod-ul său, de pe computer şi de pe Internet, de pe Facebook şi din ziare… În fiecare secundă aproape omul-mlaştină se află în faţa unui ecran. El devine o sugativă informaţională, înghite tot, aspiră tot, se hrăneşte cu inutilitatea imaginilor şi a mesajelor primite. Creierele noastre devin nişte mlaştini, acesta este adevărul.

Personal nu-mi simt creierul pe punctul de a deveni o mlaştină informaţională, dar tot ce spune George mi se parte interesant.

— Iar *natura* unei mlaştini ştii în ce constă? mă întreabă George.

— În faptul că *stagnează.*

— Ia te uită! Bravo!

Odată reîntorşi în redacţie George mă laudă în faţa colegilor: „ăsta micu' a început să gîndească”.

Deocamdată aşa mi se spune în redacţie: *ăsta micu'*. Am înţeles că toţi stagiarii trec prin această fază cînd încă nu au nume. Dacă eşti tînăr şi ultimul sosit, devii automat *ăla micu'*. Mă întreb dacă nu cumva chiar George a început să mă interpeleze în acest fel, încă din prima zi. Ceea ce nu m-a deranjat din partea sa. George, fără să fie bătrîn, pare *ros* de viaţă, experienţa sa profesională este vizibilă pe faţă şi acest lucru mă impresionează.

— Mă, *ăsta micu'*, vino să ne spui de unde ai apărut tu aici.

— De la Toulouse.

— Şi ai lucrat deja în radio?

— Da.

— Unde?

— La Toulouse.

— Ia te uită!

Ia te uită vrea să spună că degeaba am lucrat eu în radio la Toulouse, la Paris oricum sunt considerat un *zero*. Chiar dacă ai în spate doi sau trei ani de radio la Toulouse, experienţa ta nu valorează doi bani la Paris. Pentru că Parisul este altceva decît Toulouse, pentru că nu se compară una cu alta. E clar?

Chiar din prima zi a intrării mele în redacţie, George mi-a dat prima lecţie de comportament.

— *Ăsta micu'*, să ştii că ţie îţi revine de acum misiunea de a te duce să iei cafea pentru toată lumea. Şi nu aştepta să auzi exclamaţia „ah, ce bună ar fi acum o cafea!”. Nu, este de datoria ta să întrebi din cînd în cînd, tare ca să audă toată lumea din birou, „cine vrea o cafea?”. Uite şi platoul cu găuri indispensabil operaţiunii, te înarmezi cu el şi te duci să ne aduci cafea. Găseşti un automat de cafea chiar *sub noi*, la etajul cinci. Dar nu ştiu de ce *la cinci* cafeaua e puţin cam insipidă, este mai bună cea de la *şapte*, aşa că vom aprecia foarte mult dacă faci un efort, dacă urci la şapte şi mergi pînă la capătul coridorului, acolo unde scrie scara F. Ei bine, acolo ai două automate gingaşe, total noi, din ultima generaţie... Ele *dau* cafeaua cea mai bună, şi e chiar mai ieftină cu cinci cenţi decît cea de la etajul cinci. Ei, ce zici?

— Da, şefu'!

— Să ştii că ne eşti simpatic la toţi.

7.

Ceea ce spun *scursurile* lumii interesează presa şi publicul în cel mai înalt grad. Publicul soarbe cu fascinaţie cuvintele asasinilor şi ale fanaticilor, ale nebunilor şi ale iluminaţilor. O bună parte din cuvintele pe care le auzim la radio şi la televiziune sunt pronunţate de oameni care ar trebui în mod normal să se afle fie în închisori, fie în spitale psihiatrice. Ţinem să le precizăm clienţilor noştri că delirul mediatic planetar nu a fost creat de Agenţia noastră. Noi nu facem decît să ne adaptăm unei realităţi şi să vă facilităm contactul cu ea.

În consecinţă, vă putem facilita contacte cu indivizi pe care Occidentul îi consideră *gunoaiele lumii* dar cărora le dă cuvîntul cu aviditate. Nu noi suntem responsabili de această contradicţie, noi nu facem decît să ne adaptăm *ei*. Practic nu există dictator, şef de clan, şef de bandă, torţionar, *guérillero*, fanatic religios, mogul, delapidator, asasin, mafiot, terorist, spărgător etc., care să nu vrea să se exprime în presa mondială în schimbul unei anumite sume de bani. Agenţia noastră vă poate ajuta să realizaţi reportaje şi interviuri, uneori chiar şi în direct, cu *răul* de pe planetă.

Vocea răului fascinează din punct de vedere mediatic, trebuie recunoscut acest lucru. Maşina mediatică are oroare de pedagogi şi de moralişti, de inocenţi şi de umanişti. Pe scurt, maşina mediatică îi consideră plictisitori pe predicatorii binelui. *Vocile răului*, însă, provoacă întotdeauna o creştere a audienţei şi un frison emoţional iraţional evident.

Imaginaţi-vă că aveţi de ales între două cărţi: una se intitulează *Confesiunile unui om care a fost torturat* iar alta are ca titlu *Confesiunile unui torţionar*. Fiţi sincer, pe care sunteţi *tentat* să o alegeţi? Pe a doua, bineînţeles. Instinctiv, veţi alege vocea răului, vocea călăului, pentru că vă este necunoscută. Ceea ce ar putea să vă spună *victima* vă puteţi, cît de cît, imagina. Dar ceea ce ar putea să vă spună *călăul* vi se pare mult mai interesant, mult mai original, mult mai *complex.* Sondajele realizate de noi pun în lumină faptul că 70 % dintre *consumatorii de cuvinte* sunt tentaţi să aleagă vocea răului. Alegerea este, cum spuneam, instinctivă. Opţiunea raţională, bazată pe recurgerea la un criteriu moral, este mai lentă decît opţiunea instinctivă, bazată pe *setea de spectacol.*

Examinați lista noastră de indivizi suspecți şi de nefrecventat cu care vă putem pune în contact pe toate cele cinci continente ale globului. Agenția noastră vă poate ajuta să-i intervievați, să-i fotografiați, să intrați chiar în intimitatea lor, să petreceți chiar o oră sau o zi sau o săptămînă împreună cu ei, să le cunoaşteți familia şi gusturile alimentare, să vorbiți cu ei despre orice subiect… Toți duşmanii civilizației occidentale sunt gata să-şi facă publicitate în mediile de informare occidentale, toți duşmanii democrației sunt gata să țină o rubrică permanentă în presa țărilor democratice.

„Gunoaiele lumii”, proscrişii civilizației, figurile cele mai macabre ale planetei sunt astăzi o mină de aur mediatică. Fiți primul care să o explorați şi să o exploatați. Agenția noastră vă furnizează cheile necesare.

(Agenția mediatică DP. Document intern.
Grad de confidențialitate CCB. Sursă: Sicklyleaks.)

8.

Nu, nimic de spus, George este efectiv simpatic. Şi în orice caz nu este el şeful redacţiei. Pe şef îl cheamă Gérard, el prezidează şedinţele zilnice, el veghează la linia editorială în general şi mai ales el *structurează* emisiunile importante ale zilei, cea de dimineaţă, cea de la ora 13 şi cea de seară, cînd difuzăm nu numai informaţii, ci şi interviuri şi analize.

George este efectiv simpatic, întrucît el a fost primul din redacţie care mi-a pus următoarele întrebări: ei, cum te simţi la Paris? nu e prea deprimant să *pici* dintr-odată într-un muzeu? ai găsit unde să stai? ţi-ai făcut ceva prieteni? dar ai mai fost la Paris, nu? dar cum ţi-a trecut prin cap să părăseşti un oraş ca Toulouse pentru Paris, ai înnebunit? de fapt ţi-ai pus în cap să faci o mare carieră în radio, este? părinţii tăi mai trăiesc? mama ta a rămas la Toulouse? asta înseamnă că maică-ta te ascultă în fiecare zi, este? şi tu chiar crezi că radioul mai are vreun viitor? de ce n-ai încercat la televiziune? chiar aşa, ai o pasiune pentru radio? şi vocea asta uşor timbrată de unde ai moştenit-o, pe *undă* maternă sau paternă? Da' o iubită ai? ia spune, vrei să mîncăm împreună la prînz?

Tot George m-a avertizat că Parisul nu este un oraş cu multe muzee, cum s-ar putea crede din exterior, ci un imens muzeu *locuit*. În consecinţă, cine nu e parizian get-beget, deci cine nu s-a născut direct în muzeu, riscă să se simtă la Paris, chiar dacă s-a instalat pe viaţă în capitala Franţei, un veşnic vizitator. Vrînd, nevrînd, trăind printre turişti, începi să ai o mentalitate de turist. Cînd traversezi Parisul, chiar dacă eşti grăbit, chiar dacă alergi ca să nu întîrzii la birou, te uiţi pe furiş la monumente şi le percepi ca pe nişte exponate. Viaţa la Paris are ceva ireal, te întrebi mereu dacă nu cumva visezi, aştepţi aproape *ora închiderii* cînd toată lumea părăseşte disciplinată muzeul. Nu e uşor de trăit într-un muzeu, trebuie să fii atent la *exponate,* să nu te apropii foarte mult de ele (altfel sună alarma!), trebuie să fii atent la oameni intraţi în transă şi să nu dai peste ei. Un muzeu impune întotdeauna un anumit tip de balet uman, într-un muzeu oamenii nu merg *normal*, ci dezordonat, în funcţie de emoţiile lor interioare. Există o mare diferenţă între cum *merg* oamenii la New York sau la Londra sau la Berlin, şi cum merg ei la Paris. Într-un muzeu oamenii *au dreptul* să fie meditativi, extaziaţi, să se oprească din cînd în cînd, să se întoarcă brusc… Toate

mişcările oamenilor, într-un muzeu, sunt lente şi imprevizibile. Într-un muzeu trebuie să ai întotdeauna o atitudine politicoasă, de fapt nu eşti niciodată tu însuţi, suporţi apăsarea obiectelor expuse, afişezi vrînd nevrînd o anumită religiozitate. Mai ales pentru oamenii care vin din provincie sau din străinătate şi se instalează la Paris, viaţa lor în acest oraş devine una *muzeistică.*

Îmi place să iau masa de prînz cu George. Îmi place în primul rînd, întrucît George nu are nicio logică în conversaţie. I se întîmplă des să înceapă o frază, să se oprească apoi la jumătatea ei, să o abandoneze, să treacă la altceva, să tacă apoi timp de cîteva minute bune, sau chiar să se ridice de la masă şi să plece în viteză. Felul său de a fi este ca un elixir liniştitor, în prezenţa lui mă simt bine, îmi dispar toate crispările. George *zappează* viaţa, îi *zappează* şi pe cei din jur, deci şi pe mine.

George îl *zappează* însă şi pe şeful cel mare, el este singurul care are curajul să-l contrazică frontal pe Gérard la şedinţele noastre zilnice de redacţie. Problema cu George este că detestă linia editorială urmată de *turma mediatică*, altfel spus de 99 % dintre posturile de radio şi de televiziune.

Gîndiţi-vă puţin, spune George, în fiecare seară ai impresia că exact acelaşi jurnal, cu aceeaşi listă de subiecte şi cu aceeaşi ordine de expunere a lor, se derulează pe trei sau patru canale de televiziune care se consideră în plus independente. Aceeaşi *ordine de bătălie* peste tot, practic un jurnal unic, doar cu prezentatori diferiţi. Cum Dumnezeu fac *ei* să spună în acelaşi timp aceleaşi lucruri şi să minuteze chiar la fel fiecare subiect?

Cînd îşi pune, mai ales în faţa noastră a tuturor, întrebări de genul acesta, George afişează o figură de turist indignat căruia i s-a furat protofelul în timp ce admira Gioconda.

— De fapt, ce vrei să spui cu *asta*? îl întreabă Gérard.

— Vreau să spun că pe această planetă informaţia are o singură sursă. Iată ce vreau să spun. Ceea ce pe mine mă *irită*. O singură sursă pentru toată lumea, şi noi toţi bem prosteşte informaţie de la aceeaşi sursă unică. Toţi întindem gîtul spre aceeaşi sursă pentru că suntem însetaţi şi mai ales pentru că nu avem timp să reflectăm. Iar atunci cînd ţi-e sete, ce faci? Bei de unde poţi, de la sursa cea mai apropiată. Şi nu te mai gîndeşti că e *unică.* Acum te-ai prins ce vreau să spun?

— Lasă-mă în pace, iar ai băut.

— De fapt, marea întrebare este *de ce suntem atît de însetaţi?*

În privința alcoolului Gérard are dreptate. George cam trage la măsea. Şi în general, după ora 11 dimineața nu mai poate *funcționa* fără să tragă cîteva gîturi de whisky. Ceea ce spune însă el despre *sursa unică* mă interesează foarte mult. Şi de fiecare dată cînd se întîmplă să luăm împreună masa de prînz, îl întreb:

— De unde vine, George, sursa unică?

— Vine dintr-un imens rezervor de apă subterană situat în munți în localitatea Fontaine de Vaucluse.

— *Merci*, George, acum am înțeles.

— Şi totuşi nu te mint. Ai fost vreodată în Provența, la Fontaine de Vaucluse? Nu e departe de Avignon.

— Ştiu, cunosc locul.

— Cînd ai fost? Vara sau iarna?

— Vara.

— Şi? Ai văzut pelerinajul? Mii de oameni urcă pe o cărare să vadă cum izvorăşte un rîu din pămînt. Un şir nesfîrşit care urcă şi un altul care coboară. Ca să vadă ce? Să vadă cum iese, din pămînt, cu o forță considerabilă, un rîu. Nimeni n-a reuşit niciodată să intre *înăuntru*, să vadă de unde provine jetul acela de apă. Unii spun că acolo se află o mare subterană şi că, din cauza aceasta, jetul are presiunea aceea uluitoare…

— Aşa arată o sursa unică?

— Vezi că începi să gîndeşti? În ziua de azi informația *se formează* exact aşa. Există undeva *o sursă* şi toată lumea se duce în pelerinaj la *sursă*. Şi cînd ajunge la sursă, ce vede? Vede o imensă cantitate de apă care iese printr-o gaură neagră, dintr-un fel de imensă alveolă subterană imposibil de explorat. Nimeni nu-i cunoaşte configurația, nimeni nu ştie cît de adîncă e, nimeni nu poate explica în mod clar de unde vine această apă. Clare sunt doar următoarele lucruri: apa e abundentă, jetul puternic şi sursa inepuizabilă. Eu însă ştiu ce se află la originea sursei…

George se uită în jur ca şi cum s-ar teme de cine ştie ce urechi indiscrete. Apoi îmi spune cu voce şoptită la ureche:

— La originea sursei se află *ficțiunea*.

9.

Imaginați-vă că explodează o bombă la Paris, la Madrid sau la Londra şi că *din întîmplare* dumneavoastră sunteți primul care ajunge la locul dramei pentru a-i fotografia sau filma pe supraviețuitorii îngroziți, ba mai mult, sunteți primul care îi intervievează pe martorii oculari ai atentatului. Imaginile dumneavoastră fac turul lumii, întrucît sunt cele mai *proaspete*, cele mai emoționante. Primele cadavre pe care le vede lumea sunt cele fotografiate de dumneavoastră, primii răniți sunt cei fotografiați şi filmați de dumneavoastră. Şi tot dumneavoastră sunteți cel care filmează primele echipe de salvare ajunse la locul dramei…

Imaginați-vă că undeva în Italia sau în Haiti sau în Chile sau în India are loc un cutremur şi că *din întîmplare* dumneavoastră sunteți primul care ajunge la locul dramei într-un moment cînd lumea este încă năucită, cînd mulțimea rătăceşte pe străzi şi cînd nimeni nu se gîndeşte încă la cei aflați sub dărîmături. Dumneavoastră sunteți primul care filmează dărîmăturile, primul care fotografiază o mînă inertă ieşind de sub o grămadă de moloz. Fotografia dumneavoastră devine un simbol al durerii şi al dezastrului, este preluată de toate agențiile de presă, este apoi expusă în galerii de artă şi devine o mostră de jurnalism de înaltă clasă…

Sau, imaginați-vă o lovitură de stat într-o țară latino-americană sau într-o țară africană importantă pentru economia mondială. Şi, *din întîmplare*, cine îi ia primul interviu noului dictator, cine filmează primele sale apeluri la reconciliere națională, cine fotografiază primele execuții sumare ale duşmanilor săi politici? Dumnevoastră, dumneavoastră ajungeți acolo primul, *din întîmplare*, şi deveniți pentru o vreme autorul unor imagini şi al unor informații cu caracter exclusiv.

Sau, imaginați-vă o grevă generală în Grecia. Sute de camionagii blochează peste noapte accesul la marile rafinării, precum şi toate axele principale care duc la Atena. Şi ca *din întîmplare* dumneavoastră sunteți acolo şi filmați primele convoaie de camioane care se apropie la ora 3 dimineața de Atena. Mai multe maşini ale poliției sunt incendiate sub privirile dumneavoastră, starea de urgență este declarată de guvern exact în momentul cînd dumneavoastră vă aflați însoțit de un cameraman în fața sediului primului ministru.

Sau, de ce nu, imaginați-vă declanşarea unui nou război, fie că trupele americane debarcă într-o țară din Orientul apropiat, fie că încep ostilitățile între două țări africane. Şi dumneavoastră sunteți acolo *din întîmplare*, primul jurnalist occidental care transmite chiar de la fața locului în timp ce mai multe avioane de vînătoare străbat cerul în diagonală iar de undeva se aude artileria.

Ei bine, cred că ați înțeles totul şi nu aveți nevoie de noi exemple şi detalii. Agenția noastră poate *organiza întîmplarea*.

(Agenția mediatică DP. Document intern.
Grad de confidențialitate CBB. Sursă: Sicklyleaks.)

9.

— Bună. Eu sunt Hélène. Eu am fost *aia mică* înaintea sosirii tale. Şi să ştii că nu beau niciodată cafea.

Hélène e foarte tînără, avem mai mult ca sigur vîrste apropiate, numai că ea a făcut deja trei copii. George consideră că e bine să ai copii, cît mai mulți copii, în felul acesta, spune el, îți creezi şi anticorpi împotriva ororii. Cînd ai copii şi griji multe legate de copii, actualitatea cu ororile ei devine secundară, nici nu mai asculți de fapt cu atenție ce se întîmplă în jur. Şi mai e ceva: cînd ai copii eşti obligat într-un fel să fii optimist, eşti obligat să crezi în viitor. Natura a avut de altfel grijă să construiască în aşa fel ființa umană încît indivizilor care devin mame şi tați li se atenuează sentimentul de dezgust metafizic.

— Urmăreşte puțin cum vorbeşte Hélène, ce raport are cu *limbajele,* îmi şopteşte George. Cînd Hélène îşi redactează buletinul de ştiri, intrăm în monotonia obişnuită, altfel spus în lista de orori cotidiene. Ascult-o cum înşiră Hélène ororile la microfon: *şapte morți, dintre care doi soldați ai Alianței Atlantice, în Irak; zece civili ucişi în mod accidental în Afganistan*; *atîția morți în Gaza, noi lupte şi atîția morți în Somalia, nu ştiu cîți turişti răpiți în Etiopia, un ostatic francez asasinat în Mali, cîteva atentate cu maşini-capcană în Pakistan cu atîția morți şi cu atîția răniți dintre care patru foarte grav, atîția morți în Filipine în urma uraganului Ketsana care a mai distrus atîtea zeci de mii de case pe deasupra, o nouă experiență cu o rachetă balistică în Iran sau în Coreea de Nord, două sau trei reuniuni la vîrf şi conferințe de tip G7, G8 sau G20 care oricum nu duc niciodată la nimic concret, nişte incendii de pădure în California, cancelarul german care spune că multiculturalismul este un eşec în țara sa şi toată Europa se cutremură, eventual un tsunami prin Marea Japoniei dar fără efecte prea grave, mai mult spaima,* şi aşa mai departe, şi aşa mai departe.

Hélène povesteşte toate ororile lumii pe un ton neutru şi destul de grav, dar cu o undă de înțelegere în voce, ca şi cum dincolo de aceste ştiri proaste vocea ei ar spune „nu vă panicați, în fiecare zi e la fel, de fapt oroarea e banală”. Fără îndoială, Hélène este cea mai bună voce din redacție pentru prezentarea jurnalului şi aceasta, întrucît… are trei copii. Ceea ce se simte de fapt în vocea ei este *esențial* pentru ascultător, în sensul că Hélène *îl*

ajută pe acesta din urmă să nu intre în panică. Mai precis, ascultătorul simte că această voce care enumeră catastrofe nu crede totuşi foarte tare în ele, vocea *prezentatoarei* rămîne încrezătoare în viitor, deci există o salvare.

Ascultătorul nu aude însă ce *spune* Hélène imediat ce iese din studio, şi e păcat, mare păcat, mai comentează George. Ah, ce minunată este Hélène, din punct de vedere *semantic,* imediat ce iese din studio! Pentru că Hélène, imediat ce iese de la microfon, pune mîna pe telefon şi sună *la ea*… Or, cînd Hélène sună la ea se produce brusc o totală schimbare de registru vocal, intrăm într-un alt univers semantic şi chiar într-un cu totul alt limbaj: *ei? a păpat? a făcut caca? i-ai schimbat pampersul? da' te-ai uitat bine la funduleț? nu are funduleţul roşu? nu s-a iritat? pune-i totuşi puțină pomadă… şi Flo? a păpat tot? da' a păpat şi legumele? păi dacă nu s-a atins de legume înseamnă că n-am făcut nimic… şi Claire? a cerut la oliță? cum a zis? bravo! să o laşi să se şteargă singură, auzi? păi da, a început să vrea, las-o singură… ce să cumpăr cînd vin? mai avem griş? lăptic mai e?*

— Înțelegi acum, insistă George, care este diferența dintre un jurnalist care mai crede în viitor şi unul căruia i se pare că totul e pierdut?

10.

Scoop. Cine nu ştie ce înseamnă un *scoop?* Informaţie importantă sau cu caracter senzaţional dată în exclusivitate. Acest cuvînt de origine engleză a pătruns aproape în toate limbile pămîntului. Are de altfel şi o sonoritate interesantă. *Scooooop.* În melodia sa se simte exclamaţia şi suspansul.

Scoooooooooooooooop.

Aţi înţeles că agenţia noastră poate să vă *faciliteze* accesul la *scoop.* Din momentul în care deveniţi clientul nostru, noi ne angajăm să vă furnizăm cel puţin două sau trei *scoop*-uri pe an, de natură să vă consolideze cariera.

Concomitent, însă, agenţia noastră se angajează să vă asocieze la *scoop*-uri colective. În lumea în care trăim, un *scoop* nu este doar o informaţie care ajunge la urechile publicului datorită perspicacităţii şi promptitudinii unui ziarist. Un *scoop* poate fi de asemenea pregătit, construit, produs.

Da, agenţia noastră produce *scoop*-uri individuale şi colective.

Vă felicităm pentru faptul că aţi ajuns să citiţi această frază. Înseamnă că sunteţi deja clientul nostru, că aţi semnat deja un contract cu noi. O nouă pagină se deschide în viaţa dumneavoastră profesională. Aţi intrat într-o nouă etapă de înţelegere a lumii, a jurnalismului, a actualităţii, a raporturilor dintre ficţiune şi realitate. Din acest moment faceţi parte din *familie,* din familia celor destinaţi să practice jurnalismul fără ipocrizie.

Cursul nostru de iniţiere în *scoop* începe cu prezentarea unei opere de ficţiune, a unui film realizat de Billy Wilder în 1951. Veţi descoperi în acest film admirabil preistoria *scoop*-ului. Titlul filmului are o puternică încărcătură simbolică: *The big carnival.* În unele ţări filmul a fost difuzat însă cu titlul şi mai inspirat de *Marea mascaradă.*

Iată pe scurt ce se întîmplă în acest film. Un jurnalist new-yorkez (interpretat de Kirk Douglas) intră într-o *pasă proastă* a vieţii: îşi pierde postul pe care îl avea la unul din marile ziare din New York şi ajunge să lucreze undeva la graniţa cu Mexicul, pentru un ziar local, într-un loc unde nu se întîmplă absolut nimic şi unde mediocritatea lumii este strivitoare. Ziaristul nostru este însă ambiţios, el vrea să-şi ia revanşa asupra destinului şi caută cu tot dinadinsul *un scoop.* La un moment dat, în peregrinările sale, aude că un miner a fost blocat undeva într-o galerie. Brusc, ziaristul are revelaţia *minei de aur* pe care o reprezintă acest subiect. Obţine

exclusivitatea pentru reportajele despre minerul blocat şi manevrează în aşa fel încît salvarea acestuia să dureze cît mai mult. Între timp, reuşeşte să provoace compasiunea şi interesul publicului pentru sărmanul miner (care de fapt căuta tezaure indiene prin galeriile unor mine părăsite). Nu contează însă ce făcea victima în adîncul pămîntului, important este că regiunea iese din amorțeală, o întreagă *chermeză* mediatică începe să se umfle în jurul nefericitului individ blocat în galerie, unii se roagă pentru salvarea sa, alții îl încurajează ca să reziste pînă cînd va fi terminată săparea unui tunel vertical destinat să-l aducă la suprafață, un cîntăreț folk compune şi un cîntec dedicat nefericitului care devine treptat un erou… Nu contează cum se termină filmul (omul blocat în galerie moare de epuizare şi totul se dezumflă brusc), important este că acest film merită văzut de orice jurnalist interesat de mecanismul construirii *scoop*-urilor şi de raporturile dintre informație şi ficțiune.

Pentru că merită comparat acest film cu ceea ce s-a întîmplat în vara anului 2010 cînd 33 de mineri chilieni au fost cu adevărat blocați într-o galerie. Săparea unui tunel vertical a durat atunci 69 de zile. Între timp, printr-o coordonare mediatică fără precedent, toate canalele de televiziune internaționale şi toată presa mondială i-a transformat în eroi. Pe toată planeta au fost retransmise în direct momentele scoaterii lor din galerie. La fața locului s-au deplasat 2.000 de ziarişti. Sute de camere de luat vederi şi de aparate de fotografiat au ținut să imortalizeze primele lacrimi de bucurie ale unui sărman chilian care s-a nimerit să fie tatăl primului miner scos la suprafață. Nimeni n-a vrut să rateze marele spectacol al salvării celor 33 de nefericiți. Preşedintele chilian, cu o cască de miner pe cap, a fost primul care i-a aşteptat cu brațele deschise pe cei aduşi rînd pe rînd din măruntaiele pămîntului. De altfel cota sa de popularitate a crescut atunci cu zece la sută. Preşedintele de atunci al Statelor Unite, Barack Obama, papa de la Roma şi alte şi alte zeci de personalități politice, din lumea afacerilor, ale sportului sau ale *showbiz*-ului le-au trimis minerilor mesaje sau i-au umplut de cadouri. Cineva i-a invitat chiar şi în vacanță pe insulele greceşti. Zeci de contracte cu reviste şi edituri s-au semnat atunci pentru ca toate acele momente să fie povestite de mineri dar şi de victimele lor. Întregii planete i s-a insuflat un sentiment de mîndrie, de unitate chiar în jurul unei aventuri care putea să fie o tragedie dar s-a încheiat cu bine. Iată că întreaga planetă poate fi solidară, iată că un anume sentiment de umanitate triumfă în ciuda diferențelor noastre culturale – acesta a fost pînă la urmă mesajul mediilor

de informare. Cei 33 de mineri au devenit nişte eroi planetari, unii n-au ezitat chiar să vadă în această cifră o coincidență tulburătoare cu vîrsta la care a murit Hristos, 33 de ani. Pe scurt, evenimentul a fost cel mai frumos *scoop* colectiv al anului.

Nu mai are rost să vă întrebaţi cine l-a organizat, bănuim că v-ați dat seama. O astfel de operațiune nu ajunge la astfel de proporții în mod *întîmplător*, doar prin simplu mimetism mediatic… Instinctul de turmă există, într-adevăr, în domeniul presei, dar el nu se poate transforma în *scoop colectiv mondial* fără o anumită încadrare logistică şi fără o clarviziune în privința scenariului.

(Agenția mediatică DP. Document intern.
Grad de confidențialitate BBB. Sursă: Sicklyleaks.)

11.
(Tentativă de intrare în contact cu o ființă interioară)

La cei 24 de ani ai săi era şi momentul să *evadeze.* Pentru prima dată în viață *locuieşte* singur, ceea ce îi dă o stare de beatitudine. Seara, cînd revine în mica lui garsonieră, se aşază în fața ferestrei şi rămîne aşa, nemişcat, multă vreme. Dialoghează îndelung cu *omul singur* şi *mulțumit* din el. A avut noroc cu această garsonieră, fereastra dă spre un parc cu arbori imenşi, i se spune scuarul René le Gall dar n-a avut încă timp să afle cine a fost René le Gall. Îi place să asculte liniştea din încăpere, această linişte din jurul său este confirmarea *independenței* sale. Rememorează toate spațiile, camerele, casele şi apartamentele în care a trăit pînă acum. *Ființele* despre care vorbea George, şi care trăiesc în el, se animă, ies din adînc şi se aşază la masă cu el gata să stea la taclale.

De casa în care s-a născut la Bucureşti îşi aminteşte vag. I-au rămas mai bine întipărite în minte *încăperile* bizare prin care a trecut după fuga din România, cînd a rămas singur cu tatăl său, după trecerea *frontierei*: timp de aproape două săptămîni au dormit aproape în fiecare noapte în alt pat, în altă încăpere, în alt oraş... Îşi aminteşte însă cu o anumită plăcere de o vilă în care au locuit ceva mai mult în apropiere de Viena, undeva într-un sat unde toate casele erau din cărămizi roşii împletite cu bîrne negre, iar acoperişurile erau şi ele foarte roşii. Mama îi lipsea, pentru că rămăsese *la frontieră,* dar în fața casei era un lac cu multe rațe, iar el vorbea cu ele. De acolo au plecat în Franța, direct la Toulouse unde au stat întîi la un hotel cu pereți de *pluş*… După încă doi ani a urmat *miracolul* şi *ruptura,* mama a reapărut din senin dar i-a plecat tatăl. Eternitatea s-a instalat în viața lui la vîrsta de şapte ani, cînd el şi mama au devenit colocatarii unui mic apartament de două camere. O *eternitate* întreruptă, decapitată definitiv cu o lună în urmă.

N-ar putea spune că a fost nefericit în tot cursul acestei lungi vieți comune cu mama, dar conviețuirea s-a transformat, totuşi, treptat, în două forme de singurătate, în două oglinzi aşezate față în față. Venise deci momentul cînd trebuia operată separarea, cînd trebuiau *sparte* oglinzile.

Mai ales el, prea devenise *o oglindă* invadată de toate gesturile mamei, de toate gîndurile ei şi mai ales de toate ambiţiile ei legate de fapt exclusiv de *viitorul copilului.* Mama se reflecta excesiv în el, copilul devenise *creaţia* ei în care se privea clipă de clipă, chiar şi în timpul somnului, chiar în acele ore ale zilei cînd erau despărţiţi…

Acum, în garsoniera lui de tînăr adult, e în stare să stea nemişcat în întuneric timp de o oră sau două, să asculte cum trec secundele prin creierul său şi cum i se îndepărtează trecutul. Atinge, mîngîie, pipăie mobilele pe care le-a ales el însuşi, lampa pe care şi-am cumpărat-o cu mîna lui. Are şi o scîndură de călcat, o instalează şi o contemplă îndelung: e suplă, e *moale,* el a descoperit-o într-un magazin de ustensile casnice acum două zile şi a cărat-o personal, cu un sentiment de mîndrie, la el *acasă.* Acum îşi calcă singur cămăşile ascultînd *jazz* la radio. Iar aparatul de radio tot el şi l-a ales, de altfel este primul lucru pe care şi l-a cumpărat chiar în ziua cînd a ajuns la Paris.

O senzaţie cu totul nouă se formează în el, s-a *ancorat* în sfîrşit de ceva solid. E ca şi cum de la vîrsta de cinci ani ar fi plutit continuu în derivă, iar în prezent ar fi ajuns la un fel de ţărm. Iată-l păşind în sfîrşit pe un teren *ferm*, simte pentru prima dată senzaţia de soliditate sub tălpi. Din acest motiv se şi plimbă, de altfel, desculţ prin încăpere iar într-o dimineaţă a ieşit desculţ chiar şi în parc.

Ar umbla desculţ şi prin cartier, s-ar duce desculţ să-şi cumpere lapte şi croasante, dar nu vrea să atragă atenţia lumii din cartier asupra lui. Dimineaţa, în parc, e altceva. Se trezeşte uneori devreme, la ora şase, şi iese să se plimbe prin iarbă într-un moment cînd parcul este încă pustiu. Nu aleargă niciodată, nu-i place să alerge (*sechele* din copilărie). Iarba este perfect tunsă, peluzele sunt perfect întreţinute, geometria lor îl sperie puţin dar este atenuată de frunzele care cad şi introduc un element de dezordine în univers. Face turul parcului, o dată, de două ori, respiră aerul rece de dimineaţă şi se consideră o parte componentă a acestei oaze de verdeaţă atît de discrete, unde nu vine niciodată niciun turist. La Paris sunt miraculoase aceste parcuri de cartier *invizibile* pentru turişti, deşi alături de parcul său se află celebra manufactură Gobelin unde încă se mai ţes tapiserii şi covoare după vechile tehnici artizanale. Între ora şase şi şapte dimineaţa această grădină este numai a lui, el este singurul ei stăpîn, singurul ei admirator. Nu o împarte decît cu grădinarul care deschide cele patru intrări la ora şase fix, omul îl cunoaşte deja, uneori chiar îi deschide poarta de metal cu grilaj înalt

şi-i spune: „poftim, e a dumneavoastră”. E ca şi cum i-ar face un cadou, ca şi cum grădinarul ar fi rege şi i-ar oferi în dar o superbă grădină cu peluze, arbori şi straturi de flori. „Dacă tot aţi venit primul aici şi atît de devreme, atunci luaţi-o.” El îi mulţumeşte şi pătrunde imediat pe domeniul primit în dar, deşi uneori se vede obligat să mai schimbe cu regele-grădinar cîteva fraze banale de genul „se anunţă o zi frumoasă” sau „parcă e ceva mai frig astăzi, nu?”.

Instalarea în *independenţă* nu este însă simplă, chiar dacă savurează liniştea din jurul lui. În mintea sa vocea mamei este încă foarte puternică, extrem de prezentă, dilatată excesiv. Uneori gîndeşte cu vocea ei şi acest lucru devine insuportabil, gîndurile sunt ale *lui* dar le emite cu vocea *ei*. El încearcă să protesteze, îşi spune: gîndurile acestea sunt ale mele, ieşite din creierul meu prin propria mea forţă şi voinţă de a gîndi, sunt gînduri care mă privesc personal, de ce trebuie să o aud pe mama ca pe un ecou în spatele cuvintelor? Imposibil de extirpat însă această voce din el. Cel mai neplăcut este însă atunci cînd se plimbă *cu ea* prin Paris. El vrea să fie singur cu Parisul dar îşi aude mama în creier, cu accentul ei est-european de care nu s-a debarasat niciodată. Uneori chiar i se întîmplă să se întrebe dacă tot ceea ce *i se pare* că vede în jur a fost captat de propriii lui ochi sau de ochii *ei*. Şi imediat trebuie să recunoască un lucru jenant: o parte din ceea ce vede el ajunge în continuare în simţurile sale prin filtrul privirii *ei*, ea fiind o prelungire vitală şi biologică *supărătoare* în fiinţa lui. Ce oroare! Largi felii din viaţa trepidantă din jur îi sunt descifrate în continuare de o mamă aflată la 700 de kilometri distanţă.

În semn de protest amînă explorarea sistematică a Parisului. Vrea să descopere unele locuri fie *singur*, fie deloc.

Totuşi, totuşi, totuşi, pe măsură ce trec zilele se simte tot mai bine fără ea, deşi se simte încă observat de ea. Se simte împovărat şi de adevărurile lor amînate, de tot ceea ce *ea* nu i-a spus încă şi de întrebările pe care nu a îndrăznit el să i le pună. Din cauza acestor lucruri nespuse nu se pot, iată, despărţi în mod radical. Dar şi din cauza altor detalii cotidiene, cum ar fi faptul că ea declanşează discuţii imaginare cu el, iar el o *aude.* Chiar şi faptul că *ea* nu îl sună în fiecare zi, aşa cum s-ar fi aşteptat, i se pare suspect. Dacă *ea* nu-l sună în fiecare zi înseamnă de fapt că ştie totul despre el, că îi ştie programul pas cu pas, că mama i-a plasat o cameră spion de luat vederi în creier şi microfoane minuscule în urechi.

Uneori chiar îl amuză, cînd îşi dă seama cît de prezentă este ea în gesturile lui cotidiene. Cînd intră la brutărie ca să-şi cumpere o baghetă, *el* este cel care spune „bună ziua, o baghetă vă rog”, dar *ea* este cea care spune apoi „mulțumesc, la revedere”. Cînd îşi face cumpărăturile la supermarket, *el* este cel care trece printre raioanele cu produse, dar *ea* este cea care întinde mîna şi-i alege felul de brînză (cu grăsime redusă), marca de sos de spaghetti şi mai ales legumele şi fructele. La restaurant *el* este cel care plăteşte dar *ea* este cea care verifică nota de plată şi numără restul. Chiar şi cînd traversează strada, *el* este cel care aşteaptă să vină verdele la semafor, dar *ea* este cea care se mai uită o dată la stînga şi la dreapta ca să fie sigură că *amîndoi pot* începe traversarea.

La fel se întîmplă şi cînd *sunt* acasă, de exemplu *el* aprinde lumina cînd intră la baie, dar *ea* este cea care nu uită să o stingă atunci cînd el a ieşit. Cînd vrea să se spele pe dinți *el* este cel care ține periuța în mîna stîngă şi *ea* este cea care apasă cu mîna dreaptă pe tubul cu pasă de dinți, întotdeauna de jos în sus, ca să fie golit tubul de jos în sus, întrucît aşa durează mai mult… Iar cînd *el* se priveşte în oglindă în spatele imaginii lui mai apare, în mod inevitabil, una: este silueta ei fluidă încercînd să se ascundă în umbra lui.

12.

Imaginați-vă că într-o bună zi răutatea, egoismul, minciuna şi ipocrizia dispar din univers. Niciun bărbat nu-şi mai înşală soția, nicio femeie nu-şi mai vorbeşte de rău soacra, colegii de birou nu se mai bîrfesc. Niciun copil nu mai întîrzie la şcoală şi nu se mai foieşte în timpul orelor. Niciun politician nu mai promite marea cu sarea şi toți cetățenii încep să-şi plătească în mod corect impozitele. Niciun preşedinte nu se mai agață cu orice preț de putere, toți ambițioşii politici ai acestei lumi acceptă ideea că într-o singură viață nu te poți afla la putere decît o singură dată pentru un unic mandat de patru ani.

Imaginați-vă deci această zi uluitoare cînd niciun taximetrist nu te mai încarcă la preț şi niciun proprietar nu-ți mai cere chirie excesivă. Suporterii sportivi nu mai strigă porcării pe stadioane, nimeni nu mai insultă pe nimeni, hoții nu mai fură. Nimeni nu-şi mai lasă resturile de la picnic pe plajă, pe iarbă sau în pădure. Oamenii devin politicoşi, nimeni nu-şi mai invidiază aproapele dacă e mai dotat şi cu mai mult noroc. Autoritățile de la Pekin îi eliberează pe deținuții politici, Coreea de Nord se deschide către lume, sîrbii şi kosovarii se împacă şi creează împreună o federație, India şi Pakistanul renunță să se mai bată pentru Caşmir şi-l transformă în parc turistic mondial... Toți rebelii de pe planetă depun armele, în Afganistan talibanii acceptă reconcilierea națională, traficul de droguri se opreşte pe glob, mafiile se autodizolvă. Israelul face pace cu arabii, regiunea Gaza devine cea mai prosperă din Orientul Mijlociu, şiiții şi suniții uită brusc de toate animozitățile lor istorice şi încep să construiască împreună democrația în lumea musulmană...

Imaginați-vă toate acestea doar ca un început de şir de veşti bune... Şi mai imaginați-vă cum ar arăta lumea în momentul concretizării acestor veşti bune şi ce ar însemna o asemenea lume pentru jurnalişti.

Ar însemna, din păcate, moartea presei.

O lume fără dezordine este sinonimă cu moartea presei, cu moartea mediilor de informare, cu moartea mediatică a umanității.

Înțelegeți prin urmare de ce maşina mediatică nu este compatibilă cu pacificarea totală a aventurii umane. Ştirile din paradis nu interesează pe nimeni, serenitatea universală nu produce frison emoțional. Pentru ca

maşina mediatică să poată funcționa, ea are nevoie de o întreagă armată discretă de *creatori de dezordine*. Iată adevăratul motiv pentru care Agenția v-a selectat, v-a inițiat şi v-a integrat în sînul ei. Avem nevoie de creatori de dezordine imaginativi şi îndrăzneți.

Un creator de dezordine este un *artist* care imaginează scenarii de introducere a ficțiunii în realitate. Maşina mediatică are această forță, de a planta pe terenul actualității germenii de dezordine imaginați de dumneavoastră. Uneori aceste *semințe* ale dezordinii au nevoie de cîțiva ani buni, sau chiar de un deceniu de gestație pentru a se manifesta.

Încercați să vă imaginați cum ar fi arătat primul deceniu al acestui mileniu fără aceste scenarii ale dezordinii care au fost atentatele de pe 11 septembrie 2001, intervenția militară americană în Irak, alegerea unui preşedinte de culoare la Casa Albă, criza financiară din 2008, accidentul nuclear de la Fukushima sau scandalul de viol în care a fost implicat în 2011 unul dintre cei mai puternici oameni de pe planetă, Dominique Strauss-Kahn, pe atunci preşedinte al Fondului Monetar Internațional. Şase evenimente care au furnizat, doar ele, peste 50 % din carburantul maşinii mediatice planetare timp de 10 ani. Or, scenariile acestor *focare de dezordine* au fost imaginate încă de la căderea comunismului, din 1990. Aşa după cum scenariile elementelor de dezordine pentru perioada 2010-2020 se fabrică *acum.*

Iată de ce avem nevoie de imaginația şi de competența dumneavoastră. Tot ce ne puteți propune în materie de *dezordine preventivă* este binevenit.

(Agenția mediatică DP. Document intern.
Grad de confidențialitate BBA. Sursă: Sicklyleaks.)

13.

Ieri, în timp ce prezentam jurnalul de la miezul nopții, m-am încurcat la cifra *trei.* M-am împiedicat de ea, nu ştiu ce s-a întîmplat dar în loc să spun *trei* am spus *treisprezece*. De fapt am înlocuit un cuvînt cu un altul, un cuvînt scurt cu un cuvînt lung, şi nici acum nu-mi dau seama ce a fost în capul meu pentru că *trei* şi *treisprezece* se pronunță în mod diferit, au nevoie de o respirație diferită pentru a fi sonorizate, nu se aseamănă decît aparent şi, în plus, între cele două *cantități* distanța este destul de mare.

Deci, în loc să spun ***trei*** *soldați americani au murit la Bagdad în urma exploziei unei maşini capcană* am spus ***treisprezece*** *soldați americani au murit la Bagdad în urma exploziei unei maşini-capcană.* Ciudat, în timp ce spuneam ***treisprezece*** *soldați americani au murit la Bagdad în urma exploziei unei maşini capcană* în mintea mea vocea mea de rezervă striga „e o prostie ce spui, şi în plus nu e adevărat”. Eram în studio cu George care îşi aştepta rîndul pentru a prezenta principalele titluri ale presei de a doua zi. Aşa că l-am privit imediat, scurt, pe George. Voiam să-i văd reacția, mă aşteptam să-l văd tresărind, să facă ochii mari, să se uite mustrător la mine. George era însă scufundat în lectura foilor din fața sa şi din cînd în cînd, cu un pix în mînă, mai adăuga cîte un cuvînt sau mai tăia unul.

Şi, întrucît George nu a avut nicio reacție, nu m-am corectat nici eu. *Trei* sau *treisprezece*, lumii de fapt nu-i pasă, aş spune chiar că *i se rupe.*

Există, de fapt, informații de genul acesta pe care i le poți da lumii şi nimeni nu le verifică vreodată. Aceste informații sunt considerate oricum normale, *plauzibile* în orice caz. Deci banale. Ele curg peste noi în mod cotidian, suntem împroşcați cu ele continuu, formează grosul pachetului de ştiri zilnic. *Trei activişti palestinieni ucişi de o rachetă israeliană în Gaza. Trei soldați israelieni ucişi de un comando palestinian la granița cu Libanul. Trei civili înjunghiați la trecerea unui baraj rutier în nordul Algeriei. Trei morți în urma unui atac cu mortiere în Caşmir. Trei turişti francezi luați ostatici în Mali. 30 de mineri morți în urma prăbuşirii unei galerii în China. 300 de morți în trei zile pe fond de epidemie de holeră în Haiti.*

Iată genul de informație care nu mai spune, de fapt, *nimic.* Lumea nici măcar nu o mai aude. În fața acestor morți repetitive ascultătorul este de

multă vreme imunizat, ele au devenit un fel de zgomot de fond.

Încep să resimt şi eu acest lucru, de mai bine de o lună, de cînd Gérard mi-a încredinţat tranşa de noapte. Între ora 23 şi ora două noaptea, eu sunt cel care redactează patru buletine de ştiri de cîte 10 minute fiecare şi tot eu alerg în studio ca să le citesc la oră fixă. George mă supraveghează discret, de altfel după ora zece seara rămînem singuri în redacţie, un fel de calm binemeritat se instalează peste ecrane, peste teancurile de hîrtii şi de ziare, peste birouri şi peste căştile încă agăţate de computere (aceste fire lungi şi încîlcite îmi evocă de fapt nişte cordoane ombilicale uitate, de ce oare nimeni nu a avut curajul să le taie?).

— La această oră, îmi spune George, ştirile sunt *tocite.* Nimeni nu mai ascultă în orice caz în mod serios buletinul de ştiri. Poate doar şoferii de taxi care îşi încep turele de noapte şi chirurgii care au stat toată ziua în blocuri operatorii iar acum s-au pus în maşină ca să se întoarcă acasă.

Între ora 23 şi ora două noaptea simt, într-adevăr, *de cealaltă parte*, o anumită torpoare. Iar lista mea de *morţi* nu-l face nicidecum să tresară pe ascultător. I-ar trebui, cu siguranţă, o doză dublă sau chiar triplă pentru a-l scutura puţin, pentru a-l face să-şi ciulească urechea. Între aceste ore, mi-ar trebui, pentru a-l ţine treaz pe ascultător, mult mai mulţi morţi, mult mai multă oroare, mult mai mult sînge, mult mai multă cruzime. Mi-ar trebui două avioane care se izbesc de cei mai înalţi zgîrie-nori din New York, mi-ar trebui zece bombe care explodează în acelaşi timp în mai multe trenuri la Madrid, mi-ar trebui un atac terorist într-o şcoală din Osetia de Nord cu sute de copii ucişi. Poate că acest tip de ştiri, difuzate cu artileria grea, ar putea avea efect asupra lumii între orele 23 şi două noaptea.

George rîde:

— Ceea ce ar merge la ora asta ar fi nişte poveşti cu vampiri.

Da, buletinul meu de ştiri este obosit la sfîrşitul zilei. În schimb, colegii mei de dimineaţă jubilează. Peste noapte se acumulează noi orori şi jurnalele dintre orele şase şi nouă dimineaţa sunt mult mai *viguroase.* Este momentul cînd efectiv îl simţi pe ascultător cum tresare în baie sorbind cu urechile radioul în timp ce se rade. Lista de orori a jurnalului de dimineaţă este primul său mic dejun mental. Înainte de a-şi bea cafeaua, chiar în timp ce se spală pe dinţi, un prim eşantion din mizeria lumii îi penetrează creierul, îi hrăneşte neuronii.

14.
(Tentativă de intrare în contact cu o ființă interioară)

De fiecare dată cînd mama îl sună ca să-l întrebe cum se descurcă *singur* la Paris, el simte cum se înăbuşă, absența ei îl reinvadează brusc într-un mod violent şi se regăseşte exact în aceeaşi stare de spirit ca atunci cînd a pierdut-o pentru prima dată, la frontieră. Îl reinvadează deci, brusc, *absența* ei brutală de atunci, acea absență pe care a resimțit-o ca pe o prăpastie, ca pe o suspendare a simțurilor. Iar primul simptom al acestei invazii, al faptului că *absența ei* îl locuieşte din nou, este surditatea. Mai precis, redevine surd. Nu ştie prea bine de ce, dar absența violentă a mamei îi paralizează în primul rînd *auzul.* Bineînțeles, această senzație de surditate, de recădere în surditate este mult mai puțin puternică *acum.* Trecerea timpului a mai atenuat acest reflex condiționat, dar nu poate să uite că prima mare absență a mamei din viața sa, intervenită imediat după trecerea frontierei, s-a manifestat la el, în ființa sa de copil, sub forma unei lungi perioade de surditate.

Nu, nu poate să uite cum a devenit aproape imediat surd după ce a trecut *frontiera-stradă.*

Era un copil de cinci ani absolut normal, vioi şi încîntat de viață, dar iată că *acum* nu mai aude nimic. Se află împreună cu tatăl său de cealaltă parte a *frontierei-stradă*, în perfectă siguranță. Tatăl îl simte neliniştit şi-i spune că totul este în regulă, mama li se va alătura peste foarte puțină vreme. *Îndată,* spune el, *vine îndată.* Se urcă apoi, amîndoi, într-un autobuz şi continuă să se îndepărteze de frontieră. Această lume de *dincolo* de frontieră nu i se pare total diferită de cea din care au plecat, dar constată că dintr-odată nu mai înțelege ce se vorbeşte în jur. Nici măcar atunci cînd tatăl său vorbeşte cu şoferul autobuzului nu înțelege ce-şi spun. Dintr-un motiv bizar, toată lumea a inventat o limbă nouă din care el nu înțeleg niciun cuvînt. Fără îndoială, oamenii de aici vor să-şi comunice *anumite* lucruri fără ca el să ştie ce-şi spun. Acest lucru i se pare total nedrept, profund nedrept. De ce aceşti oameni *mari* au brusc atîtea secrete să-şi spună încît au inventat o limbă cu totul nouă?

Cum nu mai înțelege nimic din ce se vorbeşte în jurul său, el are, evident, dintr-odată, impresia că a devenit surd. Cuvintele nu-i mai pătrund în urechi, i se opresc la un milimetru de timpan. A fost trădat de cuvinte, acesta este adevărul. Acele cuvinte dulci pe care le ştia înainte de traversarea străzii-frontieră, acele cuvinte cu care se împrietenise atît de mult nu mai există, l-au abandonat. Resimte o imensă tristețe şi-i vine să plîngă. De ce a fost abandonat de cuvinte? Da, înțelege că mama a trebuit să rămînă *acolo* ca să se îngrijească de bietul cîine, acest lucru pînă la urmă l-a înțeles. L-a înțeles cu greu dar este, totuşi, *o explicație.* O explicație logică. Dar dispariția cuvintelor îl tulbură profund. De ce această revoltă bruscă a cuvintelor? De ce s-au retras ele din urechile lui, din creierul lui?

Cum nu mai poate avea încredere în cuvinte, simte că urechile i-au devenit inutile. De altfel şi le acoperă cu mîinile ca să nu mai audă chiar nimic. Chiar şi cînd îi vorbeşte tata, singurul om căruia totuşi îi înțelege cuvintele, îşi ține mîinile pe urechi. I s-a făcut, brusc, o imensă frică de cuvinte. Nici măcar cuvintele din singura limbă pe care o cunoaşte nu mai vrea să le audă. Simte de altfel cum se sufocă în această nouă lume unde cuvintele majoritare sunt total diferite. Întrucît nu mai are încredere în cuvinte şi în propriile sale urechi, contactul cu lumea din jur se face acum exclusiv prin celelalte simțuri: priveşte totul cu ochi de două ori mai mari, atinge totul cu mîinile, respiră profund aerul de *aici* ca să identifice noi mirosuri, şi reîncepe să ducă totul la gură exact ca atunci cînd era bebeluş.

Perioada de surditate durează cîteva luni bune, timp în care traversează, împreună cu tata, mai multe zone de cuvinte *ostile.* Pentru că aceste cuvinte ostile nu sunt toate la fel, ele formează nişte mari *armate*. Iar aceste mari armate sunt foarte diferite între ele. Şi el simte cînd *o armată* este înlocuită cu alta. Şi mai e ceva, în ciuda faptului că se apără cu furie şi-şi acoperă urechile ori de cîte ori cineva vrea să-i vorbească (fie chiar şi tata), cuvintele ostile ajung totuşi în creierul său şi rămîn înfipte acolo. Iar în acest moment are în creier mai multe armate de cuvinte ostile care nu se amestecă niciodată, doar se pîndesc reciproc. Iar fiecare *armată* este condusă de un *general*. Primul *general* care i s-a înfipt în creier în fruntea unei armate de cuvinte ostile este cuvîntul *Serbia.* Tata este de fapt cel care i l-a înfipt în creier, el i-a repetat de mai mult ori fraza „acum traversăm Serbia, nu trebuie să te temi de nimic, aici se vorbeşte sîrbeşte, e normal să nu înțelegi niciun cuvînt”. Numai că lui nu-i place cînd se vorbeşte sîrbeşte, cuvintele sîrbeşti îi lovesc urechile şi mai ales îl zgîrie pe limbă şi în gît şi

apoi îi sîngerează în creier. N-a ştiut niciodată că uneori cuvintele pot răni, că pot face atît de mult rău…

Mai există un cuvînt care i-a explodat în creier, atunci cînd tata i-a spus „am reuşit, acum suntem în Occident”. A început deci instinctiv să urască acest cuvînt mai mult decît pe toate celelalte cuvinte ostile. Îl repetă mereu în gînd şi-l compară cu vechile cuvinte *bune* pe care le cunoaşte, îl compară cu cuvîntul „mamă” şi cu cuvîntul „cîine”. Nu, cuvîntul „Occident” nu rezistă la comparaţie, nu e un cuvînt simpatic. Nu e deloc un cuvînt blînd, nici nu se lasă mîngîiat aşa cum se lasă cuvîntul „mamă” sau cuvîntul „cîine”. Cuvîntul „Occident” începe de altfel să-l apese din ce în ce mai tare, poate că ocupă un spaţiu mult prea mare pe creierul său, i-a umplut brusc capul şi el nu vrea ca tata să-l mai înveţe şi alte cuvinte de acest fel.

Cînd nu-l vede nimeni îşi astupă urechile cu pîine. Nu e greu, face nişte mici cocoloaşe din pîine moale, apoi şi le îndeasă în urechi.

Numai că pîinea nu este destul de *puternică* pentru a se opune cuvintelor. Cuvintele *ostile* continuă să treacă prin pîine. Îşi dă seama cu stupefacţie de acest lucru şi îşi spune „iată, pînă şi cuvîntul pîine m-a trădat”. Şi totuşi cuvîntul pîine era un cuvînt prieten. Cum să nu iubeşti cuvîntul pîine? El, în orice caz, l-a iubit întotdeauna, cuvîntul pîine era atît de surîzător, era un cuvînt care rîdea cu gura pînă la urechi, se lăsa repede dus la gură şi mai ales avea gust. Iată de ce se simte teribil de întristat cînd vede că dintr-odată cuvîntul *pîine* nu-l mai protejează, şi nici cuvîntul *mamă* de altfel…

Pîinea lasă deci să treacă o întreagă serie de cuvinte pe care nu le iubeşte, cum ar fi, de exemplu, cuvîntul „Austria”. „Suntem în Austria”, îi spune tata. „Suntem la Viena”, mai spune tata. El încearcă să facă cocoloaşe de pîine şi mai compacte, şi mai dense, apoi şi le îndeasă şi mai adînc în urechi. La un moment dat chiar reuşeşte să se izoleze aproape total de orice sunet pentru că a dat în Austria peste un fel de pîine grea, neagră şi foarte cleioasă, mai grea chiar decît pîinea sîrbească şi cea românească. Pentru prima dată se bucură că se află în Occident, binecuvîntat fie Occidentul. Sunt atîtea sorturi de pîine aici încît pînă la urmă l-a găsit pe cel de care are nevoie ca să se baricadeze într-o tăcere totală.

15.

Am deschidere! Iată o zi bună pentru spectacolul informației. Am o formidabilă deschidere şi sunt încîntat: un tsunami în Indonezia a provocat moartea a peste 300 de persoane, ca să nu mai spun că alte peste 500 de persoane sunt date dispărute. Este ceea ce se numeşte o deschidere *tare*. Îmi încep, deci, buletinul de ştiri cu aceşti morți, 312 mai precis, dar şi cu *promisiunea* că ei ar putea fi şi mai mulți. Evocarea unor dispăruți nu face decît să consolideze, să amplifice *deschiderea* inițială şi să creeze perspectiva unei săptămîni *fericite*, adică a altor deschideri *şoc* în zilele următoare. Pe măsură ce *dispăruții* vor trece în categoria morților *confirmați*, acumularea sau mai bine spus cifrele tot mai mari legate de morți devin tot atîtea deschideri. Nu este exclus ca mîine să pot deschide cu cifra de 450 de morți confirmați iar poimîine cu cifra de 630 de morți confirmați.

Mă surprind extrem de încîntat că am *deschidere* şi continui să-mi construiesc jurnalul. Pe locul al doilea pun *deschiderea* de ieri, şi anume bilanțul epidemiei de holeră din Haiti, unde sunt deja peste 200 de victime şi mii de alte persoane spitalizate. Şi această informație este prețioasă, întrucît evoluează. Am învățat deja să fac diferența dintre informațiile punctuale şi cele evolutive. Dintr-o informație care devine foileton se pot trage enorm de multe efecte spectaculoase pentru un buletin de ştiri. E cazul catastrofelor naturale cînd morții se numără treptat sau al avioanelor care se prăbuşesc. Cu avioanele e foarte interesant, întrucît există nişte criterii ale decenței mediatice. Cînd începi să vorbeşti despre o catastrofă aeriană nu spui niciodată de la primul buletin că ea a provocat, de exemplu, 276 de morți. Etajul macabru al ştirii trebuie detaliat treptat, întîi spui că a căzut un avion al companiei X şi precizezi cîți călători erau la bord şi cîți membri ai echipajului. Abia în orele următoare, după anunțarea catastrofei, încep să curgă detaliile: de exemplu faptul că peste 50 dintre pasageri erau occidentali (dacă accidentul s-a produs într-o țară africană sau asiatică). Ceva mai tîrziu apare declarația unui şef al echipelor de salvare care constată că nu există niciun supraviețuitor… Şi nici atunci cînd este clar că nu există niciun supraviețuitor nu ai dreptul să spui răspicat faptul că toți cei 276 de oameni aflați în avion sunt morți, nu… Sugerarea bilanțului şi

menținerea suspansului sunt mai eficiente pentru întreținerea emoției mediatice. Cifrele sigure le dai numai după ce încep să fie adunate şi identificate cadavrele.

Deci, am *deschidere* şi sunt încîntat. Pe locul trei, după povestea cu noul tsunami din Indonezia şi cu epidemia de holeră din Haiti pun ştirea cu noul mesaj de amenințare formulat de organizația teroristă Al Qaeda la adresa tuturor ambasadorilor francezi din străinătate. Pe locul al patrulea, ca să mențin tematica violenței, plasez noua reuniune la vîrf a țărilor din sud-estul Asiei şi spun că se profilează la orizont un „război monetar" între China şi restul statelor din regiune. Pe locul cinci pun noul scandal legat de acumularea de gunoaie în centrul oraşului Neapole. Iată, deja, cinci ştiri care au în comun ideea de moarte, dezastru şi mizerie.

Cînd îmi citesc primul jurnal la microfon, la ora 11 noaptea, mă simt ca un elev silitor care îşi spune bine lecția. Nu am uitat nimic, nu am ratat nimic, sunt stăpîn pe *informațiile* mele. Îl privesc pe furiş pe George, îmi vine chiar să-l întreb dacă e *mîndru* de mine. George însă pare total absent, îl văd cum scoate o sticlă de whisky ultraplată şi cum trage un gît.

16.
25 mai

Peisaj incert, drum interminabil, miros de gunoaie arse. Impresie de pămînt abandonat, pe care nu-l mai lucrează nimeni. Şoseaua a fost cîndva asfaltată dar acum pare să fie mai degrabă albia unui torent. Mici bucăţele de asfalt au mai supravieţuit însă pe alocuri iar şoferul le caută cu aviditate. Cînd roţile maşinii urcă pe ele, mai întîi patinează puţin şi provoacă un fel de scrîşnet rău prevestitor. Am uneori impresia că rulăm pe spinarea unui imens animal preistoric, un animal jupuit de piele şi îngropat în masa unui platou muntos. Semnele de circulaţie sunt fie smulse, fie acoperite cu insulte. Insultele apar scrise mai toate în engleză, cu o preferinţă pentru *Fuck you.* Şoferul meu rîde arătînd spre panourile mîzgălite cu graffiti. „Veţi putea vorbi cu *ei* în engleză, îmi spune el, acum toată lumea s-a globalizat, *o rupe* pe engleză."

Oraşul apare în sfîrşit la orizont sub forma unei siluete de fum. Din cînd în cînd răsună dinspre el cîte o bubuitură. Să fie explozii? Sau poate pur şi simplu arme de foc cărora ecoul le amplifică impactul sonor?

După ce mă invită extrem de politicos să intru într-o cameră care miroase a benzină şi a excremente de cîine, *Şeful* mă întreabă dacă sunt american. Trebuie să-l dezamăgesc, îi spun că sunt francez.

Şeful nu-şi poate reprima o grimasă de uşoară nemulţumire. Este limpede că ar fi preferat să aibă de-a face cu un ziarist *american.* Îi surprind şi în priviri o undă de decepţie, dar nu durează mai mult de o secundă. Omul din faţa mea ştie să se stăpînească. Este, totuşi, comandant militar, are ca misiune apărarea unui întreg cartier. În plus, pare un bun psiholog, înzestrat cu o autoritate naturală, îi place fără îndoială să dea ordine, dar mai ales să *pătrundă* în gîndurile altora...

„Nu-i nimic, îmi răspunde, nu vă ascund că ne interesează mai mult americanii."

Vrea să spună de fapt că îl interesează mai mult *presa anglo-saxonă.* Dar nici nu vrea să mă simt jignit. Pur şi simplu pentru el şi pentru *ai lui*, altfel spus pentru cei din tabăra sa şi pentru cei din tabăra cealaltă, America are mai multă *greutate.* Dar orice jurnalist *occidental* este totuşi binevenit.

Şeful ține apoi să-mi strîngă mîna şi să-mi comunice într-un mod *fizic* faptul că sunt binevenit *la ei*. Are o mînă grea, uşor tremurîndă, cu degete îngălbenite în jurul unghiilor. Recunosc imediat mîna unui fumător, dar în timp ce i-o strîng mă întreb dacă nu cumva acea mînă nu este şi a unui ucigaş, tremurul ei nu poate veni decît de la relația ei cu moartea.

Şeful îmi ghiceşte probabil gîndurile şi începe să-mi explice *situația.* Da, cu acea mînă cu care îmi urează bun venit a *lichidat* mai multe *lichele.* Mai precis, a tras în *gunoaiele* de dincolo.

Şeful vrea să ne cunoaştem mai bine, aşa că mă întreabă care este numele meu *mic*. George, îi spun. Numele său *mic* este Vigan. Iar înainte de război a fost papetar. Îmi pot imagina, eu, acest lucru? Omul a avut o papetărie şi chiar o mică fabrică de hîrtie artizanală. Întotdeauna i-a plăcut să atingă lucrurile fine, subțiri... Universul său a fost compus din caiete, carnete, plicuri, foi de scris, creioane, cerneală, penițe, hîrtie de desen şi hîrtie creponată...

Pentru că tot îi place să atingă lucruri fine şi subțiri, îi întind pachetul meu de țigări Marlboro şi-l întreb dacă fumează.

Sigur, cum să nu, mai ales o țigară *fină* nu refuză niciodată.

Ar trebui să scriu un mic eseu despre cum, cu o infinită delicatețe, fostul papetar îşi extrage o țigară din pachetul meu, îi admiră forma *perfectă,* o duce la nas, o miroase şi îi respiră puternic parfumul înainte de a o aprinde.

Abia după ce o fumează mă consideră destul de *fiabil* pentru a-mi spune ce are pe inimă. De trei luni de zile *nimeni* nu a mai venit *să-i vadă.* Da, de trei luni niciun jurnalist nu a mai pus piciorul pe la ei. Nici la *ei* dar nici la *ceilalți,* la cei din față. Toată lumea i-a uitat, acesta este *sinistrul* adevăr. Iar acum se bat ca proştii, se omoară unii pe alții degeaba. Ceea ce văd eu acolo este deci un război *uitat* de lumea civilizată. Un război *uitat* de Occident, de mediile de informare, de *investitori*, de negustorii de arme şi chiar de vecinii lor. Şi ei care, în naivitatea lor, au crezut că prin acest *conflict* se vor putea ridica la suprafață, vor putea ieşi din anonimat, vor putea ieşi din subdezvoltare, vor putea avea un loc la ONU, se vor putea ancora în actualitate...

Papetarului îi vine aproape să plîngă. Ceea ce nu-l împiedică să mă supună imediat unei mici anchete. De ce mă interesează războaiele *uitate*?

Ce să-i răspund? Arunc o privire pe fereastra biroului, de unde se deschide o vastă perspectivă spre cartierele de dincolo de rîu. Mai toate casele poartă pe fațade urme de gloanțe, multe ferestre sunt sparte. Pe

acoperişuri însă antenele parabolice par intacte, probabil că adversarii s-au înțeles totuşi să nu-şi distrugă reciproc singurele surse de informație şi de distracție.

Îi spun că mă interesează conflictele uitate, întrucît încerc să fac nişte reportaje *scoop,* să arăt publicului occidental cît este de miop şi de indiferent. Şi să cîştig şi nişte bani în acelaşi timp, dacă se poate.

Sinceritatea mea îi place Şefului. În acest caz, ține el să-mi spună bătîndu-mă pe umăr, sunt mai mult decît binevenit *acolo.* În ultimele 12 luni nu s-a transmis despre ei aproape nicio ştire serioasă în presa internațională. Două rînduri într-un ziar britanic, *The Guardian*, după cîte îşi aminteşte... Şi o mică, o foarte mică ştire filmată pe un canal de televiziune german. Atît. Presa îi ocoleşte în mod evident, de parcă ar fi nişte ciumați. Dar probabil că *rata* lor de mortalitate ca zonă de conflict nu este destul de mare. Nu au suficienți morți. Patru sau cinci morți pe săptămînă, este prea puțin pentru *marile medii.* Cu trei sau patru ani în urmă, toate *mediile* erau prezente la ei, pentru că şi ei dădeau mai mult...

Şeful îmi arată un imens clasor cu articole în diferite limbi decupate dintr-un număr impunător de ziare europene şi internaționale. Un *Pressbook* de care este mîndru. Sau mai bine zis a fost mîndru. Pe atunci aveau de zece ori mai mulți morți, aveau de zece ori mai mulți răniți. Aveau şi artilerie pe vremea aceea, se bombardau reciproc, ceea ce amplifica spectacolul. Numai că acum tunurile lor nu mai sunt bune de nimic, din lipsă de obuze. E drept şi că mulți tineri nu se mai înrolează şi preferă să fugă în străinătate...

Da, ceea ce intuisem înainte de a veni *aici* devine acum o certitudine. Mă aflu în fața primului război mediatic izbucnit pe continentul european.

Îl ascult pe omul din fața mea şi mă întreb dacă nu cumva am de-a face cu propria mea creație. Sau cu o creație colectivă, dacă nu cumva, fără să ne dăm seama, l-am fabricat noi, adică eu şi toți cei care practică aceeaşi meserie cu mine. El însă nu mai este atît de atent la reacțiile mele şi la ceea ce gîndesc. Acum îşi vărsa supărarea, încearca să răspundă la întrebarea insuportabilă apărută în conversația noastră, cea legată de trădarea mediatică a războiului lor...

Deci, de ce i-a uitat lumea pe ei? Vigan îmi sugerează să scriu un articol despre această întrebare logică, justificată, dureroasă, necesară... Un articol de natură să-i trezească la realitate întîi pe ei, pe combatanții celor două tabere. Ei trebuie să înțeleagă în primul rînd că, în definitiv, jurnaliştii nu se deplasează niciodată pentru *firimituri,* jurnaliştii caută întotdeauna ceva

serios, un conflict *susținut,* un conflic *dinamic.* Ce să filmeze un jurnalist într-un oraş în care combatanții nu trag mai mult de zece gloanțe pe zi? Ce bilanț poate fi acesta, zece gloanțe ca sumă globală a tuturor *focurilor* cumulate pe timp de o zi? Cum să provoci interes, cum să creezi un eveniment planetar sau măcar regional cu un conflict atît de obosit, atît de letargic?

Vigan ține să-mi mai explice, pe de altă parte, că ei, combatanții, sunt sufocați şi din cauza embargoului. Practic sunt puşi în carantină, înconjurați de un fel de zid. Nimeni nu vrea să le mai vîndă un singur obuz, o singură mină. Doar gloanțele mai *trec*, pentru că sunt *mici*. Vrea de fapt să spună că numai contrabanda cu gloanțe mai funcționează puțintel... M-ar interesa poate să fac un reportaj despre cum ajung totuşi gloanțele la ei?

Îi răspund că da, mă interesează tot.

Vigan clatină însă uşor din cap. Răspunsul meu i se pare cam anemic fostului papetar. Mă întreabă cît timp am de gînd să stau la ei. Cîteva zile, îi răspund. Şi după aceea am de gînd să merg şi la *ei*? Cred că da, îi răspund.

Fostul papetar îmi explică repede cîteva reguli de funcționare *a locului.* Luptele încep întotdeauna după ora opt, cînd copiii au fost *depuşi* la şcoală. Între orele 14 şi 16 este respectată siesta generală. Într-o lume atît de stresată ca a lor siesta este necesară, reprezintă o oază de umanitate. După siestă combatanții îşi pot relua *acțiunile*, *sniperii* încep din nou să vegheze, pe scurt, moartea bîntuie din nou prin oraş. La ora opt, însă, cînd începe jurnalul de seară, se sună încetarea focului. Locuitorii oraşului pot de altfel din nou să treacă dintr-o zonă în alta a conflictului, să-şi viziteze rudele din *tabăra* adversă, să facă şi puțin comerț dacă e cazul... Da, războiul lor are reguli stricte şi nimeni nu le-a încălcat niciodată. În ciuda îndîrjirii cu care fiecare tabără rămîne *pe poziții,* cele două comunități şi-au păstrat cimitirul comun şi chiar unicul preot rămas în oraş oficiază cînd *la unii,* cînd *la alții.*

Iată, despre toate acestea aş putea să scriu dacă mă interesează, iar el, Vigan, este dispus să-mi fie ghid, să mă ajute să fotografiez scene insolite, să filmez tot. Mi-ar putea aranja şi fotografierea sau filmarea *lichidării* în direct a unui inamic.

Pe mine însă nu mă mai interesează, de fapt, nimic. Aceste note sunt ultimele pe care le mai scriu în calitate de jurnalist de război. Tot ce-mi doresc este să-mi găsesc o gaură de şobolan şi să mă ascund în ea.

17.

Asasinii care ies din puşcării după 20 sau 25 sau 30 de ani de detenție sunt adevărate mine de aur pentru maşina mediatică. În orice moment vă putem pune în legătură cu un astfel de individ pentru a-l transforma în erou de reportaj în momentul ieşirii lui din închisoare. Şi chiar înaintea ieşirii din închisoare, cu un an sau cu doi ani, vă putem pune în legătură cu el. Veți putea în felul acesta să scrieți, eventual, o carte împreună cu respectivul individ. Tot ce spun criminalii despre pulsiunile lor interesează în cel mai înalt grad publicul. O carte cu titlul *Cum mi-am masacrat familia* are toate şansele unui mare succes la public, cu condiția ca materia ei să fie bine concepută, să devină o mărturie reflexivă a ucigaşului dar făcută sub supravegherea narativă a unui jurnalist. În general, o astfel de carte trebuie concepută în aşa fel încît la începutul lecturii cititorii să simtă o imensă repulsie față de asasin, dar la sfîrşit să empatizeze cu el. Detaliile sordide legate de momentul crimei nu trebuie să lipsească, dar compasiunea cititorului trebuie să se structureze treptat în jurul personalității *complexe* a asasinului. Pentru a nu fi ipocriți, principiul nostru este că într-o astfel de abordare mediatică şi comercială asasinul trebuie să devină treptat *victimă*. Dacă la începutul cărții publicul descoperă un monstru, la sfîrşitul ei cititorul trebuie să verse o lacrimă pentru suferințele îndurate de *monstru* încă înainte de a comite crima şi a de a intra în puşcărie. Citind cartea, cititorul va trebui să se simtă invadat, după fiecare capitol, de o căldură nouă şi mai ales să se simtă el vinovat, ca membru al societății, de eşecurile existențiale succesive ale asasinului, mai precis de toate acele eşecuri şi suferințe care l-au împins la crimă. Citind o astfel de carte cititorul va trebui să exclame, la sfîrşit, cu fața iluminată de raza unei revelații: Dumnezeule, dar de fapt eu sunt asasinul! eu, ca membru al societății, n-am făcut niciodată nimic pentru acest om, n-am observat suferințele sale, ghinioanele sale sinistre, singurătatea sa inacceptabilă, statutul său de paria...

Nu ezitați deci să scrieți o astfel de carte împreună cu un asasin ca să creați de fapt un *scoop* psihologic, să-i amintiți societății ce crudă este. Oamenilor le place să fie astfel flagelați şi apoi învață să se flageleze singuri. Bineînțeles, într-o astfel de carte veți furniza toate detaliile lungilor ani de viață în universul carceral, dar veți trece total sub tăcere suferințele

victimei în momentul în care a fost asasinată, precum şi suferinţele ulterioare ale părinţilor, fraţilor, surorilor sau ale altor rude ale victimei. În niciun caz nu veţi amesteca aceste două planuri, suferinţele *victimei* nu sunt interesante pentru spectatori, întrucît sunt previzibile. Ceea ce îi va face pe cititori să cumpere cartea sunt suferinţele *călăului.*

Deţinem liste complete cu criminalii din diverse ţări susceptibili să devină personaje de reportaje sau de roman sau susceptibili să scrie împreună cu un jurnalist o carte de interviuri senzaţionale sau de mărturii de o tulburătoare umanitate.

Deţinem şi liste cu condamnaţi la moarte (din ţările care nu au abolit pedeapsa cu moartea, cum ar fi Statele Unite sau Rusia) dispuşi să-şi spună povestea înainte de a fi executaţi. Şi acest tip de reportaj fascinează publicul, iar cărţile se vînd şi mai bine dacă publicul ştie că executarea asasinului este posterioară apariţiei cărţii.

(Agenţia mediatică DP. Document intern. Grad de confidenţialitate BAA. Sursă: Sicklyleaks.)

18.

George şi-a petrecut o săptămînă de vacanță la Londra unde s-ar părea că are o soră. Acum e vesel şi radios şi de trei zile povesteşte în toate redacțiile acelaşi lucru. Timp de o săptămînă, spune George, n-am ascultat deloc ştirile, n-am deschis televizorul, n-am ascultat radioul şi n-am cumpărat niciun ziar. În schimb, spune George, i-am dus pe cei doi nepoți ai mei la muzeul BBC-ului. Ei bine, ştiți ce îşi permiteau să facă prezentatorii prin 1920, cînd radioul era totuşi la începuturile sale, deşi devenise deja extrem de popular? Îşi permiteau să spună „astăzi nu sunt ştiri". Nu e glumă, în zilele fără ştiri posturile de radio chiar aveau decența să nu difuzeze *ştiri obligatorii.* Vă dați seama? Pur şi simplu prezentatorul spunea: „Bună ziua, ascultați BBC, sunt John Cutare şi în dimineața aceasta vă voi ține companie. Astăzi nu sunt ştiri, aşadar trecem la altceva, vă propunem imediat o piesă radiofonică şi apoi *jazz* cu formația…" Ce părere aveți? Totuşi, a existat o anumită onestitate la începuturile radioului. Cînd nu erau ştiri reporterii şi prezentatorii chiar îndrăzneau să spună „astăzi nu sunt ştiri". Cu alte cuvinte, îndrăzneau să spună „nimic din ceea ce se întîmplă astăzi pe lume nu merită vreo secundă de atenție din partea dumneavoastră, astăzi vă menajăm, nu vă poluăm cu ororile lumii, trecem imediat la *altceva*".

George afişează o față de om foarte mulțumit, încrezător în umanitate. Deci, exista *puțină* decență, repetă el. Lucrurile nu s-au petrecut întotdeauna aşa cum se petrec astăzi. Mediile de informare nu au avut întotdeauna un format fix rezervat ştirilor, un spațiu pe care să trebuiască să-l umplem neapărat cu ştiri, în mod obligatoriu şi cu orice preț. Un spațiu fix de umplut obligatoriu cu *porcăriile* lumii, cu tîmpeniile comise de rasa umană, cu aceste dejecții ale societății numită şi actualitate. Nu, ziariştii n-au fost obligați dintotdeauna să vomite zilnic sau chiar o dată pe oră această listă de orori care ține loc de actualitate. Breasla noastră nu a fost obligată dintotdeauna să-l *manipuleze* pe săracul ascultător. Cu o sută de ani în urmă cei care ne-au precedat la microfon au avut totuşi dreptul la o epocă de *inocență radiofonică.* Ca să vezi! Cine, în zilele noastre, ar avea curajul să înceapă o emisiune de dimineață în felul acesta, spunînd: „Dragi ascultători, astăzi am decis să nu vă mai difuzăm lista de orori cotidiene, vă rog să ne

credeți pe cuvînt, nimic special nu s-a întîmplat pe planetă de ieri pînă azi, aceleaşi tîmpenii şi aceleaşi dejecții, zău, aceleaşi crime şi aceleaşi atrocități, nu are niciun sens să vă stricăm dimineața cu *asta,* aşa că trecem la *altceva,* veți asculta o cronică de călătorie şi apoi puțină muzică bună şi apoi puțină ficțiune şi apoi o nouă lecție de grădinărit şi apoi mult aşteptata cronică a spectacolelor cu favoritul dumneavoastră George Gremillet. Vă urăm o zi minunată, zîmbiți pentru că ascultați Radio Planeta."

Starea de excitare a lui George a durat trei zile.

De pe terasa de la etajul 23, unde a fost amenajată o cafenea, se vede practic tot Parisul ca o imensă machetă: ai impresia că te poți apleca şi schimba locul marilor monumente. De ce n-ar sta Turnul Eiffel mai degrabă pe colina unde se află bazilica Sacré-Cœur, iar catedrala Notre-Dame la capătul bulevardului Champs-Elysées în locul Arcului de Triumf? În timp ce mie îmi vine să ridic toate podurile de pe Sena, să mă joc cu clădirile Parisului şi să-l recompun ca un copil în fața unui oraş format din cuburi, George observă cu o urmă de sadism că traficul s-a îngreunat pe marile artere.

— Iar s-a *blocat* totul, spune el, aspirat din nou de o iritare interioară devenită ciclică.

Dar mie îmi place să-i țin companie chiar şi atunci cînd simt cum i se îneacă toate corăbiile şi absolut totul i se pare negru. Cum George nu aşteaptă răspunsuri din partea mea, îl ascult fără niciun efort prea mare de atenție.

Îți dai seama cîte lucruri *murdare* facem noi din instinct? spune George. În urmă cu vreo treizeci de ani, ştirile erau citite de *prezentatori* iar jurnaliştii le redactau doar dictîndu-le de fapt unor dactilografe… Iar fiecare ştire începea în mod obligatoriu şi invariabil cu un nume de țară, de capitală, de regiune sau de localitate. Altfel spus, înainte de descrierea unui eveniment jurnalistul avea bunul simț de a-l situa întîi geografic. Dacă se întîmpla un atentat în Irlanda, ştirea era pusă în pagină cam aşa: *Belfast, Irlanda de Nord. Un nou atentat a fost comis cu o bombă într-un cartier protestant al oraşului. Atacul s-a soldat cu cinci morți, printre care o fetiță de doi ani, şi cu doisprezece răniți dintre care patru în stare gravă.* Astăzi însă suntem *obligați* să o luăm pe scurtătură. Pentru că trebuie *lovit* tare de la început, deci trebuie începută ştirea întotdeauna cu numărul de morți şi de răniți. Ascultătorul trebuie *agățat* de la primul cuvînt, altfel l-ai pierdut şi eşti pierdut, nenorocitul de ascultător te *taie* cu telecomanda, schimbă

postul de radio, schimbă canalul, trece la *alții*... Cînd redactezi astăzi o ştire trebuie să ai în minte *telecomanda* monstrului, trebuie să ştii că ai în fața ta o mulțime *înarmată,* o mulțime care te aşteaptă cu telecomenzile în mînă… Şi atunci ştirea ta trebuie formulată altfel, *aceeaşi* ştire trebuie recompusă, de fapt cuvintele rămîn aproape aceleaşi, dar cele mai *violente* trec în față. *Cinci morți, dintre care o fetiță de doi ani, precum şi doisprezece răniți dintre care trei într-o stare gravă, este bilanțul unui nou atentat comis astăzi într-un cartier protestant din Belfast, în Irlanda de Nord.* Înțelegi? Vezi cum s-a modificat întreaga structură a frazei? Nu mai începi cu începutul sau cu ceea ce credeai tu că era un început logic, situarea geografică… Începi direct cu partea a doua, accentul trebuie pus pe numărul de morți şi de răniți, pe suferință. Şi dacă eşti isteț mai promiți şi continuarea poveştii, faci din ea un serial. De exemplu, precizezi că *bilanțul este încă provizoriu*, ceea ce înseamnă că în orele următoare unii vor trece din tabăra răniților în tabăra morților, ceea ce îți amplifică ție tensiunea ştirii. Putem spune chiar că localizarea dramei nici nu mai contează cu adevărat, pînă la urmă *ni se rupe* dacă bomba a explodat în Irlanda sau în Pakistan, ceea ce contează este *gravitatea* situației.

Din cînd în cînd simt că trebuie să-i spun lui George: opreşte-te, ai să cazi în depresie, mai bine priveşte puțin acest oraş, uită-te cît e de frumos, ți se opreşte respirația cînd îl vezi de sus, cîtă armonie, iar într-o zi ca asta, cu cer perfect senin, poți aproape să-i numeri locuitorii, pînă şi ascensoarele care urcă şi coboară prin dantelăria metalică a Turnului Eiffel sunt perfect vizibile… De ce n-am vorbi despre *o zi ca asta?*

— Ai spus ceva? întreabă George.

— Nu.

Eu însumi sunt din ce în ce mai *murdar,* continuă George. Am început să fac lucruri pe care nu le făceam cu 30 de ani în urmă, cînd am început această meserie. De altfel nici nu mă mai consider un jurnalist. Nu, sunt un cioclu. Cînd mă instalez în fața microfonului ca să prezint buletinul de ştiri, simt imediat cum ajunge la mine plictiseala ascultătorului dacă nu îi furnizez suficienți morți, suficientă abjecție, suficientă *tensiune*... Cînd n-am decît trei sau patru morți în buletinul de ştiri ştiu că partida este pierdută. Cel de *dincolo* nu mă mai ascultă. Sau mă ascultă din ce în ce mai superficial în timp ce atenția sa este reținută treptat de altceva… Da, acesta este adevărul, dacă buletinul meu de ştiri n-are decît trei sau patru morți, nu sunt luat în serios, simt aproape reproşul *celuilalt*, ca şi cum nu mi-aş fi

făcut bine meseria. Pentru ca un jurnal de actualități să fie *interesant* am nevoie de cel puțin zece cadavre. Altfel spus de un număr cu două cifre. Şi imediat ce încep să vorbesc de zece, unsprezece sau doisprezece morți în Gaza, în Israel, în Irak, în Afganistan sau chiar în Coasta de Fildeş (deşi această țară pare mult prea departe de *tot)*, buletinul meu de ştiri *decolează*. Tu mă asculți sau nu?

Nu-i răspund. Discuțiile cu George sunt extraordinare şi pentru că poți să nu-i răspunzi. Da, de multe ori tac cînd mă întreabă el ceva, întrucît simt că acest lucru nu-l deranjează. Pe George poți chiar să nu-l asculți, poți să stai cu el la o masă şi să te gîndeşti la altceva, poți chiar să fumezi o țigară în fața lui, privind în plafon, sau poți, de pildă, să notezi cîte ceva într-un carnețel sau chiar să răsfoieşti o revistă. Toate acestea nu-l deranjează atîta vreme cît rămîi totuşi aşezat la aceeaşi masă cu el, într-o cafenea oarecare sau în cafeneaua de la etajul 18 al Palatului Undelor. George se nelinişteşte brusc şi face ochii mari doar atunci cînd te ridici ca să mergi la toaletă sau pur şi simplu ca să te întorci la computer.

— Ce faci? Ai *cedat?*

Şi mai e un lucru care îmi place la George, sau mai bine spus în relația mea de prietenie cu el: după ce începi să-i cunoşti pe de rost toate teroriile ai impresia că eşti coautorul lor. Şi eu simt, de cînd am început să fac jurnalism, că această meserie îmi ascunde ceva, că mă obligă să păşesc pe nisip mişcător… Şi eu resimt, ca şi George, că morții acestei lumi mi-au invadat cotidianul. Ca şi George şi ca şi alte sute, mii, poate zeci de mii de jurnalişti de pe planetă, îmi încep buletinul de ştiri cu *cele mai recente* omoruri sau masacre, sau cu cele mai recente declarații senzaționale pronunțate de gurile unor oameni politici pe care îi detest. Oare cîți jurnalişti suntem, pe planetă, supuşi aceluiaşi reflex: pentru ca buletinul nostru de ştiri să fie *tare* avem nevoie de cel puțin o nouă rană purulentă apărută brusc pe corpul umanității; ea poate avea forma unui atentat sîngeros, a unei poveşti cu ostatici eventual pe cale de a fi executați prin strangulare dintr-un moment în altul sau a unei spectaculoase operațiuni de epurare etnică pe undeva prin Caucaz sau prin Balcani (deşi *sunt bune* şi cele din Africa). Această nouă rană sau eczemă pe fața umanității mai poate avea forma unei teribile catastrofe aeriene sau feroviare sau de orice altă natură (alunecare de teren, incendiu de pădure, cutremur, *tsunami*) sau a unei teribile catastrofe morale (scandal de corupție, fraudă electorală masivă etc.). Dar *deschiderea cu moarte şi cu morți* nu e suficientă. După

lista cu morți, pentru ca buletinul meu de ştiri să fie *tare* şi să nu *coboare*, violența trebuie să rămînă prezentă… Pot trece atunci la o reuniune la vîrf de urgență unde să se discute eventual despre moarte sau la diverse declarații răsunătoare despre *lupta* împotriva terorismului sau despre *lupta* împotriva foametei sau împotriva sărăciei, despre *lupta* împotriva traficului de organe şi împotriva altor forme sadice de trafic, sau despre *lupta* împotriva oricărei alte activități umane murdare şi sinistre care rimează cu răul. Oricum totul *e luptă* în viața noastră, iar noi, jurnaliştii, trebuie să facem puțin comerț cu această *luptă.* Şi încă nu e gata… Un adevărat jurnal de actualități, un jurnal *puternic* şi capabil să-l țină pe ascultător cu sufletul la gură mai trebuie să mai conțină un subiect galant-excitant-pasionant-picant extras de undeva din sferele înalte ale puterii… Jurnalul *ideal* mai trebuie să conțină apoi un subiect morbid legat eventual de pedofilie sau de clonare, iar apoi, pentru *panaşul final,* buletinul de ştiri trebuie să conțină cîteva fraze legate de ultimele *progrese* în materie de eutanasie, adică în privința dreptului natural pe care îl are omul de a cere să moară în condiții de asistență medicală şi în condiții de demnitate atunci cînd suferă prea mult în urma unei boli incurabile.

Sigur, sunt şi zile cînd depeşele agențiilor de presă nu *aduc* destui morți. Pentru jurnalist ele sunt deci nişte *zile negre* cînd curba ascendentă a buletinelor de ştiri are serios de suferit. George le numeşte *zile de secetă.* Fie că agențiile de presă au lucrat prost în ziua respectivă, fie că reprezentanții rasei umane au uitat pentru cîteva ore să se măcelărească între ei. Dar acest moment trecător de *secetă* nu trebuie lăsat să penalizeze publicul şi scadă *rating*-ul. Iar dacă ne aflăm în fața unui jurnal cu un *slab procent* de oroare, recurgem la tehnicile de evocare a bilanțurilor precedente. Nimic nu ne împiedică să luptăm împotriva *secetei* prin eforturi de memorie.

Să presupunem, de exemplu, că astăzi în Orientul Apropiat nu avem decît trei morți. Ei bine, în acest caz putem să-i reamintim ascultătorului că de la începutul ultimului conflict deschis între palestinieni şi israelieni, adică în ultimii patru ani, numărul de persoane ucise este de 4.333, dintre care 3.314 palestinieni şi 948 de israelieni. Cu puțină dibăcie putem chiar formula ştirea în felul următor: *un nou atentat comis în Israel soldat cu moartea a trei persoane ridică bilanțul Intifadei la 4.333 de morți etc. etc…* Iar cu puțină dibăcie şi puțin aplomb, putem ataca fraza chiar prin indicarea cifrei care reprezintă bilanțul general: *4.333 este bilanțul Intifadei după patru ani*

de violențe și după atacul comis astăzi de un comando palestinian într-o colonie evreiască din Cisiordania, atac care a provocat moartea a trei persoane…

În zilele de *secetă* putem recurge deci la această tehnică şi să reamintim, iar şi iar, bilanțul general al unui conflict, al unei operațiuni de epurare etnică sau al unei catastrofe, ceea ce ne permite, ca jurnalişti, să menținem la un nivel ridicat potențialul *emotiv* al buletinului de ştiri, chiar dacă materia zilei nu este suficientă pentru atingerea acestui scop. Zeci de mici strategii există în acest sens. Să presupunem că astăzi, în Irak, nu a fost ucis decît un singur soldat american. În sine, această informație este *slabă* şi nu aduce prea mult *conținut emoțional* în economia de spectacol a buletinului meu de ştiri. Decît dacă… îmi încep ştirea prin bilanțul general. *Un soldat american ucis astăzi în Irak* este o informație nulă, ca să zic aşa… Dar dacă spun *încă un soldat american a fost ucis astăzi în Irak, ceea ce ridică la 1.012 bilanțul pierderilor umane înregistrate în această țară de Statele Unite,* totul se schimbă, numărul cu patru cifre îi face să tresară pe toți cei care mă ascultă. Acum simt că îl *țin* strîns pe ascultător. Şi pentru că îl *țin* strîns pot să-i mai alimentez setea de ştiri macabre cu încă două sau trei piruete statistice mai sofisticate. Pot să-i spun, de exemplu, că *aceasta înseamnă o medie de trei soldați americani morți pe zi în Irak de la intervenția Statelor Unite în această țară, ceea ce înseamnă totuşi ceva mai puțin în materie de pierderi umane decît în timpul războiului din Vietnam, cînd media a fost de zece soldați americani morți pe zi, şi oricum mai puțin şi decît pe vremea războiului din Algeria, cînd Franța raporta cam şase morți pe zi…*

E uluitor, dar cînd pronunț toate aceste cuvinte simt că, *de partea cealaltă,* omul care mă ascultă îşi ciuleşte urechile. El a devenit la fel de dependent de ştiri ca şi mine, nu-şi poate începe ziua fără să nu ingurgiteze o anumită doză de oroare. Iar seara nu se poate duce la culcare fără să nu fi plonjat încă o dată, pentru ultima oară pe ziua respectivă, în mizeria lumii.

19.

Deceniul trecut, dacă vă amintiți bine, s-a încheiat cu un scandal politico-diplomatic planetar numit şi afacerea *Wikileaks*. Un geniu al informaticii a reuşit să publice pe site-ul său sute de mii de telegrame şi note diplomatice secrete, obligîndu-i de fapt pe toți responsabilii politici ai planetei să recunoască deschis ceea ce toată lumea bănuia de altfel, şi anume că toată lumea detestă pe toată lumea şi că „civilizația" noastră nu este decît o formă de balet ipocrit cu reguli impuse. Afacerea *Wikileaks* este doar vîrful vizibil al unui iceberg. Scenariul de dezordine preventivă planetară imaginat de echipa care s-a ocupat de dosarul *Wikileaks* nu este decît începutul unei noi ere. Cum terorismul şi-a epuizat forța mediatică, Agenția noastră pariază pentru viitorii zece ani pe dezordinea preventivă oferită de *transparență*.

Iată un domeniu care promite. Dacă aveți o bună pregătire informatică şi sunteți dotat cu imaginație, să ştiți că Agenția noastră vă primeşte cu brațele deschise în sînul ei. Echipele care vor declanşa marele scandal al transparenței absolute se formează acum şi unele dintre ele se antrenează deja. În viitorii zece ani dezordinea preventivă va fi generată aproape exclusiv de publicarea tuturor documentelor secrete de pe planetă. Maşina mediatică se va hrăni din secretele diplomatice, economice, politice, ştiințifice, medicale, tehnologice şi financiare, dar şi din altele de natură sexuală şi personală. Tehnic vorbind, cum fiecare om activ dispune de un computer, de un telefon mobil, de un card (sau chiar de mai multe), de un sistem de ghidaj auto prin satelit, precum şi de diverse alte conexiuni, el nu mai poate avea secrete. În țările occidentale şi cele emergente, orice persoană activă (care munceşte, telefonează, cîştigă bani, plăteşte impozite, are viață socială, are ambiții şi întreține un sistem de relații), orice persoană avînd acest profil deci este o persoană *transparentă.* Altfel spus: undeva, *cineva* ştie totul despre ea. Concluzia logică: urmează o eră care va fi aceea a unei noi forme de *totalitarism,* mai precis *totalitarismul transparenței.* Secretele deja stocate în legătură cu oamenii activi de pe planetă vor putea alimenta pentru cel puțin zece ani o imensă cantitate de scandaluri, polemici, anchete, prăbuşiri de cariere, destituiri, sinucideri, asasinate. Ceea ce înseamnă, pentru a rezuma, că maşina mediatică va avea *hrană, hrană, hrană.*

Da, domnilor jurnalişti, şi ne adresăm celor care s-au alăturat recent Agenției noastre: nu vom şoma. Vom avea enorm de lucru, vom avea cifre record în materie de audiență, miliarde de creiere sunt la dispoziția noastră şi nu-şi doresc altceva decît să ne asculte, să ne soarbă ştirile şi informațiile, dezvăluirile şi revelațiile.

Transparența totală va fi coşmarul viitorului deceniu şi în acelaşi timp cea mai frumoasă poveste mediatică scrisă pînă acum.

(Agenția mediatică DP. Document intern.
Grad de confidențialitate AAA. Sursă: Sicklyleaks.)

20.
(Tentativă de intrare în contact cu o ființă interioară)

George nu ştie, dar printre ființele pe care le port eu în mine se află o mamă *enormă*. Nu ştiu cum s-a strecurat ea printre cele patru ființe de gen masculin ascunse în persoana mea. Dar ea trăieşte în mine, aş spune că a ajuns să mă paraziteze cu *enormitatea* ei. În mod normal mama n-ar trebui să mă *locuiască* într-un mod atît de evident, de terorizant, să ocupe atîta loc *fizic*. Toate celelalte patru ființe *legitime* din mine, bebeluşul mirat, copilul de cinci ani, copilul de 12 ani, adolescentul de 17 ani, toți cei patru *locuitori* ai ființei mele deci sunt practic *minusculi* şi de altfel uşor jenați de prezența continuă a mamei noastre în viața noastră cotidiană.

Cînd mama mă sună, toți ceilalți patru *locuitori* ai ființei mele se trezesc, se crispează şi ascultă conversația. Iar cînd îi răspund *eu* mamei, de fapt cinci ființe îi răspund în acelaşi timp.

— Da, mamă, totul e bine. Vremea e destul de frumoasă la Paris, sigur, nu au *ăştia* chiar climatul nostru extrem de blînd de la Toulouse, dar e frumos. Nu, mamă, nu am nevoie de nimic, sunt foarte bine, am tot ce-mi trebuie, colegii mei sunt formidabili, toată lumea e simpatică aici, mi-am făcut o mulțime de prieteni, da, am şi primit primul salariu, sigur că sunt mulțumit, nu, mamă, nu pot veni la Toulouse la sfîrşitul anului…

Pe lîngă conversațiile noastre *comune* cu mama, cînd suntem toți *de față,* fiecare dintre *noi* are însă şi propriile sale discuții cu ea. Noi între noi nu vorbim însă niciodată despre ea. Ştim cît e de învăluitoare, ştim cît de mult îi place să ne aibă cu ea, ştim cît de mult îi plac cuvintele, ştim că aude tot ce spunem, şi atunci nu vorbim între noi despre ea.

Dar în gîndul nostru ne spunem acest lucru, avem o *problemă* cu mama, întrucît prea s-a obişnuit să vorbească fără încetare. O vreme am crezut că îi place pur şi simplu să vorbească, am crezut că are o pasiune pentru cuvinte. Ne-am spus: aşa este ea, îi place să ne îndoape cu cuvinte, cu fraze, cu întrebări la care nu aşteaptă răspuns, cu cuvinte inventate. Ne-am spus : aşa se joacă ea cu noi, aşa îi place ei să ne umple cu cuvintele ei, îi este teamă de vidul care s-ar putea instala între noi şi ea dacă n-ar vorbi tot timpul. De

fapt, există între noi, adică între mine şi ceilalţi patru *eu* care trăiesc în mine, un consens în această privinţă: o lăsăm să vorbească, întrucît ştim de ce are ea nevoie să nu se oprească din vorbit, de ce este chiar vital pentru ea să nu se oprească din vorbit. Noi, adică eu şi fiinţele din mine, împărtăşim cu ea un teribil secret, un secret legat de *limbaj*. Noi ştim că de fapt comunismul a căzut din cauza unei forme terifiante de tăcere, întrucît eu şi mama am devenit muţi după noaptea aceea teribilă cînd traversarea frontierei ne-a separat. Da, nimeni nu ştie acest lucru decît noi: comunismul s-a prăbuşit, întrucît un copil de cinci ani şi mama lui, fiind separaţi de o frontieră, au încetat să vorbească instinctiv, imediat şi în acelaşi timp. Iar tăcerea lor a fost atît de asurzitoare, a provocat un seism atît de mare încît frontierele au început să se topească, să se şteargă treptat… Iar copilul de cinci ani şi mama lui sunt gata să reînceapă să tacă în cazul în care într-o bună zi ceva i-ar despărţi din nou… Ei ştiu acum că prin tăcere pot fi doborîte zidurile, pot fi sparte frontierele, pot fi asurziţi soldaţii care păzesc închisorile şi în general poate fi măturat tot ceea ce s-ar interpune între ei doi.

Copilul de cinci ani îmi repovesteşte din cînd în cînd acest lucru. E ca şi cum eu i-aş lua copilului din mine un interviu. Timp de doi ani, după traversarea acelei frontiere care părea o stradă, el a încetat să mai vorbească într-un mod *natural*. Nimeni, absolut nimeni pe lume, niciun medic şi niciun specialist de niciun fel, nu a reuşit să-l facă să iesă din tăcerea în care se închisese prin propria lui voinţă. Tăcea, deşi cuvintele ostile continuau să i se îngrămădească în minte şi să comunice între ele, cele din Serbia cu cele din Austria şi apoi cu cele din Franţa. Cîteodată tata îl implora, îi spunea: „fiule, spune-mi ceva, spune-mi măcar un singur cuvînt, ştii că tata te iubeşte, eşti supărat pe tata? uită-te la mine, hai spune că nu eşti supărat pe tata, ce vrei să-ţi cumpăr? uite, avem bani, punem să ne cumpărăm ce vrem, ce jucărie vrei? vrei un robot? vrei o pălărie de *cowboy*, vrei ciocolată?”

Dar el refuza să-i vorbească, ştia că singura metodă de a o face pe mama să *revină* era de a nu vorbi. Tăcerea, tăcerea sa totală era singura forţă de pe lume capabilă să-i restituie mama. Şi nicio altă forţă din lume nu putea să fie mai puternică decît a lui, decît hotărîrea lui de a tăcea.

În toată acea perioadă tata, care îl ştia mai degrabă vorbăreţ, şi-a pierdut aproape minţile de durere. Săracul, înţelesese că în sufletul fiului său se întîmplase ceva foarte grav, foarte profund, chiar ceva gigantesc, o explozie solară, o cădere a materiei în sine însăşi. Şi mai ştia cînd se produsese totul,

în momentul traversării frontierei, în momentul cînd mama a trebuit să rămînă în urma lor cu cîinele şi în momentul cînd el, tatăl, luase hotărîrea de a continua fuga şi de a se arunca înainte cu copilul în braţe. Dacă în toată acea perioadă de *după* tatăl n-a înnebunit de tot, a fost din cauza unei firave bănuieli, iar acea bănuială a fost singurul lucru care l-a mai ajutat să gîndească, să facă proiecte, să spere: ceva îi spunea că tăcerea copilului nu era ireversibilă şi că în ziua în care, poate, îşi va revedea mama totul urma să revină la normal.

Ceea ce el n-a ştiut însă este că şi mama, de *partea ei,* adică de partea cealaltă a frontierei, se închisese în tăcere. Nici cîinele, nici soldaţii care păzeau frontiera, nici anchetatorii, nici gardienii închisorii n-au reuşit, timp de aproape un an, să-i smulgă vreun cuvînt. Mama a tăcut cu aceeaşi forţă ca şi copilul ei, în acelaşi timp cu *el*, pînă în clipa cînd a căzut comunismul şi au avut din nou *voie* să se vadă.

Copilul de cinci ani ştie deci ceea ce nimeni nu va crede niciodată: comunismul a căzut de fapt pentru că el şi mama lui au tăcut cu o forţă strivitoare, fiecare de altă parte a Cortinei de Fier. El mai crede de altfel că toate dictaturile din toate ţările s-ar putea prăbuşi dacă brusc mamele şi fiii ar începe să tacă în acelaşi timp. Există forme de tăcere capabile să fisureze toate edificiile prostiei, toate zidurile răutăţii umane, toate frontierele ruşinii.

21.

Cel mai mult îmi place ultimul buletin de ştiri al nopţii, cel de la ora două. De o vreme sunt lăsat să-l redactez singur şi tot singur mă duc să-l citesc la microfon pentru a-l lansa pe unde… Sunt momente de adevărată fericire. Pe la miezul nopţii rămîn singur în redacţie, nu mai resimt nicio presiune asupra mea, plonjez într-un ocean de libertate absolută. Motiv pentru care încep să strecor printre ştiri şi cîte un mic fapt divers. În felul acesta mai înveselesc puţin buletinul de ştiri, îl fac mai amuzant, mai scade presiunea care înăbuşă ritualul informaţiei. Astăzi am dat peste o poveste incredibilă cu nişte nenorociţi de ţărani thailandezi care s-au omorît unii pe alţii pentru nişte grămezi de *căcat.* De fapt *căcatul* era foarte preţios pentru ei, nu era *căcat* de om, era excrement de lilieci – *guano*, foarte eficient ca îngrăşămînt natural pentru nu ştiu ce fel de culturi. Deci, două grupuri de nefericiţi care adunau *dejecţii* de lilieci în nişte grote au intrat în rivalitate şi au încercat să se alunge reciproc bombardîndu-se cu grenade artizanale. Unul din clanuri l-a atacat de fapt pe al doilea chiar în grota în care aduna excrementul respectiv, bilanţul fiind de cinci morţi şi doi răniţi grav.

Citesc toată această poveste pe un ton grav, aproape solemn. Cînd vorbeşti despre morţi trebuie să fii întotdeauna puţin solemn. Ca un bun jurnalist ce sunt, indic şi sursele: Bangkok Post citat de Agenţia France Presse. Explic, apoi, în cîteva cuvinte, *miza* acestei încăierări mortale, altfel spus faptul că excrementul de lilieci reprezintă o sursă de venit în provincia Nakhon Ratchasima…

Sunt foarte mîndru de mine. Sincer. Am reuşit o dublă lovitură. Am deschis jurnalul cu o poveste în care există morţi, deci respect ritualul informaţiei, dar nu mai folosesc *sursa unică,* în orice caz nu în ce priveşte ierarhia ştirilor… Pentru prima dată *morţii mei* nu mai sunt cei din Irak sau din Afganistan, nici cei din Orientul Apropiat sau din Cecenia… Nu. Sunt morţii unui război economic. În mod normal, întreaga planetă ar trebui să tresară la auzul ştirii mele. Pentru că această informaţie, mai precis faptul că oamenii au început să se omoare unii pe alţii pentru *căcat*, este de o copleşitoare importanţă. Nu contează că acest *căcat* este excretat de nişte lilieci. Dacă stau să mă gîndesc bine, în seara aceasta i-am furnizat întregii umanităţi o copleşitoare ştire proastă… O ştire despre începutul unei noi

ere. E ca şi cum le-aş spune pămîntenilor: astăzi a început o nouă eră în materie de barbarie şi josnicie. Da, stimaţi reprezentanţi ai rasei umane, aţi intrat într-o nouă fază de degradare. Pînă acum v-aţi omorît unii pe alţii, v-aţi masacrat şi v-aţi hăcuit şi v-aţi mutilat şi v-aţi sugrumat unii pe alţii pentru bani, pentru aur, pentru pămînt, pentru femei şi pentru tot felul de alte mii şi milioane de motive materiale, religioase sau ideologice. Dar acum aţi început să vă omorîţi între voi pentru *căcat*. Iată, semnalul a fost dat. Umanitatea, pe panta sa descendentă, a ajuns, în sfîrşit, pe treapta cea mai de jos. Ceea ce înseamnă de fapt că în spatele acestei veşti proaste se ascunde una bună. Întrucît aceasta este *dialectica* voastră. Pentru că, aflîndu-vă voi acum chiar pe ultima treaptă a degringoladei voastre morale şi existenţiale, singura direcţie în care vă mai puteţi mişca este să reveniţi la suprafaţă. Umanităţii nu-i mai rămîne deci altă cale decît recuperarea demnităţii sale, dacă tot a ajuns pe fundul mlaştinii.

Ideea de a-mi începe jurnalul cu fapte diverse îmi dă un adevărat frison emoţional şi reîncep în nopţile următoare. Nu-mi lansez însă buletinul de ştiri cu *orice* fapt divers, îmi caut *deschiderea* cu migală, în ziare şi în reviste, precum şi în depeşele principalelor agenţii de presă (France Presse, Reuters), precum şi pe internet. Încerc să găsesc, de fiecare dată, pentru *deschidere,* o metaforă a nebuniei acestei lumi. Într-un fel toate faptele diverse sunt nişte metafore ale nebuniei umane, numai că unele au totuşi ceva în plus: un etaj metafizic. Iar eu îmi dau seama că dispun, în mine, de un detector pentru aceste *etaje metafizice,* le simt aproape imediat. Sunt dotat cu un fel de radar interior şi detectez, în interiorul unei întîmplări care poate fi banală, comică, insolită sau absurdă, dimensiunea ei universală învestită cu forţă metaforică.

De exemplu: un japonez aflat în stare de comă de doi ani de zile se trezeşte şi revine la normal în urma unui cutremur de pămînt.

Îmi deschid jurnalul cu această poveste şi încerc să o *vînd* ca pe ştirea zilei, cea mai importantă posibilă, de natură să ne oblige la o reflecţie aprofundată. Ca de obicei, furnizez, pe un ton grav, toate acele detalii stupide care *dau carne* ştirii şi ţin de limbajul mongoloid şi de neconfundat al agenţiilor de presă: omul respectiv, cu *domiciliul* în regiunea Tokyo, căzuse în stare de comă în urma unui accident de circulaţie şi fusese spitalizat pentru *traumatism cranian* şi leziune la *artera femurală a piciorului drept*; el a deschis ochii şi a început să reutilizeze limbajul articulat imediat după un seism de gradul 4,7 pe scara Richter; specialiştii

analizează în prezent acest caz pentru a determina dacă este vorba de o simplă coincidență sau dacă nu cumva forța cutremurului i-a furnizat stimulul necesar pentru recuperarea conştienței.

După ce termin cu această *deschidere* lansez o virgulă sonoră şi continui difuzarea celorlalte ştiri, dar pe un ton ceva mai relaxat, ca şi cum conținutul lor ar fi mai convențional.

Arunc o privire prin peretele de sticlă la tehnicianul de la consolă. Îl simt atent, mereu în aşteptarea semnalelor mele, dar nu sunt sigur că *şi ascultă* buletinul meu de ştiri. Nu identific în orice caz nicio emoție specială pe fața lui. Cînd termin de citit şi ultima ştire îi fac semnul de final (*cu asta basta)* şi el îmi balansează indicativul *ratatapapapapapam* după care urmează muzică. Mă simt uşurat, golit şi decontractat. Mă reîntorc în redacție pentru a arunca o ultimă privire pe depeşele agențiilor de presă care continuă să defileze pe ecranele computerelor. Jubilez, încă o dată am o stare de satisfacție interioară puțin machiavelică. Ceea ce nu înseamnă că nu sunt hăituit de o întrebare: oare există vreun ascultător în univers capabil să citească printre rîndurile faptelor mele diverse? Cine va înțelege că am dorit, de fapt, să transmit un avertisment umanității? Să-i spun că se află, de fapt, într-o stare de comă profundă… şi că ar avea nevoie de o puternică vibrație telurică, poate chiar mai puternică decît căderea comunismului sau atacul asupra celor doi zgîrie-nori de la World Trade Center, pentru a se trezi.

Trei zile mai tîrziu sunt eu însumi zguduit de un apel telefonic cu caracter teluric. În momentul în care revin în redacție, la ora două şi un sfert, imediat după ce mi-am prezentat în direct buletinul de ştiri, aud telefonul sunînd.

Este pentru prima oară, de cînd mi s-a încredințat această tranşă orară care începe la ora 11 noaptea şi se termină la două dimineața, că aud acest telefon sunînd. Mă reped să ridic receptorul dar în creierul meu întrebările explodează în serie. Să fie Gérard? Sau poate George, pradă unei insomnii? Sau vreun ascultător nemulțumit? Sau poate mama? Sau poate Hélène care îmi cere vreun schimb, să lucrez mîine în locul ei, întrucît i s-a îmbolnăvit unul dintre copii? Sau poate am comis vreo prostie monumentală? Oare vor să mă dea afară? Sau poate direcția consideră că am înnebunit?

— Alo?

— Bună seara.

E o voce feminină. O voce plăcută şi tînără. Creierul meu se mai linişteşte puțin. Întrebările cele mai dramatice se dezumflă, dar apar altele.

Răspund, în orice caz, cu o voce cît mai sigură de ea însăşi, deşi nu pot evita un uşor tremur al cuvintelor.

— Bună seara…

— Tocmai v-am ascultat jurnalul. Sunteți Mathieu?

— Da. Pot să vă ajut cu ceva?

— E foarte bine ce faceți…

— Mulțumesc...

— Vreau să spun… să nu vă fie teamă. Continuați aşa.

— Adică?

— Suntem mai mulți care vă ascultăm. Bravo! La revedere…

— Stați o clipă…

Prea tîrziu. *Vocea* a închis. Ca să vezi…

22.

De cînd lucrez în creierii nopții mă simt oarecum plasat pe o şină moartă şi nu mai am ocazia de a întîlni alți colegi. Noroc, totuşi, cu şedințele săptămînale, programate în general lunea. Mie, cel puțin, îmi oferă ocazia să demonstrez că exist. Şi mai am în felul acesta ocazia să-l văd pe George, chiar să luăm masa împreună.

De data aceasta suntem patru la masă, eu, George, Hélène şi domnul Cransac, specialistul nostru în economie. Pe domnul Cransac nu-l tutuieşte nimeni, nu ştiu prea bine de ce. Poate din cauza capului său. Da, domnul Cransac are un cap care nu poate fi tutuit. Se simte de altfel pe fața sa cum numără secundele. Mai are de *tras* doi ani pînă la pensie, spune el. Capul domnului Cransac este rotund, vesel prin fizionomie, dar foarte grav la nivelul expresiei, ceea ce provoacă un efect contradictoriu, de unde imposibilitatea de a-l tutui. De 40 de ani, de cînd practică meseria de jurnalist, domnul Cransac s-a ocupat, s-ar părea, fără încetare, de *pagina* economică. Şi cea mai mare mîndrie a lui este de a fi prevăzut *criza.*

S-ar părea chiar că a prevăzut, de cînd lucrează la radio, *toate crizele,* începînd cu cea petrolieră din 1972… Iar cînd a izbucnit ultima, cea din 2008, domnul Cransac a fost extrem de fericit. Conversațiile sale, în redacție, se învîrt în general în jurul acestui subiect. „Am prevăzut-o! Am văzut-o venind.” „Da, domnule Cransac, ați văzut-o venind.” „Deci recunoaşteți că am prevăzut-o şi pe asta.” „Da, domnule Cransac, dumneavoastră sunteți un Nostradamus al economiei, ați prezis *totul*.” „Chiar dacă mă luați peste picior, faptul că le-am prezis pe *toate* este totuşi cît se poate de adevărat.” „Tot ce spuneți dumneavoastră, domnule Cransac, este adevărat şi nimeni nu vă ia peste picior mai ales că ați prevăzut toate crizele.”

Suntem toți patru la masă, am terminat de mîncat şi acum aşteptăm cafelele. Vorbim în continuare despre criză sau mai degrabă despre cît de *nătîngi* sunt economiştii, pentru că George se arată total nemilos cînd vine vorba despre ei.

— Deci recunoaşteți, domnule Cransac, că economiştii sunt proşti ca nişte cizme.

— Hm, ce să zic…

— Şi că ar trebui să vă judecăm pe toţi în faţa unui tribunal al imposturii.

— Şi totuşi am văzut-o venind…

— Şi că ar trebui să vă trimitem pe toţi în exil sau poate mai bine într-o ţară săracă din Europa de Răsărit sau din Balcani, în Albania de exemplu, în tabără permanentă de muncă, să puneţi umărul la reconstrucţie.

George are motivele lui pentru a-l tachina fără încetare pe domnul Cransac. Timp de ani şi ani de zile domnul Cransac le-a împuiat tuturor capul cu principiile sale de economist marxist. Abia după căderea comunismului, eveniment care l-a destabilizat în mod vizibil pentru tot restul vieţii, *economistul de serviciu* al redacţiei a început să se intereseze şi de alte concepte, mai puţin marcate de marxism.

Domnul Cransac mai cere o carafă cu vin şi ne umple paharele. În timp ce lichidul urcă în pahare o tristeţe i se lasă uşor pe faţă.

— De fapt, recunoaşte el, niciodată n-am înţeles nimic din economie. Iar acum totul s-a dus oricum pe apa Sîmbetei.

— Haideţi, că găsim noi o soluţie, spune Hélène, găsim noi *ieşirea* din criză…

— Găsim soluţie din părţi, oftează domnul Cransac. De data aceasta s-a terminat.

— Cum să se termine? strigă Hélène. Eu am trei copii, nu-mi pot permite să nu ies din criză.

— Sunt intoxicat, se confesează domnul Cransac. Meseria asta m-a intoxicat. Şi nimeni nu se gîndeşte să ne dea o primă pentru *muncă în mediu toxic.* Şi totuşi, nimic mai toxic decît informaţia… Numai orori, orori şi orori. Noi suntem un fel de cîrpe din acelea de spălat pe jos, cîrpele actualităţii, cîrpele planetei… De patruzeci de ani nu fac decît să scormonesc prin mizeria lumii. Iată care este adevărata natură a acestei meserii. Cînd eşti tînăr îţi mai spui că totul are un sens. Că *informaţia* ar putea ameliora viaţa oamenilor. Şi după aceea timpul trece… Şi lumea nu devine mai bună… Şi tu te otrăveşti pînă la urmă cu materia pe care o manipulezi zilnic… Şi într-o bună zi nu-ţi mai doreşti decît un singur lucru…

Toate aceste cuvinte ne cam dau o stare de inconfort. Nimeni nu spune nimic, nu îndrăznim nici măcar să-l privim prea insistent pe domnul Cransac. Îmi dau seama, din momentul de tăcere prelungit, că domnul Cransac vorbeşte rareori pe acest ton.

— Şi într-o bună zi… ce? insistă George.

— Într-o bună zi nu-ți doreşti altceva decît să părăseşti această lume de rahat.

— Ascultă, *colega*. Nu-mi spune că ai fost nefericit în toți aceşti ani. Ți-ai făcut meseria, ai fost bine plătit, ai călătorit, ai trăit la Paris…

— Ba da, am fost nefericit, murmură domnul Cransac.

— Ca să vezi, exclamă George. Şi noi n-am ştiut niciodată nimic.

— Degeaba mă iei peste picior, răspunde domnul Cransac. Ce spun eu este totuşi adevărat. Ce rost are să fii medic dacă nu reuşeşti să vindeci niciodată pe nimeni şi nici măcar să previi o gripă… Pînă şi cioclii au satisfacții profesionale mai mari decît noi…

Nu pot uita ceea ce ne-a spus domnul Cransac la masă. Cuvintele sale mi se învîrt încă în creier. Probabil că viața sa a fost efectiv nefericită, în ciuda bonomiei personajului. Cu siguranță că şi-a pierdut multe iluzii, după 40 de ani de jurnalism…

Toate aceste reflecții mă stimulează într-un fel şi încerc să-mi *ameliorez* jurnalele mele dintre ora 11 noaptea şi ora două dimineața. Găsesc o depeşă cu un titlu care mi se pare cu totul şi cu totul remarcabil: „La Nisa, prostituatele bulgare le-au întrecut în număr pe cele din Rusia”. Iată o frumoasă *deschidere* pentru buletinul de ştiri de la ora 23. Agenția France Presse citează drept sursă poliția din Nisa care furnizează cifre precise privind peisajul prostituției pe naționalități: 616 în total, dintre care trei sferturi provenind din țările Europei de Răsărit. Atîta precizie mă impresionează. Aşadar decid să deschid balul de data aceasta cu prostituatele de la Nisa. Ca să ştie întreaga umanitate: la Nisa prostituatele bulgare sunt mai numeroase decît rusoaicele. O mare națiune a fost *depăşită* de una cu mult mai mică în ce priveşte furnizarea de prostituate într-un mare oraş de pe Coasta de Azur, în contextul actual de mondializare şi de deschidere continuă a piețelor… Citez de asemenea din declarațiile mai multor asociații de riverani de pe Promenada Englezilor, riverani care cer de fapt redeschiderea caselor de toleranță. „Măcar să fie toată *treaba* organizată într-un mod decent, ca pe vremuri, spun ei, pentru că în prezent cartierele noastre au devenit nişte bordeluri în aer liber, clienții şi prostituatele *se produc* sub ferestrele noastre.”

Sunt foarte, foarte mulțumit de subiectul cu care îmi deschid buletinul de ştiri şi încerc să nu-mi trădez starea de jubilație printr-o intonație prea veselă. În prelungirea *deschiderii* şi a stării mele de euforie plasez, în poziția a doua, o ştire care pare din domeniul „micii publicități”, dar conține

un potențial de perplexitate uluitor. Regina Angliei a dat un anunț în ziarul *Sunday Times* prin care caută un nou administrator al averii regale, evaluată la 1,15 miliarde de lire sterline, ceea ce înseamnă 1,85 miliarde de euro. Abia pe locul al treilea plasez ceea ce în toată Europa este ştirea zilei, şi anume rezultatele alegerilor legislative din Germania.

Întorcîndu-mă din studioul de emisie în redacție simt însă cum o parte din siguranța şi entuziasmul meu se mai evaporă. Nu este exclus să am într-o bună zi o confruntare serioasă cu şeful meu sau, cine ştie, chiar să fiu *zburat*. Dar în acelaşi timp, acest joc de tulburare a ierarhiei ştirilor este mai puternic decît mine. Am impresia că reuşesc să sparg regulile debile ale jurnalismului, acele reguli care ne încarcerează, pe noi, jurnaliştii, într-o carcasă de docilitate şi supunere. Supunerea noastră în fața *sursei unice*…

Mai rămîn cîteva minute în redacție aşteptînd o reacție din partea umanității. Nimeni însă pe planetă nu reacționează. În această seară nu voi primi niciun telefon, niciun SMS şi niciun e-mail, simt acest lucru oarecum ca un pompier rodat care îşi spune: „în noaptea asta nu va izbucni niciun incendiu”. Vid total deci dinspre destinatarul eforturilor mele jurnalistice originale, un vid care creşte, îl simt cum se umflă, cum se extinde în încăpere, cum devine o cangrenă şi inundă toate etajele clădirii. Da, tot Palatul Undelor este inundat de vid.

La ora două dimineața, cînd taxiul mă duce acasă, am o senzație bizară, asemenea unui bețiv căruia i s-a pus apă în vin. Dar mie o mînă invizibilă îmi pune apă în însăşi ființa mea.

23.
(Tentativă de intrare în contact cu o ființă interioară)

Are cinci ani şi este mîndru deoarece tatăl lui *construieşte avioane.* A fi *constructor de avioane* înseamnă să *imaginezi* avioane, întîi în capul tău, apoi pe hîrtie. Iar mai apoi vin alți oameni cu tot felul de unelte şi bucăți de lemn şi de metal foarte uşor, se uită la planurile făcute de tine şi reproduc avionul exact ca pe hîrtie dar în *mărime naturală*. O meserie ca asta este ceva unic, de altfel niciunul din tații colegilor săi nu construieşte avioane. Aproape tot atît de *interesant* i se pare însă şi faptul că acest lucru trebuie ținut secret. Da, meseria tatălui său, adică faptul că tatăl său construieşte avioane, este un secret de familie. Nu are dreptul să vorbească nimănui despre *acest lucru,* întrucît tot ce desenează tata, la birou sau acasă, este *Secret de stat.*

El, copilul de cinci ani, a învățat această expresie ascultînd pe furiş ce vorbeşte tatăl său cu prietenii lui cînd *fac chef.* A observat de altfel că ei fac foarte des *chef,* cam în fiecare sîmbătă, uneori însă şi pe la mijlocul săptămînii… Nu prea înțelege de ce, dar *chefurile* încep în sufragerie cu diverse gustări şi apoi continuă în bucătărie unde toți se apucă de băut. În mod normal ar trebui să mănînce în bucătărie şi să bea în sufragerie, dar nu, ei fac totul *invers.* Lor le place în bucătărie, acolo se înghesuie ei unii într-alții în jurul mesei, deschid sticle de vodcă scoase de la congelator şi povestesc tot felul de chestii care îi fac să rîdă în hohote.

El este în orice caz mîndru că a ajuns să includă în vocabularul său expresia *Secret de stat.* În memoria lui sunt acum stocate chiar mai multe cuvinte de genul acesta, şi le ține acolo ca pe nişte bunuri prețioase. *Comunism,* de exemplu. Sau *Ideologie.* Nu ştie prea bine ce înseamnă toate aceste cuvinte, dar un lucru este sigur: nu fac parte din aceeaşi familie cu altele, gen *pat, pipi* sau *minge.* Cînd vrea să-i dea gata pe prietenii săi îi ia deoparte şi le suflă la ureche cîte unul dintre acele cuvinte *rare.* Sau, cînd decide brusc să se oprească din joacă şi să se întoarcă acasă, iar prietenii îl întreabă de ce pleacă aşa repede, le răspunde: *secret de stat.*

Constată însă că expresia *secret de stat* conține în ea şi ceva foarte comic, altfel tatăl său şi prietenii tatălui său n-ar pronunța-o în bucătărie făcînd tot felul de grimase şi izbucnind apoi în rîs. În mod normal, el, copilul de cinci ani, n-ar trebui să audă ce-şi spun adulții cînd beau vodcă în bucătărie… Mama îl obligă de fiecare dată să meargă la culcare *înainte* ca toată lumea să se refugieze în bucătărie. Dar el are tehnica lui pentru a nu pierde niciun cuvînt din ceea ce îşi spun *ei*: întredeschide uşa doar puțin şi toate cuvintele lor sunt apoi captate de întunericul din cameră. A descoperit acest lucru de o bună bucată de vreme: cuvintele circulă mai bine în întuneric. Cuvintele pronunțate de *ei* au nevoie de ceva timp ca să ajungă din bucătărie pînă în camera lui, iar el, singur în întuneric, aşteptîndu-le, simte uneori cum urechile i se dilată enorm… Da, pe întuneric urechile lui devin nişte pîlnii gigantice avide să nu rateze nimic… În fiecare dimineață se uită apoi în oglindă ca să vadă dacă nu i-au crescut cumva urechi de elefant, dar nu, după toate aparențele, în timpul somnului urechile îşi revin la normal, redevin mici ca şi cum ar intra la apă.

Tot ascultînd ce-şi spun cei mari în bucătărie copilul de cinci ani a înțeles că în țara lor comunismul *nu prinde.* Nu prea ştie el de fapt foarte bine ce ar trebui să *prindă* comunismul, dar îi crede pe cei din bucătărie: comunismul nici *nu prinde* şi nici *nu merge.* Comunismul *nu merge,* s-ar părea, întrucît seamănă tare mult cu un avion. Cel puțin aşa a povestit într-o seară unul din prietenii tatei. Comunismul este ca un avion extraordinar de frumos, de solid şi de spațios, numai că se prăbuşeşte imediat ce încerci să zbori cu el. Deci, comunismul e un fel de avion care trebuie ținut veşnic *la sol*; pentru că *la sol* comunismul e perfect, nimeni nu-i poate reproşa nimic, te face să visezi, ori toată lumea are nevoie să viseze, chiar şi Dumnezeu visează, întrucît fără vise te sufoci. Omul, cel puțin, dacă nu îl laşi să viseze s-a terminat cu el, se ofileşte. Problema este însă cu avionul numit cumunism, care imediat ce se înalță în aer începe să tremure, să tuşească, să pufnească, să piardă altitudine şi pînă la urmă face *buf*....

E ciudat cum tatăl său se amuză la fel ca toți ceilalți cînd ascultă astfel de poveşti, deşi *chestia* îl priveşte personal. Pe el, pe copilul de cinci ani, acest lucru îl întristează puțin, cu atît mai mult cu cît şi lui îi plac mult avioanele… Cum să-şi explice această veselie a tatei? Ceva îi scapă, aici, copilului de cinci ani. Totuşi, tatăl său este *inginer aeronautic*, cum de îşi permite să rîdă de cuvîntul *avion*? Mai ales că visul tatălui său este să

ajungă într-un oraş numit *Toulouse* unde sunt construite, s-ar părea, nişte avioane foarte mari şi sută la sută *fiabile.*

Pe măsură ce ascultă conversațiile purtate în bucătărie de cei mari, imaginea sa legată de comunism devine tot mai clară şi mai completă. Comunismul este atunci cînd oamenii sunt trişti ziua dar se tăvălesc de rîs noaptea. Copilul observă acest lucru în mod cotidian: ziua aproape nimeni nu rîde pe stradă, în autobuz sau în magazine. Dar seara, în bucătărie, tata şi mama, chiar şi atunci cînd nu au musafiri şi rămîn singuri, se amuză copios. Cînd tata se întîlneşte cu un prieten nici nu se mai salută cu el, nu-şi mai zic „bună ziua", îşi spun „o ştii pe ultima?". O fi o nouă manieră de a se saluta. *Ultima* este întotdeauna un fel de poveste scurtă, uneori formată doar din cîteva fraze lipsite de sens dar care îi fac să rîdă imediat.

Comunismul mai e şi atunci cînd se organizează vizite festive de avioane *la sol*. Aşa s-au dus ei toți, el cu tata şi cu mama, la o expoziție de avioane şi le-au văzut pe toate *la sol*. Acesta este *pavilionul aeronautic,* i-a explicat tata, şi au intrat într-un mare avion unde s-au putut aşeza timp de două minute şi pe nişte fotolii, iar el s-a uitat pe *hublou* şi a văzut alți oameni, jos, aşteptînd la coadă ca să vadă şi ei avionul la sol. Unii mîncau gogoşi, copiii mîncau vată pe băț şi toată lumea era veselă.

24.

Sunt *strivit* de dezgust. Numesc *dezgust* ceea ce resimt, întrucît nu găsesc un alt cuvînt mai potrivit. Cred că totul a început prin anul 2000, în orice caz puțin înainte de atentatele de la World Trade Center. Nu există nicio relație directă, de la cauză la efect, între aceste atentate şi senzația mea de dezgust, dar atunci cînd exerciți meseria de jurnalist *toate se leagă.* La început am simțit doar un fel de *jenă morală*, foarte aproape de un fel de formă de tristețe. Toate cuvintele pe care le utilizez sunt însă extrem de vagi, țin să mai precizez încă o dată acest lucru.

Dezgustul meu are însă o relație cu ceea ce numim în general *actualitate*, acest lucru este sigur. Iar prima dată cînd m-am simțit invadat de *dezgust*, unda negativă mi-a fost trimisă de anumite cuvinte şi expresii. Da, există cuvinte şi expresii purtătoare de dezgust. Cum ar fi cuvîntul *sinergie.* În urmă cu cîțiva ani acest cuvînt a devenit la modă. Nu ştiu cine l-a utilizat prima dată, dar chiar şi faptul că unele cuvinte pot fi la *la modă* mă dezgustă. Cuvîntul *sinergie* şi-a făcut imediat cuib în gura unei întregi cohorte de preşedinți-directori-generali, de „experți” şi de responsabili politici. Brusc, de la o zi la alta, toată lumea a descoperit că trebuie să lucreze *în sinergie.* Cuvîntul suna ca o imensă promisiune, ca o formulă magică. „Lucrați în *sinergie* şi veți reuşi”. „Soluția este *sinergia*.” „Dacă nu eşti într-un raport de *sinergie* cu ceilalți, nu eşti modern.”

De altfel în fiecare an înfloreşte cîte un astfel de cuvînt în gura celor aflați în postura de şefi, în gurile celor care iau decizii. Indivizilor aflați la putere le place să inventeze cuvinte noi, chiar să lanseze expresii noi, provocări verbale. Iată, de exemplu, cuvîntul *durabil.* Ce invenție durabilă! La început, dacă nu mă înşel, preşedintele Chirac a lansat acest cuvînt ca pe o revelație, ca pe o soluție-miracol în orice caz. Dezvoltarea economică trebuie să fie *durabilă*, iată ce a descoperit într-o bună zi marele nostru guru. Şi atunci, brusc, o mulțime de ziarişti, precum şi toți micii subordonați ai curții prezidențiale şi ai edificiului mediatic şi-au înzestrat vocabularul cu acest cuvînt. Iar acum avem toate variantele posibile: economie durabilă, turism durabil, agricultură durabilă, consum durabil, planetă durabilă, locuință durabilă, mediu înconjurător durabil... De ce nu şi precaritate durabilă? Sau criză durabilă?

Nu pot să explic prea bine de ce, dar toate aceste cuvinte provoacă în mine o senzație de dezgust (destul de durabilă, de altfel). Îmi este imposibil să pronunț cuvîntul *parteneriat* fără să mă crispez. Imediat ce-l văd scris undeva sau imediat ce-l aud, simt cum ceva mi se umflă în gură. Trebuie să vă imaginați un fel de caracatiță invizibilă care începe să-mi cotrobăiască prin gură cu tentaculele ei. *Parteneriat privilegiat.* Imediat ce pronunț această formulă simt o bruscă şi brutală iritare a glandelor mele salivare. *Parteneriat privilegiat între Uniunea Europeană şi Turcia, parteneriat privilegiat între Franța şi Gabon, parteneriat privilegiat între Statele Unite şi Afganistan…*

Poate că încep să devin nebun. Poate că sunt bolnav. Poate că ar trebui să consult un specialist. Nu e normal să reacționezi în felul acesta în fața unor cuvinte. Chiar dacă sunt cuvinte care nu spun nimic, ele rămîn, înainte de toate, *cuvinte.* Or, cuvintele nu ar trebui să aibă forța de a ne ucide. Cuvintele nu ar trebui să ne umple de *dezgust*. Îmi repet acest lucru tot timpul. Trebuie să mă calmez. Nu putem face nimic împotriva *limbajului*. Chiar dacă limbajul este o turbină care se învîrte în gol. Chiar dacă limbajul jurnalistic se învîrte în gol. Chiar dacă limbajul politic se învîrte în gol. Chiar dacă limbajul diplomatic se învîrte în gol. Şi totuşi nu-mi pot reprima reacția de dezgust. *Dezgustul* este mai puternic decît mine. Îmi este imposibil să aud expresia *acțiune decisivă* fără să nu mă prăbuşesc fulgerător într-o stare comoțională. Totul durează în general o fracțiune de secundă. Îmi pierd brusc echilibrul, cad şi rămîn întins pe jos timp de cîteva secunde, total absent, aspirat de neant.

Acțiune decisivă. Buf.

Acord ambițios, întîlnire crucială, pierderi colaterale…

Sunt zile cînd mă prăbuşesc de zece ori, de douăzeci de ori.

Uneori rămîn în comă chiar cîte un minut sau două, mai ales cînd aud unele expresii tipice de om politic, gen *voi face tot ce îmi stă în putință, mă voi lupta pînă la capăt…*

Simt că nu mai pot. Lista de cuvinte şi expresii care declanşează în mine dezgustul este din ce în ce mai lungă.

Şi mai e ceva… mai e un mic hohot de rîs. Un hohot de rîs subțire. Altfel spus, ori de cîte ori simt cum senzația de dezgust explodează în gura mea ca o eczemă, în creierul meu răsună un mic hohot de rîs. Un hohot ca un clopoțel cu sunet cristalin. De fapt, ori de cîte ori aud un cuvînt care nu

spune nimic, gura mi se crispează, limba începe să-mi tremure, *dezgustul* mă inundă ca o secreție spontană iar în creier îmi răsună micul clopoțel.

Îi privesc uneori pe colegii mei în timp ce îşi scriu articolele şi în timp ce le citesc la microfon. Încerc să descopăr dacă şi ei prezintă aceleaşi *simptome*. Pînă acum n-am remarcat însă la ei mai nimic. De fapt, absolut nimic. Ceilalți par imunizați în fața *dezgustului*. Nu, pe ceilalți *dezgustul* nu-i importunează. Doar Philippe are nişte reacții ciudate în fața microfonului. În redacție, cînd îşi scrie articolele, Philippe este un om ca toți ceilalți. *Cool.* Glumeşte, scrie, comentează, se agită, răsfoieşte ziarele, pe scurt, se poartă normal. Dar cînd intră în studio şi se instalează în fața microfonului începe să tuşească şi i se umflă venele gîtului. Uneori tuşeşte timp de un minut, aproape că îşi scuipă plămînii… Uneori criza durează mai mult de un minut, devine un fel de horcăială, toată lumea are impresia că Philippe va vomita pur şi simplu în fața microfonului, că îşi va expulza pe gură o imensă cantitate de stres acumulată în stomac. Philippe reacționează în felul acesta numai în fața *microfonului.* Toți asistenții de la consolă îl cunosc şi sunt atenți ca nu cumva să deschidă microfonul înainte ca Philippe să-şi încheie accesul de tuse. De altfel tot el, cu ochii pe ceas, le face semn tehnicienilor că totul e OK şi că e capabil să vorbească. Restul se petrece apoi normal, emisiunea se derulează ca de obicei. Dar *înainte,* Philippe trece prin cîteva minute de infern. Poate că şi el este invadat de dezgust dar nu îşi dă seama. Ar trebui poate să-i vorbesc.

Înregistrez aceste mărturii într-o cabină de montaj la care am acces cu un *badge* magnetic. Îmi trimit apoi, mie însumi, prin e-mail, înregistrarea, sub formă de document audio. Şterg apoi această înregistrare din computerul redacției. Nu ştiu de ce, dar mi se pare important să țin acest jurnal sonor legat de *dezgust.* Pentru moment nu ştiu pînă unde se va putea extinde *dezgustul.* Dar senzația pe care o resimt nu se atenuează. Uit de ea doar cînd sunt singur, ascuns undeva sau izolat în încăperi fără televizor, cînd reuşesc să nu citesc ziarele timp de cîteva zile în şir şi nici să ascult buletinele de ştiri. Mă mai liniştesc atunci cînd citesc Proust. Am reluat de altfel pentru a treia oară *În căutarea timpului pierdut.*

Prea multe cuvinte purtătoare de *dezgust* circulă prin această redacție. Le simt, aşa cum simt şi prezența multor şobolani. Dacă aş putea inventa nişte capcane pentru cuvintele care mă înnebunesc! Nişte capcane aeriene, de exemplu, nişte capcane invizibile şi ori de cîte ori un astfel de cuvînt se apropie de ele, să se audă *clap.* Tot aşa cum se aude *clap* cînd cade cîte un

şobolan într-o capcană. Gérard însă mi-a interzis să pun în redacție capcane pentru şobolani.

25.

George nu se mai poate opri din rîs. Îmi arată un articol apărut într-unul dintre acele ziare gratuite distribuite la intrările în metrou.

— Uite ce înseamnă *adevăratul* jurnalism. Un tip a trebuit să scrie 15 rînduri despre un taifun care se apropie de Japonia. Articolul începe normal, cu *ce se ştie*, taifunul se deplasează destul de repede, se înregistrează vînturi violente care ating 250 de kilometri pe oră, după toate probabilităţile arhipelagul nipon va fi atins de taifun mîine seară, şi tot aşa… şi tot aşa… taifunul vine dinspre Oceanul Pacific… şi tot aşa… În timp ce-i citeşti articolaşul simţi însă printre rînduri o anumită frustrare a tipului, întrucît nenorocitul de taifun nu a provocat încă victime omeneşti… Omul care a scris acest text este un *profesionist,* el ştie foarte bine că un articol în care figurează cuvîntul *taifun* dar nu şi cuvîntul *moarte* nu serveşte la nimic. Prin urmare *jurnalistul* face o piruetă… Şi începe să ne spună că există riscul repetării unui scenariu îngrozitor, taifunul ar putea înainta pe o traiectorie similară cu a altui taifun care a provocat moartea a 5.000 de persoane în 1959! Şi gata! S-a făcut! Cuvîntul *moarte* şi-a găsit locul în economia ştirii. Jurnalistul nostru a făcut ce-a făcut şi a reuşit să-l plaseze. În aşteptarea eventualilor morţi de mîine seară sau de poimîine, el evocă, pentru binele publicului, morţii din 1959… Ce-ţi spuneam săptămîna trecută? Cînd nu ai la îndemînă un bilanţ morbid *nou*, recurgi la tehnica de evocare a bilanţurilor morbide *precedente*. Poftim, dezgropăm morţii din 1959 pentru a hrăni setea de ştiri de astăzi…

Sunt zile cînd mi se întîmplă să aduc cafele pentru toată lumea la fiecare două sau trei ore.

Astăzi este reuniunea tehnică de început de lună. Vorbim despre organizare, despre problemele de studio, despre relaţiile cu tehnicienii, despre plecările în misiune, despre redistribuirea unora dintre noi pe alte tranşe orare şi mai ales despre cine ne ascultă, despre *rating.*

Hélène rămîne regina, vedeta, *vocea* prin excelenţă a tranşei matinale, *magnetismul* ei radiofonic a cucerit noi ascultători. Toată lumea o felicită. Eu rămîn însă invizibil, *parcat* la sfîrşitul serii şi la începutul nopţii, dar voi fi *totuşi* trimis în misiune luna viitoare pentru a relata despre *summit*-ul de la Luxemburg.

— E bun un *summit,* îți mai faci mîna, spune George.

Philippe pleacă pentru reportaje în Albania şi în Macedonia, întrucît ambele țări intră, începînd cu data de întîi ianuarie anul viitor, în Uniunea Europeană. Hélène, specialista noastră în materie de cinema, teatru şi expoziții, îl avertizează pe Philippe că în Balcani fetele sunt drăguțe *foc* şi extrem de seducătoare, întrucît mizeria din jur le conferă un *surplus* de senzualitate şi de disponibilitate.

— Noi, franțuzoaicele, suntem moarte, continuă Hélène, ne-am *defeminizat.* Tot dorind să fim egale cu bărbatul ne-am masculinizat… Noroc de fetele din Est… Noroc de această enormă rezervă de feminitate şi de *sex appeal* care este Europa de Răsărit, Balcanii şi Caucazul. 30 de milioane de femei fatale, rujate, machiate, arborînd cizme lungi şi fuste *mini,* privesc spre Vest cu pasiune şi descărcări electrice de adrenalină…

Informația nu trece fără efecte pe lîngă urechile lui Gérard care îi cere lui Philippe să-i aducă de la Tirana un reportaj despre industria *porno* aflată în plin *boom* în toată zona Balcanilor postcomunişti.

— Şi de la Skopje? Ce aduc de la Skopje? întreabă Philippe.

Gérard îi sugerează un reportaj despre țigani, despre orfelinate sau despre cîinii vagabonzi.

Reuniunea tehnică este întotdeauna un moment destul de convivial, cînd putem vorbi despre orice şi ne putem şi amuza pe seama unora dintre colegi. De exemplu, toată lumea îl tachinează pe domnul Cransac, întrucît se plînge din nou din cauza *şobolanilor*. Domnul Cransac vede mereu şobolani în redacție, în special cînd e singur.

— Îmi pare rău, dar acesta e adevărul, i-am văzut din nou, susține el.

Sunt ani şi ani de zile de cînd domnul Cransac tot evocă acest *pericol.* Există şobolani ascunşi undeva *între etajele* clădirii.

— Domnule Cransac, s-a pus otravă peste tot, cei de la deratizare au venit de zeci de ori, unde mai vedeți dumneavoastră şobolani? întreabă Gérard exasperat.

— Ne trebuie şi capcane, spune domnul Cransac.

— Nu putem pune capcane într-o redacție, este dezgustător…

Cuvîntul *dezgustător* are, s-ar părea, un efect straniu asupra domnului Cransac. Un efect *incitant,* pentru că începe să explice iritat cît de mari pot fi *pericolele* reprezentate de şobolani. Cu atît mai mult, insistă el, cu cît *ei,* şobolanii, nici nu se mai tem de nimic. Nu le mai este frică. Da, da, nimeni nu şi-a dat încă seama de acest lucru în redacție, dar în timpul nopții

şobolanii circulă nestingheriţi *peste tot* şi devin din ce în ce mai insolenţi… Şobolanii urcă pe birouri, pe teancurile de ziare, pe etajere şi pe imprimante… Este limpede că mai multe colonii de şobolani s-au *infiltrat* undeva în structurile clădirii, în sistemele de ventilaţie şi probabil pe sub mochete… Orice loc unde nu are acces omul devine un cuib de şobolani, aşa se întîmplă cu aceste imobile *opace* în care 30 % din structuri şi instalaţii sunt invizibile. Nu trebuie neglijat acest *aspect,* ne previne domnul Cransac. Situaţia poate deveni gravă şi infinit de periculoasă nu atît în ce priveşte sănătatea, ci şi în privinţa *igienei morale.* Nu se poate difuza o informaţie de calitate cu sute sau mii de şobolani ascunşi peste tot.

— Cine a mai văzut şobolani, în afară de domnul Cransac? întreabă şeful.

Nimeni nu reacţionează.

— Mathieu, de cînd lucrezi nopţile ai văzut vreodată vreun şobolan?

Întrebarea mă destabilizează puţin, nu ştiu ce să răspund. Domnul Cransac îmi aruncă o privire imploratoare, ca şi cum m-ar ruga să-i confirm spusele.

— Nu prea, doar… unul singur… dar unul foarte mic… minuscul…

În ochii domnului Cransac s-a aprins o lumină nouă, este flacăra unui sentiment profund de recunoştinţă, omul acesta va fi acum prietenul meu pe viaţă.

26.

Încă o săptămînă şi plec la Luxemburg *în misiune.* Frisonez deja la gîndul că voi petrece două zile *în inima actualității.* În plus, voi zbura cu unul dintre avioanele preşedinției franceze, mai precis cu cel rezervat presei.

Ca un soldat înaintea unei bătălii, simt nevoia să-mi lustruiesc platoşa, coiful şi să-mi ascut armele din dotare. Decid deci să merg şi mai departe cu *metamorfoza* buletinului meu de ştiri de la miezul nopții. Colecția mea de fapte diverse a crescut substanțial şi mă simt tot mai fascinat de ele. Faptele diverse sunt *de fapt* nişte metafore, mai precis metaforele nebuniei umane. Aproape fiecare fapt divers, dincolo de aparenta banalitate a conținutului său, mai conține şi un *etaj metafizic* evident (deşi secret). Personal, între un fapt divers care captează *punctele de ruptură ale lumii* (ca să-l citez pe Glücksman), şi o informație plată despre ultima reuniune a Grupului G20, prefer poezia tulburătoare a primului. Decid deci să consolidez dimensiunea reflexivă a buletinului meu de ştiri. Şi îmi încep jurnalul cu o ştire de natură să pună balsam pe toate rănile lumii: „O echipă de cercetători britanici a descoperit că oile sunt capabile să-şi fixeze atenția pe fotografii reprezentînd alte oi, şi că această formă de contemplare are un efect liniştitor asupra turmei. Este, în orice caz, concluzia profesorului Seith Pendrid, directorul echipei de cercetare, care mai precizează: oile pot fi comparate cu noi, oamenii; şi nouă ne place să păstrăm asupra noastră, în portofele sau pe *display*-ul telefonului mobil, fotografiile celor pe care îi iubim."

Pe locul al doilea plasez un alt fapt divers de natură să-i redea umanității speranța şi încrederea în sine: „Vaticanul nu exclude existența unor ființe extraterestre. Credința în Dumnezeu este compatibilă cu convingerea că există extratereştri. Directorul cu relațiile *externe* al Vaticanului mai spune chiar că poate fi imaginată şi existența unei planete locuite de ființe care nu au comis păcatul originar."

În sfîrşit, pe locul al treilea, şi înainte de a trece la *summit*-ul G20, la *summit*-ul China-America de Sud şi la morții din Irak, plasez informația următoare: „La Seul, în jur de o sută de maseuri orbi au protestat ieri împotriva unei emisiuni de televiziune în care se sugera că profesiunea lor

ar avea anumite legături cu prostituția. Ei şi-au exprimat protestul urinînd pe treptele clădirii în care se află sediul postului de televiziune respectiv.”

Trei fapte diverse cu etaj metafizic *în deschidere,* alte şaptesprezece ştiri banale despre actualitatea politică a lumii, şi cele zece minute de jurnal iau sfîrşit. Ies din studio foarte mîndru de mine, deşi puțin stresat. Cobor cele două etaje care mă separă de redacție aştepînd să fiu întîmpinat cu o ploaie de aplauze… Clădirea este însă pustie, traversez o imensă absență de reacții. Ceea ce mi se pare nedrept şi îi interpelez imediat pe *absenți*: unde sunteți? de ce tăceți? Simt dorința de a urca pe acoperişul clădirii pentru a mă adresa întregului oraş, întregii țări, întregului continent… Toată planeta ar trebui să reacționeze la *lista* mea de ştiri. Recunoaşteți, doamnelor şi domnilor, că sunteți în sfîrşit confruntați cu o adevărată revoluție în materie de *tratament* al informației. În sfîrşit, cineva are curajul să arunce în aer carcasa oficială a ritualului mediatic. În sfîrşit, cineva are curajul să plaseze cîte o *metaforă* în litania de ştiri şi evenimente ordinare.

În mintea mea începe deja dialogul cu milioanele de oameni care mi-au ascultat buletinul de ştiri. Da, admirabilii mei ascultători, ați înțeles esențialul, nu e încă totul pierdut, există soluții. Mai putem *contraataca.* Mai avem nişte atuuri, nişte aşi ascunşi în mînecă… Precum fotografiile celor pe care îi iubim… Sau credința în extratereştri… După prăbuşirea tuturor utopiilor, credința în extratereştri nu e puțin lucru. Şi chiar la nivelul luptei sociale, mai avem şansa de a ne impune, de a cîştiga partida, trebuie doar să ne modificăm strategia, metoda… Trebuie ca toți cei aruncați pe tuşă, toți cei care au pierdut toate trenurile, toți cei care n-au fost niciodată avansați în grad, da, toți aceşti marginali ar fi bine să se adune şi să urineze împreună pe simbolurile aroganței banului şi ale puterii indiferente. Iată mesajele ascunse ale *poveştilor* mele. Oare nu este el destul de clar, mesajul conținut în *modalitatea* mea de a-mi alege şi ierarhiza ştirile? Dacă nu am fost destul de clar, atunci vă invit să citiți şi alte fapte diverse… Da, admirabili ascultători, *căutați* în faptele diverse ale lumii, ele dețin toate cheile interpretării acestei lumi. Da, dacă vreți să rezistați împotriva noilor forme mediatice de spălare a creierului, atunci citiți şi învățați să interpretați în primul rînd faptele diverse… Nu aşteptați nimic de la filozofi, de la politicieni, de la profeți. Nu căutați cheile înțelegerii lumii şi a viitorului nici în cărțile sfinte, nici la Marx şi nici la Nostradamus. Nu, aceste surse ale explicațiilor esențiale au secat, numai în faptul divers mai există

elemente de răspuns. Faptele diverse ale lumii sunt nişte mesaje cifrate, iar eu vă ofer o cheie pentru a le decoda.

Privată de accesul la mare în urma unui război pierdut la sfîrşitul secolului al XIX-lea, Bolivia rămîne marcată de nostalgia Pacificului şi organizează anual, de 130 de ani încoace, o foarte teatrală „zi a mării”. Ați sesizat, dragi ascultători, forța şi poezia acestei fraze? Ați captat dimensiunea ei universală? De cîtă vreme se hrăneşte în mod teatral umanitatea cu o altă nostalgie, cea legată de pierderea inocenței? Dar pierderea sensului, a sensului vieții, de exemplu? Oare ce fel de nostalgie ar trebui să ne provoace acest tip de pierdere? Ar trebui să resimțim deja şi nostalgia de după pierderea memoriei… Fiecare zi este, de fapt, pentru noi, *o zi a mării*, comemorarea unei pierderi, a unei bătălii pierdute… Mă mai ascultați, dragii mei contemporani, sau ați pierdut şirul demonstrației mele?

Militantele unei asociații de apărare a animalelor au manifestat joi cu sînii goi pentru a denunța practica îndopării gîştelor, care stă la baza producției de foie gras. Ei? Ce spuneți de asta? Cine pretindea că revoluția a murit? Cine spunea că astăzi nu mai avem proletariat, clasă muncitoare, clasă revoluționară, avangardă capabilă să ne arate drumul, să declanşeze adevăratele schimbări de natură să conducă umanitatea spre ieşirea definitivă din barbarie? Şi aceşti sîni goi? Oare de ce n-am ținut niciodată seama de imensul potențial de forță al sînilor goi?

Femeia de serviciu intră în redacție şi mă face să tresar. Să fi adormit? Mă uit la ceas. Ora două şi jumătate dimineața. Ar fi trebuit să plec de mult dar am aşteptat să sune telefonul… Ce prostie. Am impresia că mă aflu într-un avion expus *la sol*... Dacă m-aş vedea într-o oglindă mi-aş spune că exagerez puțin.

27.

Fără îndoială, *dezgustul* are o legătură cu modul în care deschid oamenii gura pentru a vorbi în fața unui microfon. În cursul carierei mele de jurnalist, etalată pe aproape 40 de ani, am intervievat sute de oameni… Ştiu, deci, ce spun, cînd evoc *proba* gurii. Mi-am stocat în memorie imaginile a sute de guri: guri de oameni politici, guri de artişti, guri de universitari, guri de imigranți, guri de cloşarzi, guri de prostituate, guri de delincvenți, guri de bolnavi, guri de nebuni, guri de proşti, guri de gură-cască… Pot separa aceste guri în două mari categorii: gurile care se deschid pentru a spune ceva şi gurile care se deschid pentru a expulza mari cantități de neant. Da, există oameni care molfăie neant. Îl molfăie în gură, dar probabil şi în creier, în stomac şi în rinichi. Iar atunci cînd deschid gura, *bang!* neantul explodează şi intră şi în microfonul din mîna mea, şi prin microfon urcă pînă în propriul meu creier. Aşa s-au adunat în mine *aluviuni* de neant. Instinctiv, atunci, ființa mea secretă *dezgust* pentru a se apăra.

Dezgustul mai are un raport cu *inutilul.* La început, cînd tînărul jurnalist se aruncă în meserie, această luptă cu *vidul* şi cu *inutilul* nu este încă vizibilă. Jurnalistul se crede un fel de arbitru al actualității, sau cel puțin unul dintre cei chemați să o interpreteze, să o decodeze, să o traducă în limbaj uman. Jurnalistul dispune de un *stetoscop* inspirat numit microfon. Cu el ascultă, pipăie, pătrunde în tumultul evenimentelor, în complexitatea lumii. În societate, jurnalistul este la fel de necesar precum medicul. Cu diferența că jurnalistul pune *diagnostice* pe bolile sociale. Pentru ca marea masă de *bolnavi de actualitate* să poată înțelege ce li se întîmplă, este nevoie de un intermediar, de un profesionist al *explicației* rapide, de o călăuză. Ce mîndru este jurnalistul cînd se simte chemat să-şi asume aceste nobile misiuni! Şi chiar crede în ele o bună bucată de vreme, cinci ani, zece ani, poate chiar timp de douăzeci de ani… Şi apoi, după douăzeci de ani începe să-şi dea seama că jurnaliştii nu sunt nici pe departe *decodificatori* ai lumii, ci un fel de colportori de neant. Ei adună neantul dintr-un anumit număr de guri deschise pentru a-l vărsa apoi în alte guri deschise. Cărăuşi de neant, deci producători de neant…

De cîte ori văd, la televizor sau în spațiul public, gura deschisă a celor desemnați să incarneze puterea, şi mai ales atunci cînd văd aceste guri

deschizîndu-se în fața unui buchet de microfoane, sunt imediat cuprins de *dezgust. Văd* cum limba de lemn iese cu emfază din toate aceste guri pentru a se încolăci cu infinită plăcere în jurul microfoanelor, pentru a exploda apoi pe fețele noastre, în urechile noastre, în creierele noastre… Treptat se formează o limbă de lemn planetară a jurnalismului, constituită din generoasele contribuții ale limbilor de lemn naționale şi din tot ce pot ele oferi în materie de clişee perfecte şi stereotipuri…

Simt că mă sufoc şi nu există nici măcar un singur om căruia să-i pot vorbi despre toate acestea. Toată lumea este veşnic grăbită în această redacție, în acest *Palat al presei* care concentrează zece canale de televiziune, douăzeci de posturi de radio şi redacțiile mai multor cotidiene. Informațiile circulă din ce în ce mai repede între ziarişti, între etaje, între *medii*, dintr-o limbă în alta, dintr-o țară în alta, dintr-o cultură în alta… Uneori am impresia că *informațiile* şi *limbajele* comunică între ele, dar nicidecum oamenii. Ei nu mai au timp să schimbe nici măcar cîteva cuvinte… Suntem o enormă uzină concepută pentru producția unor mărfuri extrem de perisabile: informațiile. Mărfuri care se evaporă chiar în clipa în care ajung la destinatari, în momentul în care intră în creierele lor. Noi, jurnaliştii, suntem o imensă armată extrem de agitată, uneori ne dăm viața pentru *produsele* noastre, dar ceea ce producem efectiv sunt nişte baloane de săpun. Îmi este din ce în ce mai clară această imagine: suntem mulți, foarte mulți, zeci de mii, chiar sute de mii de soldați, fiecare *înarmat* cu un borcan plin cu apă şi clăbuci de săpun, precum şi cu cîte un pai. Şi facem baloane de săpun, *producem* baloane de săpun de toate culorile şi de toate dimensiunile. Adevăratele *ştiri* se duc în jos dar 99 % dintre baloane se ridică în atmosferă, plutesc, se pierd sau pocnesc imediat după ce au fost umflate. De ce fabricăm aceste *produse*? Pentru că le cumpără publicul, iată singurul motiv. O masă enormă de consumatori de ştiri contemplă în fiecare zi baloanele noastre de săpun, se amuză cu ele, *chițcăie* văzîndu-le, se agață uneori în mod infantil de ele… Aceşti consumatori de informație sunt, de fapt, *mutanții* unei lumi noi în care totul a devenit informație. *Mutanții* nu mai pot trăi fără informație. Ei pot trăi fără să citească în viața lor o carte, dar nu pot trăi fără informație, şi mai ales fără informația-imagine. Creierul lor a fost treptat modelat în acest scop. După ce au fost carnivori, oamenii au devenit *infovori* (dar continuă totuşi să mănînce şi carne).

Spuneam că mă sufoc, întrucît nu există în viața mea nici măcar un singur om căruia să-i pot vorbi despre toate aceste lucruri. Dar nu este chiar

adevărat. Vorbesc, totuşi, cu un *şobolan*.

Şobolanul a apărut în viaţa mea cu vreo doi ani în urmă. A fost o perioadă cînd eram programat foarte des pentru tranşa de noapte şi rămîneam singur în redacţie între ora nouă seara şi ora două dimineaţa. La fiecare oră fixă trebuia să prezint un jurnal de aproximativ 15 minute. Iar între două buletine de ştiri mai trebuia să supraveghez *ecranele* ca să nu ratez eventual vreo depeşă relatînd despre un eveniment important. În timpul zilei redacţia duduie ca o locomotivă, dar după ora opt sau nouă seara lucrurile se liniştesc brusc, nu rămîne decît un singur om cu multitudinea de *module* preînregistrate. Această formă de singurătate *bruscă* mă apăsa puţin (mai ales că singurătatea face parte deja de multă vreme din viaţa mea). Dar în acelaşi timp aşteptam să rămîn singur nu fără o anumită voluptate, îmi plăcea calmul *greu* care se instala în redacţie după o întreagă zi de agitaţie şi de febrilitate vecină cu nebunia. Obiectele deveneau, dintr-odată, mai puţin agresive, mai puţin dispuse să se contrarieze reciproc, aerul devenea mai respirabil şi mai uşor de tras în plămîni, lumina mai puţin agasantă, mormăitul computerelor mai puţin iritant (cel puţin aceasta era impresia mea). Ceva se *dezumfla* în întreaga clădire, tensiunea scădea vertiginos, stresul diminua, zidurile şi ferestrele intrau într-un fel de hibernare nocturnă. Chiar şi automatele de cafea îşi modificau atitudinea pentru a deveni aproape umane, şi mi se întîmpla chiar să dialoghez cu ele pe coridorul pustiu ori de cîte ori mă duceam să-mi cumpăr o cafea. De altfel, după miezul nopţii, animate de o formă nesperată de generozitate, unele automate de cafea îmi ofereau gratuit preţiosul lichid, întrucît îmi ejectau înapoi moneda de 50 de centime.

Aşa şi-a făcut apariţia *şobolanul,* în acest context special, de încetinire a activităţii, de moleşire a lumii. Prima dată cînd l-am văzut, *şobolanul* stătea în aşteptare, lîngă uşă. Nemişcat, tăcut, şi *în aşteptare.* Am înţeles atunci, imediat, că nu venea din exterior, că locuia de fapt în redacţie. Am simţit, nu ştiu de ce, un fel de *respect* pentru el… Poate nu mă exprim foarte bine şi risc să fiu luat de nebun. Dar am resimţit un fel de respect pentru el, întrucît propria lui atitudine era *respectuoasă*. Stînd aşa, imobil şi atent, lîngă uşă, el *pîndea* de fapt prima mea reacţie. Chiar avea aerul de a spune „bună seara, scuzaţi-mă pentru această intruziune în universul dumneavoastră, după cum vedeţi nu îndrăznesc să avansez prea mult în interiorul biroului decît, dacă, eventual, aveţi amabilitatea să-mi acordaţi permisiunea în acest sens”. Iată ce gîndea în acel moment şobolanul. Nu

vreau să spun că aş fi capabil să citesc gîndurile unui şobolan, dar *acel şobolan*, prin atitudine şi expresie, dorea de fapt să-mi comunice exact acest lucru.

Pe moment, însă, atunci, eu n-am zis nimic, temîndu-mă oarecum să nu-l sperii, dar şi din dorința de a nu-l încuraja prea mult. Nu este totuşi normal să ai *şobolani* într-o redacție situată la etajul nouă. Şi de altfel acesta a fost primul lucru pe care mi l-am spus în gînd după ce l-am văzut: „ia te uită, avem deci *şi* şobolani aici, la etajul nouă, ceea ce înseamnă că toate etajele inferioare sunt deja *infestate* şi nu este exclus ca şi etajele de deasupra să fie pline şi ele". Mărturisesc însă că am regretat imediat această reflecție, mai ales utilizarea cuvîntului *infestat.* De ce oare recurgem noi la acest termen, *infestat*, cînd vine vorba de şobolani şi niciodată cînd vorbim despre oameni? Oare oamenii nu au infestat, la rîndul lor, pămîntul?

Dar aceasta este o altă temă de reflecție. Să revin mai degrabă la *şobolanul meu*, care mi s-a părut de la bun început politicos, modest şi impregnat de o atitudine reflexivă. Şobolanul a rămas timp de aproape cinci minute în acea poziție defensivă, ceea ce nu l-a împiedicat să mă scruteze adînc şi să mă *evalueze*. Din punctul său de vedere, fără îndoială, oamenii sunt nişte prădători, o amenințare potențială pentru rasa lor. Dar eu aveam un aer simpatic, mi se pare evident acest lucru, l-am simțit în *el* ca într-o oglindă. Şi, în plus, singurătatea naturală degajată din ființa mea a constituit un factor încurajator pentru şobolan. După cinci minute de aşteptare şobolanul s-a apropiat de biroul meu, a mirosit îndelung coşul de gunoi şi spațiul din jurul lui, după care s-a retras fără să-mi întoarcă spatele, adică a dat înapoi continuînd să mă privească, pentru a dispărea brusc într-o zonă ştiută numai de el. Îmi amintesc cît de mult am fost impresionat şi de acest fapt: şi anume că *s-a retras* fără să-mi întoarcă spatele, ca şi cum ar fi vrut să-mi spună: „iată, nu sunt un şobolan obişnuit, nu sunt precum toți ceilalți, sunt un şobolan conştient de valoarea bunelor maniere".

28.

Înainte de căderea comunismului, istoricii din lumea marxistă divizau evoluția omenirii în *orînduiri.* Cuvînt urît dar nu fără o anumită încărcătură sugestivă. Orînduirile erau, în virtutea acestei viziuni care se regăsea în toate manualele şcolare, în număr de cinci: orînduirea comunei primitive, orînduirea sclavagistă, orînduirea feudală, orînduirea capitalistă şi orînduirea comunistă. La baza acestei diviziuni se afla un criteriu economic, cel al organizării modului de producție. Cum pentru Marx toate explicațiile legate de om şi de societate trebuiau găsite în fundamentele economice ale relațiilor umane, ultima orînduire, cea comunistă, era considerată ca fiind *indepasabilă,* culmea aventurii omului pe pămînt, obiectivul natural al evoluției societății şi expresie a *sensului istoriei.*

Căderea comunismului a perturbat acest edificiu şi a obligat la o revizuire a manualelor şcolare pe jumătate din planetă. Vrînd, nevrînd, istoricii şi oamenii de rînd în general au recunoscut că de fapt capitalismul are, în raport cu sensul istoriei, o relație mult mai organică decît comunismul. După 1990 s-a văzut că nu comunismul este *indepasabil*, ci capitalismul. Şi totuşi, o nouă orînduire urmează după cea capitalistă: nu greşim dacă o numim *orînduirea mediatică.*

Cînd intrați în bisericile din Occident, fie ele catedrale, bazilici sau simple biserici de țară, nu se poate să nu descoperiți în interiorul lor un obiect ciudat care seamănă cu un fel de dulap… Este *confesionalul.* În marile catedrale, *confesionalele* sunt chiar mai multe: două, trei, patru… Înşirate de-a lungul pereților, uneori aşezate de o parte şi de alta a intrării principale în biserică, aceste *dulapuri* cu uşi laterale, prevăzute uneori cu mici ferestruici şi cu un fel de cortine care ascund de ochii lumii decorul lor interior, aceste *dulapuri* par scoase direct de pe o scenă de teatru. Ele au ceva *teatral* dar şi neliniştitor în acelaşi timp. Uneori pe ele figurează diverse inscripții, în general formule scurte de genul: nu uita că intrînd aici trebuie să-ți descarci total sufletul.

Confesiunea (sau *spovedania* la creştinii ortodocşi), a fost însă mai mult decît o *descărcare* a sufletului, a fost o obligație. Biserica, în elanul ei totalitar, a organizat *descărcarea* sistematică şi obligatorie a sufletelor. A te spovedi, sau a te confesa, era o obligație pentru *credincios.* Omul era

obligat să intre din cînd în cînd în confesional unde, de cealaltă parte a ferestruicii, ca la *vorbitor,* se afla preotul, cel căruia trebuia să-i spui tot. Din punctul de vedere al bisericii, ca şi al tuturor celorlalte forme de ideologie totalitară, nu există om sau cetățean nevinovat. Supus păcatului prin natura sa, omul trebuia să se supună spovedaniei sau confesiunii prin natura dogmei. Au fost secole cînd biserica a controlat, prin intermediul *obligației* impuse tuturor credincioşilor de a se confesa, toate sufletele enoriaşilor. Cu mențiunea că pe orice necredincios Inchiziția îl ardea pe rug.

Din această experiență totalitară a omenirii, cea mai *împlinită* de pînă acum, care a avut şi durata cea mai lungă, se inspiră şi Agenția noastră. Orînduirea mediatică este de fapt instaurarea unei noi religii. Orice cetățean trebuie să fie consumator de ştiri şi să aibă un contact susținut cu mediile de informare. Viața nu poate fi concepută de altfel, în ziua de astăzi, fără un contact zilnic cu mediile de informare, aşa cum viața nu putea fi concepută, în Evul Mediu, fără un contact zilnic cu biserica şi cu arsenalul ei (icoane, sfinți, rugăciuni, ritualuri, slujbe, pelerinaje, posturi etc.).

Religia mediatică este şi ea o formă de control al sufletelor. Numai că spovedania (sau confesiunea) se face în sens invers. Altfel spus, astăzi, noi ne *spovedim* sau ne *confesăm* lor. Noi, adică *noi, mediile de informare* îi oferim *credinciosului* o confesiune continuă, 24 de ore din 24. Confesionalul a luat astăzi forma televizorului, a aparatului de radio, a presei scrise, a internetului, a telefonului mobil, a i-Pod-ului şi aşa mai departe. Confesîndu-ne fără încetare, obligîndu-l pe *credinciosul mediatic* să asiste măcar cîteva ore pe zi la acest ritual, operăm de fapt o *uşurare a sufletului său.* Omul care nu ascultă astăzi măcar o dată pe zi ştirile se simte la fel de vinovat ca şi credinciosul care, în Evul Mediu, nu-şi făcea spovedania săptămînală. Imposibil astăzi să-ți imaginezi viața în afara mediilor de informare, cum era imposibil să-ți imaginezi viața, în Evul Mediu şi chiar ceva mai tîrziu pînă la şubrezirea edificiului religios, în afara bisericii.

Orînduirea mediatică sau globalizarea sunt practic două noțiuni identice. Aceste explicații sunt destinate numai cadrelor noastre superioare. Inutil de căutat astăzi *ceva* în sufletele *enoriaşilor* noştri. Sufletele lor conțin ceea ce le punem noi acolo: altfel spus imaginile, ideile şi modelele vehiculate de noi, începînd cu iluzia libertății de gîndire.

(Agenția mediatică DP. Document intern.
Grad de confidențialitate AAA. Sursă: Sicklyleaks.)

29.
(Tentativă de intrare în contact cu o ființă interioară)

Printre persoanele pe care le port în mine se mai află şi un omuleț speriat, smochinit, chircit, extrem de stîngaci şi nesigur, incapabil să mă privească în ochi. Un omuleț supărat pe el însuşi, izolat într-o localitate aflată undeva la capătul lumii, ros de remuşcări, incapabil să iasă din dilemele sale…

Acest omuleț *a fost* tatăl meu. Uneori îl simt ca pe un cadavru. Un cadavru necesar, nu pot să renunț la el dar nu pot nici să-l ejectez din mine.

Omulețul-cadavru îmi scrie o scrisoare pe an. Scrisoarea vine mereu cam cu două, trei zile înainte de aniversarea mea şi uneori chiar în ziua aniversării. Le păstrez pe toate într-o cutie de carton, în ordinea sosirii, întrucît, în materie de limbaj reprezintă tot ce poate fi mai *muribund*.

Omulețul nu ştie să găsească tonul potrivit pentru a-mi vorbi şi nici pentru a-şi vorbi. Citindu-i scrisorile simt cît de mult s-a chinuit ca să le înceapă şi apoi ca să le dea carne şi apoi ca să le termine. Frazele sunt torturate, scrisul său este unul tremurat şi lăbărțat. Cum nu ştie ce să-mi spună din multele lucruri pe care vrea să mi le spună, lăbărțează cuvintele ca şi cum prin această dilatare grafică ar încerca să-mi comunice lucruri în plus.

Cum omulețul nu ştie să scrie printre rînduri, tot ce scrie are ceva plîngăcios, monoton şi lipsit de umor. Cînd mama l-a alungat din viața noastră, i-a cerut să nu-şi facă în niciun caz apariția pînă la majoratul meu. Aşa se face că prima scrisoare mi-a sosit chiar în ziua cînd împlineam 18 ani.

Dragul meu fiu,

(Incredibil, cum să începi o scrisoare în felul acesta, după ce nu ți-ai mai văzut copilul de 11 ani? Şi totuşi scrisorile trebuie începute cumva.)

Luna aceasta împlineşti 18 ani. A venit, poate, momentul să ies din tăcere şi să-ți scriu. Îți urez, întîi de toate, LA MULȚI ANI! O fac cu inima strînsă, întrucît mă gîndesc la toți aceşti ani cînd n-am fost lîngă tine. Sunt sigur că îți aminteşti de momentul plecării mele. Ai simțit, poate, că în tot acest timp m-am gîndit la tine. Aveai 7 ani cînd a trebuit să vă las singuri, pe tine şi pe

mama. Dar să ştii că nu te-am uitat niciodată. Şi să mai ştii că m-am gîndit fără încetare la tine în toţi aceşti ani.

(Uf!)

A venit poate, momentul, să auzi şi versiunea mea în legătură cu teribila dramă care ne-a destrămat familia. Aş vrea să-ţi explic cîteva lucruri sau cel puţin să mi le explic mie, atît cît se poate.

Dacă nu ţi-am scris pînă acum a fost numai şi numai pentru a-mi respecta cuvîntul dat. I-am promis atunci un anumit lucru mamei tale, femeia care este încă, legal vorbind, soţia mea. O cunoşti foarte bine şi tu, ai cunoscut-o probabil din ce în ce mai bine în toţi aceşti ani. Nu este o femeie obişnuită şi nimeni nu a reuşit vreodată nici să o scoată din încăpăţînare şi nici să treacă peste voinţa ei. Acesta este adevărul, lucrurile sunt cum sunt şi eu am fost dezarmat în faţa lor.

(Uneori îmi vine să-l iau de gît pe omuleţ, dar cum îl simt foarte mic, din ce în ce mai mic, mai ales în faţa scrisorilor sale, mi-e frică să-l scutur prea tare.)

Îţi aminteşti, probabil, de o anumită călătorie pe care am făcut-o înapoi, în ţara în care te-ai născut, după căderea comunismului. Aveai şapte ani atunci şi refuzai în continuare să vorbeşti. Era în ianuarie 1990. Ne-am dus cu o maşină pe un drum plin de gropi, ningea tot timpul şi ne-a fost greu să găsim acel oraş înconjurat de uzine abandonate… Pînă la urmă ne-am oprit în faţa unei clădiri împrejmuite de un gard murdar de beton înalt de doi metri. Ne-am instalat acolo în faţa acelei clădiri unde aşteptau şi alte familii. O amnistie urma să fie semnată dintr-un moment în altul pentru „trădătorii de ţară”. Toate persoanele condamnate pentru „încercare de trecere frauduloasă a frontierei” urma să fie eliberate. În mod normal am fi avut dreptul să o vedem pe mama ta la vorbitor, dar ea a refuzat să ne vadă la vorbitor, voia să fie liberă în momentul în care urma să ne vadă. Sau mai bine zis să te vadă, întrucît cu mine nu mai dorea să aibă nimic de împărţit.

Îţi aminteşti fără îndoială şi acel moment, cînd mama ta a ieşit pe poarta clădirii. Eram acolo amîndoi, ţinîndu-ne de mînă. Mama ta a ieşit împreună cu un grup de femei şi tu ai recunoscut-o imediat.

Eu însă nu am recunoscut-o, femeia pe care o ştiam şi pe care o iubisem şi o luasem de soţie se schimbase total. Cei aproape doi ani de detenţie lăsaseră fără îndoială nişte urme, dar schimbarea avea şi alte cauze, mai profunde. Persoana din faţa mea nu mai era soţia mea, avea alte trăsături, o altă expresie, o altă privire. N-aş putea spune că îmbătrînise, pur şi

simplu se transformase facial şi, lucru surprinzător, se dilatase corporal, nu mai avea aceeaşi siluetă. Mult mai tîrziu mi s-a spus că unii se îngraşă în închisoare din cauza mîncării proaste.

Pentru tine, însă, ea era aceeaşi, era mama ta şi ai început imediat să-i vorbeşti. Şi ea la fel, după doi ani de tăcere totală, a început să-ţi vorbească. Şi aţi vorbit aşa fără încetare, în maşină, după aceea în hotelul unde închiriasem două camere. Iar tu erai atît de mîndru încît îi puteai vorbi în patru limbi, în româneşte, în sîrbo-croată, în germană şi în franceză. Chiar şi astăzi nu reuşesc să-mi explic cum de ai reuşit să absorbi, tăcînd, trei limbi străine, dintre care două într-un timp record, pentru că în Serbia nu am stat decît două luni iar în Austria doar şase luni. De limba franceză nu mă mir, în Franţa am petrecut ceva mai mult timp şi ai avut la dispoziţie un an întreg de tăcere ca să înveţi limba. Probabil că s-a petrecut ceva uluitor şi misterios în creierul tău atunci cînd am început să trecem dintr-o ţară în alta. Un fenomen rar, mă întreb dacă oamenii de ştiinţă l-ar putea explica. Ai aspirat cu o aviditate incredibilă toate cuvintele pronunţate în jurul tău. Ca şi cum acest lucru ar fi fost esenţial pentru supravieţuirea ta, ca şi cum cuvintele ţi-ar fi hrănit forţa de a tăcea.

De altfel, cînd ne-am întors în Franţa, tu ai învăţat-o franceza pe mama ta.

N-am citit pînă la capăt niciuna dintre scrisorile primite de la omuleţ. Amintirile sale nu mă emoţionează, deşi îmi dau unele informaţii preţioase despre o altă fiinţă care locuieşte în mine, un copil. În schimb, faptul că omuleţul nu-şi găseşte cuvintele şi că recurge uneori la tot felul de clişee, mă umple de o enormă compasiune. I-o şi spun, uneori, omuleţului-tată din mine: „sună atît de penibil tot ce îmi spui”. „Să tac? Ar fi mai demn să tac?” mă întreabă el.

30.

Gérard ne convoacă brusc la o şedinţă de redacţie pe tema reformei. Cuvîntul a devenit un fel de sperietoare. Toată lumea face reforme. Cine nu se gîndeşte la reforme moare. Timp de o oră Gérard vorbeşte aprins despre ceea ce *ne aşteaptă.*

Tot ce aud mă lasă perplex. Nu ştiam că toată redacţia este pe malul prăpastiei.

Deci. Suntem un post de radio bătrînicios şi aproape demodat. În orice caz, *în formatul actual* nu mai avem nicio şansă. Stilul nostru îl aminteşte pe cel din anii ’60. Analizele noastre sunt greoaie, plictisitoare, prea sofisticate. Comentariile noastre sunt pedante, *imposibile.* Magazinele noastre culturale sunt interminabile, nişte *cearceafuri* sonore. Interviurile făcute de noi sunt fără *zvîc*, anemice în cel mai înalt grad. Lumea se schimbă dar noi am rămas „pe aceeaşi lungime de undă”, ne adresăm unui public abstract care nu mai există. De altfel acest public nici nu ne mai ascultă, întrucît nu se regăseşte în *tonul* nostru. Şi atunci publicul ne zappează, optează pentru alte posturi de radio în plin *boom,* posturi de radio care oferă *talk-show*-uri, adevărate dialoguri cu audienţa, cu ascultătorii. Cînd un post de radio nu mai este *interactiv* devine muribund, este destinat dispariţiei rapide. Cînd un post de radio nu se adaptează *noului public* şi *sinergiilor* oferite de noile tehnologii, atunci devine un fel de gaură neagră pentru bugetul statului. Trebuie, deci, să schimbăm tot, tot, tot. Şi oricum vom intra în *era digitală*, reforma tehnică a şi început, ne vom *digitaliza* integral, iată prin urmare o bună ocazie pentru a ne *digitaliza* şi în minţile noastre, de a învăţa să ne adresăm lumii *altfel* şi să-i vorbim *altfel.*

— Înseamnă că vom lucra mai mult? îndrăzneşte să întrebe Hélène.

— Atenţie, spune Gérard, reforma nu înseamnă că vom lucra mai mult, înseamnă că vom lucra *altfel*. Iar într-o primă fază nu atît conţinutul va fi urgenţa în materie de schimbare, ci *tonul.* Va trebui să vorbim la microfon *altfel,* să demonstrăm că suntem vii. Se impune o mai mare spontaneitate, o mai mare vigoare, un *metabolism* nou. Şi trebuie să fim chiar şi mai *amuzanţi*, nu trebuie să ne fie frică de acest cuvînt, dacă vom fi mai amuzanţi vom recuceri publicul de bază şi vom atrage un public nou. Va mai trebui să producem informaţie *noi înşine.* Destul ne-am bazat pe

depeşele agențiilor de presă, pe ziare şi pe reviste, a venit momentul să trecem la o etapă superioară, la *producția de informație.* Trăim deja în era internetului şi a *facebook*-ului, toată lumea este astăzi producătoare de informație, deci trebuie, şi noi, să fim în acelaşi timp producători şi difuzori de informație.

— Ca în China, pe vremea revoluției culturale, spune George.

— Hai, nu mă enerva, răspunde Gérard.

— Dar nu vreau să enervez pe nimeni, continuă George pe tonul cel mai calm din lume. În China, pe vremea revoluției culturale, Mao a cerut ca fiecare sat şi fiecare familie să producă *oțel.* Țara avea nevoie de un *mare salt înainte*, or saltul nu putea fi făcut fără oțel. Şi atunci țăranii de pe tot întinsul Chinei s-au apucat, după sfatul marelui cîrmaci, să construiască mici furnale locale, pentru a deveni *producători de oțel.*

— Nu înțeleg ce vrei să spui.

George se dezlănțuieşte ca şi cum ar fi aşteptat exact această frază.

— Vreau să spun că tu ne ceri să ne autozappăm. Oricum toată planeta a intrat în epoca *zapping*-ului, deci de acum înainte va trebui să ne zappăm noi înşine. Altfel spus, să participăm la marea operațiune de spălare a creierului începută pe plan mondial şi planetar acum vreo douăzeci de ani. Noul ascultător, căruia mediile de informare i-au format deja creierul în spiritul *zapping*-ului şi al informației-spectacol, *zappează* imediat ce nu-i place ceva. Trece de la un post de radio la altul, de la un canal de televiziune la altul, de la o senzație la alta… Deci ceea ce ne propui tu este să-i propunem acestui *om nou* la fiecare trei minute altceva. Ca să-l ținem în lesa noastră. În felul acesta, dacă îi propunem noi ceva nou la fiecare trei minute, el nu va mai avea nevoie să zappeze, o facem noi pentru el. Ne ceri de fapt să-l surprindem la fiecare trei minute pe un om care stă cu telecomanda îndreptată spre noi ca şi cum ar vrea să ne omoare. Şi ca să nu ne omoare trebuie să-l ținem într-o stare de încîntare continuă. Propun deci să facem un stagiu de clovni. De altfel noi nici nu mai suntem nişte jurnalişti avînd ca misiune decriptarea lumii, am devenit toți nişte clovni. Deci trebuie să fim *amuzanți,* cum spui tu. Să-i amuzăm pe ascultători, să le captăm atenția cu orice preț, să-i reținem cu forța mai degrabă la spectacolul nostru decît al altora… Iată, Gérard, tradus într-o limbă normală, discursul pe care ni l-ai ținut. Toată dimensiunea educativă a misiunii noastre e aruncată la gunoi. Trăiască de acum înainte divertismentul.

— N-am vrut să spun asta, mormăie Gérard indispus şi cu o voce destul de dezabuzată.

George i-a tăiat elanul reformator, toată lumea simte acest lucru.

Nu pot să nu simt un fior de admirație pentru George. Mi-a trebuit ceva timp ca să aflu, de la colegi, mai multe lucruri despre cariera lui de jurnalist. De prin 1970 şi pînă acum cîțiva ani a fost reporter de război şi s-ar părea că s-a deplasat mai peste tot unde se trăgea cu puşca şi unde curgea sînge pe planetă. A început cu Vietnamul pentru a continua apoi cu Angola, Nicaragua, Liban, Afganistan, Liberia, Algeria, Sri Lanka, Irlanda de Nord… Au urmat Iranul şi Irakul, Kuweitul, Somalia, Columbia, Sudanul, Rwanda, Caucazul… În Bosnia s-a ales cu un glonț în coastă care i-ar fi putut fi fatal. În Libia a supraviețuit după ce maşina în care se afla a sărit în aer trecînd peste o mină, şi se pare că în Etiopia a fost şi ostatic pentru cîteva luni. În orice caz, în materie de *producție de informație* George a dat deja destul… Şi probabil că nu s-ar fi oprit dacă nu i s-ar fi întîmplat ceva bizar – ceva despre care el nu vrea să spună nimic – într-o regiune din estul Europei sau din Asia centrală.

Gérard însă trece din nou la atac:

— Vorbesc serios. Audiența noastră este în cădere liberă.

— Păi trebuie să *le* dăm atunci puțin porno, spune George. Asta o să ne relanseze audiența. Zău, nu glumesc, continuă George. Propun să angajăm pentru dezbaterile noastre politice şi chiar pentru prezentarea jurnalului o vedetă porno. Sau o stripteuză. Iar pentru emisiunile noastre legate de social propun să angajăm un fost puşcăriaş, dar unul care să fi stat măcar 10 ani la pîrnaie. Spune şi tu dacă se poate imagina ceva mai spectaculos decît un fost puşcăriaş cu ani grei de detenție în spate pentru cronica juridică. Iar în ce priveşte rubrica economică, propun să-l trimitem la pensie pe domnul Cransac prezent aici de față şi să angajăm fie un fost *dealer,* fie un *trader* care şi-a ruinat banca. Pe bune, Gérard, lasă-mă să pilotez eu reforma asta şi ai să vezi cum o să *explodeze* audiența în trei săptămîni. Imaginează-ți doar ce public o să avem dacă anunțăm că de luni buletinele noastre de ştiri vor fi citite de prostituate în exercițiu sau de travestiți… Îți dai seama? În fiecare zi măcar un jurnal redactat de un *call girl.*

Tot ce aud la această furtunoasă şedință de redacție pe tema reformei îmi întăreşte convingerea că buletinele mele de ştiri dintre orele 11 noaptea şi 2 dimineața, cele pe care nu le ascultă mai nimeni, sunt o soluție la *criza* mediatică. Nici Gérard şi nici George nu înțeleg că emisiunile noastre au de

fapt nevoie de o infuzie de poezie. Ceea ce continui să propun eu în creierii nopții, cînd sunt rege peste unde.

Continui deci să scormonesc prin straturile suprapuse ale actualității în căutarea filoanelor poetice sau măcar a acelor *perle* susceptibile să arunce asupra misterului realității o lumină diferită, mai umană şi purtătoare de conotații metaforice.

Visul meu secret este să-mi pot compune întregul jurnal numai din fapte diverse cu etaj metafizic. Şi pentru că nu-mi place să aştept la nesfîrşit, decid să transform imediat visul în realitate.

Bună seara. Aici *Radio Planeta*. La microfon Mathieu Caradin, iată ştirile, aşa cum le-am conceput, dragi reprezentanți ai speciei umane, pentru a vă obliga să reflectați puțin. Deci, începem cu Irakul, din nou cu Irakul, da, numai că nu vom vorbi despre morți de data aceasta, nu, nu vom vorbi nici despre atacuri şi atentate, nu, în seara aceasta vă propun cu totul altceva, vă propun să analizăm impactul pe care l-a avut războiul din Irak asupra albinelor din această țară, da, pentru că albinele din Irak, sau pur şi simplu albinele irakiene au avut mult de suferit, polenizarea în Irak a fost profund tulburată, producția de miere în Irak a scăzut vertiginos, aşa că vom vorbi despre renaşterea sectorului apicol în Irak.

Iată acum şi celelalte titluri ale jurnalului.

Mii de tineri transformați în vandali au atacat ieri noapte toate magazinele din cartierul londonez Tottenham, cu excepția librăriei din care au considerat că nu au ce fura.

Un studiu socio-comportamental demonstrează că o femeie din cinci îşi înghite inelul de logodnă.

Un grup de istorici denunță multiplicarea zilelor comemorative, ele sunt mai numeroase decît cele 365 de zile ale anului.

Într-un cartier periferic al Parisului un copil de patru ani a petrecut singur patru zile lîngă cadavrul mamei sale decedate în urma unui atac de inimă.

Un cubanez refugiat în Statele Unite a obținut cetățenia americană la vîrsta de 104 ani.

Moaştele Sfintei Tereza cu domiciliu stabil în catedrala de la Lisieux pleacă într-un turneu prin Marea Britanie.

Un spărgător neprofesionist a aruncat în aer seiful unei bănci belgiene şi a murit acoperit de dărîmături.

Treizeci de pitici de grădină, furați din diferite grădini particulare, au fost găsiți într-o pădure din apropierea oraşului Avignon. Un grup autointitulat *Frontul de eliberare a piticilor* de grădină pretinde că i-a pus în libertate.

Mă văd obligat, dragi ascultători, să mă limitez doar la aceste cîteva fapte diverse, întrucît buletinul meu de ştiri are un format, după cum ştiți, limitat la zece minute şi nu pot prelucra prea multă *materie* cotidiană. Şi mai trebuie să dezvolt puțin titlurile evocate mai sus, întrucît observați cu cîtă putere captează ele spuma *metafizică* al zilei. Vă rog să vă puneți în locul meu, nu e uşor să ai doar un minut pentru *dezvoltarea* fiecărui titlu din acest evantai atît de reprezentativ pentru proliferarea formelor de nebunie umană. Simțiți, stimații mei ascultători, cum toate aceste fapte diverse aparent banale conțin şi nişte embrioni de poezie? Ei bine, da, poezia are această forță perfidă, reuşeşte să se strecoare uneori chiar în sîmburele prostiei şi al ororii. Să decantăm deci poezia din oroare.

Şi să vorbim, minunații mei ascultători, despre cît de mult au suferit albinele pe toată durata războiului din Irak. Albinele au fost şi ele victime ale războiului şi s-au trezit în situația de a nu mai putea produce miere. Albinele au fost victime ale insecurității ecologice, ale vibrațiilor provocate de numeroasele incursiuni aeriene, ale deplasărilor dezordonate de populație. Un cercetător de la Institutul de apicultură de la Bagdad arată într-un articol că producția de miere *s-a prăbuşit* în special în sudul capitalei irakiene şi în regiunile din nord-estul țării, altfel spus acolo unde s-a aflat cea mai mare concentrare de insurgenți, precum şi în fieful organizației teroriste Al Qaeda. Stupii din aceste regiuni au fost vandalizați, abandonați, uneori distruşi de bombardamente. Mii de roiuri de albine traumatizate s-au rotit în aer pînă la epuizare şi au murit sufocate de căldură, dar şi de gazele de eşapament ale vehiculelor militare. Să mai notăm că numeroşi apicultori şi-au pierdut viața încercînd să-şi salveze stupii. Mai precis, aceşti apicultori eroi au murit pe cînd îşi deplasau stupii în zone unde mai rămăseseră cît de cît nişte flori dar unde fuseseră instalate mine antipersonal, devenite de fapt mine antialbine. Operațiunile militare desfăşurate pe teritoriul Irakului au distrus practic toate zonele florale unde „munceau” în mod tradițional albinele, ne informează un corespondent în Irak al Agenției France Presse, corespondent care între timp a fost

concediat, ceea ce este cu totul şi cu totul dezgustător, vreau să spun atît faptul că războiul a exterminat albinele cît şi faptul că respectivul corespondent şi-a pierdut slujba pe motivul că transmitea informații *stupide* şi *neinteresante*. Deci, îndrăznesc să declar de la acest microfon că albinele irakiene au avut parte de o soartă mizerabilă. În schimb, faptul că Agenția France Presse a transmis totuşi, pentru prima dată de la intervenția americană în Irak, o depeşă despre *mierea irakiană* mi se pare un semn pozitiv, chiar extrem de important. Nu ştiu dacă înainte de martie 2003, cînd americanii au declanşat războiul împotriva lui Saddam Hussein, agențiile internaționale de presă au mai difuzat vreodată ştiri despre mierea irakiană (o miere de o calitate excepțională, mai ales cea de lamîi şi cea de eucalipt). Dar, cum spuneam, faptul că astăzi un corespondent de război evocă acest subiect este un semn bun pentru specia umană în general. Cel puțin aşa simt eu, ceva în forul meu interior a vibrat la citirea aceastei depeşe, motiv pentru care am ținut să vă împărtăşesc această veste bună.

Trecem acum la a doua veste bună a zilei: în China se află în pregătire o adaptare, sub formă de comedie muzicală, a celui mai important studiu consacrat de Karl Marx capitalismului, este vorba de cel mai clasic dintre tratatele clasice de economie, *Capitalul*. *Bingo*! Karl Marx sub formă de *music hall* şi mai ales în China, e totuşi o inițiativă care nu ne poate lăsa indiferenți. Spectacolul va fi conceput fără îndoială în stilul marilor producții de pe Broadway, chiar dacă producătorii chinezi doresc să conserve toată încărcătura critică anti-capitalistă a marelui filozof german. Iată, în sfîrşit, o subtilă metodă pentru a-l reînvia pe Marx, o premieră mondială de fapt în materie de promovare a operei sale. Marx sub formă de comedie muzicală în limba chineză şi eventual, apoi, în engleză, iată o inițiativă de natură să provoace frisonul proletariatului, sau a ceea ce a mai rămas din el pe planetă. Mai adaug, în paranteză, că de la începutul acestei ultime crize economice, *Capitalul* se vinde foarte bine în numeroase țări, fapt constatat de librari care îşi freacă mîinile. Niciodată sloganul „Înapoi la Marx!” nu a fost mai viguros. Cum nicio revoluție nu se profilează la orizont, singurul refugiu este nostalgia ideologică. Dezgroparea lui Marx a devenit un ritual al intelectualilor debusolați, îi şi văd de altfel, cu lopeți şi tîrnăcoape, în jurul gropii în care stă ascuns părintele materialismului istoric, asudînd din greu în speranța că mortul mai mişcă.

Şi pentru că am pomenit de criză, iată o ştire despre bordelurile berlineze care, puternic lovite de scăderea puterii de cumpărare a cetățenilor şi a

turiştilor, încearcă să se adapteze la situație propunînd noi formule. De exemplu, Pussy Club propune un *package* care include fetele, dar şi băutură şi hrană la discreție. Ştirea ne este transmisă de Agenția France Presse iar eu personal o consider extrem de importantă, ea ne vorbeşte despre capacitatea de adaptare economică a ființei umane, nu, omul nu este mort, nu este inert, nu este învins de criză, dimpotrivă, capacitatea ființei umane de a renaşte rămîne intactă, iată deci o minunată veste, criza nu va reuşi să ne oblige să ne modificăm stilul de viață, vom rămîne după criză tot atît de idioți şi de imbecili ca şi înainte de ea, deci, cum nu se anunță mari schimbări la orizont înseamnă că lucrurile merg bine…

Nu ştiu ce m-a apucat. Cred că am o problemă legată de cuvinte. Un fel de ură față de cuvinte. Sunt cuvinte pe care le pronunț cu ură. Sau, mai bine zis, cînd pronunț unele cuvinte o fac ca şi cum aş vrea să mă *dezlipesc* definitiv de ele. Le pronunț ca şi cum le-aş expulza definitiv din mine. Ştiu, de altfel, cînd a început totul… Nu e normal să înveți o limbă străină *tăcînd.* Iar eu am învățat mai multe limbi străine *tăcînd.* Iar acum, iată, nu am încredere în cuvinte. Le consider ca un fel de capcane, fiecare cuvînt este anticamera unei semnificații de care îmi este frică. Cînd îmi cad privirile asupra unui text, deci asupra unui ansamblu de cuvinte, reflexul meu este de a citi printre rînduri, de a decripta ceea ce se ascunde în secvențele de tăcere, în intențiile ascunse ale celui aflat la originea mesajului. În limbajul jurnalistic, de exemplu, simt imediat gradul de prostie potențială al destinatarului, pentru că unele depeşe şi informații sunt redactate special pentru oameni considerați tîmpiți sau pentru un public trecut deja printr-o operațiune de spălare a creierului.

Cînd telefonul începe să sune, reacționez extrem de lent. Ca să ridic receptorul trebuie să ies parcă dintr-un turn, să cobor o lungă scară în spirală, învăluită în ceață. Mîna mea se apropie de receptor ca şi cum ar ridica un linţoliu sub care se află un răspuns esențial.

— Alo?

— Bravo!

— Tot *dumneavoastră*?

Întrebarea sună stupid, bineînțeles că e tot ea, i-am recunoscut vocea imediat.

— Tot.

— Bravo pentru ce?

— Pentru că ați intrat în rezistență.

În rezistență? Eu? În definitiv… de ce nu? În rezistență împotriva cui? Oricum, tot ce-mi spune *ea* mă tulbură.

— De unde aveți acest număr?

— Am făcut şi eu un stagiu *acolo.* Nu chiar în redacția dumneavoastră, dar cunosc *locurile.* Vreți să veniți sîmbătă, la orele 18, pe Esplanada de la Trocadéro?

— Da. Ne putem vedea? Se întîmplă ceva la Trocadéro?

— Da, se va întîmpla *ceva* la Trocadéro. O tentativă de încetinire a lumii. S-ar putea să vă intereseze pentru buletinul de ştiri.

— Şi cum am să vă recunosc?

— Puneți-vă două cravate. Aşa am să vă recunosc eu. La revedere.

Nu îmi dă răgaz ca să-i spun şi eu la revedere. Dar nu sunt panicat, dimpotrivă. Acesta este primul meu *rendez-vous* cu o fată de cînd am venit la Paris. Va trebui acum să-mi cumpăr două cravate.

31.

Parisul este efectiv primul oraş în care trăiesc singur şi în care mă simt liber. Această senzaţie de libertate este fără îndoială legată de absenţa mamei. Separarea de ea mi-a deschis un spaţiu vast de mişcare. Nu voi pleca în niciun caz foarte curînd din acest oraş. Înainte de a mă instala definitiv la Paris l-am mai vizitat de două ori: odată cu mama, într-o vacanţă de o săptămînă, şi a doua oară cu şcoala, pentru a vedea Luvrul şi alte cîteva mari muzee.

De data aceasta, însă, cum am toată viaţa înainte, nu mă grăbesc să explorez imediat şi sistematic oraşul. Prefer, de fapt, să mă adopte *el,* treptat, în funcţie de stările sale sufleteşti, de vreme, de evenimente…

George îmi sugerează o bună atitudine de adoptat pentru a înţelege acest oraş.

„La Paris, îmi spune el, vei fi toată viaţa un provincial. Cum am fost şi eu. Deci, aşteaptă să se îndrăgostească întîi oraşul de tine. Parisul este o formidabilă amantă pentru provinciali şi pentru străini… Dar nu te arăta foarte curios şi foarte grăbit. Acestei amante senzuale care este Parisul nu-i place să fie busculată, asediată. Nu te duce să vizitezi monumentele în acelaşi timp cu hoardele de turişti. Iar ca s-o înţelegi mai bine pe agreabila metresă, care are însă şi multe lucruri de ascuns, începe prin a-i vizita fie canalele de scurgere, fie catacombele. Acolo ai să înţelegi că această sublimă doamnă are două chipuri…"

Întrucît am foarte mare încredere în George, şi cum mi-au plăcut de asemenea întotdeauna şi reportajele sale, mă duc deci să văd catacombele. Mă supun ritualului obligatoriu: stau la coadă cu cîteva sute de oameni, majoritatea turişti, şi aştept apoi, într-un grup creat ad-hoc, să fiu preluat de un ghid. Omul care ne conduce în măruntaiele Parisului are nişte sclipiri de suspiciune în priviri. *Nu sunt sigur că sunteţi demni şi destul de pregătiţi psihologic pentru această experienţă*, pare să ne comunice faţa lui. Ne avertizează de altfel că persoanele sensibile şi cele cu insuficienţă cardiacă sau respiratorie ar fi mai bine să se abţină de la *coborîrea în infern.* Ghidul surîde, noi zîmbim. Coborîm apoi, în urma sa, 130 de trepte, la 20 de metri sub pămînt, şi pătrundem într-un fel de labirint umed şi rece. Catacombele se vizitează din 1787, ne explică ghidul. Parisul ascunde în măruntaiele sale

300 de kilometri de astfel de galerii, dar să nu ne panicăm, noi vom parcurge doar doi kilometri de tuneluri şi cariere… În schimb, vom tulbura somnul a şase milioane de morţi. Da, aceasta este cifra aproximativă, în dreapta şi în stînga noastră se află stivuite mii şi mii de schelete… Tibii peste tibii, peronee peste peronee, sternocleidomastoidieni peste sternocleidomastoidieni, coaste peste coaste şi mai ales cranii peste cranii. Cineva a construit cu grijă aceste ziduri compacte de oase umane, ba a creat şi nişte *înflorituri* din cînd în cînd, probabil pentru plăcerea ochiului. Uneori peste un metru cub de tibii sunt stivuite un metru cub de cranii… Din loc în loc, la intersecţia dintre galerii, dăm peste cîte o inscripţie de genul: OPRIŢI-VĂ, AICI ESTE IMPERIUL MORŢILOR. Ce mă şochează cel mai mult este că morţii nu sunt întregi… Am brusc revelaţia unei forme sinistre de pragmatism. Scheletele întregi ar fi fost mult mai greu de stocat, motiv pentru care creatorii acestui loc au optat pentru dispersarea lor cinică. Probabil că iniţial s-au creat grămezi de mîini, de picioare, de torace, de capete, iar apoi a început opera de *sardinizare* a lor.

Trec puţin ameţit printre sutele de cranii clădite unele peste altele, sunt grămezi care au uneori forma unor lungi paralelipipede, alteori a unor cuburi, alteori a unor piramide… Îi privesc pe morţi şi am impresia că ei mă privesc la rîndul lor prin găurile oarbe ale zecilor de mii de tigve. Nu ţi-e ruşine să te uiţi aşa la noi? mă întreabă ei. Ce suntem noi, un spectacol, exponate de muzeu, bîlci, comedie? Cu ce drept ai venit aici?

Cu dreptul celui care, la sfîrşitul vizitei, şi-ar putea aduce şi el contribuţia la tot acest edificiu mortuar, răspund.

— Poftim? mă întreabă ghidul. Aţi spus ceva?

Nu pot să-i spun că vorbesc cu morţii. Nu pot să-i spun nici că am impresia unei descinderi în *viscerele* unul jurnal de actualităţi. Iată-mă din nou confruntat cu morţii...

Ghidul are impresia că doresc unele detalii suplimentare, ceea ce îi produce în mod vizibil o imensă plăcere. Da, îmi şopteşte el oarecum pe un ton confesiv, Parisul a avut întotdeauna destul spaţiu pentru oamenii vii, dar nu şi pentru morţi. Totul a început în secolul al XVII-lea. Prea multe războaie, prea multe boli şi epidemii, prea multe revoluţii. În ciuda numeroaselor cimitire pe care le avea, Parisul nu era totuşi capabil să facă faţă marelui număr de morţi, şi atunci şi-a creat catacombele. E adevărat însă şi că Parisul începuse să se înfrumuseţeze, să se modernizeze… Iar cimitirele au fost condamnate să dispară pentru a face loc noilor străzi,

noilor piețe, noilor cartiere… Şi, întrucît nu se putea, totuşi, ca zecile de mii de schelete dezgropate să fie aruncate la gunoi, ele au fost mutate, deplasate, ascunse în galeriile subterane rămase din anii cînd subsolul parizian furniza încă piatra de construcție pentru clădirile şi monumentele sale.

Ne oprim într-o alveolă unde a fost instalat un fel de catafalc avînd următoarea inscripție: ÎN MEMORIA LUI ARMAND GASPAR PIERDUT ÎN ACEASTĂ CARIERĂ PE 3 NOIEMBRIE 1837, REGĂSIT 11 ANI MAI TÎRZIU ŞI ÎNHUMAT ÎN ACELAŞI LOC PE 5 DECEMBRIE 1848.

Grupul de vizitatori, din care fac şi eu parte în mod *organic*, este cuprins de un frison comun, spre satisfacția ghidului. Unii fotografiază cu febrilitate inscripția, alții simt nevoia să pună noi întrebări… E ca şi cum ar dori să se apropie puțin mai mult de acest om enigmatic, în definitiv întoarcerea noastră pe tărîmul celor vii depinde de el… Da, ciudată a fost, de fapt, geneza oraşului Paris. Oamenii luau piatra din măruntaiele lui pentru a construi ce se vede astăzi la suprafață. Acest transfer de materie din interior spre suprafață a funcționat pînă cînd edilii au spus *stop.* Subsolul oraşului devenise prea fragil, era plin de cavități, de alveole goale şi de galerii interminabile. Unele clădiri începuseră să se prăbuşească de altfel, întrucît fuseseră construite deasupra unor imense caverne iar terenul ceda sub greutatea imobilelor de cinci sau şase etaje. Hățişul de galerii subterane a devenit însă un loc ideal pentru depozitarea morților care deranjau *la suprafață* ocupînd parcele extrem de prețioase. Aşa au fost ei *stocați* în fostele cariere de piatră subterane ca şi cum oraşul ar fi vrut să-i ascundă şi mai adînc în măruntaiele sale. E ca şi cum o mare metropolă s-ar fi jenat de aceste resturi umane mult prea abundente şi atunci a făcut repede curățenie şi, cum în ultima clipă n-a ştiut unde să ascundă *mizeria*, a făcut-o să dispară sub preş.

Încep şi eu să-l apreciez pe acest ghid care s-a solidarizat oarecum cu noi, întrucît începe să ne spună şi ce gîndeşte el despre ceea ce ne arată…

— Aici ne aflăm sub strada Jacques, cam pe la mijlocul ei, spune omul.

Cînd îi spun că am vizitat catacombele din arondismentul al XIV-lea George începe să rîdă.

„Atunci înțelegi, mi-a explicat el, că s-ar putea să-ți petreci toată viața la Paris dar că nu vei fi niciodată destul de bogat ca să mori la Paris. Du-te să vizitezi cimitirele *de la suprafață* şi ai să înțelegi de ce. Şi mai ales nu uita

să vizitezi cimitirul cîinilor de la Asnières… Vei avea cu siguranță noi revelații.”

În materie de revelații Parisul este, în orice caz, generos cu mine şi mi le furnizează fără încetare. Şi cum nu mai sunt nici supravegheat şi nici strivit de enorma energie protectoare a mamei, iată, pot să-mi leg la gît două cravate una peste alta şi să mă duc sîmbătă seara să mă plimb cu ele pe esplanada de la Trocadéro. În definitiv de ce n-ar purta omul două cravate? Mi-am ales una de culoare verzulie brăzdată de tot felul de diagonale, precum şi una cărămizie cu carouri uşor portocalii…

32.
(Tentativă de intrare în contact cu o ființă interioară)

Omulețul se agită din nou. Îl simt. Vrea să-mi scrie o nouă scrisoare, deşi ştie că nu mi-o va trimite. Îi propun atunci să-i iau un interviu.

Vrei să-mi spui ceva esențial? Da? De ce te porți ca un melc? De ce te retragi în cochilie ori de cîte ori îți doreşti să vorbeşti cu mine? Întîi mă strigi, îmi trimiți toate aceste unde magnetice şi apoi te retragi.

Omulețul se gîndeşte la mine şi la faptul că sunt francez. Da, este fericit că am *ajuns* să fiu francez.

Ei, şi ce?

Şi el a visat întotdeauna să fie francez. Pentru că dintotdeauna el a fost, de fapt, d'Artagnan.

Uite că începi să mă amuzi. Despre ce vrei să-mi vorbeşti azi?

Vrea să-mi vorbească despre Franța, despre *o Franță* pe care a cunoscut-o el, pe vremuri, în anii '60, în România.

Omulețul redevine foarte doct şi stîngaci. Da, poate sună paradoxal, dar la acea *oră* cultura franceză era prezentă *zi de zi* în viața românilor. Înainte de a se lăsa nivelați de buldozerul sub-culturii anglo-saxone, românii au fost fasonați timp de peste un secol şi jumătate de cultura franceză. Incredibil, dar adevărat: înainte de căderea comunismului cultura franceză era mai prezentă decît acum atît în România, cît şi în celelalte țări ale Europei de Est. Da, Franța reuşea să traverseze Cortina de Fier cu filmele ei, cu muzica ei şi mai ales cu cărțile ei, întrucît se traducea mult din literatura franceză, practic se traducea *esențialul,* tot ce era important din clasici şi moderni.

Bine, spune-mi cum ai fost tu d'Artagnan.

Cînd era adolescent, omulețului îi plăcea să citească. De fapt, un copil român căruia îi plăcea să citească *evolua* atunci aproape ca un copil francez căruia îi plăcea să citească, pentru că de fapt citeau aceleaşi cărți, cu diferența că unul o făcea în română şi celălalt în franceză. De la vîrsta şcolară, orice copil căruia îi plăceau poveştile se impregna de basmele lui Perrault şi de fabulele lui La Fontaine. Mai tîrziu veneau peste el, ca un stol

vesel şi luminos, romanele de aventuri ale lui Jules Verne şi romanele istorice ale lui Alexandre Dumas.

Şi aşa ai devenit tu d'Artagnan.

Da, da, pare puțin comic dar el, la vîrsta de opt sau la nouă ani se identifica total cu personajul muschetarului, şi mai ales cu d'Artagnan. De fapt, ani de zile *s-a considerat*, în adîncul său, d'Artagnan. Probabil că numele de Gérard Barray nu-mi spune mare lucru.

Nu.

În anii '70 el era actorul său preferat, întrucît Gérard Barray îl incarnase pe d'Artagnan într-un film făcut după *Cei trei muschetari.* Mai avea însă şi alți actori preferați: Alain Delon, Jean-Paul Belmondo, Lino Ventura… Îi idolatriza pe toți, îl iubea la nebunie pe Jean Marais care îi interpretase pe *Căpitanul Fracasse* şi pe *Contele de Monte Cristo.* Iar cînd a ajuns televiziunea la ei în oraş, a avut un alt idol, un actor pe nume Jean-Claude Drouot care juca rolul unui fel de răzvrătit, un fel de haiduc, *Thierry la Fronde.*

În timp ce îl ascult, Omulețul devine tot mai patetic. Îi simt emoția, mi-o transmite puțin şi mie, deşi aceste nume care l-au marcat mie nu-mi spun tot atît de mult. Îi zîmbesc ca să-l încurajez.

Şi?

Da, continuă Omulețul, în orăşelul copilăriei sale toți băieții se jucau pe vremea aceea de-a muschetarii. Filmele franceze de capă şi spadă erau hrana lor săptămînală. Oraşul dispunea de două săli de cinematograf iar vara funcționau şi două cinematografe în aer liber. Practic în fiecare săptămînă *venea* în oraş cîte un film francez nou. *Fanfan la Tulipe, Cocoşatul, Scaramouche, Angelica, marchiza îngerilor, Cartouche, Laleaua neagră, Surcuf*... Am auzit eu de aceste filme?

Nu.

Franța venea de fapt *acolo,* în oraş la el, cu castelele, personajele şi peisajele sale. Multe case aveau în spatele lor grădini de legume şi livezi, iar ei, copiii, reconstituiau în ele Franța, mai ales toamna după ce erau culese roşiile, fasolea şi castraveții, ceea ce permitea extinderea considerabilă a spațiului de joacă şi a imaginarului. Erau cu toții extrem de inventivi: îşi ciopleam săbii, îşi fabricau pălării şi tot felul de alte elemente de recuzită, pentru a se lansa apoi în combaterea *duşmanului*. Fără îndoială, Franța nu a ştiut niciodată că sute de mii de copii, în estul Europei, în anii '70, *s-au luptat* pentru onoarea ei, a Regelui şi a Reginei… Şi cum erau cu

toții fascinați de aceste filme, în mod natural le veneau pe limbă şi primele expresii franţuzeşti: „*En garde, Monsieur !*" sau, aşa cum spuneau muschetarii, „*Tous pour un, et un pour tous !*".

Omulețul este tot mai exaltat, amintirile îl înăbuşă.

Mai am puțină răbdare cu el?

Da.

Da, era o *perioadă* cînd istoria Franței se infiltra în ei toți, copii, adolescenți şi adulți, fără ca ei să-şi dea seama de acest lucru. Toată lumea devora de fapt romane precum *Regina Margot* sau *Regii blestemați* sau *Misterele Parisului* sau *Mizerabilii*… Sau cărțile despre Napoleon, ce delectare! Românii, polonezii, bulgarii ştiau mai multe, în acei ani, despre istoria Franței decît despre propria lor istorie desfigurată şi falsificată de interpretările ideologice. El este în orice caz convins de acest lucru…

Auzindu-i gîndurile, simt aproape nevoia să-l iau pe Omuleț de umeri şi să-l scutur puțin. Să-l trezesc din nostalgiile sale, deşi toate aceste amintiri îi fac bine, îl hrănesc… El are teoria sa legată de Franța: patria muschetarilor devenea de fapt un refugiu mental pentru multă lume, est-europenii fantasmau asupra Franței ca şi cum ar fi fost o femeie ideală. În plus, postul național de radio difuza multă muzică franceză, erau ani cînd puteau fi ascultați zilnic Aznavour, Mireille Mathieu, Adamo… Am auzit eu de Adamo?

Nu.

După ce Hruşciov a dat ordinul de retragere a armatei sovietice de pe teritoriul României, limba rusă nu a mai fost obligatorie în şcoli. Limba franceză redevenise, în prelungirea tradiției interbelice, prima limbă străină predată în România. Pe măsură ce țara se destaliniza, oamenii aveau privirile tot mai mult îndreptate spre Vest şi mai ales spre Franța, prima lor punte culturală spre Occident. Toate rezonanțele ei latine le erau, de fapt, familiare.

Vreau eu să-mi povestească şi despre anii de liceu?

Sigur, dacă tot a început… Omulețul vrea să mă *tîrască* prin toată adolescența lui. De ce nu, eu sunt o ființă deschisă şi un fiu generos, îl ascult.

Ei bine, în anii cînd era el elev de liceu, Omulețul ieşea aproape în fiecare după-amiază la o plimbare şi făcea un tur pe la unica librărie a oraşului de unde îşi cumpăra *noutăți* cel puțin de trei, patru ori pe săptămînă. Exista, *atunci,* o colecție, *Biblioteca pentru toți*, foarte ieftină,

consacrată literaturii universale. Are şi astăzi impresia că din trei traduceri, două erau efectuate *atunci* din franceză. Televiziunea nu le invadase încă viața cotidiană, exista un singur canal iar emisiunile începeau seara. Şi decît să se uite la tot felul de reportaje lungi şi inspide, mai toate despre vizitele de lucru ale preşedintelui în tot felul de combinate şi Cooperative Agricole de Producție, multă lume prefera să citească Balzac, Stendhal, Proust, Zola, Maupassant… Au fost anii cînd i-a plăcut enorm romanul *Bel Ami* al lui Maupassant… Chiar dacă personajul principal al cărții este un fel de profitor, parcursul său i-a deschis un fel de gust pentru aventura socială. Dacă în primele rînduri ale cărții îl descoperim pe *Bel Ami* pe străzile Parisului fără un ban în buzunar, la sfîrşitul cărții îl lăsăm foarte bine plasat pe scara socială, căsătorit cu o fată superbă şi de familie bună, fiică de om bogat. L-au incitat, însă, de la vîrsta de 17 ani, şi alți autori ceva mai enigmatici, de exemplu Raymond Radiguet şi Lautréamont. Cînd a citit *Diavolul în corp* de Raymond Radiguet a avut un şoc şi a început el însuşi să scrie proză. Voia să devină şi el, aşa ca Raymond Radiguet, un autor celebru la numai 20 de ani, să scrie un mare roman de dragoste şi să moară apoi tot ca el, la 20 de ani.

Şi l-ai scris?

Nu, nu a fost capabil să scrie. A continuat să se *înece* în lecturi. Anii de liceu i-au mai fost marcați de descoperirea lui Albert Camus. La 16 ani, după ce citise eseurile lui Camus (volumul *Exilul şi împărăția*), se declara *existențialist.* Ce mult l-a tulburat atunci această frază a lui Camus: „problema esențială a filozofiei este dacă viața merită sau nu să fie trăită”! El a trăit aşadar *existențialismul* exact atunci cînd trebuia şi a impresionat multe fete şi mulți camarazi de şcoală prin faptul că îşi găsisese *doctrina* filozofică ideală.

Mai tîrziu, cînd a plecat la facultate la Bucureşti, ca să studieze, *ca un prost,* matematica, a continuat să citească şi alți autori francezi: Sartre, Simone de Beauvoir, Michel Tournier, Le Clézio, Patrick Modiano… În librăriile bucureştene oamenii stăteau la coadă şi îşi smulgeau din mîini romanele semnate de Luis Ferdinand Céline sau de Margueritte Duras. Tot la Bucureşti a avut surpriza să aibă profesori sau să cunoască oameni care vorbeau franceza cu un accent impecabil. Ei bine, toți învățaseră limba lui Voltaire în perioada interbelică, într-o vreme cînd toate marile licee din marile oraşe ale țării îşi puteau permite să angajeze profesori francezi pentru predarea limbii franceze. Bucureştiul păstra de altfel unele urme ale

gloriei sale trecute, ale acelei epoci dintre cele două războaie mondiale cînd mai era supranumit „micul Paris”. Mai existau unele cafenele şi restaurante de tradiție, iar Pasajul Bijuteria de pe Calea Victoriei amintea de moda arhitecturală de inspirație pariziană şi franceză a pasajelor acoperite.

De ce te-ai dus la matematică dacă ți-a plăcut literatura?

Omulețul nu-mi mai aude întrebările. Cînd devine patetic îl loveşte şi un fel de autism dublat de surzenie. Există o formă specială de autism, atunci cînd vorbeşti în numele altora fără să te mai poți opri. Omulețul vorbeşte acum în numele tuturor românilor. Da, spune el smiorcăindu-se, românii au fantasmat asupra Franței timp de un secol şi jumătate, Franța a fost ca un fel de patrie mentală pentru ei, o proiecție a lor în viitor, un model… I-au împrumutat lexicul pentru a-şi crea limbajul ştiințific, i-au acceptat valorile, i-au imitat stilul, i-au admirat istoria… Toți au fost, în adîncul sufletului, mereu îndrăgostiți de Franța, iar orice român care ajunge la Paris are impresia, chiar şi atunci cînd vede prima dată acest oraş, că îl cunoaşte deja, că a mai trecut cîndva pe acolo…

Eu n-am cum să ştiu acest lucru dar Ceauşescu, în mai 1968, la ora la care încă nu devenise total megaloman, a fost marcat în mod profund de un eveniment: şi anume de vizita generalului Charles de Gaulle în România. Omulețul are o nouă teorie: el crede că demența lui Ceauşescu a început atunci, mai precis după acea vizită. Românii au ieşit pe străzi cu atîta entuziasm şi cu atîta căldură în suflet ca să-l salute pe De Gaulle încît lui Ceauşescu i s-a făcut puțin frică, toată această febrilitate a populației i-a dat de gîndit. Pentru prima dată autoritățile comuniste nu mai fuseseră obligate să-i scoată pe români *cu forța* ca să salute un oaspete străin. E adevărat însă şi faptul că de De Gaulle era primul şef de stat occidental care vizita România după al doilea război mondial… Mai mult decît atît, însă, Generalul De Gaulle incarna Franța, ideea de rezistență şi de onoare. Aşa că românii au ieşit cu sutele de mii pentru a-l aclama. Iar cînd *Generalul* s-a dus în provincie, mai precis la Craiova, la 200 de kilometri de Bucureşti, el însuşi a fost uluit de primirea care i s-a rezervat pe traseu, în satele româneşti, şi din cînd în cînd oprea convoiul ca să dea mîna cu acei oameni atît de încîntați să-l vadă, să-l aplaude şi să-l audă vorbind. Mai tîrziu, după plecarea Generalului, Ceauşescu a vrut să fie aplaudat şi el de români cu acelaşi entuziasm şi cu aceeaşi căldură în timpul vizitelor sale de lucru. Megalomania sa a început de fapt să se umfle în acel moment, în fața acelui

uluitor spectacol uman oferit de populația României care l-a aclamat din proprie inițiativă pe un francez devenit atît de popular pentru ei…

Omulețul se opreşte, a obosit. Mai are doar puterea de a rupe foaia albă şi de a o arunca la coş.

De ce nu-mi scrii toate acestea, totuşi?

— Poftim?

33.
28 mai

Ce să fac? Să plec? Să rămîn? Să-i denunț? Unde să-i denunț? Să-i denunț în presă, la televizor? Cum să denunți în presă nişte oameni care se ucid între ei numai ca să fie remarcați *de presă* şi de canalele de televiziune?

Vigan mă invită să asist la *o sfințire de arme.* A obținut, numai el ştie cum, cîteva lăzi de muniții, două lansatoare de rachete şi cîteva zeci de puşti mitraliere de tip Kalaşnikov, noi-nouțe. Un preot îmbrăcat într-o sutană incertă se agită în jurul prețioaselor achiziții, în fața bisericii în ruine. Armele şi munițiile au fost aşezate pe o masă lungă, o masă improvizată din cîteva uşi aşezate pe mai multe capre din lemn. Cineva a aprins cîteva lumînări şi le-a fixat între lăzile de muniții, cele zece puşti mitralieră şi cele două lansatoare de rachete. Pioşi, vreo douăzeci de combatanți bărboşi, îmbrăcați în uniforme desperecheate de camuflaj, aşteaptă începerea ceremoniei.

Preotul, tînăr şi puțin aerian, nu pare în apele sale. S-ar părea că are chiar o mică altercație cu Vigan. Înțeleg mai mult din gesturile sale că nu a *sfințit* încă niciodată arme. Nici nu ştie vreo rugăciune adaptată pentru armele de foc, metro-armele şi munițiile care ucid. Religia îi interzice să binecuvînteze arme pe care omul le îndreaptă împotriva omului.

Sunt arme *defensive,* spune Vigan, ne apărăm cu ele împotriva *gunoaielor* care ne atacă şi care vor să ne ia gîtul.

Dacă sunt arme *defensive* atunci poate că mai merge, răspunde preotul. Formula găsită de Vigan pare să fie magică. Armele *defensive* au un cu totul alt raport cu Dumnezeu față de armele *ofensive.* Biserica îi ajută pe cei care se apără. Dumnezeu ține cu cei slabi.

Preotul începe să răsfoiască o cărțulie cu coperți groase din piele neagră, fără îndoială o carte de rugăciuni. Înțeleg din nou din ezitările sale că nu găseşte *rugăciunea* potrivită. Vigan începe să-şi piardă puțin răbdarea. Ce e aşa de greu de *inventat* cîteva fraze destinate Domnului? Dumnezeu are urechile pe Pămînt, aude tot şi pricepe repede. Preotul pare însă să fie ceva mai pedant. Da, în viața sa a binecuvîntat şi a sfințit multe *obiecte,* dar

niciodată arme. A sfințit case şi alte diverse edificii, monumente şi uzine, prăvălii şi automobile… Armele, însă, sunt altceva…

Vigan îi ia preotului cartea de rugăciuni din mînă, o deschide la întîmplare, i-o întinde şi-l somează să citească. Toate rugăciunile sunt bune în ochii Domnului.

Preotul începe să mormăie o litanie lungă. Cuvintele se scurg în urechile terestre ale lui Dumnezeu, monotone şi egale între ele, fără semne de punctuație şi fără tresăriri speciale. Urechile terestre ale divinității aspiră tot, selectînd probabil în mod natural cuvintele care au legătură cu obiectul ceremoniei şi lăsîndu-le deoparte pe celelalte. De mai multe ori omul în sutană face semnul crucii deasupra arsenalului expus pe masa improvizată, ba chiar stropeşte armele cu cîteva picături de apă care țîşnesc dintr-un fel de ploscă militară. Prea multă apă sfințită riscă fără îndoială să le facă rău unor arme noi-nouțe, armele ruginesc, toată lumea ştie acest lucru, aşa că picăturile rămîn mai mult simbolice. De altfel Vigan şterge imediat, cu mîneca vestei sale, picăturile de apă sfințită care au aterizat pe cele două lansatoare de rachete.

Combatanții îşi fac cruce de mai multe ori şi murmură din cînd în cînd o frază pe care omul în sutană o lansează probabil sub formă de refren.

Vigan declară ceremonia închisă, oamenii îşi iau armele şi dispar. Preotul pleacă şi el, după ce Vigan îi întinde cîteva bancnote. Nimic nu este gratuit în lumea asta, oftează comandantul şi priveşte insistent, aşteptînd probabil o reacție de aprobare din partea mea.

Omul în sutană dispare în direcția liniei de demarcație dintre cele două tabere şi îmi dau seama dintr-odată că are ceva de făcut *dincolo.* O nouă sfințire de arme? îl întreb pe Vigan. „Păi nu? Doar suntem frați”, îmi răspunde el.

34.

Să nu fim ipocriți: un om care citeşte Thomas Mann sau Dostoievski este duşmanul *nostru*. Ați luat vreodată în mînă *Muntele vrăjit* de Thomas Mann? Încercați, veți descoperi cu oroare că este un roman de peste 800 de pagini. Cît poate citi un om pe zi cînd e vorba de un text atît de dens, de eseistic, de *cultural?* Patru ore, să zicem. Dacă în medie o pagină necesită cinci minute de atenție, asta înseamnă că un astfel de roman se citeşte în 80 de ore. Pe scurt, *Muntele vrăjit* impune un ritm de lectură de patru ore pe zi timp de trei săptămîni.

Tot în 80 de ore şi tot în trei săptămîni, însă, aceeaşi persoană ar putea urmări la televizor 40 de jurnale televizate, 150 de clipuri publicitare, 40 de episoade de serie B şi tot atîtea emisiuni de divertisment. Iată de ce considerăm că omul care citeşte *Muntele vrăjit* este duşmanul nostru. Pentru că el, de fapt, ne fură. Refuzînd să consume produsele pe care i le oferim noi şi care ne asigură nouă prosperitatea, omul care citeşte *Muntele vrăjit* ne ruinează, ne amenință viitorul, ba ne şi ridiculizează oarecum.

În ultimii zece ani, strategia Agenției noastre a fost aceea de a asocia *informația* cu alte forme de divertisment. Întrucît informația este deja difuzată pretutindeni pe glob ca o formă de divertisment, ne-am gîndit să-i propunem omului globalizat un *package,* altfel spus informație asociată cu seriale de tip *soap*, cu filme de tip *horror,* cu emisiuni sportive, cu clipuri publicitare, cu muzică de tip *disco*, cu o largă gamă de *talk-show*-uri amuzante, precum şi cu alte forme de divertisment *live.* Aceste produse formează de fapt *un tot*, țin de aşteptările naturale ale omului globalizat.

În acest moment Agenția noastră a devenit un imperiu mediatic care concentrează principalele canale de ştiri de pe planetă, cîteva dintre cele mai performante studiouri cinematografice de la Hollywood, primele zece mari publicații *people* din lume, în jur de zece edituri şi case de discuri, mai multe cluburi sportive, precum şi cîteva case de modă. Preconizăm în viitor şi cumpărarea cîtorva posturi de radio cu vocație internațională pentru a ne extinde imperiul şi pe tărîm radiofonic.

Scopul nostru este clar şi îl formulăm fără ambiguitate: dorim să ocupăm cu produsele noastre tot ce-i mai rămîne *ca timp* consumatorului mondializat după cele opt ore de muncă şi cele opt ore de somn. Iar

pensionarilor dorim să le ocupăm tot ce le rămîne ca timp după cele opt ore de somn. Iată de ce omul care citeşte *Muntele vrăjit* este concurentul nostru, într-o logică de ocupare a teritoriului pe piața liberă. În niciun caz nu trebuie să-l lăsăm să-şi ducă la bun sfîrşit lectura. Între noi şi omul care citeşte *Muntele vrăjit* există de fapt un raport de forță. Suntem de fapt în conflict, într-un conflict fără soluție, pozițiile noastre sunt ireconciliabile, între noi şi el nu există posibilitate de mediere, nu există *modus vivendi,* nu există cale de mijloc sau perspectivă de coabitare. În lumea globalizată nu se poate profila la orizont decît un singur cîştigător, noi sau el.

Sigur, nu ne propunem, deocamdată, să-l eliminem fizic pe omul care citeşte *Muntele vrăjit.* Strategia noastră este, într-o primă fază, aceea de *preluare fără violență* a timpului său. În acest sens una dintre editurile noastre publică deja rezumatele tuturor capodoperelor literare scrise în istoria umanității. Încercăm deci, de exemplu, într-o primă fază, să-i propunem omului care vrea să ştie *ce e* cu *Muntele vrăjit* să citească rezumatul *Muntelui vrăjit.* În locul celor 80 de ore de lectură noi propunem o *escaladare* a *Muntelui vrăjit* în numai zece minute. Propunem *expediții* similare în formă atractivă şi concentrată pentru alte sute şi sute de cărți, începînd cu *Odiseea* lui Homer şi terminînd cu marele ciclu romanesc *În căutarea timpului pierdut* de Proust. O altă modalitate de *preluare fără violență* a timpului *cultural* sunt ecranizările noastre destinate popularizării capodoperelor. De ce să investeşti 80 de ore ca să citeşti *Muntele vrăjit* cînd poți să investeşti doar o oră şi cincizeci de minute ca să vezi *Muntele vrăjit?*

Iată, pe scurt, în ce logică de piață ne aflăm. Dacă nu vom reuşi să cîştigăm bătălia pentru a controla *timpul consumatorului*, vom fi expulzați din competiție de alte firme, agenții, concernuri şi transnaționale. Pentru marele spectacol al dezordinii preventive avem nevoie de consumatori fideli şi dependenți de produsele noastre. Iar dacă va fi nevoie într-o bună zi să ne lichidăm fizic adversarul, în cazul în care el ne va jena expansiunea, îl vom elimina discret, fără să lăsăm nicio urmă, pe omul care citeşte cuvînt cu cuvînt *Muntele vrăjit.*

(Agenția mediatică DP. Document intern.
Grad de confidențialitate AAA+. Sursă: Sicklyleaks.)

35.

De cînd m-am instalat la Paris am impresia că am avut vreme bună tot timpul. Mai ales toamna, la Paris, mi se pare un spectacol de o delicateţe infinită. Lunile septembrie şi octombrie au fost extrem de blînde şi de suave, o adevărată emanaţie de generozitate din partea tuturor elementelor cosmice, începînd cu cerul şi pămîntul. În redacţie, însă, colegii mei sunt mereu nemulţumiţi de clima pariziană şi mă avertizează să nu mă las *păcălit*: atenţie, Parisul nu este sinonim cu vremea bună, de fapt la Paris plouă destul de des, între Paris şi Londra nu există, în materie de climat, o mare diferenţă, ambele suportă proximitatea capricioasă a oceanului… Da, da, mi se mai spune, nu-ţi face iluzii, verile sunt răcoroase şi ploioase la Paris, iar iarna trec săptămîni întregi fără să poţi vedea o rază de soare. Nu aştepta mari revelaţii nici primăvara şi nici toamna, aceste două anotimpuri fuzionează de fapt într-un fel de sezon păstos, umed, alunecos şi epuizant.

Eu nu-i cred însă pe blazaţii mei colegi. În mintea mea, în orice caz, vremea bună s-a instalat în mod constant, iar Parisul chiar este sinonim pentru mine cu imaginea unui cer albastru *lapis lazuli* şi cu ideea de luminozitate. În fiecare dimineaţă, de altfel, îmi deschid fereastra şi iau pulsul cromatismului autumnal, cu atît mai mult cu cît (ce şansă!) am trei castani bătrîni în faţa imobilului. De cîteva săptămîni observ deci, metodic, cum li se metamorfozează frunzele, cum se lasă penetrate de o culoare roşie insidioasă capabilă de sute de nuanţe. Cei trei castani se lasă despuiaţi de frunze cu o lentoare aproape erotică.

Sîmbătă seara, însă, Esplanada de la Trocadéro degajă un fel de abur difuz încărcat de un început de ameninţare hibernală. Noaptea vine ceva mai repede, la orele 19 începe să se întunece şi odată cu întunericul începe să cadă şi o ploaie fină, discretă. Am chiar impresia că această primă ploaie de toamnă-iarnă a aşteptat căderea nopţii pentru a se manifesta. Stropii extrem de fini şi invizibili cad în mod egal peste turişti şi peste alte categorii de gură-cască, peste cei cîţiva poliţişti şi peste vînzătorii de suveniruri pariziene, peste cei cîţiva cîini scoşi la plimbare şi peste alte fiinţe mai mult sau mai puţin fantomatice care se învîrt de colo-colo pe această terasă cu vedere unică spre Turnul Eiffel. Un african înalt şi subţire, cu alură de vraci, se apropie de mine ca să-mi propună un evantai de cărţi

poştale ilustrate sau eventual o umbrelă, dar cînd constată că sunt purtătorul a două cravate face stînga împrejur şi se îndepărtează.

Mă învîrt şi eu fără țintă pe esplanadă. Examinez toată această masă de oameni, destul de densă şi excitată în ciuda vremii răcoroase. Cum ploaia devine din ce în ce mai amenințătoare, mă apropii de africanul meu cu alură de vraci şi-i cumpăr o umbrelă. Mi-o vinde cu atîta plăcere încît în momentul în care o deschid simt că sunt apărat nu numai de ploaie, ci şi de toate relele de pe lume. Dacă toate obiectele pe care le cumpărăm ne-ar fi vîndute cu această extraordinară energie pozitivă, poate că am fi mai fericiți sau măcar mai ataşați de ele. Contemplu şi eu, ca şi alte sute de ochi, spectacolul Turnului Eiffel iluminat *feeric.* Imposibil de dezlipit acest cuvînt cu gust de clişeu de pe imaginea Turnului Eiffel. Zeci de aparate de fotografiat, digitale şi nervoase, sunt pe cale de a imortaliza monumentul cu un fel de aviditate vecină cu panica, de parcă *turnul* şi-ar trăi ultima sa noapte de glorie înainte de dezmembrarea sa definitivă.

Mă las fascinat de acest balet uman, de coregrafia aparent dezordonată dar totuşi armonioasă oferită de toți aceşti oameni atît de diferiți, de toate aceste fețe atît de diferite, de marele număr de mîini care se agită prin aer şi de agilitatea şi mai specială şi delicată a degetelor… De altfel degetele mulțimii se desprind treptat de obiecte, de aparatele de fotografiat şi chiar de mîini şi încep să plutească deasupra capetelor, în căutarea unei independențe binemeritate în raport cu corpurile. La o privire mai atentă descopăr că de fapt nu o masă de oameni s-a adunat pe Esplanada Trocadéro, ci un stol imens de aparate de fotografiat, de camere video şi de telefoane mobile de toate tipurile: ele au de fapt materialitate, ele au mobilitate, ele degajă o energie vitală, o mare febrilitate şi o enormă curiozitate… Ele, aceste aparate de care au rămas lipite nişte degete, cîte două, cîte trei, cîte şase, ele, aceste aparate strălucesc în primul rînd în noapte cu ochii lor digitali emițînd scîntei şi scurte rafale luminoase în toate direcțiile.

La orele 19 şi 15 minute încep să mă plictisesc însă şi mă întreb dacă nu ar fi cazul să mă desprind de această comedie colectivă. Cu atît mai mult cu cît am fost reperat de un grup de japonezi care se amuză fotografiindu-mă şi încep să-mi ceară să-i las să se fotografieze alături de mine. Normal, ei n-au mai văzut niciodată un om purtînd două cravate.

Brusc, însă, toți *ochii digitali* ai mulțimii se îndreaptă spre un nou punct de atracție apărut pe esplanadă şi atunci simt că *ea* nu este departe. Zece sau

doisprezece tineri, fete şi băieți, şi-au făcut apariția sub formă de *comando* perturbator al banalității. Toți sunt îmbrăcați în alb şi poartă cîte două cravate. Fiecare mînuieşte cîte un tub lung, flexibil şi fosforescent de cel puțin doi metri. Mişcările lor sunt extrem de lente şi de precise. Se deplasează prin mulțime cu grație de mimi şi-i invită, cu gesturi de o sublimă delicatețe, pe turişti să-şi apropie urechea de extremitatea liberă a tubului. Nimeni nu ştie ce vor să le spună aceşti mesageri cu aer lunatic, dar toată lumea vrea să asculte mesajele… De altfel *mesagerii* cu două cravate circulă destul de repede de la un om la altul, transmiterea mesajului nu durează mai mult de un minut sau două. Brusc, am o revelație. Prin tuburile lor lungi ca nişte trompe extraterestre ei *suflă* de fapt poeme. Ştiu, simt că acesta este scopul operațiunii, deşi niciun membru al *bandei* nu m-a ales încă pe post de *recipiendar.* Dar simt poezia, îi simt de fapt prezența, dintotdeauna am simțit-o de altfel cînd s-a apropiat de mine chiar şi sub forma unei priviri sau a unei adieri de vînt.

În sfîrşit, *poezia* mi se lipeşte de ureche. Înainte chiar de a o vedea, îi simt vocea. Mi-a întins tubul fosforescent, l-am apropiat de ureche şi acum o ascult. Îi recunosc vocea şi recunosc şi un poem de Omar Khayyam. O simt, reală, de partea cealaltă a tubului, de acolo de unde, prin vocea ei, răzbate şi o anumită căldură, în orice caz ajunge la mine şi o vibrație. *Ea* este reală, îmi spun, ea este *foarte* reală şi chiar mai interesantă decît în proiecțiile mele fantasmatice.

Ce frumoasă este cupa în care îmi beau vinul!
Ce desene grațioase, ce siluetă între mîinile mele…
Oare de ce natură este iubirea care te-a conceput?
Şi de ce natură furia care te-a spart izbindu-te de perete?

În fața acestei invazii neaşteptate de poezie, Turnul Eiffel se face din ce în ce mai mic, se subțiază, se chirceşte, îşi pierde din luminozitate… Pînă la urmă dispare complet în noapte, anonim şi abandonat. Toată lumea i-a întors spatele. Ochii scînteietori ai aparatelor de fotografiat, ai camerelor video şi ai telefoanelor mobile îi mitraliază acum pe cei zece sau doisprezece saltimbanci care *suflă* poeme în urechile avide ale mulțimii.

Îi aud rîzînd pe japonezi, plăcut surprinşi că li se suflă *haikuuri* în original. De altfel, la sfîrşitul fiecărui *haiku* ei se înclină pentru a le mulțumi recitatorilor.

—Vom termina cam în douăzeci de minute, îmi spune fata care tocmai mi-a suflat poemul lui Omar Khayyam.

Ca un adevărat grup de *comando poetic* ce este, cei zece sau doisprezece saltimbanci nu vor să se eternizeze pe esplanadă. Scopul lor este de a surprinde, de a crea un şoc emoţional, şi nu de a aprofunda educaţia poetică a mulţimii. Iar după consumarea şocului şi a surprizei, deci după douăzeci de minute de *încetinire* reală a lumii, ei preferă să se eclipseze discret. Unii dintre cei aflaţi pe esplanadă, privaţi de şansa de a gusta experienţa ascultării unui poem şoptit prin tuburile fosforescente, rămîn de altfel destul de frustraţi. Ceilalţi, fericiţii cărora li s-au murmurat poeme la ureche, afişează o expresie de beatitudine, ca şi cum ar fi trăit un moment de adevărată revelaţie.

Între timp, Turnul Eiffel începe treptat să reiasă din anonimat şi din uitare, începe să strălucească din nou şi redevine centrul lumii.

36.
(Tentativă de intrare în contact cu o ființă interioară)

Un fiu *minuscul* discută cu o mamă *enormă*. Cei doi plutesc în aer, la fel ca personajele lui Chagall. Mama *enormă* ocupă aproape tot spațiul, fiul *minuscul* levitează în umbra ei.

„Te descurci?” „Bineînțeles.” „Mi-e urît fără tine.” „Şi mie.” „Nu te cred.” „Ba da.” „Îți găseşti timp să-ți calci singur cămăşile?” „Sigur.” „Ce mănînci la prînz?” „Depinde. Cînd sund la radio mănînc la resturant, cu colegii.” „Cum e timpul la Paris?” „E frumos, au fost două luni superbe.” „Şi aici e frumos. Vii *acasă* de Crăciun?” „Da, mamă, doar ți-am promis.” „Simt totuşi că nu eşti chiar complet în apele tale *acolo*.” „Nu-i adevărat, mă simt efectiv foarte bine.” „Taică-tu îți mai scrie?” „Da.” „Şi tu îi răspunzi?” „Da.” „A spus că vine să te vadă?” „Da.” „Bine. Faci cum vrei. Oricum, e dreptul tău.” „Am să văd…” „Dar să-mi spui şi mie, să ştiu ce ai decis.” „Am să-ți spun.” „Te ascult din cînd în cînd.” „Mă bucur.” „Dar nu te pot asculta totuşi noapte de noapte. Îți vine rîndul destul de tîrziu. După miezul nopții nu mai am putere să te aştept. De fapt adorm aşteptîndu-te şi cînd mă trezesc descopăr că de fapt e trei noaptea şi tu ai *trecut* deja de mult.” „Mamă, dar chiar nu e cazul să mă asculți noapte de noapte. Şi nici nu mă simt prea bine la gîndul că eşti *acolo* ori de cîte ori vine rîndul meu.” „De ce, nu-ți place să ştii că te ascult?” „Da, nu mă prea simt în siguranță cînd ştiu că eşti zilnic *acolo,* prefer să ştiu că mă asculți doar din cînd în cînd. În felul ăsta de fapt nu ştiu dacă eşti efectiv acolo, ceea ce îmi dă o stare de normalitate.” „Nu e chiar drăguț din partea ta ce-mi spui.” „Îmi pare rău, dar ăsta-i adevărul. Tu ai o formă de magnetism care ajunge pînă aici. Chiar şi cînd sunt singur, mă întreb de fapt tot timpul: mama ar fi fost oare de acord să fac asta sau să fac asta… Am chiar impresia, uneori, că eşti aici în spatele meu şi mă observi fără încetare.” „Spune-mi cum ți-ai aranjat camera.” „Nu vreau să-ți spun cum mi-am aranjat camera. Nu te supăra, dar nu vreau să ştii chiar cu exactitate cum sunt obiectele între care mă mişc, nici mobilele pe care le-am ales şi nici ceea ce văd eu de la fereastră dimineața cînd mă trezesc.” „Deci nu vrei să vin să-ți fac o vizită.” „Nu, am

să vin să te vizitez *eu*.” „Ai ceva să-mi reproşezi? Spune ce ai să-mi reproşezi?” „Nimic, mamă. Nimic special. Decît că nu te-am văzut niciodată fericită.” „Fericirea mea ai fost tu.” „Da, numai că acest lucru mă *apasă*… De fapt mă apasă teribil. E ca şi cum aş avea o imensă datorie faţă de tine sau datorii mai mari faţă de tine decît faţă de mine. Or, eu vreau să-mi trăiesc propria mea viaţă. Numai că e greu, e foarte greu să-ţi trăieşti propria viaţă cînd eşti singura sursă de fericire pentru cea care te-a adus pe lume, iar acest lucru nu-ţi iese niciodată din cap.” „Îţi aminteşti cînd tu mă învăţai limba franceză, imediat după sosirea noastră la Toulouse? Acea perioadă a fost una de mare fericire pentru mine, poate cea mai intensă. Au fost momentele care m-au ajutat să-mi şterg din memorie tot ceea ce trăisem *dincolo,* ancheta, închisoarea, ruşinea. Tot, tot, tot. Îţi spun asta ca să ştii că am fost fericită, cea mai fericită dintre mame. Şi am mai fost fericită dintr-un motiv, pentru că am putut să te văd crescînd, devenind adolescent şi apoi bărbat. Fiecare secundă petrecută lîngă tine, fiul meu, a fost de fapt fericire în stare pură pentru mine. Nu ai deci niciun motiv să-mi spui că nu m-ai văzut niciodată fericită.” „Nu-mi este uşor să vorbesc despre aceste lucruri. Poate că ai fost fericită ca mamă, dar ca femeie ai fost nefericită. Iar faptul acesta l-am simţit de pe la vîrsta de 14 ani. Aş fi vrut să văd că te îndrăgosteşti de cineva. Că începi să retrăieşti ca *femeie*. Pentru că acum am impresia că ţi-am furat viaţa. Mă aflu deci în faţa propriei mele vieţi trăgînd după mine o viaţă furată. Iar această viaţă furată este viaţa ta. Şi mai e ceva, nu înţeleg de ce ai vrut ca tata să *plece.* Că l-ai obligat să plece din casă, înţeleg, dar să plece şi din oraş şi chiar din Franţa, asta n-am înţeles-o prea bine niciodată. Iar el, vinovat faţă de tine cum era, s-a supus. Da, sunt de acord, el este cel care ne-a antrenat într-o aventură prostească şi nebună. Iar tu ai fost cît pe ce să-ţi pierzi viaţa din cauza lui. S-au adunat însă cincisprezece ani de cînd îl tot pedepseşti. Poate că e destul. Sau poate că nu am dreptate. Poate că va trebui să plătească pînă la sfîrşitul vieţii ceea ce a făcut. Nu mă simt încă în stare să judec tot acest ghem de evenimente.” „În orice caz, în România şi-a refăcut cît de cît viaţa. Şi nu pentru că mi-a pus mie viaţa în pericol, atunci cînd am trecut nenorocita aia de frontieră, am vrut să-l pedepsesc, ci pentru că ţi-a pus ţie viaţa în pericol.” „De fapt, îmi dau seama că tu nu mi-ai povestiti niciodată versiunea ta în privinţa celor petrecute. Îmi dau seama că nu ştiu de fapt foarte multe lucruri despre momentul poate cel mai important din viaţa mea, cînd întreaga mea viaţă a luat alt curs, cînd de fapt destinele noastre au fost bulversate.” „Am vorbit

destul în seara asta. Mă duc să mă culc acum. Mîine am o zi lungă la farmacie, Véronique mi-a cerut să o înlocuiesc după-amiaza.” „Într-o zi va trebui să-ți mai explic un lucru, mamă… şi anume de ce urăsc farmaciile.” „Mai vorbim, noapte bună.” „Noapte bună.”

În fiecare seară fiul *minuscul* iese epuizat după convorbirea sa imaginară cu mama *enormă*. Pentru a adormi, fiul minuscul trebuie să se extirpe din tablou. Fiind el minuscul, natura i-a conferit această formă de mobilitate specială, el sare pur şi simplu din tablou, sare *jos* din ramă, în timp ce mama *enormă* continuă să rămînă prizonieră în interiorul cadrului. În general, abia cînd se află în afara tabloului fiul minuscul simte nevoia să-i spună lucruri cu adevărat importante mamei enorme.

37.

Faţă în faţă, la cafenea. O privesc, o ascult şi simt cum mă îndrăgostesc de ea. E clar, e limpede, totul se petrece foarte repede, în timp ce o privesc simt cum se produce în mine o anumită transformare radicală, devin *altcineva,* eu însumi mă înlocuiesc cu un alt *eu însumi.* Mă îndrăgostesc de ființa din fața mea cu rapiditate, fata mi-a căzut cu tronc, de altfel încerc să fac distincția între expresia *m-am îndrăgostit* şi *mi-a căzut cu tronc*, mi se pare mult mai plastică sintagma a doua pentru că încorporează în ea verbul *a cădea,* ceea ce captează un fenomen aproape chimic, un fel de traversare de frontiere interioare. Francezii spun *tomber amoureux*, englezii spun *to fall in love*, foarte interesant cum de au avut ei nevoie să recurgă la verbul *a cădea* pentru a exprima această alchimie*,* de fapt e normal, cînd te îndrăgosteşti îți cade ceva pe cap, sau mai bine spus *cazi* într-o altă dimensiune, vine ceva peste tine (*cade* peste tine), dar şi tu *cazi* peste cineva, sau mai poți spune „uite că acum a căzut peste mine”, o senzație destul de brutală în orice caz acest fapt că dragostea a căzut acum peste mine, ceea ce resimt fizic, ireparabil, ireversibil, n-o să-mi fie uşor, încep de fapt să trăiesc *altceva.*

O ascult cum vorbeşte, cum rîde, cum îmi pune tot felul de întrebări, îmi vorbeşte despre originile ei iraniene, născută dintr-o mamă franțuzoaică şi un tată iranian exilat la Paris, de altfel în acest moment studiază literatura persană după ce a făcut cîteva stagii de jurnalism dintre care unul în propria mea redacție, înainte de venirea mea la Paris. O ascult şi mă gîndesc în continuare la verbul *a cădea*, să cazi pe gînduri, să pici la timp, să cazi din cer, să cazi la țanc… Sau, şi mai bine, *cade bine,* cade la timp.

Îi răspund la întrebările ei banale, mă prezintă celorlalți din banda de *mesageri*, toți sunt actori, toți îndrăgostiți de teatru şi de poezie, şeful trupei se numeşte Olivier, el a avut ideea acestui *comando poetic*, trupa se numeşte „Sufleurii” şi de o vreme a început să *intervină* peste tot, în gări, în aeroporturi, în complexele comerciale, pretutindeni unde oamenii sunt prea grăbiți sau unde sunt absorbiți de grijile cotidiene sau de ritualuri turistice stupide sau de delirul societății de consum…

Îmi amintesc brusc de nişte rînduri pe care le-am citit într-o carte, ceva despre diverse obiceiuri în China, s-ar părea că în limba chineză acțiunea de

a te îndrăgosti este asociată cu verbul *a urca*, altfel spus în chineză nimic nu *cade cu tronc*, ci *urci spre dragoste*, te înalți spre o altă stare, ceea ce mi se pare mult mai logic. De altfel este ceea ce simt şi eu, cum *urcă* în mine un fel de căldură.

O întreb dacă pot să-mi scot cele două cravate, sau măcar una dintre ele, m-am săturat să mă tot fotografieze japonezii şi să se uite lumea la mine cu atîta curiozitate. Ea rîde şi spune da.

Cînd îți *cade cineva cu tronc* se mai întîmplă un lucru, parcă ieşi dintr-o anumită pasivitate, parcă ți se dă ceva de făcut, dar de fapt tu *cazi* într-o capcană, rămîne de văzut dacă mai vrei să ieşi din ea. S-ar părea că în Québec nu se spune *tomber amoureux*, ci *tomber en amour*, altfel spus *a cădea în dragoste,* ceea ce mi se pare şi mai interesant, şi mai subtil… E ca şi cum ai cădea într-un ocean, în universul tuturor posibilităților.

Ea mă întreabă dacă îmi place poezia. Da, îmi place poezia, sunt nebun după poezie, în această lume care se urîțeşte tot mai mult poezia este o perlă rară şi salvatoare, o insulă protectoare, singurul pămînt *ferm,* poate…

— Spune-mi un poet care-ți place foarte mult, îmi cere ea.

Primul nume care îmi vine în mine: Ghérasim Luca. Gilles Deleuze spunea despre el că e cel mai mare poet francez, întrucît e român. Puțini poeți s-au luptat cu limba franceză şi au răsucit-o pe toate părțile aşa cum a făcut-o Ghérasim Luca.

Ea nu-l ştie însă pe poetul meu francez preferat care este de fapt de origine română. Aşa că îi propun să mergem într-o librărie de poezie ca să i-l ofer. Sau, şi mai bine, să facem o plimbare pe podul Mirabeau de unde Ghérasim Luca s-a aruncat în Sena.

Ea optează pentru podul Mirabeau. Ieşim din cafenea, respirăm aerul spălat de ploaie, trotuarele au devenit nişte oglinzi, toate formele parcă tremură uşor în noaptea umedă şi caldă. Ieşind din intimitatea cafenelei mă sperii brusc, îmi dau seama că de fapt *n-am făcut cunoştință* cu ea, aşa că îi spun cum mă cheamă.

— Iar eu sunt Leily, îmi spune ea.

38.

George şi Monique îmi propun să mă ia cu ei în weekend la Geneva. La început ezit, sunt chiar puţin mirat, mă tem să nu-i deranjez. Dar George mă linişteşte, nu este vorba doar de o *ieşire* în weekend, ci şi de un reportaj pe care vrea el să-l facă undeva într-un sat la frontiera dintre Franţa şi Elveţia. Şi oricum, nimeni nu poate deranja un cuplu divorţat de mai bine de zece ani, dar care continuă să se vadă, să se *frecventeze,* să se amuze împreună, să guste chiar momente de intimitate şi să-şi petreacă împreună şi unele weekenduri.

Expresia de mirare de pe faţa mea creşte, se transformă în uluire admirativă. George surîde şi continuă să-mi dea detalii despre ceea ce s-a *întîmplat* între el şi Monique.

„Noi doi ne-am cunoscut de fapt *în redacţie.* Ne-am simpatizat, ne-am iubit şi ne-am căsătorit dar am continuat să lucrăm amîndoi în aceeaşi *loc*. Ceea a devenit treptat destul de *apăsător.* Chiar dacă eu am continuat să călătoresc destul de mult, *redacţia* a început să ne sufoce, a devenit ca un fel de cuşcă. Aveam de fapt impresia că ne mutăm dintr-o cuşcă în alta, de acasă în redacţie. Oamenii care se iubesc nu ar trebui să lucreze în acelaşi loc, întrucît acest lucru îi obligă să petreacă mult prea mult timp împreună. Ceea ce are un efect dizolvant asupra sentimentelor, chiar şi asupra relaţiilor sexuale… Personal am văzut multe cupluri care s-au separat, întrucît lucrau în acelaşi *spaţiu,* în aceeaşi întreprindere, în aceeaşi instituţie. Cînd un cuplu împarte acelaşi pat şi acelaşi apartament, mai merge, dar cînd împarte şi acelaşi birou, e totuşi prea mult. *Dorinţa* se evaporă, misterul sărăceşte… Atunci, eu şi Monique am decis să divorţăm pentru a ne salva cuplul. Ne-am vîndut apartamentul comun într-un moment bun cînd preţul la case era foarte ridicat şi am cumpărat două mari studiouri la o distanţă convenabilă unul de altul. Eu locuiesc în Montparnasse şi ea în Montmartre. În felul acesta nu mai avem de împărţit în mod obligatoriu decît biroul, iar restul, *patul* şi *timpul* au intrat în cu totul alt tip de joc, al negocierilor liber consimţite."

Iarăşi îmi vine să-i spun lui George că a devenit pentru mine un fel de înger păzitor diabolic. Am învăţat de la el multe lucruri *contradictorii.* Îl întreb unde vom dormi la Geneva şi ce buget trebuie să prevăd pentru cele

două zile şi jumătate de evadare. George îmi spune că vom dormi la nişte prieteni de-ai săi, cam prea bogați pentru gustul lui, dar totuşi frecventabili, întrucît sunt artişti. Şi în orice caz, dispun de mult spațiu, deci nu riscăm să-i deranjăm.

— În ziua de astăzi, a fi bogat înseamnă să dispui de mult spațiu şi eventual de mult timp liber… Aici se concentrează luxul, îmi explică George. Într-o bună zi va trebui să-ți cumperi o casă la țară, ideal ar fi să găseşti una complet ruinată şi foarte ieftină. Apoi, această casă te va ajuta să-ți dai un sens vieții spre vîrsta de 50 de ani.

Nu mă lansez în niciun fel de comentariu, dar tot ce-mi povesteşte prietenul meu mai vîrstnic rămîne înscris în creierul meu. Pentru moment casa la țară este însă ultima mea grijă, ca şi sensul pe care l-ar putea avea viața mea la vîrsta de 50 de ani. În acelaşi timp, însă, îmi plac *evadările,* de fiecare dată cînd părăsesc mediul citadin şi ies în natură mă simt efectiv mai aproape de cuvîntul *sens. Îmi* dau de altfel seama că trăiesc, de 18 ani, într-o țară pe care nu o cunosc prea bine. Mamei nu i-a plăcut să călătorească. Pur şi simplu detestă ideea de *deplasare,* ideea de a părăsi un loc pentru un altul, de a se îndepărta de *cuibul* ei, ca şi cum fiecare călătorie ar fi implicat cine ştie ce serie de încercări teribile, de traversări de frontiere… În orice caz, de cînd locuieşte în Franța mama nu a călătorit niciodată în străinătate, ar fi dincolo de puterile ei. Fără să vrea, mama mi-a transmis această angoasă, această paralizie în fața ideii de călătorie. Or, ceea ce vreau eu acum este tocmai să mă eliberez de această formă de paralizie interioară.

Plecăm destul de devreme, la opt dimineața. Monique conduce în timp ce George încearcă rînd pe rînd toate posturile de radio. George se amuză trecînd de la un buletin de ştiri la altul.

— Ia te uită, exclamă George, încă o *victorie* în Afganistan.

George a devenit alergic la toate informațiile legate de aşa-zisele „succese” ale occidentalilor sau ale armatei afgane împotriva talibanilor.

De fiecare dată cînd ni se spune că „talibanii au pierdut 20 de oameni şi forțele afgane *doar* şapte”, mă simt efectiv tratat de imbecil, explică George. De fapt, aceste tipuri de ştiri au ceva umilitor pentru destinatar, întrucît ele vor, în esență, să ne ridice moralul, să ne dea încredere. E ca şi cum ni s-ar spune *vedeți, reuşim totuşi să facem față, este adevărat că noi am pierdut şapte oameni dar ei, duşmanii noştri, au încasat pierderi de trei ori mai mari.* În realitate suntem luați de proşti. Cineva vrea să ne transforme în proşti bine informați. Dar ceea ce nu ni se spune este că

talibanii dispun de o imensă rezervă de oameni în zona tribală a Pakistanului, regiunea cea mai *periculoasă* din lume, cum o numesc americanii. Deci ideea că talibanii ar putea fi lichidați treptat unul cîte unul este total falsă şi chiar periculoasă. Ar fi mult mai simplu să-i *cumpărăm* decît să-i *lichidăm.* Sau să-i educăm… Cu banii pierduți în războiul din Afganistan i-am fi putut, de exemplu, alfabetiza şi cumpăra astfel pacea pentru cel de-al doilea sfert al acestui secol. Informațiile date de *ăştia* sunt ca nişte somnifere călduțe: suficient de tari ca să te adoarmă pe moment dar nu *foarte* tari pentru a provoca în acelaşi timp o dependență evidentă, vizibilă...

Monique e mai puțin vorbăreață, preferă să se concentreze pe volan dar din cînd în cînd mai zîmbeşte ascultîndu-l pe George. Eu încerc cît de cît să privesc şi *peisajul* care se derulează cu rapiditate în fața mea, iar din cînd în cînd gîndurile îmi fug în sens invers, spre Leily.

La ora 10 Monique ne propune să bem o cafea, la un popas pe autostradă. Ieşim din maşină, ne dezmorțim, respirăm aerul mult mai curat, mai puternic şi mai parfumat decît cel al Parisului. Trag puternic în plămîni acest aer *adevărat,* am impresia chiar că are o altă consistență, simt că face parte din natură, aproape că îmi vine să-l gust ca pe o hrană.

— Mă duc la un pipi, spune George şi dispare fredonînd o melodie.

Monique îmi aruncă o privire plină de recunoştință.

— Îi face bine faptul că-l asculți, murmură ea aprinzîndu-şi o țigară, insensibilă la aerul curat de afară dar conştientă de sacrilegiul comis.

— Dar îl ascult cu foarte mare plăcere, răspund, surprins de o anumită nuanță din fraza ei, ca şi cum mi-ar fi mulțumit pentru o acțiune caritabilă.

— Da, ştiu…

Acest „da, ştiu” nu sună foarte entuziast. Dar Monique nu vrea să dezvolte subiectul, se abandonează integral țigării şi savurează un moment de absență.

— Ce binecuvîntare, parcă sunt alt om, spune George revenind de la toaletă.

George vorbeşte, bineînțeles, de vezica golită, şi printr-o asociație de idei îmi dezvăluie adevăratul scop, secretul acestei călătorii. De fapt, va realiza un reportaj despre un tip care se *pişă* pe frontiere. Cum cuvîntul frontieră are o rezonanță specială în mine, fața mea devine un enorm semn de întrebare. George îl surprinde cu satisfacție. Îşi ia o cafea de la un automat şi-mi povesteşte totul.

— E un domn din Balcani, s-ar putea să fie de origine sîrbă, dar el îşi spunea *iugoslav*. L-am cunoscut în 1993, la Sarajevo, cînd oraşul era asediat de armata sîrbă. Deja, la ora aceea, avea o anumită vîrstă. Şi începuse să se pişe pe liniile de demarcație dintre diversele comunități ale fostei Iugoslavii. Cînd Slovenia şi-a declarat independența s-a dus să se pişe pe noua frontieră dintre Slovenia şi Croația. În Bosnia s-a pişat de nenumărate ori pe liniile de demarcație dintre sîrbi, croați şi musulmani. L-am cunoscut destul de bine atunci, toată lumea îl considera un fel de clovn internaționalist, am vrut să fac şi atunci un reportaj despre el dar el refuza acest tip de onoare mediatică. Mai tîrziu însă şi-a istorisit povestea într-o carte pe care a şi ilustrat-o cu diverse fotografii. Fotografiile şi le făcea singur cu un aparat instalat pe un trepied: îl potrivea, măsura distanța, îl programa, apăsa pe buton şi avea 30 de secunde ca să înceapă *actul* pentru imortalizare. Iugoslavul meu trebuie să fi fost, în tinerețe, un anarhist înrăit care o fi avut cu siguranță multe lucruri să-i reproşeze lui Tito. După război, din naivitate, a plecat la Moscova ca să studieze marxismul la Universitatea Lomonosov, dar s-a trezit aproape imediat într-o puşcărie şi apoi trimis în Siberia. Nu mi-a spus niciodată de ce. După moartea lui Stalin a reuşit să se întoarcă la Belgrad, dar nici acolo nu a avut viață uşoară… Pe scurt, nu ştiu din ce motiv *exact* urăşte frontierele. Chiar şi înainte de căderea comunismului începuse să călătorească prin interiorul fostului lagăr socialist şi să se pişe pe frontierele care separau fostele *țări frățeşti*. Avea, deci, anumite motive ideologice strict personale ca să o facă. Şi nu i-a fost uşor să-şi ducă la bun sfîrşit programul, a fost arestat de mai multe ori în diverse locuri, o dată la granița de la Marea Neagră dintre România şi Bulgaria, altă dată în Polonia la frontiera cu fosta URSS. Dar a continuat să-şi organizeze cu tenacitate acest tip de expediții, refuzînd în continuare să explice semnificația gestului său. De altfel nu cred că era mare lucru de explicat. Fiecare poate să-i interpreteze gestul cum vrea, să-i acorde ce simboluri vrea… Suntem în fața unei *opere deschise.* Personal, eu cred că acest om a fost pur şi simplu un comunist dezamăgit, trecut probabil la anarhism în anii războiului civil din Spania, iar gestul de a se pişa pe frontierele dintre țările comuniste surori era sinteza gîndirii sale ideologice. În 1989, cînd estul Europei a intrat în marea degringoladă şi regimurile comuniste au început să se prăbuşească unul după altul, omul meu s-a aflat pe toate fronturile… Nu ştiu exact cum reuşea să călătorească dar ştiu că în august 1989 s-a dus în Ungaria ca să participe la marele picnic european

organizat la Sopron, lîngă frontiera cu Austria. Şi în timp ce mii de oameni se repezeau spre frontieră ca să treacă în Vest, el era bucuros că putea să se pişe pentru prima dată pe o frontieră a *lagărului socialist* cu o țară occidentală. În noiembrie 1989 se afla la Berlin pentru a se pişa pe zidul care tocmai se prăbuşea, iar apoi s-a pişat copios pe toată frontiera în curs de dezmembrare dintre fosta Republică Democrată Germană şi Germania de vest. După căderea comunismului a început să se pişe pe toate frontierele dispărute ale Europei Occidentale, iar după dezmembrarea Iugoslaviei s-a concentrat pe noile frontiere apărute între Serbia şi Bosnia, între Bosnia şi Croația, între Serbia şi Macedonia, şi aşa mai departe. De fiecare dată cînd pregătea o astfel de descindere invita însă şi cîțiva ziarişti, deşi continua să nu dea interviuri. Aşa a început presa se vorbească oarecum despre el, dar mai mult ca despre un excentric doritor să intre în Cartea Recordurilor… Eu însă nu cred că acest tip de celebritate îl interesează. Pur şi simplu omul ăsta are un război al lui, pe care vrea să-l ducă la bun sfîrşit. Asta e tot.

— Şi în Elveția se bate împotriva cui?

— S-ar părea că asta este ultima sa *cruciadă*. Omul trebuie să aibă peste 80 de ani. Cred că acum este într-un turneu de adio european şi se pişă pe frontierele, existente sau nu, ale paradisurilor fiscale…

George şi-a terminat cafeaua, Monique şi-a terminat a doua țigară. Ne urcăm din nou în maşină şi de data aceasta George este cel care preia volanul. Pornim ca un bolid spre Geneva.

39.
(Tentativă de intrare în contact cu o ființă interioară)

Ascult o conversație de care mă simt destul de străin. Nu-i dau mare atenție dar nici nu o pot opri ca şi cum aş închide un aparat de radio sau un televizor.

„Am fost plecat în weekend.” „Unde?” „La Geneva.” „Cu cine?” „Cu un prieten. Un coleg. Se numeşte George. Un mare reporter, un tip formidabil, a avut nu ştiu cîte premii pentru reportajele sale, a scris şi cărți.” „Nu cumva eşti puțin răcit?” „Nu.” „Parcă nu-ți mai recunosc vocea.” „Nici eu nu-ți prea mai recunosc vocea.” „Vii să mă vezi de Crăciun?” „Sigur, mamă, doar ți-am promis. De fiecare dată cînd vorbim la telefon mă întrebi dacă vin să te văd de Crăciun şi eu îți spun *da, vin să te văd de Crăciun.*” „Despre ce vrei să vorbim?” „Întrucît tot e vorba de o conversație imaginară putem vorbi despre orice.” „Atunci te ascult.” „Să vorbim despre anii mei *de farmacie*.” „Te ascult”. „Am ajuns să detest farmaciile, ştii? Sau mai bine zis, mi s-a *dezvoltat* o alergie la farmacii. Da, ai remarcat bine adineaori, sunt puțin răcit, dar îmi este imposibil să intru într-o farmacie ca să cer un medicament. Cum mă apropii de o farmacie mă cuprinde o senzație de panică”.

Copilul are nouă ani şi *trăieşte* într-o farmacie. Sigur, nu stă chiar 24 de ore din 24 în farmacie, dar orele pe care le petrece totuşi în farmacie i se par foarte lungi. Cum intră în farmacie i se întîmplă ceva cu timpul, se dilată şi devine mai lung decît celelalte segmente ale zilei. Farmacia este situată la exact 235 de paşi de şcoală. Cum iese pe poarta şcolii, o ia la stînga, numără 235 de paşi şi ajunge la farmacie. Ori de cîte ori trebuie să se ducă la farmacie, adică de cinci ori pe săptămînă, de luni pînă vineri, copilul numără paşii. În general numărătoarea începe la orele 16 cînd iese de la şcoală, dar uneori orele se termină mai repede, ceea ce îl angoasează şi mai mult pentru că în felul acesta are de petrecut mai mult timp în farmacie.

În mod normal copilul nu ar trebui să se simtă angoasat în farmacia unde toată lumea este amabilă cu el, începînd cu propria sa mamă şi continuînd cu toți cei care intră în farmacie. Patronul farmaciei i-a permis să se

instaleze, imediat ce ajunge de la şcoală, în sala *din spate,* unde se află de fapt şi depozitul de medicamente. O sală fără ferestre dar unde au fost aduse pentru el un mic fotoliu pliant şi o măsuță pliantă. Copilul se poate culcuşi în fotoliu ca să se odihnească, sau chiar ca să doarmă dacă vrea, dar mai ales să citească. Iar pe masă îşi poate pune caietele şi poate face lecțiile. Bineînțeles, nu are dreptul să se atingă de nimic din depozit, de nicio cutie şi de niciun flacon.

Aşa îşi petrece el după-amiezele, înconjurat de mii de cutii sobre care nu miros prea bine. Dar mirosul de medicamente nu-l deranjează foarte tare. De altfel, copilul nici nu-şi dă seama pentru moment ce îl deranjează cu adevărat în *sălița* din spate şi în general într-o farmacie. Mama sa este foarte mulțumită că poate lucra într-o farmacie. Cum clienții nu sunt foarte, foarte mulți, din cînd în cînd ea se mai poate ocupa şi de copilul ei. Cînd farmacia e pustie, ea vine în *sălița* lîngă copil, cînd se aude clopoțelul care anunță intrarea unui client, din doi paşi iat-o în spatele tejghelei. Între ora 16 şi 10 minute, cînd ajunge la farmacie, şi ora 20, cînd *vine* ora închiderii, copilul numără cel puțin cincizeci de asemenea plimbări ale mamei, cincizeci de deplasări rapide între tejghea şi *ascunzătoare.* Acesta este celălalt nume dat din cînd în cînd *săliței.* Cum niciunul dintre clienți nu-l vede niciodată pe copil în *sălița,* ea este deci *ascunzătoarea* lui naturală. Mama revine însă des în ascunzătoare şi ca să caute cîte o cutie de medicamente, şi atunci doar îi surîde scurt copilului, sau îl mai mîngîie pe cap sau pe obraji, aşa, în trecere. Există o regulă fixată de multă vreme: cînd e lume în farmacie copilul nu are voie să iasă din *ascunzătoare.* Cîteodată, însă, cînd farmacia este pustie, copilul poate ieşi, se poate aventura *afară* din *ascunzătoare,* se poate plimba printre rafturile cu medicamente.

Copilul nu ştie aşadar, deocamdată, ce îl deranjează efectiv în farmacie, dar ceva, ceva tot simte, ceva straniu legat de faptul că toți oamenii care intră în farmacie sunt de fapt bolnavi. Prietenul său cel mai bun, Léon, pretinde chiar că toți oamenii care intră în farmacie sunt *muribunzi,* adică în pragul morții, şi că farmacia este o sală *mortuară* unde se duc oamenii ca să-şi dea ultima suflare. Deci un fel de *morgă*. Cum copilul nu prea ştie ce înseamnă cuvîntul *morgă*, îi pune întrebarea mamei: este farmacia o *morgă*? Nici vorbă, răspunde mama, farmacia înseamnă viață, în fiecare zi în farmacie intră zeci de copii, spune-i prietenului tău Léon că se înşală amarnic.

Dar prietenul său Léon crede în continuare că toți oamenii care intră în farmacie au fie *diabet,* fie *cancer* şi că zilele lor sunt numărate. „Trăieşti toată ziua împrejmuit de moarte”, îi spune Léon pe un ton solemn, ceea ce înseamnă că Léon nu-şi rîde de el, cînd Léon ia pe cineva în răspăr nu utilizează tonul solemn. Mai mult decît atît, Léon are chiar şi o nuanță de respect în voce.

De cînd prietenul său Léon îi repetă fără încetare că farmacia este un fel de morgă şi că oamenii care intră în farmacie nu mai au mult de trăit, copilul a început să-i observe pe furiş pe clienți. Îi observă dintr-un unghi *mort* pe care l-a găsit în ascunzătoare, de unde poate să-i vadă pe cei care cumpără medicamente fără să fie văzut însă. Le examinează fețele şi mîinile, este atent la timbrul vocii lor. Curios, această manieră de a *pîndi* îi aminteşte, ca prin vis, o altă situație asemănătoare, cînd se afla într-o casă mare, enormă, unde avea camera lui şi de unde, seara, se ducea să asculte ce-şi spuneau nişte oameni mari în bucătărie.

O bună parte dintre oamenii care intră în farmacie sunt într-adevăr vîrstnici, dar copilul remarcă şi oameni mai puțin bătrîni, ba chiar unii sunt tineri, chiar şi foarte tineri.

„Asta nu schimbă nimic, spune Léon, şi tinerii pot fi *muribunzi.*” Copilul se supără însă pe Léon şi-i spune: „Du-te la dracu’, nu mai vorbesc cu tine”.

Farmacia continuă să-l angoaseze însă pentru că este excesiv de curată şi extrem de bine şi metodic organizată. Privirile lui se plimbă la infinit pe cutiile de medicamente, ceea ce îl ajută să descopere cuvinte pe care nimeni nu le ştie la şcoală. *Acardust*, *Filorga*, *Teosyal*, *Menophitea, Gerimax*… De fapt, copilului îi plac aceste cuvinte. Ele îi completează o colecție mai veche de cuvinte bizare rămase în memoria lui de cînd avea doar patru sau cinci ani, cum ar fi *secret de stat, comunism, ideologie, proletariat, democrație socialistă, contra-revoluție*…

Cuvintele-enigmă îl amuză, doar răceala şi sobrietatea din camera plină de medicamente îl torturează. Prea multe linii drepte, în această cameră, prea multe cutii cu colțuri, prea multe cuburi şi paralelipipede… Ca să se apere de toate aceste cutii cu linii drepte, colțuri şi unghiuri de 90 de grade, copilul începe să deseneze, pe ascuns, cercuri. Le desenează în caietele sale de şcoală, pe diferite pagini de manuale, sau pe tot felul de bucățele de hîrtie şi chiar în palmă. Cînd se simte agresat de cutii, copilul întinde mîinile, îşi desface palmele şi îşi *arată* cercurile desenate în palme. În fața

acestui gest, cutiile *bat în retragere,* nu-l mai agresează cu natura lor excesiv de colţuroasă şi pătrăţoasă.

Cînd mama îşi termină programul de farmacie, la ora 20 fix, copilul se simte întotdeauna extrem de uşurat. Deşi farmacia continuă să-i *urmărească* şi pe drumul spre casă, mai ales prin mirosul ei persistent. Farmacia se reproduce însă *un pic* şi în gesturile mamei, în maniera ei de a se îmbrăca, în modul ei rigid de a se mişca. Şi chiar acasă, dintr-un motiv necunoscut, mama organizează lucrurile oarecum ca în farmacie, mai ales în sala de baie şi în bucătărie. De multe ori, cînd ia masa de seară în bucătărie, copilul se simte agresat de *colţuri* şi îi vine uneori să vomite.

Mama însă nu ştie nimic din toate acestea.

„Poftim, acum ştii tot adevărul. Toată această perioadă a durat cam vreo cinci ani, dar de pe la vîrsta de 12 ani am spus totuşi *stop*, nu mai vreau să-mi fac lecţiile în farmacie, vreau să mă duc singur acasă. Şi atunci tu ai început să-mi dai cheile, pe care de altfel le luam trecînd pe la farmacie, şi mă întorceam singur acasă." „Ar fi trebuit să-mi spui toate aceste lucruri mai repede." „Cînd?" „Ar fi trebui să-mi spui toate aceste lucruri chiar atunci." „Nu îndrăzneam să ţi le spun atunci. Te vedeam mulţumită, chiar fericită că puteai lucra într-o farmacie, iar tata nu mai era cu noi, deci nu voiam să te amărăsc. Simţeam deja că eu eram singura ta sursă de bucurie, singura ta raţiune de a trăi, ceea ce nu mă perturba foarte tare, dar *anii-farmacie* au fost totuşi pentru mine destul de apăsători." „Ar fi trebuit să-mi spui toate acestea." „Mamă, chiar nu înţelegi? Nici măcar acum nu am curajul să-ţi spun toate aceste lucruri. Aceasta este o conversaţie imaginară." „Şi la ce folosesc conversaţiile imaginare?" „Nu ştiu nici eu prea bine. Vom vedea."

40.

Hélène a devenit animatoarea vedetă a tranşei matinale. E rapidă, dinamică, promptă, foarte *reactivă*, foarte *interactivă* (cum spune George), pe scurt, face o treabă bună. Şi este şi foarte bine informată („pentru o mamă", cum spune George), nici nu ştiu cum face de altfel ca să citească atîtea ziare şi reviste cînd acasă se agită în jurul ei trei copii. Hélène este capabilă să țină sub control în direct orice situație, să mențină doi corespondenți în linie şi să *jongleze* cu ei avînd şi doi comentatori specializați în studio, ca să nu mai vorbesc de ascultătorii care îi pun întrebări contradictorii sau voit destabilizante. Ea nu se pierde însă cu firea niciodată, nici măcar atunci cînd are ca invitați diverşi politicieni celebri şi umflați în pene. Cînd vorbeşte Hélène emană în jurul ei un fel de autoritate naturală, altfel spus pune întrebări *competente* şi ascultă răspunsurile într-un mod *activ* (părerea lui George). În plus, face toate acestea cu plăcere. În fața microfonului şi în general în studio Hélène se simte în elementul ei, într-un fel de mediu natural, iar cei care o observă simt că ea se *hrăneşte* din acest tip de activitate şi de emoție.

Eu o observ însă cu puțină nelinişte şi mă întreb dacă aş putea face la fel. În ce mă priveşte, eu resimt încă un anumit stres în fața microfonului. Sunt uşor timorat ori de cîte ori se aprinde beculețul roşu şi trebuie să încep să vorbesc. Iar stresul devine şi mai mare cînd suntem mai mulți ziarişti în studio în jurul mesei.

Încă din primele zile George a observat această *fragilitate* a mea în fața microfonului şi mi-a dat cîteva lecții de *abordare* a directului pe care nu le uit dar nici nu mi le-am însuşit foarte bine.

„Microfonul din fața ta, mi-a spus el, este, de fapt, suma tuturor ascultătorilor care te receptează. Nimic mai dificil decît să vorbeşti convingător în fața unui *interlocutor* absent. De altfel este chiar şi ridicol să încerci să fii convingător în fața unei *absențe.* Atunci, cînd te instalezi în fața microfonului şi se aprinde lumina roşie, trebuie să-ți imaginezi că microfonul este viu. E bine chiar să-l şi priveşti cînd vorbeşti *în el.* Iar atunci cînd citeşti ceva, trebuie din timp în timp să ridici ochii şi să priveşti spre microfon ca şi cum ai privi un om, un interlocutor. Nu uita acest lucru: cuvîntul nu se transmite numai prin voce, cuvîntul este purtat, transportat,

transmis şi prin privire. Iar ascultătorii vor simţi acest lucru, dacă *îi priveşti* sau nu în timp ce le vorbeşti.”

Observ şi reacţiile colegilor mei în momentul în care vin în studio şi se instalează în faţa microfoanelor. Aproape toţi simt nevoia să-l atingă puţin înainte de a începe emisiunea, să-i regleze înălţimea, să-l potrivească, să-i schimbe înclinaţia chiar şi cu un milimetru. Domnul Cransac, imediat ce se aşază în studio şi vede microfonul, începe să tuşească pentru a-şi regla vocea, („am o pisică în gît”, spune el) şi cere numaidecît *o probă*. Culmea este că în redacţie nu-l aud niciodată tuşind, dar în faţa microfonului simte nevoia să-şi *clătească* vocea şi mai ales să se împrietenească puţin cu acest *obiect* care trebuie tratat cu grijă, întrucît nu este doar un instrument, un fel de *excrescenţă tehnică*, nu, este o ustensilă magică… Microfonul ne aspiră pe toţi oarecum ca o pîlnie gigantică, ascunde în el o energie molipsitoare, concentrează în el mii de posibilităţi dar şi mii de „pericole” (vocea lui George).

Şi mai tulburător este însă sentimentul de ireversibilitate resimţit de noi toţi, cînd avem emisiuni în direct, în faţa acestui dispozitiv electroacustic atît de banal de fapt. Fiecare cuvînt, odată pronunţat, nu mai poate fi *retras,* nu mai poate fi *schimbat*. Microfonul devine atunci un fel de barieră, de baricadă, un zid implacabil care îţi creşte brusc în spatele fiecărui cuvînt rostit, imposibil să mai dai înapoi, să te întorci de unde ai plecat… Nu poţi, eventual, decît să te scuzi dacă ai comis o *bîlbă*, sau dacă ai spus o prostie.

Monique, ori de cîte ori se află în faţa acestui *animăluţ* care este microfonul, înainte de a deschide gura pentru a vorbi, simte nevoia să-l mîngîie puţin cu degetele ca şi cum ar dori să se pună bine cu o pisică sau să calmeze un animal mic şi angoasat înainte de a-l scoate la plimbare.

George, dimpotrivă, imediat ce intră în studio şi-şi alege locul la masa de emisie, aruncă spre microfon o privire de asasin, ca şi cum ar vrea să-l scuipe în faţă. De altfel, personal, am chiar impresia că în prezenţa lui George microfoanele se simt puţin terorizate, stresul pare să se manifeste deci nu în *tabăra* omului, ci în *tabăra* dispozitivului tehnic.

Gérard are altă strategie, el adoptă poziţia unui dresor, imediat ce intră în studio i se adresează direct microfonului spunîndu-i „bonjour”, îl ia deci cu binişorul, îl tratează ca pe o fiinţă vie, îl *încălzeşte* pentru reprezentaţie. Iar microfonul, în felul lui, îi răspunde, *văd* uneori acest lucru pe faţa lui Gérard sau îl ghicesc atunci cînd Gérard face un semn spre *regie,* spre

asistentul de la consolă pentru a-i spune că totul este OK. Imediat apoi Gérard adoptă o atitudine calmă şi senină pentru toată durata emisiunii.

Cel mai interesant caz este însă cel al lui Pierre. În viața de toate zilele colegul nostru Pierre este cam bîlbîit, s-ar spune că atunci cînd emite o frază pronunță fiecare cuvînt de cel puțin două ori. Nu însă şi în fața microfonului. Imediat ce are un microfon în față, cu Pierre se produce un adevărat miracol, capacitatea lui de concentrare devine spectaculoasă, fața i se destinde iar dicția sa devine impecabilă, o lecție pentru noi toți.

Mie îmi este însă imposibil să nu mă simt puțin intimidat în fața acestui instrument perfid. Oricîtă bunăvoință aş avea, nu reuşesc să văd în el altceva decît o ureche enormă, cea mai mare ureche posibilă, urechea lumii întregi. Chiar şi cînd rămîn singur în studio, pentru emisiunea de la miezul nopții, mă simt puțin intimidat în fața acestei urechi monstruoase. Uneori o *ascult* la rîndul meu, curios să văd ce emană din ea, încerc să-i captez *ecourile* dar ele nu sunt niciodată amabile sau tandre.

41.

Cel puțin cîteva mari şantiere ale dezordinii preventive se profilează la orizont pentru viitoarele două decenii. Vom avea nevoie deci de oameni dispuşi să lucreze în aceste zone ale lumii de unde ne vom hrăni cu toții. Da, putem deja înlocui cuvîntul *informație* cu termenul *hrană*. Ca şi hrana, informația este un moment de emoție (nu ne extaziem deseori în fața unui fel de mîncare atunci cînd papilele noastre gustative exultă?). Ca şi hrana, informația este un moment de convivialitate (ni se întîmplă să luăm masa şi singuri, dar e mult mai plăcut să o iei cu prieteni sau în familie). Pe viitor va trebui să ne construim astfel jurnalele televizate încît oamenii să-şi dorească să le vadă *împreună*, ca atunci cînd urmăresc meciurile de fotbal sau diverse filme: vizionarea în comun provoacă dialog, comentarii, pe scurt, *socializare.* Ca şi hrana, informația creează o dependență, omul mănîncă de trei ori pe zi iar între mese mai ronțăie ceva, cîte un fruct sau cîte o gustare. Majoritatea *masei* noastre de consumatori de informație are deja reflexul de a se hrăni cu informație, într-un mod mai consistent, dimineața, la prînz şi seara, precum şi în orice moment al zilei, dar mai pe fugă, cînd i se face *poftă.*

În ce priveşte marile şantiere planetare ale dezordinii. Ele sunt distribuite în mod relativ egal pe cele cinci continente, precum şi pe cele două emisfere simbolice ale globului (nordul şi sudul). O enormă destabilizare umană, socială şi culturală se anunță în Mexic, unde statul va fi tot mai cangrenat de rețelele de narcotraficanți. Între 2006 şi 2011 violența pe acest şantier al dezordinii a provocat 40.000 de morți, iar focarul se va extinde treptat şi în sudul Statelor Unite. Atenția lumii se va deplasa deci, în deceniul viitor, dinspre Irak şi Afganistan spre granița dintre America latină şi Statele Unite.

Un alt şantier promițător este Pakistanul, unii experți l-au numit încă de la sfîrşitul deceniului trecut drept „butoiul cu pulbere" al planetei. Venirea la putere a talibanilor în Pakistan şi mai ales faptul că vor avea în dotare bomba atomică reprezintă pentru noi un gigantic rezervor de hrană mediatică, din acest filon vom scoate mii de reportaje, milioane de minute de emoție, 50 % din angoasa viitorului îşi va avea sursa în acest subiect.

Revoluțiile din 2011 din lumea arabă, culminate cu căderea lui Gaddafi în Libia şi cu războiul civil din Siria, ne-au deschis şi ele perspective sublime, mai ales că experiența democrației în Maghreb are loc la frontiera cu Europa iar aceasta din urmă va încasa într-un fel sau altul toate şocurile istorice ale marelui său vecin, lumea musulmană. Europa încă nu ştie, dar *fuziunea ei cu islamul* şi, în paralel, *occidentalizarea* lumii musulmane sunt cele două mari fenomene contradictorii şi ireversibile ale acestui secol, un adevărat spectacol socio-uman şi socio-cultural din care nu vor lipsi episoade violente.

În paralel, vom urmări evoluția altor şantiere ale dezordinii preventive, dar mai mult de ordin spiritual şi moral, cum ar fi epuizarea treptată a puterii de atracție a democrației occidentale şi revenirea în prim-planul peisajului politic a curentelor religioase. Încă de prin 2012 şi 2013 transformarea democrației în mascaradă era evidentă în unele țări europene. În țările Europei de Răsărit vom urmări spectacolul incredibil al alianțelor dintre biserică, mafie şi putere. Încă de la sfîrşitul deceniului trecut *talibanizarea* spirituală a acestei zone a fost evidentă, la reuniunile politice au început să apară reprezentanți ai bisericii, în limbajul politic au început să fie tot mai frecvente referințele la Biblie şi la Dumnezeu, niciun om politic nu a mai îndrăznit să se declare ateu… Vom urmări deci, în următorii 20 de ani, cum religiile vor recupera teritoriul pierdut din Evul Mediu şi de dinaintea Revoluției franceze. Adaptarea religiei la globalizare şi modernitate, precum şi revenirea Inchiziției în plin secol al XXI-lea vor fi două teme cultural-polemice de o mare intensitate, din care vom *hrăni* milioane de ascultători, telespectatori şi consumatori de presă.

Şi mai fascinant va fi însă şantierul deschis de dezastrele ecologice ale viitoarelor decenii şi de mutațiile genetice. Transformarea omului într-un monstru al consumului, sau mai bine zis într-un *mutant*, va fi o sursă de dezordine susceptibilă să ne furnizeze materie mediatică pentru cel puțin jumătate de secol. Cu atît mai mult cu cît, pentru prima dată, omul-mutant va intra în dialog cu alte ființe-mutante pe care le va descoperi cu stupoare pe planetă. Primul pact ecologic semnat între om şi animal va fi un eveniment de o amploare spectaculară considerabilă.

(Agenția mediatică DP. Document intern.
Grad de confidențialitate AAA+. Sursă: Sicklyleaks.)

42.
3 iunie

Am devenit *complice* cu ei. Am devenit complice prin faptul că atenția pe care mi-o acordă mă flatează. Toată lumea vrea să *mă ajute*, toți sunt serviabili, zîmbitori. Şi toți aşteaptă ceva *esențial* de la mine.

Astăzi Vigan m-a trezit la ora şase dimineața ca să-mi propună un interviu urgent. „Hai, că i se scurge sîngele”, mi-a spus. M-am îmbrăcat în trei secunde şi am ieşit după el, cu aparatul de fotografiat şi cu reportofonul. În mijlocul *zonei de separație* zăcea, într-adevăr, un tip. Din cînd în cînd urla ceva, ba spre propria sa tabără, ba spre oamenii lui Vigan.

Omul cerea de fapt să fie lăsat să se tîrască pînă la ai săi. Cineva îl împuşcase în coapsă şi sîngera abundent. Ceea ce-l indigna după toate aparențele şi mai tare era însă faptul că fusese împuşcat înainte de ora convenită pentru începerea ostilităților cotidiene.

„Du-te la el, du-te, ție nu ți se poate întîmpla nimic”, mi-a spus Vigan împingîndu-mă spre *zona de separație.* M-am îndreptat spre omul prăbuşit la pămînt simțind fixate asupra mea cel puțin cîteva puşti cu lunetă. Eu reprezentam însă Presa, nu mi se putea întîmpla nimic.

Cînd m-a văzut aplecat asupra lui, omul s-a mai liniştit puțin. Nu mi-a cerut nici să-l ajut să ajungă la ai săi şi nici să-i bandajez, eventual, rana. Mi-a cerut să-mi termin cît mai repede interviul ca să poată pleca. „Altfel ăştia mă ciuruiesc de tot”, mi-a spus.

Eu nu ştiam ce să-l întreb iar rănitul a început să mă insulte de-a dreptul. Ce fel de jurnalist eram eu? De ce nu începeam să-l filmez? Nu vedeam în ce stadiu de *porcărie* ajunsese războiul lor? Niciodată, pînă atunci, nimeni nu fusese rănit în afara orelor rezervate *conflictului.* Dimineața, între orele cinci şi opt, oamenii aveau permisiunea de a trece dintr-o tabără într-alta. Unele familii erau *mixte,* mulți combatanți *acționau* în timpul zilei într-o tabără dar seara îşi regăseau soția şi copiii, sau eventual părinții, în cealaltă… Aşa era regula la ei de multă vreme, războiul lor era *fluid,* continuau chiar şi căsătoriile mixte, existau cazuri cînd imediat după nuntă mirele trebuia să se întoarcă la ai *săi* lăsîndu-şi tînăra soție în tabăra adversă. Cine era însă *împuțitul* care încălcase regula? Cum de fusese posibil ca el, omul căzut la pămînt, să fie împuşcat la ora cinci şi jumătate

dimineața, cînd încă avea de fapt voie să traverseze nevătămat *zona de separație*? Eu, ca ziarist occidental, nu aveam nimic de spus? Nu vedeam în acest sacrilegiu o *escaladare* („parcă aşa se spune, nu?") dezastruoasă a conflictului?

Omul mi-a spus vrute şi nevrute în microfonul reportofonului meu, vizibil bucuros că se putea exprima. Da, avea soție şi copil de partea *de unde veneam eu,* ceea ce nu-l împiedica însă să fie trup şi suflet implicat în *cauza* apărată de *partea cealaltă.* Omul mi-a mai ceut să-i fotografiez rana din diferite pozițiii, precum şi balta de sînge formată pe jos: „Nu ezitați, fotografiați-o cît mai de aproape". N-am înțeles dacă vorbea despre rană sau despre baltă. Dar l-am simțit excitat, probabil că i-ar fi plăcut să-i ating rana cu obiectivul aparatului, să intru efectiv în *ea,* să i-o fotografiez, dacă ar fi fost posibil, din interior, să-i intervievez eventual rana, să-mi înfig chiar şi microfonul în rana sa, în sîngele său, în balta sa de sînge. Suferința lui, în fața simbolului mediatic pe care îl reprezentam, avea, în sfîrşit, un sens. Aş fi putut să-i răscolesc cu microfonul chiar în rană şi sunt convins că ar fi fost mulțumit, chiar uşurat.

În fața imaginilor pe care le captam cu aparatul meu de fotografiat m-am simțit, timp de cîteva secunde, într-o stare de comă dar şi în pură levitație. Mi s-a părut că în acel entuziasm *complice* dintre reporter şi *victimă* avusesem puterea de a mă ridica în aer şi de a-mi fotografia *omul* de sus… Zece minute mai tîrziu omul s-a neliniştit însă de faptul că nu-şi mai simțea piciorul.

„Dacă nu plec acum, mor", mi-a spus apucîndu-mă de umăr şi trăgîndu-mă înapoi pe pămînt. După care a urlat în direcția lui Vigan: „Gata, *i-am dat*, pot să plec?".

Vigan a dorit înainte de toate să se asigure că eu îmi făcusem bine *treaba* şi că interviul fusese terminat. „Dacă mai aveți nevoie, mai rămîneți", mi-a gîngurit Vigan prin portavoce. Fraza sa a răsunat peste întreaga zonă de separație ca un final de roman. Iată o bună încheiere pentru aventura mediatică a umanității, mi-am spus. I-am spus lui Vigan că totul era OK, că eram *mulțumit.* Vigan era şi el satisfăcut de *situație.* „Dacă tot sunteți *acolo*, puteți lucra astăzi toată ziua la *ei*", mi-a strigat el din nou prin această pîlnie sinistră care îi amplifica frazele cu un fel de ecou mecanic, extrem de neplăcut urechii.

„Sigur, veniți astăzi la noi", mai spuse cu voioşie şi omul căzut la pămînt.

Aceaste rînduri le scriu deci în *tabăra* cealaltă, în pauza de la ora 14, cînd tot oraşul priveşte serialul american *Experţii.*

43.
(Tentativă de intrare în contact cu o ființă interioară)

Din cînd în cînd copilului îi place să se joace cu cuvintele. Îi place, de exemplu, să i se adreseze cuvîntului *mamă* şi să stea de vorbă cu el îndelung.

Ştii, *mamă,* că la ora la care eram agresat de cutiile de medicamente am început să scriu poeme? Da, pe de o parte desenam cercuri pentru a mă apăra de unghiurile drepte ale cutiilor de medicamente, unghiuri care mă asediau violent, aproape tot timpul. Dar cercurile nu reuşeau să îndepărteze cuvintele bizare lipite pe cutii, cuvinte care mă asediau şi ele cu aceeaşi forță ca şi unghiurile drepte. Doar poemele erau destul de puternice pentru a le face față cuvintelor intraductibile de pe etichete. Ani de zile m-am luptat deci împotriva etichetelor scriind poeme pe care le ştergeam apoi imediat. Nu ştiu de ce, dar mă temeam că poemele mele şi-ar fi pierdut puterea dacă ar fi căzut sub ochii unei alte persoane decît ai mei, creatorul lor.

Oare aşa face şi cuvîntul *Dumnezeu?*

Am scris atunci sute şi sute de poeme, de fapt scriam un poem diferit pentru alungarea fiecărui cuvînt bizar diferit înscris pe cutiile de medicamente.

Phytalgic. *Agiolax. Biacodyl. Colofiber. Dulcolax. Laxoberon. Movicol. Transipeg. Wylaxine…*

Vezi, sunt capabil să spun pe de rost mii de cuvinte bizare, toate mi-au rămas în memorie. Şi mai ştiu şi altele, cunosc sute şi sute.

Atronase. *Nesivine*. *Xerumenex*. *Alka Seltzer*. *Buprophar*.

Dacă la început aceste cuvinte mi se păreau agresive, ceva mai tîrziu mi-am dat seama că ele erau de fapt la fel de singure ca şi mine. Erau doar cuvinte care nu *comunicau,* altfel spus nu intrau niciodată în dialog unele cu altele. Aveam de altfel impresia că toate acele cutii încarcerau în ele o anumită cantitate de singurătate, o singurătate de o natură specială, şi că fiecare cuvînt scris pe cutie era un strigăt de ajutor. Aceste cuvinte aveau, de fapt, nevoie de ajutorul meu. Am început, în consecință, să le scot treptat din singurătate, să le asociez cu cuvinte normale.

Le puneam, de exemplu, tot felul de întrebări: *Phytalgic* şi *Atronase*, vă este frică? Vreți să vă spun o ghicitoare? Sunt urît ca un *Laxoberon*, amabil ca un *Movicol* şi periculos ca o *Alka Selzter*, cine sunt eu? Sau: fără *Colofiber* risc să mor, fără *Wylaxină* mă enervez şi fără *Buprophar* nu pot zbura, cine sunt eu?

Adevăratele mele poeme le-am scris însă după *anii-farmacie.* Descoperisem deci, pe de o parte, *singurătatea* cuvintelor, dar şi faptul că sufereau de lasitudine, erau *plictisite* de moarte. *Da,* există cuvinte care sunt foarte, foarte singure, pur şi simplu pierdute în imensitatea universului, le vedeam plutind în aer la fel ca semințele purtate de vînt.

Numai un poet poate ajuta cuvintele să iasă din melancolie iar pentru acest lucru trebuie să le provoace întîlniri *interesante*. Pentru ca două cuvinte să aibă o întîlnire interesantă poetul trebuie să asculte întîi cu atenție cum vorbesc oamenii şi ce îşi spun, iar apoi să le utilizeze frazele şi asociațiile de cuvinte *altfel,* cam aşa se naşte poezia. Cuvintele sunt nişte *monade* orfeline. Sau mai degrabă nişte alveole orfane de sens care îşi caută o familie, un tată, o mamă… Nu ştiu de ce, dar pentru mine substantivele parcă îşi asumă rolul de tată, verbele îşi asumă rolul de mamă, iar celelalte (adverbe, adjective, pronume) sunt pe post de mătuşi, unchi, verişori… O infinitate de combinații devin astfel posibile, pot crea cîte *familii* doresc…

Am învățat să ascult însă şi de dorințele intime ale cuvintelor, de *dorința* lor de a fi împreună, de a se întîlni. Uneori cuvintele mă trezesc în timpul nopții. Foarte des sunt trezit de cupluri de cuvinte doritoare să-şi spună ceva. De exemplu, dau buzna în mintea mea cuvintele *esență* şi *nostalgie* şi îmi spun: „Vrem să *fim* puțin împreună, n-am locuit niciodată împreună”. Atunci trebuie să le reunesc în aceeaşi frază ca să poată trăi un moment împreună. Ceea ce nu înseamnă o reuşită sigură, uneori frazele compuse de mine nu le convin şi cuplurile se separă imediat. Uneori însă cuplurile rezistă, se simt bine împreună şi dorința lor de a trăi un *moment* împreună devine *eternitate.*

Am deja o întreagă colecție de fraze eterne, ceea ce înseamnă că respectivele cupluri plasate de mine în acele fraze nu se mai separă.

A fi poet înseamnă, cred eu, exact acest lucru: să simți vibrația cuvintelor care cer ajutor. Există însă cuvinte care sunt deja împreună prin natura lor, cum ar fi *ziua* şi *noaptea*. Ele nu cer niciodată nimic, dimpotrivă, suferă în caz de separare. Evit deci să mă ating de cuvintele care se învîrt deja unele în jurul altora ca nişte planete gemene.

Mai sunt şi cuvinte încărcate cu o enormă energie ludică, le place să se joace cu mine şi eu mă las prins în jocul lor. Nu există niciun alt exercițiu mai bun pentru a învăța să scrii decît jocul cu cuvintele. Iată de ce încerc să scriu cît mai mult, cuvintelor le place acest joc, să fie *însămînțate* pe o foaie de hîrtie. Nu ştiu de ce, dar odată *însămînțate* pe hîrtie, cuvintelor încep să le crească tot felul de aripi, încep să se agite, să-şi multiplice sensurile… De fiecare dată cînd *captez* un cuvînt şi-l retrag din nebuloasa aeriană pentru a-l planta în adîncul unei foi albe, cuvîntul se transformă. Aici se ascunde poate şi diferența dintre *vorbe* şi *cuvinte.* Cîtă vreme trăiesc în libertate, cuvintele sunt *vorbe*, cînd sunt transferate pe hîrtie, vorbele devin *cuvinte.*

Copilul are 13 ani în acest moment şi după ce iese de la şcoală se duce singur acasă. Acolo îi place lui, nevăzut de nimeni, să *capteze* vorbe şi să le transforme în cuvinte. Iar pe cuvinte le ajută apoi să se întîlnească între ele într-un mod cît mai curios cu putință, ceea ce produce foarte des poeme. Şi cum copilul nu ştie ce să facă apoi cu toate aceste poeme, le trimite tatălui său.

Unul dintre jocurile inventate de copil este de a pune cuvintele să pălăvrăgească între ele. Cuvîntul *tată*, de exemplu, este pentru el destul de neclar, un cuvînt căruia nu-i înțelege bine natura şi pe care nu-l poate asocia uşor cu alte cuvinte. Ciudat, cuvîntul *mamă* nu vrea niciodată să stea de vorbă cu cuvîntul *tată.* În schimb cuvîntul *copil* îşi aminteşte foarte bine de momentul cînd cuvîntul *tată* a părăsit cuvîntul *casă.* Cuvîntul *tată* a trebuit să plece, întrucît cuvîntul *mamă* i-a spus: acum mă laşi singură cu cuvîntul *copil.*

Şi tot cuvîntul *mamă* i-a mai spus cuvîntului *tată*: a fost cît pe ce să ne omori, nu e normal acest lucru, *cuvîntul* tată nu-şi împinge cuvîntul *fiu* şi nici cuvîntul *soție* în brațele cuvîntului *moarte,* aşa că dispari. Iar cuvîntul *tată* nu a avut ce face, oricum el era deja de multă vreme asociat cu cuvîntul *tăcere*, aşa că s-a dus împreună cu cuvîntul *tăcere.*

Cuvîntul *tată* s-a întors aşadar în România. Iată un alt cuvînt, *România,* despre care copilul nu ştie absolut nimic, decît faptul că se scrie cu majusculă. Ce ştie copilul este că atît cuvîntul *tată* cît şi cuvintele *copil* şi *mamă* au trebuit să părăsească în urmă cu cîțiva ani cuvîntul *România*. De ce, însă, îi este imposibil să-şi răspundă, poate din cauza unui alt cuvînt extrem de răutăcios, din cauza unui cuvînt care stătea la pîndă ca o pasăre de pradă gigantică, poate din cauza cuvîntului *comunism*… Şi mai ciudat este însă, pentru cuvîntul *copil,* faptul că amintirile sale din perioada cînd

locuia în interiorul cuvîntului *România* sunt mai degrabă frumoase… Şi în plus, cuvîntul *copil* recunoaşte cu uşurință multe, foarte multe cuvinte care ies din adîncul cuvîntului *România* şi care seamănă foarte mult cu cuvintele care locuiesc în interiorul cuvîntului *Franța.* Deşi cuvîntul *poezie* nu are aceeaşi senzualitate şi aceeaşi muzicalitate în cele două mari case de cuvinte, ceea ce îl perturbă uneori pe cuvîntul *copil,* pentru că el este în continuare locuit de cuvintele ambelor limbi pe care le compară fără încetare. În franceză, cuvîntul *inimă* este un *bărbat* (fiind de sex masculin) în timp ce în română este *o femeie* (fiind de sex feminin). La fel se întîmplă şi cu cuvîntul *cap,* în franceză este *o femeie* în timp ce în română, potrivit definiției, nu are sex. Cuvîntul *copil* nu se poate obişnui cu ideea că în Franța inima lui este *un bărbat* în timp ce în România inima lui era *o femeie.* Cînd se ascultă cu atenție, cuvîntul *copil* simte că inima lui este mai degrabă locuită de *o femeie* decît de *un bărbat.* Ciudat, extrem de ciudat, limbile nu se suprapun din punctul de vedere al sexului pe care îl au cuvintele. Sute şi sute de cuvinte sunt *bărbați* în franceză şi *femei* în română, şi invers. Iată încă un exemplu, cuvîntul *frunte.* Dintotdeauna cuvîntul copil a fost sigur că fruntea sa era o *femeie,* dar aici în Franța trebuie să se obişnuiască treptat cu gîndul că fruntea sa este un *bărbat.* Nici chiar cuvîntul *suflet* nu este la fel în ambele limbi, ceea ce îl nelinişteşte…

Cuvîntul *copil* ar fi vrut să discute despre toate acestea cu cuvîntul *mamă*, dar cuvîntul *mamă* nu mai vrea să-şi amintească nici de cuvîntul *România* şi nici de alte cuvinte româneşti. Cuvîntul *mamă* nu mai vorbeşte decît în limba franceză, chiar dacă o vorbeşte prost, şi chiar dacă uneori nu-şi găseşte expresiile potrivite.

S-a terminat cu cuvîntul *România,* spune cuvîntul *mamă, România* este o țară plină de cuvinte barbare şi plină de cuvinte ucigaşe.

Cuvîntul *copil* are însă conversații imaginare cu cuvîntul *tată* căruia îi trimite poeme în România. Cuvîntul *copil* îşi strecoară fiecare poem într-un plic, îl lipeşte la gură şi scrie pe plic *Pentru tata în România.* Cuvîntul copil ştie că adresa este incompletă, dar nu are ce face. Nu îndrăzneşte în orice caz să-i ceară cuvîntului *mamă* adresa cuvîntului *tată,* pentru că nici nu are voie să vorbească în fața cuvîntului *mamă* despre cuvîntul *tată.* A citit el undeva, cuvîntul *copil,* că după vîrsta de 18 ani va avea mai multe drepturi, dar cuvîntul *optsprezece* este încă departe… Deci, cuvîntul *copil* nu scrie pe plic mai mult decît atît *Pentru tata în România,* şi mai ales nu pune adresa expeditorului, ca nu cumva să i se întoarcă acasă scrisoarea. Şi oricum nu

duce plicurile la poştă, ci le introduce cu discreție în diverse cutii poştale instalate pe străzi. Are însă grijă să lipească de fiecare dată un timbru pe plic.

Cam de două ori pe săptămînă trimite cuvîntul *copil* cîte un poem pentru cuvîntul *tată.* Oare cuvîntul *tată* le primeşte? se întreabă uneori cuvîntul *copil.* Am să verific după ce ajung la cuvîntul *optsprezece,* îşi mai spune el, pentru că atunci, a citit el undeva, va avea din nou voie să-i vorbească *tatălui.*

44.

— Cine vrea o cafea?

Ca să nu mă desocializez, Gérard mi-a făcut un alt program, în aşa fel încît în mod alternativ lucrez o săptămînă noaptea şi o săptămînă ziua. Am deci ocazia să demonstrez că nu am uitat prima lecție care mi s-a predat în redacție, şi aduc cafea pentru toată lumea. Fiecare dintre colegi îmi înmînează deci cîte o monedă de 50 de cenți, iar unii îmi pasează cartela lor magnetică pentru distribuitorul de cafea.

— Scurtă fără zahăr.

— Lungă cu zahăr.

— Scurtă cu zahăr.

— Cappuccino.

— Cafea cu lapte şi zahăr.

La început mi-a fost mai greu să rețin ce prefera fiecare coleg în materie de cafea, dar treptat i-am asociat pe toți, în mod durabil, cu gusturile lor precise. Hélène este întotdeauna *scurtă fără zahăr,* George este întotdeauna *lung cu zahăr,* Gérard este în mod invariabil *cappuccino...* Personalitatea fiecăruia se reflectă de fapt în băutura preferată, dacă ar fi să încep să le ghicesc viitorul nici nu am nevoie să răscolesc în zațul rămas pe fundul ceştilor, este suficient să mă gîndesc la tipul de cafea cerut şi la fidelitatea lor față de cum le place să-şi bea cafeaua.

În fața automatelor de distribuit cafea întîlnesc întotdeauna destul de multă lume, în felul acesta mai cunosc ziarişti de la alte posturi de radio sau chiar vedete de la televiziune. Uneori dau peste mici grupuri care vorbesc în portugheză, în spaniolă, în polonă… Toți sunt foarte simpatici dar extrem de grăbiți. Mulți dintre ei lucrează împreună dar nu au prea mult timp ca să se cunoască, să stea la taclale pe alte teme decît cele profesionale. Norocul lor, totuşi, că pot sporovăi în fața automatelor de distribuit cafea, la restaurant sau jos la intrare, în spațiul rezervat fumătorilor.

Am început să cobor şi eu din cînd în cînd, măcar de două ori pe zi, ca să fumez numai pentru a-i întîlni pe fumători. Toți evocă perioada *fastă* cînd puteau lucra în redacții aprinzîndu-şi cîte o țigară la fiecare jumătate de oră sau cînd puteau fuma chiar şi în studiouri în timpul emisiunilor.

— Şi în plus, spune un tip bărbos cu aer nostalgic, *instituția* ne furniza scrumiere…

Ascult cu mare curiozitate frînturile lor de conversație. Uneori am impresia că mă aflu în curtea unei enorme uzine producătoare de ficțiune. De altfel frontiera dintre informație şi ficțiune a devenit extrem de fragilă.

— Ei, ce ți-a plăcut mai mult săptămîna trecută, nunta lui Kate cu William sau beatificarea Papei Ioan Paul al II-lea ?

Întrebare justă pentru că unele evenimente ale actualității sunt prezentate ca nişte mari producții hollywoodiene, ca nişte spectacole planetare.

— Sincer să-ți spun, răspunde cineva, mie mi-a plăcut mai mult, acum cîțiva ani, înmormîntarea Dianei.

Grupul de fumători rîde, iar eu jubilez în adîncul meu. Este totuşi formidabil că aceşti oameni mai au simțul umorului. Ei servesc maşina mediatică dar mai au totuşi răgaz să rîdă de ea.

— Iar mie, ca să fiu şi mai sincer, mi-a plăcut moartea lui Bin Laden.

Alte rîsete. Sigur, toți au dreptate, marile foiletoane ale actualității sunt comparabile, întrucît au devenit nişte *spectacole* narative fabricate după o rețetă unică bazată pe cîteva ingrediente precise precum suscitarea emoției şi a voiarismului. Ascultîndu-i pe cei trei vorbind despre aceste *show-uri* îmi spun în gînd: mie mi-au plăcut însă, în anii din urmă, şi Jocurile Olimpice de la Beijing. Nu a fost festivitatea de deschidere un imens *show* planetar din aceeaşi categorie cu celelalte patru evenimente menționate, nunta regală de la Londra, înmormîntarea Dianei, beatificarea papei şi lichidarea lui Bin Laden? Şi de ce să nu includem în aceeaşi categorie şi alegerile prezidențiale americane? Nu au devenit şi ele un *show* la care participă, într-un fel sau altul, cu sufletul la gură, aproape toți oamenii de pe planetă, de parcă propriul lor viitor s-ar scrie acolo, la Casa Albă (ceea ce într-o anumită măsură este adevărat)?

Televiziunea şi cinematograful au deschis această pagină nouă în istoria umanității, cea a spectacolelor colective globale, transnaționale şi transculturale. Cînd americanii, indienii, ruşii, japonezii, patagonezii, finlandezii, grecii, sirienii sau diversele etnii din statul Burkina Fasso privesc cu exact aceeaşi fascinație filmul *Titanic* şi resimt exact aceeaşi emoție cînd *ea* scapă şi *el* se îneacă, nu poți decît să constați că oamenii sunt pretutindeni la fel. E ciudat în acest caz de ce se mai luptă atît de des între ei, de ce se urăsc şi se detestă în diverse alte împrejurări.

Da, frontierele dispar geografic, cum ar fi cele din Europa, dar şi la alt nivel, al percepției realității, iar ficțiunea se suprapune peste realitate, cele două se topesc una în alta. Nu m-aş mira să aud, în această logică, şi alte reflecții, de genul:

— Dar acum ce vă place mai mult, războiul din Libia sau cel din Siria?

Fumătorii trec însă repede de la un subiect la altul. S-ar spune chiar că durata unei conversații sau longevitatea unui subiect se măsoară în țigări. Despre nimic nu merită să discuți dincolo de timpul rezervat unei țigări.

— Se numeşte *hortiterapie,* spune o voce.

— Se numeşte… cum? întreabă o altă voce.

— *Hortiterapie.* E un cuvînt nou. Nu figurează încă în dicționare. Vine de la horticultură. Terapie prin horticultură.

— Şi la ce foloseşte?

— E pentru orbi, dar şi pentru alți handicapați vizuali. Li se dă o mică parcelă şi încep să sădească flori şi alte plante. S-ar părea că le face bine. Japonezii au inventat-o.

— Cum poți să grădinăreşti dacă eşti orb?

— Poți. Înveți să reperezi plantele după miros. Nasul *vede.*

Iată un subiect excelent pentru data viitoare cînd voi face buletinul de ştiri de la miezul nopții. Îmi imaginez imediat un grup de orbi care plantează roşii, ardei şi ceapă, toți foarte veseli şi volubili.

Colecția mea de fapte diverse a crescut considerabil în ultimul timp. Am pus deoparte încă o depeşă care *rimează* perfect cu toate analizele lui George dar şi cu spiritul conversațiilor purtate de *fumători.* Un canal de televiziune cablat de la Hong Kong a încercat să le propună abonaților săi un jurnal prezentat de o stripteuză. Iată încă o dată care merită reținută în istoria jurnalismului. În sfîrşit, joncțiunea dintre sex şi informație a fost făcută pe față. Trebuia de altfel să ne aşteptăm la acest lucru. Sexul este deja de multă vreme un agent comercial în vînzarea de automobile, computere, telefoane mobile, călătorii, produse alimentare, produse farmaceutice, precum şi alte mii şi mii de obiecte şi servicii. Dificil de găsit astăzi o publicitate fără un surîs de femeie sau fără un corp apetisant de cadînă strecurat pe undeva prin cadru… Şi iată acum începutul unei noi ere mediatice, cea a jurnalelor televizate prezentate de femei care se dezbracă…

Fug să-i duc lui George vestea cea bună.

45.

Fără îndoială, şobolanul vrea să-mi *transmită* ceva. În acest moment s-au împlinit şase luni de cînd mă vizitează. Îmi face această onoare doar de fiecare dacă cînd sunt în tura de noapte, şi nu îşi face apariția în pragul uşii decît după ce rămîn singur în redacție.

Strategia sa este întotdeauna aceeaşi. Apare brusc la baza uşii, apoi aşteaptă să-mi îndrept privirile spre el. De obicei, cînd apare el la uşă, eu mă aflu în fața computerului, sunt fie pe cale de a citi analizele economice ale diverselor agenții de presă şi de a examina rezultatele bursiere ale zilei, fie pe cale de a căuta diverse informații pe Internet şi de a-mi redacta editorialul economic. Imediat ce şobolanul apare la uşă îi simt imediat prezența, chiar dacă sunt total confiscat de munca mea. Există un fel de voce în creierul meu care începe să vibreze şi îmi spune: „a venit şobolanul". Îmi întorc atunci privirile spre uşă unde îl descopăr în mod sistematic. Sunt şi zile cînd vocea din creier îmi spune: „uite şobolanul", dar eu evit să-mi îndrept imediat privirile spre uşă. Prefer să schimb regula jocului, continui să lucrez pentru a *vedea* dacă şobolanul decide să plece. El nu pleacă însă niciodată înainte de a-i arunca eu măcar o privire. Este capabil să mă *aştepte* acolo chiar şi o oră sau mai mult. Timpul nu contează pentru el, ceea ce contează este privirea mea îndreptată în sfîrşit asupra lui.

De altfel nici nu începe să se mişte decît dacă simte că privirea mea îl autorizează să o facă. Această regulă ține deja de un fel de *acord* instalat între noi. Aşa a început complicitatea dintre noi, sau, mai bine spus, dialogul dintre noi… Imediat ce se simte privit de mine, şobolanul începe să se mişte, să-şi agite mustățile, să-şi lingă botul. Apoi face cîțiva paşi spre mine, îşi spală labele din față, mai avansează puțin, îşi linge labele din spate… S-ar spune că se curăță, că îşi face toaleta pentru a fi cît mai prezentabil la întîlnirea *programată* cu mine. Se apropie după aceea de imensul meu coş de hîrtii unde aterizează toate depeşele perimate, ziarele vechi şi în general toate documentele devenite maculatură inutilă.

Odată ajuns la coşul de hîrtii, comportamentul şobolanului devine şi mai ciudat. Îl văd cum urcă pe marginea coşului şi cum începe să-i contemple conținutul. Cînd utilizez verbul *a contempla* nu mă înşel, vizitatorul meu îmi dă efectiv impresia că este interesat şi chiar *tulburat* de foile de hîrtie şi

de publicațiile depășite acumulate de azi-dimineață în această indispensabilă și imensă pubelă a redacției. Ochii șobolanului încep oarecum să strălucească, devin în orice caz mai scînteietori și se colorează în roșu. Nu știu ce ar putea să însemne acest lucru, dar constat că ochii șobolanului meu, în contact cu toate aceste deșeuri ale informației, încep să secrete un lichid gălbui. Va trebui poate să cercetez pe internet și să descopăr cum este cu lubrifierea ochilor la șobolani, dar cred deja că am o parte din răspuns, știu ce vrea să-mi comunice vizitatorul meu de la miezul nopții: în felul lui el varsă o lacrimă pe cimitirul de cuvinte uzate din gunoi, pe hecatomba de informații epuizate și aruncate la gunoi, pe articolele și ziarele care n-au trăit decît o zi. Pînă și o muscă trăiește mai mult, poate că își spune el.

Da, acest lucru mi se pare evident. Șobolanului îi este milă de cuvintele care mor la sfîrșitul zilei. Nu știu dacă este normal acest lucru, nu am nicio idee cum de a reușit acest șobolan să se infiltreze în inima acestei clădiri, dar știu că își atribuie o misiune: să pronunțe un discurs funebru la înmormîntarea cuvintelor din finalul zilei.

Cîteodată șobolanul chiar coboară în coșul de gunoi și rămîne acolo timp de minute în șir. Nu încerc niciodată nici să-l gonesc și nici să văd ce poate face el efectiv acolo în adîncul gunoiului. Uneori se întîmplă să și plec, pe la ora unu sau două noaptea, cînd mi-am terminat cronica economică, și să-l las acolo, ascuns pe fundul coșului, dar *activ*. Spun *activ,* întrucît îl aud cum muncește acolo, face ceva, chițcăie, zgîndărește, *execută* o activitate.

Într-o noapte, cînd șobolanul a plecat primul și eu am mai rămas în redacție, am răsturnat coșul de gunoi ca să verific dacă nu cumva a ronțăit sau a murdărit unele pagini. Dar nu, totul era intact, șobolanul meu nu se atinsese de nimic, nu distrusese nimic.

De vreo două săptămîni, după ce scormonește îndelung în coșul de gunoi, șobolanul revine pe marginea acestuia și apoi urcă pe biroul meu. Se apropie cu o infinită delicatețe de computer și mă privește lucrînd. Pare fascinat de ceea ce fac, dar mai ales îl excită claviatura pe care îmi scriu textele. Zgomotul produs de degetele mele îi provoacă un fel de extaz, îl văd cum devine visător și disting în privirile lui o admirație fără limite pentru persoana mea.

Dar o fi oare normal să-l las să urce pe tastatură? Nu știu. Îmi dau seama din nou că nu știu cum trebuie *acționat* cu șobolanii, și mai ales cu acest șobolan atît de diferit față de celelalte exemplare ale speciei lui. Ceea ce mă

uimeşte însă şi mai mult este că îi creşte capul… Da, văd cum îi creşte capul treptat (deşi imperceptibil) după fiecare incursiune (sau mai degrabă stagiu de informare?) în coşul de hîrtii.

Da, sunt sigur, capul său a devenit ceva mai mare, mai umflat şi chiar mai expresiv. Oare se hrăneşte, acest şobolan, cu cadavre de cuvinte?

Nu ştiu de ce, dar am senzaţia că acest şobolan nu este, în esenţă, foarte diferit de mine. Sau mai bine spus simt că avem ceva în comun. Şi ştiu în ce constă numitorul nostru comun, ştiu ce ne reuneşte în interiorul unei *stări* sufleteşti identice: şi el este o fiinţă *dezgustată.* Şi el, şi eu, suntem două creaturi dezgustate, iată ce creează un început de comunicare între noi. De altfel i-am propus şi să facem cunoştinţă. „Mă numesc Marcel Cransac”, i-am spus. Dar el nu mi-a răspuns.

46.

Într-o altă țară şi într-un alt moment, un *omuleț*, dezgustat şi el dar din alte motive, scrie o scrisoare către fiul său.

Vreau să-ți vorbesc despre *comunism.* Despre ce a însemnat această utopie şi despre cum s-a sfărîmat ea. Pentru unii comunismul a fost un vis, un concept aproape religios, ceva care suna ca o rețetă magică. Această utopie ar fi trebuit să rezolve toate problemele umanității. Dar nu le-a rezolvat, în schimb a creat alte probleme şi a lăsat în urma ei o sută de milioane de morți.

Dar nu vreau să țin o lecție de istorie şi mai ales nu vreau să fiu didactic. De altfel, în momentul în care eu am devenit adult, în anii ’70 ai secolului trecut, nimeni nu mai credea sincer în comunism. Şi am să-ți spun de ce: el fusese deja *învins* de ambalajele occidentale.

Da, cred că nimeni nu a analizat pînă acum în mod serios acest fenomen, mai bine spus cum s-au ciocnit între ele, cu o forță uluitoare de impact în mintea oamenilor, două lumi: cea ideatică a utopiei comuniste şi cea concretă a ambalajelor produse de societatea de consum occidentală. Probabil că nu vom putea niciodată *cîntări, evalua* rolul real avut de ambalajele occidentale în căderea comunismului. Dar pot să spun că ele au avut un rol imens în totala compromitere a celei mai elaborate utopii din istoria umanității. Dacă şi-ar fi angajat cîte un director de imagine occidental, poate că regimurile comuniste nu s-ar fi prăbuşit aşa de repede, sau chiar deloc… Glumesc puțin. Dar nu sunt departe de adevăr pentru că noi, în partea estică a Europei, am fost fascinați, timp de decenii, de ambalajele şi de etichetele care veneau din Vest. Orice produs care traversa *Cortina de Fier* şi ateriza pe masa unui cetățean est-european devenea un obiect fetiş. Sau mai bine zis ambalajul produsului devenea un obiect fetiş, pentru că produsul, sau mai bine spus *conținutul* respectivelor ambalaje era consumat cu repeziciune. În schimb, ambalajul… ei bine, ambalajul rămînea, ambalajul era păstrat ca o relicvă, ca pe nişte moaşte prețioase, ca un fel de tichet spre Paradis, ca o fereastră spre o lume mai bună dar interzisă nouă… Este uluitor cum imaginația noastră a fost, la acea epocă, hrănită şi modelată de culorile, etichetele, cutiile, sticlele, peturile, tricourile, sacii de plastic şi pachetele de țigări venite din Vest. În țările

comuniste nimeni, dar absolut nimeni, nu arunca niciodată un ambalaj occidental. El devenea un obiect de adorație, uneori mai discretă alteori mai pe față, uneori conştientă alteori subconştientă… O sticlă de whisky, chiar aşa golită, devenea un fel de trofeu de război şi rămînea expusă undeva pe o etajeră în bucătărie sau într-o *vitrină.* Sticlele de Coca-Cola, după consumarea prețiosului lichid, erau refolosite, erau umplute cu lapte, vin, țuică sau cu vişinată. Bineînțeles, etichetele roşii lipite pe ele nu erau smulse niciodată, iar unii, de altfel, le colecționau… Cutiile de cafea, de ceai sau de cacao deveneau recipiente ideale pentru zahăr, făină sau griş. Pe scurt, toate casele, toate bucătăriile, toate dulapurile erau pline cu ambalaje occidentale pe care nimeni nu le arunca din multiple motive: întîi pentru că erau frumoase, plăcute ochiului, viu colorate… şi apoi pentru că ele ne furnizau oxigen, ne ajutau să rezistăm, ne ajutau să nu ne sufocăm definitiv în ambianța comunismului de stat.

Aceste ambalaje occidentale erau aşadar *energetice*, un fel de vitamine împotriva dictaturii, dar în acelaşi timp ne făceau să visăm. Ele mai erau, fără îndoială şi obiecte purtătoare de mesaj ideologic, întrucît ne vorbeau *pe viu* despre alternativa la comunism. Ambalajele sosite de partea *cealaltă* a Cortinei de Fier ne aduceau *frînturi* ale unei societăți a abundenței, o societate pe care comunismul nu reuşea să o construiască.

Întrucît ne era interzis să călătorim, prin intermediul acestor ambalaje, noi ridicam de fapt un colț al Cortinei de Fier ca să *pîndim* ceea ce se întîmpla dincolo. „De ce, pentru numele lui Dumnezeu, comuniştii aveau alergie la culori (cu excepția drapelului roşu)?” ne întrebam noi, tinerii. Tot ceea ce ne înconjura era lipsit, de fapt, de *culoare*: în marile oraşe domina cenuşiul, vitrinele erau amenajate în spiritul unei sinistre mediocrități, majoritatea maşinilor erau fie negre, fie albe, autobuzele erau atît de murdare încît nici nu mai ştiam în ce culori fuseseră vopsite la origine, iar trenurile, care erau verzi, păreau un fel de prelungire a uniformelor kaki purtate de militari. Da, comunismul a suferit teribil din lipsă de *culori*, cu excepția culorii roşii, cum spuneam, care se etala peste tot, pe lozinci şi pe coperțile cărților de propagandă, sufocîndu-ne prin simbolismul său (el reprezenta, învățam noi încă de mici, „sîngele vărsat de muncitori”). Nu este de mirare deci că oamenii obişnuiți îşi găseau refugiul în ambalajele venite din Occident… Aceste ambalaje devenite obiecte fetiş trezeau în noi aproape o stare de exaltare mistică. Le atingeam, le mîngîiam, le examinam, citeam şi reciteam la nesfîrşit textele imprimate pe etichete, pe cutii, pe

tricouri, pe şepci… În fața acestor mesaje ale lumii de *dincolo*, inaccesibilă pentru noi, resimțeam bineînțeles o enormă frustrare, dar ele erau şi purtătoare de speranță.

Aş putea încheia cu concluzia că impactul psihologic al acestor ambalaje, pe care lumea de dincolo le arunca de fapt la pubelă, a fost enorm în toate țările Europei de Răsărit. Ambalajele au fost ca un virus infiltrat de „tabăra capitalistă" în însăşi inima „taberei socialiste". Aceste ambalaje occidentale, prin simplul lor mesaj estetic şi practic, au torpilat într-un mod ireversibil edificiul marxism-leninismului. Au fost un enorm cal troian trimis de inamic sub forma unei miriade de obiecte.

Totuşi, n-aş vrea să exagerez cu această teorie… Ceea ce mi se pare mai serios, în primul rînd, este că „visul" comunist nu a fost de fapt compatibil cu natura umană. Nu întîmplător prima grijă a *democrațiilor populare,* imediat după instalarea solidă a comuniştilor la putere, a fost transformarea omului. Dar, lucru ciudat, ambalajele occidentale s-au dovedit infinit mai puternice decît toate şcolile de partid şi decît tot *învățămîntul ideologic.* Da, pot spune că lupta dintre Est şi Vest a fost cîştigată de pubele, mai precis de pubelele occidentale. Pentru că în forul nostru interior noi doream de fapt acest lucru, să devenim şi noi consumatori… să putem arunca şi noi la gunoi tot atîtea resturi menajere şi tot atîtea ambalaje ca şi occidentalii. Printr-un efect de bumerang, ideologia marxistă propulsată cu violență pentru a crea *omul nou* s-a întors după jumătate de secol împotriva puterii care a pus-o în mişcare retezînd mîna *ideologului* cu imaginea *noului consumator.* Pentru că în clipa cînd comunismul făcea implozie, milioane de oameni din Europa de Răsărit ştiau bine ce voiau: ei voiau să trăiască în stil occidental.

Mărturisesc că şi eu am fost fascinat de ambalajele venite din Vest. Pe vremea cînd îmi făceam studiile la Bucureşti, dacă nu aveai, ca student, măcar o pereche de *blugi* (bine strînşi pe coapse) şi un *T-shirt* avînd o clară origine nemțească sau italiană, însemna că eşti *declasat* social. În anii '80 generația mea era de altfel numită chiar aşa, *generația în blugi*.

Fascinația pentru Occident mai era însă întreținută de poveştile celor care veneau din Vest. Totuşi, cîtă orbire… Nimeni, niciodată, nu avea vreun cuvînt critic de formulat în privința celor văzute în Vest. Nimic de reproşat, nimic de arătat cu degetul, nicio îndoială… Occidentul era perfect. În Occident totul era frumos, corect, interesant, *modern.* În Occident, reuşita individuală era asigurată la toate nivelurile: social, profesional, uman,

material. În Occident orice familie poseda o casă cu piscină şi cel puțin două maşini. Oraşele occidentale străluceau de curățenie, străzile erau spălate cu detergent iar apa care curgea în rigole era limpede ca lacrima. În Occident nimeni nu se simțea singur, nu existau săraci, nu existau nici cerşetori şi nici cîini vagabonzi şi nici hoți şi nici escroci…

Îți jur, nu exagerez cu nimic. Toți cei care reveneau din Vest erau ca hipnotizați, incapabili de simț critic, incapabili să povestească altceva decît să elogieze miracolul capitalismului. Iar cei care plecau şi se instalau în Vest întrețineau şi ei în mod automat acest mit: Occident echivala cu visul împlinit. Nimeni, absolut nimeni nu îndrăznea să *vadă* şi adevăratele probleme de acolo, minciuna prin omisiune devenea o regulă pentru că *urgența* nu era critica societății capitaliste, ci diabolizarea sistematică a comunismului. Minciuna privind Occidentul era oarecum justificată… Trebuia întreținut cu orice preț mitul modelului absolut: democrația rima în mod automat cu ideea de bogăție, de reuşită, de fericire. Cînd se întîmpla ca televiziunea de stat (şi unica existentă de altfel) să difuzeze reportaje despre grevele şi manifestațiile care aveau loc în țările occidentale, toată lumea vedea aici o intenție pur propagandistică. Comentariul lua cam această formă: „Ei şi, muncitorii occidentali sunt în grevă. Asta nu înseamnă că o duc prost, ci dimpotrivă, înseamnă că au dreptul să facă grevă, că au dreptul de a avea sindicate libere, că sunt liberi să protesteze… Iar după grevă cu siguranță că vor obține măriri de salarii, deci vor trăi mai bine, în timp ce noi, *aici*…”.

Niciuna dintre imaginile atroce care veneau din Occident nu a reuşit vreodată să şubrezească edificiul imaginar al capitalismului aşa cum era construit în mințile noastre. Iar dorința de a *fugi în Vest* se infiltra în noi ca singurul proiect de viitor viabil şi acceptabil. Întreaga mea generație nu a visat decît la acest lucru: să plece. *Plecarea* devenise aproape o modă şi, cum se întîmplă des cu modele, ea venea chiar de sus, de la elite, pentru că primii care plecau erau copiii bine educați ai nomenclaturii.

Drept pentru care am vrut şi eu să plec, deşi nu sufeream prea mult în România şi mai eram şi membru al Partidului Comunist…

Omulețul se opreşte. Sau nu-l mai aud eu. Sau a obosit. Sau am obosit eu şi nu mai aud restul.

47.

— Bună seara…

Să nu-mi vină să cred. Domnul Cransac îşi face apariţia la ora două noaptea în redacţie, cu un aer fantomatic ca şi cum s-ar deplasa fără să atingă pămîntul şi ca şi cum ar trece prin ziduri.

— Bună seara…

— Ce faci, *juniorule*? Nu te teme, nu sunt în control. Am doar nişte insomnii teribile în perioada asta şi rătăcesc uneori ca un zombi….

Domnul Cransac se aşază la biroul său, dă drumul la computer, deschide un sertar, apoi un al doilea sertar, caută meticulos prin ele… Am însă impresia că toate aceste gesturi nu au niciun scop precis, sunt doar o înlănţuire de ticuri profesionale şi atîta tot. Îi spun că tocmai mă pregăteam să plec, îl voi lăsa deci singur, să lucreze… El mă priveşte lung, aproape cu un fel de curiozitate.

— Îţi place să lucrezi noaptea?

— Da…

— Şi n-ai avut niciodată nicio problemă? Şobolanii care se plimbă prin redacţie nu te jenează prea tare?

— Şobolani? Nu…

— Dar i-ai văzut vreodată?

— Nu…

— E foarte bine atunci.

Domnul Cransac găseşte în sfîrşit ceea ce căuta în sertare: o ceaşcă de ceai japoneză, cărămizie în interior, albicioasă pe dinafară, total asimetrică. Îmi spune că vrea să-şi facă un ceai verde. Îl întreb dacă vrea să-i aduc apă fierbinte. Da, vrea să-i aduc apă fierbinte dar numai dacă beau şi eu un ceai verde împreună cu el. Un ceai verde japonez veritabil, mă asigură el… Mă întreabă dacă îmi place ceaiul verde. Nu sunt chiar un băutor de ceai verde, dar nici nu-mi displace gustul. Mai ales dacă este vorba de un ceai verde japonez veritabil.

În timp ce aduc apa, Domnul Cransac scoate din sertarele sale o a doua ceşcuţă japoneză, verzulie în interior şi albăstruie în exterior. Îl simt că vrea să-mi vorbească sau pur şi simplu să comunice cu cineva… Ceştile le-a cumpărat din Japonia, îmi explică el. Sunt ceşti de fabricaţie artizanală, din

acest motiv nu sunt identice. Mă invită să le examinez mai îndeaproape… Îmi arată micile denivelări, la prima vedere par nişte defecte de fabricație. Dar nu, *defectele* sunt de fapt voluntare. Sunt, de fapt, nişte false defecte. Japonezilor le place acest aspect rustic şi brut…

Domnul Cransac îmi surîde în timp ce îi ascult politicos poveştile japoneze.

— De fapt, îmi explică el pe un ton mult mai serios, peste unsprezece luni ies la pensie… Ca să fiu sincer, ideea începe să mă angoaseze. Multă vreme am detestat această clădire, acest monstruos palat al presei, aceste birouri… Dar acum… Şi nici nu ştiu dacă *el* vrea să vină cu mine…

Semnificația acestei fraze îmi scapă total. Oare a început domnul Cransac să delireze puțin?

Da, continuă domnul Cransac. Aici îți faci uneori prieteni invizibili. Cînd îți petreci atîtea ore şi ore în acelaşi loc, începi oarecum să iei forma locului. Sufletul nostru are o natură lichidă, ştiai acest lucru?

Nu, nu ştiam.

Ei bine, da, sufletul nostru are o natură fluidă şi ca orice fluid ia forma recipientului în care este pus să trăiască. Corpul nostru este primul recipient al sufletului nostru, dar treptat, pe măsură ce înaintează în viață, omul îşi sapă şi alte recipiente în spațiul din jur…

Domnul Cransac îşi întrerupe perorațiile, se ridică, se duce la uşă, o deschide, scrutează culoarul, examinează ceva ce ar trebui să se afle la baza uşii… Revine însă dezamăgit.

— N-ai văzut niciodată un şobolan durduliu care viețuieşte pe aici pe undeva? Uneori iese noaptea şi urcă chiar şi pe birouri…

Nu, nu m-am întîlnit niciodată cu acest şobolan durduliu.

— Deci la tine nu vine… N-a început *încă* să te viziteze…

Ceaiul verde japonez veritabil, care este de fapt un fel de pudră, are efectiv un gust special, recunosc în fața domnului Cransac că nu am băut încă un astfel de ceai. Domnul Cransac se bucură de reacția mea şi începe din nou să-şi etaleze cunoştințele legate de ceaiuri. La început, spune el, ceaiul verde era utilizat doar de călugării tibetani pentru că îi ajuta să nu adoarmă în cursul lungilor ore de rugăciune. Ceaiul verde conține cafeină, dar nu acelaşi tip de cafeină precum cafeaua, ceaiul verde conține o cafeină *lentă.*

În ciuda discuției despre cafeină domnul Cransac mă vede brusc invadat de o imensă dorință de a dormi. Reuşesc să nu casc de somn dar privirile

mele devenite extrem de vagi mă trădează.

— Hai, du-te să te culci, *juniorule.* Eu îmi aştept şobolanul. Am *rendez-vous* cu un şobolan.

Domnul Cransac începe să rîdă. Cum nu vreau să comentez în niciun fel ceea ce-mi spune, rîd şi eu, ca şi cum aş reacţiona la o glumă, ceea ce de altfel observ imediat că îi convine.

48.
9 iunie

Omul care m-a primit *de partea cealaltă* seamănă perfect cu Vigan: la fel de sobru dar zîmbitor, osos şi flasc în acelaşi timp, cordial şi suspicios. Nu m-aş mira să aflu că au fost colegi de şcoală sau că sunt rude. Imediat ce am traversat *zona de separaţie* mai mulţi combatanţi au venit să dea mîna cu mine şi să mă cunoască. Şi mai ales să-mi spună că prezenţa mea acolo era *decisivă* pentru ei. „Ne-aţi dat un nou suflu”, mi-a spus unul dintre ei, un om cu alură de intelectual, vorbitor de franceză de altfel. Un altul m-a felicitat pentru neutralitatea mea *activă*.

Am fumat, am băut şi am luat masa împreună cu ei. Am observat că de ambele părţi ale zonei de separaţie oamenii vorbesc exact la fel, se îmbracă exact la fel, gătesc aceleaşi feluri de mîncare, beau acelaşi tip de alcool, fredonează aceleaşi cîntece, îşi spun aceleaşi glume, recurg la aceleaşi înjurături şi se uită la televizor la exact aceleaşi programe. Nu îndrăznesc însă să-i întreb de ce se bat între ei, întrebarea ar putea să mă *coste*. Sau ar putea să-i *rănească,* mai ştii?

Preotul pe care l-am cunoscut cu cîteva zile în urmă m-a invitat să vizitez cimitirul oraşului, un cimitir care *a rămas comun,* a ţinut el să-mi precizeze cu mîndrie. Pentru că ei nu sunt, totuşi, nişte sălbatici, există la ei, iată, şi *spaţii* de comuniune absolută, unde barbaria şi violenţa nu au acces…

Preotul mi-a arătat cîteva morminte mai recente, a vrut să-mi demonstreze că războiul lor este serios, că la ei se *moare* cu adevărat. Să nu-mi imaginez, deci, că acest conflict ar fi o mascaradă, nu, iată dovada, morţii sunt acolo, *grăitori.* Pe una dintre cruci am descoperit şi un nume occidental, un nume de englez. Omul în sutană mi-a dat, oarecum jenat, următoarea explicaţie: este vorba de un ziarist britanic *eşuat* la ei anul trecut şi puţin *fragil*, întrucît după două săptămîni de convieţuire cu ambele tabere s-a îmbolnăvit de o maladie misterioasă, a început să vomite fără încetare şi să înjure în limba lui. N-au avut ce-i face, omul s-a stins înjurînd şi nici de acolo n-a vrut să plece.

În prima seară petrecută printre *cei de dincolo* am asistat şi la o enormă ceartă între Vigan şi *Şeful de peste drum*. Totul a pornit de la televizorul *Şefului de peste drum*, atins, s-ar părea, de un glonţ venit din tabăra adversă.

Sunteți nişte porci, a început să urle prin portavoce *Şeful de peste drum,* nu mai aveți nimic sfînt… Cearta a durat mai bine de jumătate de oră, un duel verbal dus prin megafoane. *Şeful de peste drum* era să se sufoce de indignare. Parcă hotărîseră să nu-şi tragă unii altora în televizoare şi în antene, cum de era posibil deci ca un glonț venit din *față* să-i spargă lui televizorul, să-i distrugă *plasma* lui de un metru pe 80 de centimetri? Cine fusese nemernicul care trăsese? Cum era posibil ca Vigan să nu-şi poată ține oamenii în frîu, să nu le impună o minimă disciplină?

De partea sa Vigan a încercat să fie cît mai împăciuitor, a promis pedepsirea vinovatului şi mai ales a jurat că a doua zi îi va trimite *Şefului de peste drum* un televizor nou-nouț. Promisiune la care *Şeful de peste drum* a reacționat cu şi mai mare violență şi a cerut să-i fie trimisă exact marca Sony, întrucît el pierduse o *bijuterie* Sony, plasma lui fusese un Sony cu rezoluție extrem de mare. „Foarte bine, va fi un Sony” a răspuns Vigan. *Şeful de peste drum* a continuat să reacționeze însă de parcă ar fi avut mațele opărite. Pentru că marea lui problemă era acum următorul episod din telenovela sa favorită, *La Usurpadora:* „Unde îmi văd eu serialul acum, în seara asta, la ora opt? Mă uit la stele?” Vigan i-a propus atunci *Şefului de peste drum* să vină împreună cu *băieții* lui la el, să vadă episodul din seara aceea la el. După ce au negociat cine dă berea şi cine face rost de mîncare s-au înțeles să se vadă la ora opt. Vigan i-a mai cerut *Şefului de peste drum* să vină şi cu scaune, întrucît nu avea destule.

49.

Philippe mă roagă să facem un schimb, să lucrez pentru el sîmbătă urmînd ca mai tîrziu, cînd voi avea şi eu nevoie să fiu liber, să-mi *dea ziua înapoi.* Da, îi răspund, nu mă deranjează deloc să-mi sacrific jumătate de weekend pentru el. În redacţie aceste schimburi sunt frecvente. Îmi place să aud cum negociază colegii mei între ei. „Poţi să-mi faci ziua de luni? Şi eu îţi fac ziua de vineri?" „Cine vrea să-mi facă ziua de marţi? Dau ziua de marţi contra orice."

Urc cu Philippe în cafeneaua de la etajul 18 ca să-mi spună mai pe îndelete ce trebuie să fac sîmbătă: revista presei franceze şi patru buletine de ştiri între orele opt dimineaţa şi douăsprezece, la prînz. Sîmbăta şi duminica sunt zile mai lejere, cu multe magazine şi reportaje preînregistrate. Chiar dacă nu au foarte multe de făcut, cel puţin doi ziarişti trebuie să supravegheze *ziua,* şi mai ales să stea cu ochii pe depeşe deoarece *nu se ştie niciodată*. O bombă mediatică poate exploda şi în weekend. Un avion care se prăbuşeşte, o celebritate care moare subit, un director de mare instituţie internaţională care este arestat pentru viol, o manifestaţie care se transformă în război cu poliţia…

Philippe reuşeşte rareori să termine o frază fără să tuşească. Deşi nu e chiar problema mea, îndrăznesc totuşi să-l întreb într-un mod direct:

— Spune-mi, Philippe, de ce tuşeşti atît de des? Ai fost vreodată la doctor? Ce ai de fapt?

— Sunt alergic, îmi răspunde el tuşind.

— Alergic la ce?

Philippe mai ia o gură de cafea şi tuşeşte din nou. Cere un pahar cu apă, bea, încearcă să-şi controleze respiraţia.

— Sunt alergic la tot. La praf, la polen, la boabele de cafea, la părul de pisică, la ascensoare, la mirosul de computer şi la informaţii, bineînţeles.

Philippe are ceva umor, sau încearcă să recurgă la puţină autoderiziune ca să nu devină patetic. Explicaţia lui nu mi se pare, însă, suficientă. Cum expresia de mirare de pe faţa mea nu s-a şters încă, Philippe continuă să-mi vorbească despre problema sa legată de tuse.

— Îţi jur că este aproape adevărat… Nu ştiu de ce a căzut *chestia* asta pe mine. În general eu sunt un tip *cool*, am un temperament flegmatic. N-am

fost niciodată emoționat în fața microfonului, îmi plac la nebunie emisiunile în direct, dezbaterile… Efectiv nu ştiu de ce am început să tuşesc de fiecare dată cînd trebuia să demarez o emisiune în direct. La început nu făceam decît să-mi *clătesc* puțin vocea, ca toată lumea. Apoi mi-am dat seama că aveam nevoie de ceva mai mult timp decît ceilalți ca să-mi pun în ordine de bătaie coardele vocale şi să-mi *încălzesc* vocea. Dintr-un motiv ciudat, vocea mea se *gripa* exact înainte de începerea emisiunii, chiar în momentul cînd mă aşezam în fața acestui nenorocit de microfon. Am crezut o vreme că eram victima unui tic nervos involuntar, un fel de reacție negativă legată de studio unde suntem totuşi închişi ca într-o cuşcă, fără ferestre şi fără lumină naturală… Numai că ticul a continuat şi atunci cînd ne-am mutat într-un studio de emisie mai mare şi dotat cu lumină naturală… M-am dus pe la o grămadă de doctori care mi-au sugerat tot felul de fleacuri… să fac gargară înainte de emisiune, să fac exerciții de respirație, să fac yoga, să-mi spun singur o glumă înainte de a intra în redacție… Dar nu funcționează nicio terapie… Acum am ajuns să tuşesc imediat ce îmi cad privirile pe o depeşă… De-aia spun că sunt alergic la ştiri. Probabil că este vorba de o boală nouă… Ar trebui să cer plecarea anticipată la pensie. Sau să le intentez un proces pentru intoxicare cu informații la locul de muncă… Nici eu nu ştiu ce e mai bine…

Philippe pare să aibă doar în jur de 45 de ani dar fața lui şi privirea trădează o anumită oboseală *acumulată*, cu origini incerte, o oboseală fără nume dar evidentă. Mă proiectez şi eu în viitor, peste 20 de ani. Oare risc şi eu să iau acelaşi virus, să mă expun aceloraşi decepții, unei anumite forme de dezgust? Mi se pare acum limpede că în această redacție există mai mulți ziarişti care suferă de acelaşi sindrom. George, domnul Cransac, Monique… Toți au aerul unor oameni uşor pierduți sau mai bine spus îți lasă impresia că ar fi pierdut ceva, fie în materie de convingeri, fie în ce priveşte vitalitatea… Există o formă de decepție care îi roade din interior. Să fie oare din cauza faptului că lucrurile merg prost pe planetă? Îmi vine greu să cred aşa ceva… În definitiv lumea poate fi pusă şi între paranteze, oricine poate să spună „mi se rupe de lume, la revedere" şi să facă abstracție de ea… Sau mă înşel? Sau poate că suntem loviți de o nouă epidemie, iar primii afectați sunt oamenii care lucrează cu o *materie* numită informație? *Ştirile* au început să răspîndească, poate, un fel de miros fetid şi otrăvitor, iar noi nu ne dăm seama încă de acest lucru.

— Ai încercat să faci puțin sport? Să înoți, să faci *jogging,* să mergi cu bicicleta?

— Hai s-o lăsăm baltă, spune Philippe devenit brusc foarte grăbit.

50.

Cele mai multe lecţii legate de *maşina informaţiei* le-am primit de la George în pizzeria sa preferată, „César”, aflată la doi paşi de Palatul Undelor. De fiecare dată cînd luăm masa împreună mai am cîte o mică revelaţie. Pe George nu-l interesează *excrescenţele* mărunte ale marii maşini mediatice (cum suntem noi), el îşi pune întrebări legate de marea maşină, de maşina mediatică mondială, de maşina mediatică *globalizantă*… Altfel spus, îl interesează mecanismul societăţii de consum globalizate în care informaţia a devenit şi ea un produs de consum.

Ai încercat vreodată tartinele cu usturoi?

— Nu.

— A, ia să cer nişte tartine cu usturoi. Ai să vezi cît sunt de *bazice* şi de bune.

George îi face semn chelnerului şi cere pentru început măsline, două tartine cu usturoi şi o sticlă de Chianti, urmînd ca astfel *înarmaţi* să putem examina pe îndelete meniul.

Deci, conform teoriei lui George *noi* nu mai suntem jurnalişti. Nu, această iluzie trebuie abandonată, trebuie să ne-o scoatem din cap.

— Şi de ce?

— Pentru că între timp am devenit, de fapt, nişte şobolani. Iată adevăratul cuvînt. Acum suntem nişte şobolani.

Îl rog pe George să dezvolte puţin subiectul, să treacă la furnizarea argumentelor.

— Astăzi nu facem altceva decît să *servim* maşina mediatică unică. Or, maşina ce vrea? Ea vrea să se înconjoare de consumatori docili serviţi de jurnalişti docili…

Chelnerul aduce tartinele cu usturoi, măslinele şi sticla de Chianti. George gustă vinul iar eu constat cu plăcere că faţa colegului meu mai este capabilă, în ciuda măştii de dezgust afişată practic tot timpul, să mai capteze şi cîte o expresie sugerînd încrederea în viaţă şi speranţa.

În ziua de astăzi, spune George, *săracul* consumator este suprainformat. Ştirile plouă peste el de peste tot, sute de canale informaţionale îl asediază. Or, acest lucru îl paralizează de fapt pe consumatorul de informaţie. Acesta este însă şi scopul nemărturisit dar evident al *maşinii.* Acest om

suprainformat al societății de consum ajunge să fie atît de mulțumit de faptul că este suprainformat încît nu mai simte nevoia să *acționeze*. Ce rost mai are să acționezi cînd ştii tot ce se întîmplă în lume, cînd eşti informat despre tot ce se întîmplă şi încă în timp real, în direct? Scopul ascuns al *maşinii* este exact acesta: paralizarea cetățeanului sub greutatea informației din care 99% este inutilă.

— Ții pasul cu demonstrația?

— Sută la sută.

În plus, *maşina* îți mai creează şi iluzia libertății de alegere. Omul crede că poate să-şi aleagă sursa de informație, dar cum sursele de informație sunt extrem de numeroase, el nu face decît să *zappeze.* Ceea ce, din nou, îi convine de minune *maşinii.* Omul care schimbă posturile este, de fapt, un om asupra căruia nu se repercutează informația primită. El nu reuşeşte să digere un prim eveniment, că alte sute de evenimente stau la coadă ca să-i pătrundă în creier.

Asediat de mii de stimuli în acelaşi timp, omul suprainformat consideră că şi-a făcut datoria de cetățean prin simplul fapt de a se informa. În mod normal, după ce a ingurgitat această listă de orori care este jurnalul televizat de la ora 20, populația unei societăți normale ar trebui să iasă în stradă şi să reacționeze imediat, să strige, să urle, să-şi exprime nemulțumirea, să se arunce asupra *răului* care cangrenează lumea, să-l extirpe sau măcar să încerce să-l atenueze. Dar de fapt nu se întîmplă nimic din toate acestea. După ritualul național al jurnalului televizat de seară, omul ia masa în familie, are conştiința liniştită, eventual vizionează (tot la televizor) pentru a-şi încheia seara un film de aventuri. Paralizia, lenea ontologică sunt, prin urmare, condiția existențială normală a omului suprainformat. Creierul omului suprainformat se îneacă în masa de stimuli cu care a fost bombardat. Şi-a primit doza cotidiană de informație agresivă şi acum se declară extrem de mulțumit. Eventual, prin trecerea la o altă activitate, începe să-şi evacueze din creier *drogul* informatic absorbit.

— Informația a devenit un fel de gumă de mestecat, mai adaugă George. Guma de mestecat nu o înghiți niciodată, pentru că îți face rău. Îi savurezi doar gustul şi apoi o arunci. Aşa face omul şi cu ştirile, le mestecă fără să le înghită. Dacă le-ar înghiți, ele ar intra în metabolismul lui, l-ar hrăni sau l-ar otrăvi, i-ar cădea greu la stomac sau i-ar provoca arsuri… Dar nu, omul nu *înghite* informația, nu-şi asumă acest risc, doar o *mestecă* şi apoi o scoate din gură, ca pe o gumă de mestecat, şi o aruncă la coş.

Mă uit cu atenție la fețele celor care iau masa în acelaşi timp cu noi în restaurant. Nimeni nu are aerul de a fi nefericit, strivit de maşina mediatică sau manipulat de cine ştie ce mecanism gigantesc şi perfid. Toți aceşti oameni sunt pur şi simplu mulțumiți să petreacă un moment agreabil la prînz, profită de această pauză de o oră, de posibilitatea de a-şi părăsi birourile timp de o oră pentru a lua masa împreună în funcție de afinități şi de a uita împreună de responsabilitățile lor presante. Aud rîsete, văd cum gurile se deschid şi se închid mulțumite de ceea ce resimt la nivelul papilelor gustative. A te abandona, timp de o oră, papilelor gustative, ce deliciu! Şi în plus vremea e bună, cerul e senin şi toate acestea se reflectă în comportamentul oamenilor, conversațiile purtate la masă au un raport intim cu meteorologia.

— Concluzia este, continuă George, că omul suprainformat uită repede informația primită. Imediat după bombardamentul informațional omul intră în adăpost. Pe cît de repede ia contact cu ştirile, pe atît de repede le uită. Am putea spune chiar că organismul şi-a păstrat, din fericire, nişte reflexe de autoapărare. Pînă la urmă, acest om suprainformat nici nu este interesat de *conținutul* mesajelor, ci de aspectul lor emoțional. Acesta este adevărul, *emoția* ne place cînd aflăm ce se întîmplă în lume, pentru că tot ceea ce se întîmplă ne displace. Ceea ce de fapt ai început să înțelegi şi tu…

— Da, George, am înțeles. Ceea ce-mi spui tu este că omul suprainformat nu consumă informație, ci *frison*. Conținutul moral al mesajelor îl lasă rece, ceea ce îl încălzeşte este *excitația.*

— *How exciting*, cum spune englezul… Bravo, ai găsit formula cea bună. Ceea ce ne impresionează cel mai mult este punerea în scenă a informației, partea sa de spectacol.

Lui George îi place foarte mult să peroreze despre omul suprainformat, constat oarecum cu mirare acest lucru. Îl ajută oare acest subiect să se destindă? Mă întreb de asemenea dacă nu cumva aceste revelații nu-i vin în timp real, *în direct,* adică în timp ce-mi vorbeşte… Sau sunt teorii structurate care îl preocupă de multă vreme?

Deci… Omul suprainformat este, prin excelență, un spectator *formatat.* Imediat ce intensitatea emoțională a informației primite scade, omul suprainformat zappează, trece de la un spectacol mediatic la altul, pentru că are de unde alege. În calitate de spectator urmărind un spectacol al informației pe care şi-l doreste spectacular, omul suprainformat are de fapt atitudinea unui consumator de ficțiune. De altfel, în forul său interior, el nici

nu mai crede în *veridicitata* ştirilor ajunse pînă la el. Ideea că ar putea fi adevărate nu-l mai tulbură, ceea ce îl face să tresară este doar frisonul spectacolului care încadrează transmisia… Şi, întrucît numai frisonul contează, el este perceput ca fiind adevărat… Acest aspect ficțional îl excită deci pe consumatorul de ştiri, această *punere în ficțiune* a realității, chiar a ororii. Ceea ce explică, la omul suprainformat, imobilismul, pasivitatea, incapacitatea de a acționa.

— De ce să te agiți cînd spectacolul lumii ajunge de fapt la tine ca o formă de ficțiune?

George îmi lansează această întrebare retorică în timp ce începe examinarea atentă a etichetei de pe sticla de Chianti. După ce citeşte totul cu atenție contemplă culoarea vinului pe care tocmai îl degustăm pe îndelete. Între timp, în restaurant, chelnerii şi-au accelerat ritmul şi fac o navetă intensă între bucătărie şi mesele clienților. Cum toți chelnerii au început aproape să alerge cu platourile de colo-colo, stresul lor se transmite puțin şi la consumatori, atmosfera îşi pierde dimensiunea *zen* inițială, cînd chelnerii se plimbau zîmbitori de la o masă la alta pentru a lua comenzile. Îmi dau seama brusc că această pauză de prînz destinată relaxării este şi ea, pentru majoritatea clienților din restaurant, o cursă contra cronometru. Aceşti oameni dispun de exact o oră pentru a se simți bine, pentru a se relaxa, pentru a ieşi de sub presiune… Dar pe măsură ce se golesc farfuriile şi paharele, spectrul reîntoarcerii în birouri devine tot mai vizibil la orizont. În clipa cînd se ajunge la desert, unele fețe încep să-şi piardă aspectul radios avut în momentul servirii antreurilor. Iar cînd sunt aduse cafelele, gesturile celor care desfac bucățelele de zahăr din ambalajele lor sunt pur şi simplu impregnate de o anumită tristețe.

Iată, îmi spun, pare ciudat dar teoria lui George cîştigă în credibilitate cînd văd cum mănîncă aceşti oameni la prînz.

Cercul se închide, de fapt. Formatat de explozia tehnicilor de informație, omul suprainformat devine un consumator *supus,* disciplinat. Imediat ce apare o nouă invenție, un nou instrument, o nouă tehnică, le utilizează. Televizor, telefon, Internet, twitter, facebook… Acceptă tot, încearcă tot, asimilează tot, inclusiv interconectarea tuturor acestor tehnici de transmitere de stimuli. Omul interconectat nici nu-şi dă seama că se lasă legat fedeleş de complexitatea rețelelor de interconexiune. Niciodată ființa umană nu a fost mai aproape de o imbecilizare în masă. Ceea ce niciun sistem totalitar nu a reuşit vreodată să realizeze în mod integral, altfel spus crearea omului

nou conform ideologiei respective, a reuşit societatea hiperinformatizată fără ideologie.

Oamenii de ştiință au descoperit că şobolanii se sinucid prin excitarea centrilor nervoşi ai plăcerii. Experiența este simplă. Iei un şobolan şi îl pui în fața unei rotițe care este însă conectată cu centrul de stimulare a plăcerii din creierul şobolanului. Ei bine, ce crezi că face acesta? Învîrte cu lăbuțele de rotiță pînă la epuizare, pînă cînd îi țîşneşte sînge prin bot şi cade inert, fără viață. Ce să deducem din această experiență? Că viața are *faliile* ei… un fel de punct slab ontologic. Iar *chestia* asta, falia asta, se regăseşte şi la om. Ingurgitînd tone de informație inutilă *sub formă de divertisment*, tone de frisoane din ce în ce mai intense, multiplicîndu-şi conexiunile cu ceilalți pînă dincolo de capacitatea sa de gestiune a acestora, omul nu face decît să-şi excite centrele de stimulare a plăcerii… Iar *maşina* a înțeles acest lucru. Concluzia: mecanismul de suprainformare a omului are obiective pornografice. Era în care am intrat este cea a obscenității tehnologice şi a pornografiei generalizate.

— De ce nu scrii despre toate acestea? îl întreb pe George.

— Nu pot. Sunt prea leneş, spune George. Şi de fapt nici nu sunt sigur că tot ce spun este adevărat, şi nici că adevărul ar putea servi la ceva.

George se uită lung la mine pentru că mă vede destul de tulburat. Surîde, mă bate pe umăr şi îmi spune:

— Eşti invitatul meu astăzi.

51.
(Tentativă de intrare în contact cu o ființă interioară)

Aud din nou vocea ei. Conversează în gînd cu mine.

„Ştiu că într-o bună zi te vei duce să-l vezi.” „Da, mă voi duce.” „E foarte bine. Să nu cumva să crezi că mă supăr. E normal. E tatăl tău. Ai dreptul să-l cunoşti. Şi de fapt e un om interesant. De altfel din cauza asta l-am iubit.” „Şi dacă l-ai iubit de ce l-ai expulzat total din viața ta?”

Sunt lucruri pe care nu ți le pot povesti. Mai ales cei doi ani de închisoare. Nu-i pot scoate din trecutul meu, din memoria mea. Prefer să-i las îngropați, să pun peste ei o placă de plumb. Iar el a înțeles acest lucru. A înțeles repede că trebuie să dispară, să mă lase singură cu tine ca să mă pot reinventa, reconstrui. Ceea ce nu sunt sigură că am reuşit. Dar imaginea lui îmi era insuportabilă… Cu el nimic nu mai era posibil, relația noastră devenise o tortură a memoriei, devenise sinucigaşă… Lasă-mă însă să-ți vorbesc despre el aşa cum era în perioada cînd l-am cunoscut. Avea în el un fel de puritate, era un om *curat* sufleteşte, vedeai în toată ființa lui *verticalitate* morală, ceea ce impresiona pe toată lumea. Şi mai era ceva la el, extrem de impresionant: nu-şi ascundea originea de fiu de țăran din creierii munților. Dar era un fiu de țăran pe care natura îl înzestrase cu multiple talente. Ar fi putut scrie literatură, ar fi putut deveni sculptor sau muzician. Avea, de altfel, o voce extrem de plăcută şi baritonală, şi în plus cînta la chitară. Şi totuşi, nu ştiu de ce, a ales matematica… De fapt, ştiu de ce, detesta facilitatea, ceea ce conta pentru el era depăşirea propriilor limite. Deci şi-a propus să devină constructor de avioane într-o țară fără industrie aeronautică.

În momentul cînd l-am cunoscut tocmai începea ultimul an de matematică, iar eu eram în primul an de medicină. Raportul de vîrstă era perfect. Am fost amîndoi victimele acelei explozii hormonale şi interioare care se numeşte dragoste la prima vedere. Nici nu ne-am pus problema obstacolelor sinistre din fața noastră. Ne-am căsătorit înainte de sfîrşitul anului universitar, pentru ca el să poată cere o repartiție în capitală, din motive familiale, dat fiind că eu eram încă studentă. Şi în orice caz el era

şef de promoție, deci nu putea rata Bucureştiul. Cum era însă un *element strălucit* (aşa îl caracterizau în diversele recomandări) a fost trimis pentru doi ani la o specializate în Franța, la Toulouse, unde începea construcția primului avion european… Înainte de a pleca la Toulouse el a vrut însă cu tot dinadinsul să facem un copil…

În momentul acela, noi locuiam la părinții mei, la Bucureşti. Nu ne lipsea absolut nimic, în ciuda penuriei care începuse să complice viața a milioane de oameni. Ți-am mai spus acest lucru, familia mea făcea parte din cercul de privilegiați… El n-a ştiut niciodată, dar de fapt tatăl meu l-a propulsat pentru bursa din străinătate… Da, trebuie să recunosc, viața mea în România a fost una de fiică de nomenclaturist, am trăit în puf, total fără griji… Tatăl meu era directorul singurei uzine de ascensoare din țară. Ceea ce însemna foarte mult. Călătorea în străinătate, participa la diverse saloane tehnologice, propunea cumpărarea de noi prototipuri… Iar mama era o somitate universitară, profesoară de limba şi literatura bulgară. De fiecare dată cînd Ceauşescu mergea în Bulgaria la prietenul său Jivkov, sau atunci cînd venea acesta la Bucureşti, mama făcea parte din delegațiile prezidențiale. Cînd îți povestesc toate aceste lucruri mă simt teribil de jenată, ca să nu spun chiar că îmi este ruşine. Ruşine de mine, de tata, de mama, de epocă… Dar adevărul rămîne acesta, am crescut într-o familie care se hrănea din privilegiile socialiste, iar eu frecventam acel mediu pretențios format din fiii şi fiicele de bani gata, odrasle impertinente şi cu nasul pe sus care îşi puteau permite orice, care se considerau aristocrația țării.

Întîlnirea cu tatăl tău m-a smuls însă, oarecum, din cuşca mea de aur şi m-a făcut să descopăr o altă lume. Cînd m-a dus la una din bunicile sale am crezut că mă aflu într-un film, că străbat un *tunel al timpului.* Satul era pierdut pe undeva prin nordul României, aproape de frontiera cu fosta Uniune Sovietică, şi era un sat de *huțuli*, pe care unii îi mai numeau *ruteni.* Huțulii sunt, s-ar părea, o etnie aparte, răspîndită într-o zonă destul de largă în nordul Carpaților, unde s-au suprapus oricum multe etnii şi frontiere… Zona huțulilor şerpuieşte între România, Ucraina, Polonia, Ungaria şi Slovacia, de altfel frontierele s-au mişcat acolo tot timpul, doar huțulii au rămas aproape izolați în munții lor. Niciodată nu s-a făcut vreun recensămînt pentru a li se afla numărul. Nu se ştie nici măcar de unde vin rădăcinile lor, dacă sunt urmaşii primilor slavi sosiți în regiune sau supraviețuitorii geto-dacilor după invazia romană din primul secol al erei

noastre. Acea ramură a familiei sale era de fapt un adevărat clan de unchi, de mătuşi, de veri şi verişoare, iar casele lor erau risipite pe o jumătate de munte. Comunismul nu prea reuşise să le schimbe stilul de viață. Unii erau ciobani, alții cărăuşi, alții lucrau la exploatările forestiere. Şi toți locuiau în nişte case făcute din imense trunchiuri de copaci, case de lemn cum nu mai văzusem niciodată. Lemnul era atît de frumos şi modest ca material, dar degaja în acelaşi timp o forță atît de impresionantă... Casele fuseseră construite în stil tradițional, după vechile tehnici, cu încheieturi perfecte la colțuri, fără utilizarea nici măcar a unui singur cui de metal. Cred că brazii şi stejarii şi fagii cei mai frumoşi fuseseră doborîți pentru ridicarea acelor case… Diametrul trunchiurilor şi al bîrnelor mi s-a părut atunci gigantic, am văzut pentru prima dată scînduri lungi de 20 de metri… Am avut impresia că descopăr un fel de civilizație „megalitică" a lemnului…

M-am întrebat atunci cum a fost posibil ca să se nască, în acel univers rustic, în acei munți aflați parcă în afara lumii, un om cu vocații multiple şi cu talente extraordinare precum logodnicul meu? Mister. Am avut atunci impresia că natura l-a creat, prin accident, cu totul altfel decît pe ceilalți membri ai comunității sale, de unde de altfel a fugit repede tocmai pentru că s-a simțit diferit. Toți acei oameni erau extrem de simpli dar oarecum mîndri şi de ceva ce ascundeau împreună, probabil şansa de a fi fost uitați atît de istorie cît şi de comunism. Omul pe care îl iubeam era un electron liber. El reuşise în mod miraculos să-şi părăsească orbita predestinată, iar aceasta ca urmare a unui şoc genetic neprevăzut şi a unor conjuncturi umane şi cosmice puțin obişnuite. El era însă recunoscut de ceilalți ca un fiu *ultradotat* al clanului, apărut şi conceput în urma unui salt instinctiv al patrimoniului genetic comun. El nu era la fel ca ei dar îşi avea rădăcinile acolo. De altfel tot acolo l-am auzit pentru prima dată vorbind în acel dialect rutean sau mai degrabă ucrainean. Familia lui, de altfel, se simțea mai aproape de această limbă decît de cea română.

Bineînțeles, m-a dus peste tot ca să-i văd rudele, am intrat probabil în vreo cincisprezece case dar cel mai mult m-a impresionat vizita la *faimoasa* bunică.

Ai grijă că e vrăjitoare, mi-a spus el, ceea ce m-a înfiorat imediat. Dar nu mi-a spus în ce fel trebuia să am grijă. Iar eu nu l-am întrebat dacă glumea sau nu, pentru că îmi doream, de fapt, să întîlnesc o *vrăjitoare*. Bătrîna era însă blîndă şi surîzătoare. Totuşi, trăia înconjurată numai de animale negre:

avea o vacă neagră, un porc negru, un cîine negru, o pisică neagră, găini negre şi chiar un cocoş negru.

Îți spun toate acestea ca să ştii… că eşti poate aşteptat *acolo*. De altfel tot acolo s-a întors şi el, la clanul său, ca să intre în posesia moştenirii care i se cuvenea, un munte întreg…

Îți scrie des?

52.

Bingo! Din toate zilele săptămînii, cel mai mult îmi place vinerea dimineaţa. Mai ales că astăzi plec la Luxemburg ca să transmit despre primul *summit* al Uniunii Europene dedicat bunei *vecinătăţi globale*. În mod normal George ar fi trebuit să plece în această misiune dar a preferat să mă *împingă* pe mine în faţă şi i-a spus lui Gérard: „Lasă să plece *ăsta micu'*, mai învaţă şi el meserie".

Constat că suntem destul de numeroşi, noi, ziariştii care plecăm de la Paris pentru acest *summit.* Ne regăsim cu toţii într-un avion special alocat presei, foarte devreme, la ora opt dimineaţa. Şefii de stat şi de guvern nu vor ajunge decît în cursul după-amiezii, pentru că prima lor întîlnire va fi mai degrabă protocolară: un dineu de lucru prevăzut la ora 20. Aud pe cineva spunînd că ziua de astăzi este oricum *moartă* din punctul de vedere al informaţiilor. Ceea ce nu înseamnă că mediile de informare nu vor *acoperi* în mod copios evenimentul, mai ales că Turcia a decis în mod unilateral să adopte moneda unică europeană, deşi nu a fost primită încă în Uniune.

În avion mă trezesc aşezat între doi confraţi cărora în mod evident nu le-a ajuns somnul: un bărbat rotofei trecut de 60 de ani şi o femeie cu aer de manechin care n-a ajuns la 30. Tipul, despre care aud că ar fi marea vedetă a nu ştiu cărui canal de televiziune, îmi suflă la ureche numele său, *Bill*, iar apoi îşi trage cascheta pe ochi şi adoarme instantaneu. Din cînd în cînd îl aud sforăind şi îmi spun „Bill, se vede că eşti obosit rău". Femeia-manechin începe imediat o şedinţă meticuloasă de machiaj care se prelungeşte aproape pe toată durata zborului. Din cînd în cînd mai schimbăm cîteva fraze convenţionale, dar înţeleg repede că îl cunoaşte pe George.

— Cum îi merge, că ultima dată era s-o păţească, mă întreabă jurnalista-manechin în timp ce îşi redesenează cu migală sprînceana stîngă.

— Bine, răspund.

— George e un tip super-simpatic. Să-i spui că îl iubesc în continuare.

— N-am să uit, îi promit.

Suntem serviţi cu cafele şi croasante, ceea ce jurnalistei manechin îi complică serios viaţa. Ea reuşeşte însă, în mod miraculos, să-şi continue operaţiunea de înfrumuseţare cosmetică, să-şi bea în acelaşi timp cafeaua şi

să-şi mestece croasantul. Între timp aflu că se numeşte Vanessa şi că utilizează numai cosmetice *bio.*

— Încerc să fiu frumoasă fără să distrug planeta, rîde ea.

Brusc, am revelația că monstruoasa poluare a planetei, fenomen care are drept consecință transformarea noastră în mutanți, se datorează şi numeroaselor produse cosmetice industriale. Ia te uită, nu m-am gîndit încă niciodată la acest lucru, că *frumusețea* femeilor ne-ar putea costa atît de scump.

— Chiar şi rujul meu de buze este *bio*, mă informează Vanessa. Şi dacă vrei să ştii este şi comestibil…

La Luxemburg, după o rapidă verificare a acreditărilor, ne înghesuim în două autobuze care ne duc direct la Centrul de Presă. Nimeni nu se gîndeşte să treacă întîi pe la hotel şi oricum aflu că mulți dintre noi au camere rezervate în diverse pensiuni aflate la şapte kilometri de *centru,* în plină natură.

Descopăr, nu fără un sentiment de mîndrie, incredibila agitație de la Centrul de Presă. Primim fiecare cîte un *badge* cu numele nostru şi al instituției pe care o reprezentăm: ziar, revistă, post de radio sau de televiziune.

„Ai să vezi, Centrul de Presă seamănă cu un abator”, m-a avertizat George cu o zi înainte de plecarea mea la Luxemburg. De cînd m-a luat *sub aripa sa* am învățat să extrag din poveştile şi interpretările lui excesive doar miezul, concluziile esențiale care conțin de fapt şi mult umor. Rețin şi avertismentele de genul „ai grijă, nu-ți fă prea multe iluzii”. Nu ştiu încă de ce lui George i se pare că această enormă hală plină cu ziarişti ar avea ceva dintr-un abator. Deocamdată, mie îmi place mişcarea browniană a sutelor de ziarişti care vorbesc în toate limbile posibile. Febrilitatea din jurul meu mă fascinează. Centrul de Presă seamănă mai degrabă cu un stup gigantic: în jur de 400 de ziarişti lucrează în fața computerelor într-o atmosferă care îmi aminteşte centrul de control spațial de la NASA – este singura comparație justă pentru moment, toată lumea se agită de parcă s-ar pregăti lansarea unei nave spațiale. Descopăr treptat toate dizpozitivele tehnice ale *centrului*, cabinele de unde pot telefona în linişte, studiourile pentru eventuale înregistrări, montaje de sunet şi imagine, sau transmisii în direct. Explorez de asemenea spațiile *auxiliare*: barul, restaurantul, duşurile, sala de *fitness*, zona de relaxare unde cine vrea poate trage un somn.

Aud oameni vorbind în rusă, în spaniolă, în turcă… Dar pentru toată lumea engleza rămîne unica limbă universală, în ciuda gustului amar pe care îl resimt francezii.

Cum prima mea intervenție în direct va fi în jurnalul de la miezul nopții, încerc să scriu cîteva rînduri despre atmosfera care domnește la Centrul de Presă, deși știu că Gérard ar dori să vorbesc mai degrabă, pe un ton sec și precis, despre agenda de lucru a reuniunii. Îmi pregătesc însă și un al doilea stoc de informații pe care le iau de fapt din depeșele principalelor agenții de presă. Oricît de ciudat ar părea, deși mă aflu chiar în inima acestei reuniuni la vîrf, știu foarte puțin despre ce se întîmplă în culise… De la dineul oficial vor *filtra* doar anumite informații, și probabil că abia mîine vom avea și noi efectiv ceva de făcut, în sensul că vom asista la diferitele conferințe de presă ale liderilor europeni. Aud deja în mintea mea vocea lui George : „Vei fi acolo dar nu vei putea să ne spui efectiv nimic mai mult decît în depeșele trimise oricum la noi de France Presse și Reuters. Dar este bine să avem o voce în direct de la Luxemburg, dăm în felul acesta impresia de *veridicitate,* devenim mai *credibili…*"

La restaurant, un jurnalist rus, după ce s-a servit copios cu vin roșu franțuzesc, începe să cînte *Internaționala*. Unii îl aplaudă, alții îl fluieră. Înțeleg repede că mă aflu în compania a două categorii de jurnaliști: unii sunt novici, la fel ca mine, iar alții sunt extrem de bine rodați în acest tip de misiune. Ultimii se impun cu aerul lor de oameni siguri pe sine și mai ales prin cunoașterea perfectă a locurilor. De altfel aceștia se cunosc și între ei, se salută, se îmbrățișează, se bat pe umăr, își mai suflă la ureche tot felul de informații confidențiale…

Bill, coborînd din avion, mi-a spus că acesta este cel de-al 43-lea *summit* al său.

Treptat spiritele se încălzesc, limbile se dezleagă, oamenii se amestecă, așa-zisele informații strict confidențiale încep să circule din gură în gură, începem să aflăm în ce stare de spirit a sosit fiecare delegație… Alți și alți jurnaliști își fac apariția, sunt cei care au avut șansa de a călători cu avioanele prezidențiale sau împreună cu prim-miniștrii. Dintr-odată încep să descopăr lumea informațiilor paralele, a celor care nu vor fi în niciun caz transmise publicului, lumea bîrfelor politice și a *scurgerilor*, a rumorilor și a anecdotelor picante… Se știe deja ce își vor spune în seara aceasta la masă mai-marii și mai-puternicii Europei, precum și mîine în sala de conferințe la așa-zisele dezbateri, precum și ce vor declara, în mare, în

cursul conferințelor de presă individuale. Cum fiecare reuniune la vîrf este, în general, foarte minuțios pregătită, ne parvine chiar şi ciorna declarației comune finale…

Aud din nou, în adîncul cutiei mele craniene, vocea lui George.

„Suntem nişte şobolani, întrucît trăim la *subsolul* informației. Ne hrănim cu firimiturile aruncate de *ăia de sus*, firimituri care ne plac însă la nebunie. Nu facem decît să aşteptăm, cu gurile larg deschise, să ne *pice* aceste firimituri pentru a le decortica, devora şi a le transmite apoi altor guri tot atît de lacome ca ale noastre… Iată de ce suntem nişte şobolani, pentru că ne mulțumim doar cu ceea ce aceşti *domni sus-puşi* binevoiesc să ne furnizeze sub formă de hrană. Şi în orice caz nu ei sunt cei care ies pe treptele palatelor lor pentru a ne hrăni, pentru a ne arunca firimiturile atît de indispensabile nouă… Nu. Pentru a ne hrăni ei dispun acum de o întreagă armată de intermediari – *directorii de imagine, purtătorii de cuvînt* şi *responsabilii cu presa.* Ceea ce înseamnă că firimiturile pe care le halim au fost deja pre-condiționate, alte guri le-au mestecat deja o dată pentru noi… Ceea ce ne aruncă *dumnealor* nu este deci o hrană brută, ci nişte mîncăruri îndelung preparate, gurile noastre nu servesc decît pentru a le reîncălzi şi a le face să circule mai departe. Acest gen de mîncare nu riscă deci niciodată să-ți rămînă în gît, ea este făcută să fie înghițită repede… *Maşina* este atît de bine unsă încît astăzi jurnalismul de investigație şi de analiză nici nu mai sunt posibile, mediile de informare nu ne mai angajează pentru acest lucru… Nu… Astăzi, a face jurnalism înseamnă să mergi după cumpărături, să te aprovizionezi direct de la directorii de imagine şi să repui totul în vînzare pe piața cea mare prin intermediul ziarului sau al postului de radio sau al postului de televiziune pe care îl reprezinți."

Cu vocea lui George răsunîndu-mi în minte şi chiar în urechile care mi-au crescut ca nişte pîlnii imense culeg de peste tot sute de informații neoficiale. Ele picură din zeci şi sute de guri pentru a deveni o avalanşă iar avalanşa se rostogoleşte peste noi pînă la sfîrşitul zilei şi o bună bucată de noapte.

Un jurnalist turc îi povesteşte surîzător unui coleg francez cum țara sa a venit la *summit* cu un buchet considerabil de contracte şi le distribuie, ca din întîmplare, în special firmelor europene care dețin medii de informare… „Cine vrea să investească în Turcia să ridice mîna! Perfect, sunteți patron de firmă aeronautică dar mai sunteți, poate, şi proprietarul vreunui canal de televiziune, al vreunei reviste importante, al vreunui cotidian? Cu ce

audiență? Cu ce impact asupra opiniei publice? Foarte bine, contract adjudecat…”

Mai mulți ziarişti de la televiziunea de stat din Skopje distribuie dosare de presă despre țara lor. Totul despre Macedonia, țară prea puțin cunoscută dar care doreşte să intre în Uniunea Europeană.

„Vă rugăm, aruncați o privire pe aceste documente, pe aceste hărți, există un stat independent numit Macedonia, informați-vă, vă rog… Dragi colegi, priviți, vă rog, Macedonia este în Europa, sprijiniți Macedonia şi nu-i lăsați pe turci să între în Uniunea Europeană înaintea noastră… *Please, support the Macedonia.”*

Mai multe grupuri s-au format pe culoarele Centrului de Presă. Trec de la unul la altul şi trag cu urechea pentru că toată lumea face la fel, în orice moment oricine se poate asocia oricărui grup şi intra în discuție cu oricine. O jurnalistă rusă face efortul de a-i explica anui tip care lucrează pentru BBC că întreaga presă occidentală este prea *moale,* prea permisivă şi prea amabilă cu puterea de la Kremlin.

„Ştiți ce fac *ăştia* în Cecenia? strigă ea sufocîndu-se. Îi omoară pe oameni şi apoi le propun familiilor să *răscumpere* cadavrele dacă vor să le asigure victimelor o înmormîntare cuviincioasă, după tradiție… Iar un cadavru costă între două mii şi trei mii de dolari. Vă dați seama? Nu mai e vorba despre răscumpărarea unui ostatic, ci despre răscumpărarea unui cadavru.”

În cafeneaua Centrului dau de Vanessa, care se lipeşte de mine ca să-mi spună la ureche că în aceeaşi pensiune cu noi mai este găzduit *ministrul de externe*! Mă priveşte apoi lung aşteptînd probabil o anumită reacție din partea mea, numai că eu nu ştiu cum să reacționez. Ce să înțeleg, de fapt? S-ar putea să-l intersectăm mîine dimineață pe şeful diplomației la micul dejun, în restaurantul pensiunii? Sau vom putea să-i batem pur şi simplu la uşă pentru a-i cere un interviu în exclusivitate? Excedată de expresia de prostrație etalată pe fața mea, Vanessa mă bate uşor cu palma pe amîndoi obrajii şi dispare, dar nu înainte de a-mi şopti la ureche că pînă şi prezervativele folosite de ea sunt… *bio*, precum şi *biodegradabile*.

Bill, tipul care a sforăit lîngă mine în avion, a devenit extrem de activ şi rîde copios în timp ce stă de vorbă în franceză cu un grup de ziarişti magrebini. Îl aud chiar pronunțînd cîteva cuvinte în arabă, ceea ce mă impresionează sincer, aşa că mă apropii de el şi ascult conversația. O tînără marocană povesteşte cum *la ei* se poate vorbi despre orice, se poate critica

orice, cu o singură excepție: nimeni nu are dreptul să emită vreo referință critică sau ironică față de rege. „*Primăvara arabă* noi am avut-o, spune ea, înainte de Tunisia şi de Egipt, dar este o primăvară care se opreşte în fața regelui."

Din cînd în cînd noi ştiri îşi transmit unda de şoc în vasta hală a Centrului de Presă, fiecare ştire este lansată ca o piatră în mijlocul unui lac pentru ca apoi să declanşeze o întreagă serie de cercuri concentrice şi să se propage din gură în gură cu o rapiditate uluitoare. „Şefii cei mari au sosit toți şi acum se aşază la masă pentru dineul de lucru." „Preşedintele turc ar fi trebuit să fie plasat lîngă omologul său francez dar în ultimul moment, dat fiind că Franța se opune intrării Turciei în Uniunea Europeană, l-au aşezat lîngă premierul britanic". „Felul doi în meniu este friptură de miel cu ciuperci, țelină şi cartofi." „Mai multe întîlniri bilaterale au fost prevăzute după dineu dar deocamdată nu se ştie cine se va vedea cu cine." „S-ar părea că premierul italian este uşor răcit, dar a precizat, ha, ha, că nu este vorba în niciun caz de gripă porcină…"

Mă simt dintr-odată destul de singur şi dezorientat. Ce caut eu aici, în definitiv? Ce căutăm noi aici, aproape o mie cinci sute de ziarişti şi corespondenți speciali? Ca să ascultăm cum cad nişte *firimituri* de la masa oficială, ca să măsurăm zgomotul pe care îl fac aceste firimituri cînd ating pămîntul şi eventual ecoul produs în atmosferă?

În timp ce îmi pun aceste întrebări observ cum un şobolan traversează cu nonşalanță cafeneaua şi dispare undeva în zona bucătăriilor.

Mi s-a făcut brusc sete şi mai ales mi-aş dori să stau de vorbă cu George. Închid ochii şi îl simt imediat pe prietenul meu mai vîrstnic cum apare lîngă mine, cum îmi umple imediat un pahar de Chianti şi cum începe să-mi şoptească la ureche părerea lui despre ceea ce se întîmplă *aici.*

„Pentru *ei* nu este decît un *summit gastronomic*. Ai să vezi. Un *summit* nul, la fel ca atîtea altele. Cum sunt obligați să se întîlnească foarte des, tipii ăştia nici nu-şi mai spun nimic interesant, dimpotrivă, se detestă unii pe alții. Tot ce fac ei aici este praf în ochii publicului, o fac pentru *statura lor* internațională. Ştii cîte *summit*-uri sunt obligați să onoreze anual? Încearcă să le numeri... *Summit*-uri peste *summit*-uri*,* una, două îi vezi la *summit. Summit*-uri bilaterale, trilaterale… Consiliul Uniunii Europene este şi el un *summit.* Şi după aceea, *summit*-ul grupului G8, *summit*-ul grupului G20, *summit-ul* ONU, *summit*-ul Europa-Africa, *summit*-ul Europa-Asia, *summit*-ul Europa-America latină, *summit*-ul francofoniei, *summit*-ul Alianței

Atlantice, *summit*-ul OCDE-ului, *summit*-ul OCSE-ului, *summit*-ul Uniunii pentru Mediterana, *summit*-ul climatului, *summit*-ul apei… şi tot aşa… Cum vrei tu ca un şef de stat să fie serios cînd fuge de la un *summit* la altul? Imaginează-ți ce figură face un şef de stat în fiecare an pe data de întîi ianuarie cînd îşi deschide agenda şi descoperă că este completă pînă la sfîrşitul anului… Trebuie să fie teribil…”

Creierul meu este treptat invadat de sute de voci care vorbesc din ce în ce mai febril, de rîsete şi de exclamații, de ploaia de degete care se abate pe tastaturile computerelor, de soneriile telefoanelor mobile şi mai ales de sutele de conversații şoptite dar agresive purtate cu telefonul mobil la ureche… O veche senzație de angoasă îmi inundă creierul şi sunt aproape tentat să-mi acopăr urechile cu mîinile sau, şi mai bine, să-mi îndes nişte miez de pîine în urechi…

Disting însă, la un moment dat, în această imensă zarvă vocală, o limbă *aparte,* o limbă care mă face să tresar… Mi s-a înfiorat toată pielea, resimt un fel de emoție, ca şi cum aş da nas în nas cu un prieten vechi… Da, este o limbă *străină* şi în acelaşi timp este o limbă pe care o înțeleg foarte bine, este limba primei mele copilării. Orice s-ar spune, chiar dacă m-am îndepărtat de ea, această limbă mi-a rămas întipărită în adîncul memoriei, în primele mele amintiri de viață, deşi ele s-au mai rarefiat între timp.

Mă apropii de cei doi români, o jurnalistă de vreo 30 de ani şi cameramanul ei. Niciunul nu-mi acordă nicio atenție, ca şi cum aş fi invizibil, şi îşi continuă conversația pe româneşte. Ascult valul de cuvinte pronunțate cu rapiditate, simt cum creierul mi se dilată pentru a capta sensul fiecărui cuvînt, deşi unele îmi scapă, şi exclam în sinea mea: „Ce adorabil accent au aceşti doi oameni!”. Apoi rîd, pentru că nimeni nu are de fapt *accent* cînd vorbeşte în mod natural în limba lui.

Mă întorc în sala computerelor, găsesc un loc liber, mă instalez în fața unui ecran şi îmi pun căştile pe urechi ca să mă izolez cît de cît de restul lumii. Surfez o vreme pe depeşele Agenției France Presse infinit mai bine informată decît noi, cei de *aici,* de la Centrul de Presă, de ceea ce se întîmplă la acest *summit.* Zeci şi zeci de detalii *cad* fără încetare, în flux continuu… Aflu, de exemplu, că avionul preşedintelui norvegian a sosit cu ceva întîrziere din cauza vremii proaste şi că preşedintele în exercițiu al Uniunii Europene a primit, cu cîteva ore înainte de dineu, o echipă de la *Paris Match.*

53.

În timp ce parcurg diverse depeşe nu prea interesante, simt cum, *sub masă*, cineva, ca şi cum ar fi o pisică, se freacă de gleznele mele. Îmi scot şapca, mă dau cu tot cu scaun puţin înapoi şi mă aplec ca să văd ce se întîmplă. Descopăr cu stupefacţie, *sub masa mea,* un om aşezat turceşte, cu umerii cocîrjaţi, cu capul deasupra unei tăvi pline cu tot felul de gustări, în plină operaţiune de *molfăire*. Omul nu este singur, el pare să aibă un invitat la acest dineu discret: un şobolan.

Amîndoi îmi spun *bună seara* în acelaşi timp.

— Dar ce faceţi sub masa mea? îi întreb.

— Veniţi, veniţi şi dumneavoastră… îndrăzniţi, îmi spune omul cu faţa numai surîs, extrem de amuzat. Veţi vedea că din *acest punct* de observaţie totul se schimbă.

— În orice caz, schimbarea de perspectivă e radicală, adaugă şobolanul.

Mă strecor şi eu sub masă, unde *cei doi* reuşesc să-mi facă puţin loc.

— Aţi mîncat? mă întreabă omul care pare să aibă în jur de şaizeci de ani şi poartă, ca toată lumea, un *badge* agăţat cu un şnur în jurul gîtului. Încerc să citesc ce scrie pe *badge*-ul său dar nu prea disting literele, întrucît, nu ştiu de ce, sub masă este destul de întuneric.

Omul nu are însă nimic de ascuns, îmi arată *badge*-ul pe care scrie „Serviciul P."

— „Serviciul P" înseamnă „Serviciul Paralel", îmi explică şobolanul.

— Noi lucrăm pentru *cealaltă* reuniune la vîrf, adaugă omul, mereu foarte bine dispus.

— Aşteaptă, Bill, că ai să-l încurci pe domnu'. Va trebui întîi să-i explic eu două, trei lucruri, spune şobolanul.

— Dă-i drumul, face omul.

Şobolanul adoptă brusc o atitudine mai degrabă protocolară de care nu l-aş fi crezut niciodată capabil:

— Permiteţi-mi să vă spun că noi, şobolanii, îi apreciem mult pe oameni. Vreau să spun, specia umană. Da, aici nu încape nicio îndoială, *it's a fact,* cum spun englezii, sunteţi o specie foarte reuşită şi *noi* ştim să apreciem adevăratele reuşite ale naturii. Deci, acest lucru trebuie să *ne* fie clar de la

început pentru că va fi baza noastră de lucru, o bază esențială, ca să spun aşa. Eşti de acord, Bill?

— Da, absolut, aprobă Bill.

— Deci noi vă respectăm şi vă admirăm evoluția, care este totuşi o formă de nebunie, trebuie să recunoaştem. Specia voastră s-a angajat într-o laborioasă şi gigantică operațiune de transformare a lumii, or, *şi acest* lucru ne epatează… Dar trebuie în acelaşi timp să recunoaştem un lucru: nu aveți nicio şansă de reuşită fără ajutorul nostru.

— Pentru că producem prea multe dejecții, conchide Bill puțin cam abrupt.

— Ei… Personal eu prefer să utilizeze cuvinte ceva mai bine alese… Dar esențialul este acesta, vreau să spun că Bill are dreptate în esență. Voi, oamenii, nu veți reuşi niciodată globalizarea fără *noi*. Aveți nevoie de *noi,* aveți nevoie de priceperea noastră, aveți nevoie de forța noastră. Şi a venit momentul să recunoaşteți acest lucru, a venit momentul *clarificării,* e cazul să începem să discutăm deschis despre toate acestea şi mai ales să o facem prin intermediul *presei.* Omul are nevoie de şobolan. Iată postulatul zilei. Omul şi şobolanul trebuie să avanseze împreună, mînă în mînă, ca să spun aşa, ajutîndu-se reciproc. Oamenii şi şobolanii sunt făcuți să supraviețuiască împreună, să gestioneze împreună această planetă.

— Pentru că sunt răspîndiți şi prezenți peste tot, completează Bill deschizînd o sticlă de şampanie.

— Poftim, Bill spune adevărul. Bravo, Bill.

Şobolanul urcă repede pe umărul lui Bill şi-i şopteşte ceva la ureche. Amîndoi izbucnesc în rîs şi îşi aruncă priviri complice. Bill umple trei cupe cu şampanie. Mişcarea lui este atît de rapidă şi de generoasă încît spuma se scurge de pe toate trei.

— Să bem pentru *parteneriatul* nostru *privilegiat*, se inflamează şobolanul.

În obscuritatea care domneşte sub masă nu văd cum reuşeşte prietenul nostru şobolan să se descurce cu paharul cu şampanie, dar ciocnim toți trei şi bem apoi împreună.

— Iar acum, reia şobolanul, iată problemele de fond. Încercarea de globalizare a societății de consum fără pregătirea inițială a unui sistem eficient de tratare a gunoaielor, ei bine, această tentativă a fost o adevărată nebunie. Dar iată că noi, şobolanii, suntem aici, extrem de numeroşi, gata să devorăm toată *murdăria* produsă de voi, sau toate *dejecțiile* voastre, ca să

reiau un concept atît de drag lui Bill. Deci, situația nu este cu totul şi cu totul disperată. Nu, departe de asta. Situația încă este controlabilă pentru că noi putem, fizic vorbind, să devorăm totul: dejecțiile voastre, resturile voastre alimentare, gunoaiele şi deşeurile voastre, pe scurt, toată murdăria rămasă în urma stilului vostru de viață. Noi suntem deci capabili să curățăm toate pubelele voastre şi toate gropile de gunoi publice ale planetei… Noi ne ocupăm deja, şi încă de mult, de toată hrana perimată dar încă comestibilă (scuze pentru cacofonie), aruncată de supermarketuri, ceea ce reprezintă de fapt 30 % din totalul mărfurilor, deşi personal cred că procentul este şi mai ridicat. Noi, şobolanii, suntem deja de multă vreme mobilizați şi într-o vastă acțiune de curățare a domiciliilor umane, mai precis vă curățăm pivnițele, podurile, subsolurile, canalele, abatoarele, cimitirele… Dar putem merge şi mai departe, cu condiția doar de a ne organiza… şi mai ales să ni se recunoască această muncă de utilitate publică. Avem nevoie de un pact *durabil* cu omul, omul trebuie să accepte ideea de a lucra în *sinergie* cu noi… Nu-i aşa, Bill?

Bill se apleacă spre mine şi îşi pune o mînă apăsată pe umărul meu. Vocea sa este aproape emoționată.

— Auzi ce spune domnul şobolan, Mathieu? Trăim un moment istoric. Suntem salvați.

Încep să amorțesc sub această masă, unde n-am prevăzut deloc să-mi petrec seara. Dar nu îndrăznesc să mă mişc, mai ales că zgomotele care mă deranjau ceva mai devreme s-au evaporat. O fi părăsit toată lumea sala computerelor sau mi se pare? Să se fi închis deja Centrul de Presă pentru noapte şi din cauza aceasta să se fi instalat această linişte? Mă uit la ceas dar, în mod bizar, cele două arătătoare s-au oprit suprapuse unul peste altul.

— Ştiam că sunteți de-al nostru, spune şobolanul.

— Ştiți, v-am contactat numai şi numai grație domnului Cransac, mai explică Bill.

Domnul Cransac? Mă miră, de unde pînă unde a scos-o şi pe asta?

— Da, da, întăreşte şobolanul, acum suntem cu toții în aceeaşi barcă. Aşa cum puteți constata, avem încredere în voi, *oamenii*. Mai rămîne să convingem opinia publică, mai rămîne ca mediile de informare să abordeze subiectul. De fapt, *noi* şi *voi* suntem singurele specii care vor rămîne curînd în viață pe planetă… Noi, şobolanii, şi voi, oamenii. Deci va trebui să colaborăm, să fim *sudați.* Mutațiile genetice prin care am trecut *noi* în ultimii ani ne permit acum să lucrăm chiar şi în mediul toxic, precum şi în

mediul marin. Nu e greu de observat că repartiția noastră pe planetă este similară cu cea a omului. Avem în comun aceeaşi geografie. Noi, şobolanii, trăim efectiv pretutindeni unde trăieşte omul. Nu există practic nicio țară, nicio regiune, niciun oraş, niciun locuşor fără o puternică prezență *şobolană.* Vreți poate să ştiți cam cîți şobolani trăiesc pe pămînt? Nu e greu de calculat, pot să vă asigur că pentru fiecare ființă umană există pe planetă cîteva sute de mii de şobolani, iar curînd procentul va fi de un million de şobolani pe cap de locuitor… Şi cu toții suntem gata să muncim…. Mai rămîne însă să convingem *forurile.* Revin deci la ideea că *aici* au mediile de informare un rol enorm de jucat…

— Nu există soluție în afara bunei *noastre* înțelegeri, suspină Bill.

— Numai că noi dorim o relație de la egal la egal, precizează şobolanul.

— Corect, aprobă Bill. E de la sine înțeles.

— Şi în plus, noi dorim o recunoaştere metafizică a contribuției noastre…

Mă simt aproape paralizat aşa că fac un imens efort ca să mă extrag de sub masă şi să mă reaşez la computer. Încerc să mă reperez din nou în spațiul *normal.* Sala computerelor a fost însă, efectiv, părăsită de jurnalişti. Cîteva ecrane de televizor au rămas însă aprinse şi difuzează *în buclă* imagini de la dineul oficial. Am o singură obsesie în minte: jurnalul de la miezul nopții. Am promis o intervenție în direct pentru buletinul de ştiri de la miezul nopții. Îmi caut *iPhone*-ul prin buzunare dar nu îl găsesc. Oare unde mi l-am lăsat? Trebuie să sun de urgență la redacție, mai ales că George este programat în noaptea aceasta la jurnal… Îmi amintesc că am văzut, ceva mai devreme, cîteva cabine telefonice individuale, special prevăzute pentru transmiterea de corespondențe. Dar unde or fi? Încerc să le găsesc lăsîndu-mă purtat de instinct. Identific pînă la urmă şirul de cabine, intru într-una dintre ele şi mă închid cu grijă înăuntru. Şobolanul însă a fost mai rapid decît mine şi s-a şi instalat alături de telefonul care tocmai începe să sune.

— Da?

— Tu eşti, Mathieu?

Respir uşurat, e vocea lui George.

— Poți să intri imediat în direct?

Strig în receptor din toate puterile:

— George, am descoperit o lume paralelă! Mă auzi? *Serviciul P* nu înseamnă *Serviciul de Presă,* ci *Serviciul Paralel…* Mă auzi?

Dar George nu are timp să converseze cu mine. Îl aud cum tocmai prezintă jurnalul de la miezul nopții şi cum îmi pronunță numele în calitate de trimis special la *summit*-ul european de bună vecinătate globală organizat la Luxemburg. O voce îmi explodează imediat în creier: profită, profită, că doar a trecut de miezul nopții, poți efectiv să spui cu voce tare ceea ce vrei şi ceea ce gîndeşti.

— Bună seara George, bună seara tuturor. Aici la Luxemburg toată lumea a trăit efectiv o zi istorică, întrucît protocolul de acord cu şobolanii a fost în sfîrşit semnat. Toată comunitatea internațională salută această inițiativă care reprezintă un uriaş pas înainte. Consecințele ecologice, economice, sanitare şi, trebuie s-o spunem, metafizice ale acestui parteneriat sunt enorme. Aş vrea să aduc cîteva precizări doar în privința acestui ultim aspect, altfel spus dimensiunea metafizică a aliației om-şobolan. Ei bine, lucrurile sunt de fapt destul de simple: dat fiind că şobolanii vor ingurgita de acum înainte toate dejecțiile umane, şobolanul este recunoscut ca fiind *un element* component în definiția omului. Mai precis, acest *summit* va conferi şobolanilor statutul *de unități de măsură şi de calitate* pentru ființa umană, sau pentru *marca om*, altfel spus. Iată cum se va proceda, în termeni mai precişi, la cuantificarea acestor raporturi. Aşa cum puterea unei maşini se măsoară, sau se exprimă, în cai-putere, gradul de umanitate din fiecare om va fi evaluat în şobolani. Iată un exemplu: vom spune că un om *valorează* zece şobolani cînd murdăria produsă de omul respectiv va necesita intervenția a zece şobolani în vederea curățării ei. Cînd va fi nevoie să fie mobilizați o sută de şobolani pentru curățarea dejecțiilor şi a gunoaielor produse de cineva, vom spune că omul respectiv *cîntăreşte* sau *valorează* o sută de şobolani. *Greutatea metafizică* a fiecărei ființe umane va putea fi deci calculată *în şobolani*, aşa cum se măsoară lichidele în litri şi materia solidă în kilograme. Putem spune, George, că pentru prima dată în istoria ei umanitatea dispune în sfîrşit de un veritabil instrument de evaluare a condiției umane. Cred că eşti de acord cu mine şi că ascultătorii noştri resimt acelaşi lucru.

Spunînd aceste cuvinte simt cum George, în studioul de la Paris, este *extrem* de încîntat să audă toate aceste informații. De altfel mă şi relansează imediat iar jurnalul de la miezul nopții devine o emisiune specială în duplex Paris-Luxemburg.

— Am văzut cu toții, Mathieu, în timpul zilei, la televizor, imagini tulburătoare cu şobolani plimbîndu-se pe masa dineului oficial în jurul

căreia se aflau şefii de stat şi de guvern ai Uniunii Europene. Simbolul a fost într-adevăr foarte puternic şi mă întreb dacă toată lumea este dispusă să-l accepte. Pentru că, trebuie să spunem acest lucru, şobolanul are de fapt o imagine proastă…

— Da, George, acest subiect a fost îndelung abordat aici, atît în mod oficial cît şi în culise, de cei 1.865 de ziarişti veniţi să relateze despre acest *summit* al bunei vecinătăţi. În paranteză fie spus, între timp opinia publică a înţeles şi adevărata semnificaţie a tematicii acestui *summit.* Acum toată lumea ştie despre ce formă de *vecinătate* este vorba şi sunt sigur că peste cîteva luni vom avea o altă reuniune, de data aceasta planetară, şi mediile o vor numi *Summit*-ul Mondial al Bunei Vecinătăţi. Dar, pentru a reveni la întrebarea ta, George: da, e adevărat, şobolanii au o imagine proastă. Dar ce înseamnă, în ziua de azi, să ai o imagine proastă în presă? Cum spuneam, chestiunea a fost îndelung dezbătută practic pe toată durata zilei şi s-a ajuns la următoarea concluzie: noi, ziariştii, prin *omisiunile* noastre, producem imagini proaste. Ce, Somalia are o imagine bună în presă? Păi cum să aibă o imagine bună cînd nu se vorbeşte despre Somalia decît din prisma războiului civil şi a pirateriei. Sau Columbia, ce imagine ai cînd spui Columbia? Ai imediat imaginea traficului de droguri şi eventual a gherilei ascunse în junglă. Ce imagine are Grecia, în ultimul timp? Cea de ţară hiperîndatorată, şi atît… Cîte alte ţări şi comunităţi nu au o imagine proastă, întrucît ziariştii le tratează prin prisma unui singur subiect dominant, care e negativ… Am întîlnit, azi, la Centrul de Presă şi doi ziarişti români veniţi de la Bucureşti şi care evocau cu mult curaj cazul ţării lor… Ei spuneau: de la căderea comunismului încoace, mediile occidentale au prezentat România numai prin prisma a cinci sau şase subiecte negative… Fiecare echipă de reporteri trimisă în ţara noastră a avut drept consemn să se concentreze fie pe tema copiilor abandonaţi şi a orfelinatelor, fie pe tema cîinilor vagabonzi din marile oraşe, fie pe viaţa mizerabilă a minorităţii rrome. Pe scurt, cinci sau şase subiecte negative tratate cu obstinaţie pînă la uzură de presa occidentală, timp de 20 de ani. Cum să nu creezi deci o imagine negativă *durabilă* în aceste condiţii? Ziariştii români erau însă foarte nuanţaţi şi spuneau: noi, românii, considerăm această atitudine a occidentalilor nu numai nedreaptă dar şi neprofesională, pentru că în materie de subiecte negative noi putem de fapt oferi mult mai mult… Da, spuneau ei, România este mult mai bogată în subiecte negative, la acest capitol putem oferi sute şi sute de teme, începînd cu rapacitatea actualei clase politice, trecînd prin

fascinația noastră prostească față de America şi ajungînd la mizeria în care trăiesc pensionarii… Deci, pe terenul *răului* şi al *urîtului* România poate fi extrem de darnică din punct de vedere mediatic. Iată de ce suntem indignați, mai explicau ziariştii români, pentru că am fost privați de dreptul nostru la o imagine negativă *nuanțată.* Întrucît am fost prezentați doar prin prisma a cinci sau şase subiecte negative, pînă la urmă mediile de informare ne-au lipit pe frunte un fel de etichetă, ne-au identificat cu un clişeu. Deci România este percepută ca o țară anormală, care se zbate de 25 de ani în cuşca a cinci sau şase probleme insolubile. Dar, mai adăugau ei, dacă țara noastră ar fi fost prezentată în lumina *tuturor* problemelor noastre grave, atunci am fi beneficiat de *brandul* unei țări normale. Iată deci cum prin simplificare, sau mai bine spus prin omisiune, unei țări i se poate crea imaginea de spațiu sinistrat, brutal şi atipic… Mi s-a părut extrem de interesantă această demonstrație a ziariştilor români, motiv pentru care mi-am permis această divagație. Şi ei mai spuneau ceva, şi cu aceasta termin şi divagația. Ei spuneau: în ce ne priveşte, noi nu aşteptăm ca mediile occidentale să vină la noi şi să descopere şi cîte ceva *pozitiv.* Nu, noi nu suntem chiar atît de naivi. Ştim că echipele de reporteri venite din Vest nu vor vorbi niciodată despre arhitectura de inspirație franceză de la Bucureşti, de exemplu, sau despre influența renascentistă în pictura murală a mănăstirilor din nord, nici de formidabilele festivaluri de teatru pe care le avem aici dintre care unul, cel de la Sibiu, din Transilvania, este al treilea ca importanță în Europa… Nu, ştim că acest *gen* de subiecte nu interesează mediile occidentale. Dar măcar să diversifice subiectele negative… Iar în acest scop, dragi colegi din Vest, v-am putea furniza o mulțime de idei, chiar liste întregi cu subiecte negative, astfel încît să nu mai fiți obligați să vă repetați într-un stil deplorabil… Iată deci doleanțele acestor români, pe care mi-am permis să le expun ceva mai pe larg dat fiind că eu însumi sunt de origine română… Dar dincolo de această demonstrație se ascunde toată mecanica producerii de clişee şi de etichete mediatice şi exact la acest lucru doresc să revin. Şobolanii sunt, şi ei, victimele unei avalanşe constante de clişee…

— Cum ar fi: agenți purtători de infecții, agenți de transmitere a numeroase boli şi mai ales a ciumei…

— Clişee, clişee, clişee… Iată concluzia dezbaterilor noastre de azi, a dezbaterilor avute de altfel cu prietenii noştri şobolanii. Nu, în niciun caz şobolanii nu sunt ei la originea maladiilor care ajung la om, şi ştiința a

demonstrat acest lucru. Omul însuşi a provocat aceste maladii din cauza mizeriei în care trăieşte, atît a mizeriei materiale, cît şi a mizeriei morale, pentru a fi mai precişi.

— În orice caz, Mathieu, Europa dă, prin organizarea acestui *summit,* şi prin curajul ei, un exemplu puternic întregii planete, şi putem vorbi chiar despre un moment crucial în istoria umanității.

— Da, trebuie subliniat acest lucru: soluția propusă de europeni în interiorul Uniunii, dar şi tuturor partenerilor ei, este cea a ultimei şanse. Toți avem încă în minte eşecurile dureroase ale reuniunilor la vîrf cu tematică ecologică din ultimul deceniu. Niciodată țările de pe această planetă nu au găsit un teren comun de înțelegere pentru a salva ce se mai poate salva din casa noastră comună, Terra. Dar Europa nu a cedat şi dă dovadă acum de curaj, ingeniozitate, generozitate şi mai ales de remarcabilă imaginație.

— Să mai spunem, Mathieu, că Europa şi-a regăsit vocația de altădată, odată cu această inițiativă ea este în elementul ei. Civilizația industrială s-a născut în Europa, nu trebuie uitat acest lucru, modelul societății de consum s-a născut aici, la noi, la fel şi capitalismul, nu trebuie să ne fie frică să recunoaştem acest lucru, el este o invenție europeană. Era deci normal ca sarcina găsirii unei soluții durabile pentru supraviețuirea sistemului să vină tot de la Europa.

— Da, şi preşedintele în exercițiu al Uniunii Europene a precizat acest lucru, ținînd un toast la deschiderea dineului oficial: Europa îşi asumă *leadership*-ul în căutarea unei soluții *durabile*.

— Mi se pare mie sau este adevărat că voi toți, participanții la acest *summit*, fie în calitate de responsabili, de experți sau de jurnalişti, ați trăit un real moment de euforie acolo la Luxemburg, deşi problemele de fond legate de propunerile concrete vor fi abordate abia mîine, cînd va fi dezbătut şi aspectul nuclear…

— E adevărat, George, mîine vom avea o zi-maraton, cu numeroase chestiuni tehnice de rezolvat, în special cele legate de deşeurile nucleare. Şobolanii pretind că sunt capabili să curețe chiar şi deşeurile toxice, ceea ce ne pune în fața unei soluții revoluționare. Şi dacă se adevereşte că şobolanii, sau mai precis şobolanii mutanți, pot ingurgita scurgerile şi deşeurile nucleare, atunci putem striga fără doar şi poate „Victorie!”.

— Mulțumesc, Mathieu, pentru toate aceste precizări. Le reamintesc ascultătorilor noştri că sunteți trimisul nostru special la *Summit*-ul european de bună vecinătate globală în curs de desfăşurare, eşalonat pe două zile la

Luxemburg. Vom relua contactul mîine dimineață începînd cu ora opt în cadrul unei emisiuni speciale consacrată acestei noi forme, neaşteptate, de sinergie inter-specii. *À propos*, Mathieu, în acest moment sunteți înconjurat de şobolani?

— Da, bineînțeles…

— Şi de cîți anume?

— În acest moment s-au înghesuit împreună cu mine, în cabina de montaj de unde transmit, exact 96 de şobolani…

— Fără a fi malițios, acest lucru vrea să însemne că din punct de vedere metafizic cîntăriți 96 de şobolani?

— Aşa mi se pare şi mie, George.

54.

Nu e uşor să te deplasezi împreună cu 96 de şobolani. Mi-am dat seama de acest lucru imediat, ieşind din cabina de montaj. Şobolanii se țin foarte strîns de mine, după toate aparențele decişi să mă urmeze peste tot.

Da, am numărat bine, sunt exact 96, niciunul mai puțin şi niciunul mai mult. Cum au făcut ei să-mi evalueze *greutatea metafizică* la exact 96 de şobolani? Mister. Mă simt atît de jenat să-i simt mereu printre picioarele mele încît ezit să le pun această întrebare. Deşi este dreptul meu… Va trebui poate să mă arăt puțin mai combativ.

„Cum faceți voi, dragi parteneri *durabili,* să decideți, aşa, dintr-o clipire, cîți şobolani cîntăreşte un om? Din cîte ştiu, pe fruntea mea nu scrie nicăieri *96 de şobolani*. De ce deci exact 96? De unde ştiți voi *cum* trăiesc eu şi ce cantitate de gunoaie şi de *murdării* produc în fiecare zi? Sau poate că mă observați de o bună bucată de timp? De cîtă vreme mă observați? De cînd am ajuns la Paris? De cînd sunt născut? Şi cum ați procedat ca să ieşiți dintr-odată din neant şi să începeți să mă însoțiți peste tot? *Summit*-ul bunei vecinătăți globale nu s-a încheiat încă. Detaliile tehnice ale colaborării noastre vor fi dezbătute abia mîine. Protocolul de confirmare va fi semnat abia mîine seară… Şi e vorba doar de un proiect în fază incipientă, atenție, partida nu este încă deloc cîştigată, doar trăim în democrație, toată povestea asta incredibilă va fi dezbătută public de popoarele Europei şi de vecinii lor… Apoi se vor apleca asupra chestiunii şi parlamentarii diverselor țări… De ce sunteți, deci, domnilor şobolani, atît de grăbiți?”

Fără îndoială, şobolanii îmi citesc gîndurile. Mă contemplă în orice caz cu o imensă expresie de admirație. Văd acest lucru în ochii lor, sau pe *fețele* lor, dacă pot să-mi permit să folosesc acest cuvînt în legătură cu un şobolan. Cei 96 de şobolani ai mei au o atitudine extrem de reținută, de politicoasă… Un enorm respect față de persoana mea se etalează pe boturile lor, se citeşte în gesturile lor, emană din mişcările lor. Ce ar trebui să înțeleg din toate acestea? Această atitudine este fără îndoială un mesaj. Vreți să-mi spuneți, nu-i aşa, că ne va fi *bine* împreună, că nu voi fi niciodată jenat de prezența voastră, că relațiile noastre vor rămîne întotdeauna curtenitoare, bazate pe cîteva principii ferme, imuabile?

Încerc să privesc cu discreție în jurul meu pentru a vedea dacă şi ceilalți ziarişti sunt înconjurați de şobolani. Suntem anunțați că ultimele navete spre hotelurile noastre vor pleca în aproximativ zece minute. Mă îndrept spre ieşirea Centrului de Presă şi mă intersectez cu Vanessa, care se plimbă cu un cortegiu de cel puțin 200 de şobolani. Alți jurnalişti, acompaniați de mult mai mulți şobolani decît mine, se grăbesc spre autobuze. Mă simt dintr-odată uşurat. Deci nu mă număr chiar printre cei mai mari producători de murdărie din corporația jurnaliştilor. Nu, sunt mai degrabă un producător modest de deşeuri, mai degrabă spre coada eşalonului…

Pînă la urmă, îmi spun, este totuşi important să poți vedea, dintr-o aruncătură de ochi, cîți şobolani cîntăreşte o ființă umană. Această formă de *transparență* are un sens, mai ales pe timp de criză. Şi poate că nu e chiar o idee proastă să fim obligați să ne plimbăm, noi cetățenii, cît e ziua de lungă, cu toți şobolanii *personali* la vedere… În felul acesta totul e clar. Ne putem compara unii cu alții, vedem ce stil de viață are fiecare, ghicim excesele fiecăruia şi chiar viciile lui ascunse din numărul de şobolani însoțitori… Mulțumim mult, domnilor şobolani! Ne faceți în felul acesta un mare serviciu, un foarte mare serviciu, un serviciu moral! Da, pînă la urmă ne obligați să fim mai atenți la mizeria noastră morală. Ia te uită, o noutate totală în istoria umanității. Măcar să funcționeze toată povestea asta şi să fie adoptată metoda la scară planetară!

Da, e sigur, şobolanii înțeleg perfect tot ce spun şi tot ce îmi spun eu mie însumi. Nu voi putea deci niciodată să mai ascund nimic, nici altora şi nici mie însumi. Îi privesc cu ceva mai multă atenție.

„Chiar îmi înțelegeți gîndurile?”

Toți cei 96 de şobolani fac DA cu capetele.

În autobuzul care ne duce la pensiune domneşte o anumită agitație. Nimeni nu ne-a prevenit că vom pleca împreună cu şobolanii *personali.* În acelaşi timp nimeni nu este cu adevărat panicat. Unii cred că este vorba de fapt despre o glumă. Rusul care a cîntat *Internaționala* începe acum să fredoneze *Kalinka.* Ceea ce, după cîte îmi dau seama, îi amuză foarte tare pe şobolani. Mai toți încep să-şi agite la unison capetele în ritmul muzicii.

Traseul nu durează mult, în jur de treizeci de minute. Timp mai mult decît suficient pentru ca miracolul să se producă: o anumită comuniune se instalează în autobuz între oameni şi şobolani, eu cel puțin o simt. Noi, oamenii, descoperim că şobolanii au, de exemplu, simțul umorului, ceea ce

nu este neglijabil. Construirea, în comun, a unui proiect de viață, presupune şi puțin umor, şi este bine ca el să existe în ambele *tabere.*

Pensiunea noastră este, de fapt, un mare hotel de patru stele ascuns în mijlocul unei păduri. Simt imediat cum îmi pătrunde în plămîni aerul curat şi mirosul de brazi. Ceasul arată ora unu fix cînd păşim în holul hotelului unde pare să se fi transferat febrilitatea Centrului de Presă. Mulți ziarişti discută, gesticulează, vorbesc la telefon sau pur şi simplu fac naveta între bar şi marele salon din fața recepției. Ministrul francez al afacerilor globale urmează să coboare dintr-o clipă în alta ca să ne spună cîteva cuvinte, ne avertizează cineva.

— Totuşi, ne-au luat pe neaşteptate, se plînge un neamț extrem de jenat că trebuie să se expună în public cu 500 de şobolani în jurul său.

De fapt, ne-au transformat într-o *stațiune-pilot,* spune Bill.

În orice caz, eu nu urc cu şobolanii în cameră, spune Vanessa.

Cei trei ziarişti din Macedonia care au distribuit dosare de informare despre țara lor la Centrul de Presă continuă aceeaşi operațiune şi aici, cu totul şi cu totul imperturbabili.

— Suntem cel mai tînăr popor din Europa, explică unul dintre ei. Iată de ce Europa ne cunoaşte puțin sau chiar de loc.

— Sau de ce ne cunoaşte *prost,* adaugă unul dintre colegii săi.

Încerc să număr şobolanii care îi însoțesc pe prietenii noştri macedoneni… Nu sunt foarte numeroşi, ceea ce mă face să resimt brusc un plus de simpatie pentru aceşti colegi ai mei din Balcani. Iată, îmi spun, ei ar trebui să utilizeze în viitor şi acest argument, altfel spus *slaba lor greutate metafizică în şobolani*, pentru a obține accelerarea integrării lor europene. Mă apropii de unul dintre macedoneni pentru a încerca să-i sugerez acest argument, dar apariția ministrului francez de externe provoacă o adevărată busculadă în holul hotelului. Toată lumea vrea să se apropie de el şi zeci de întrebări îi sunt adresate în acelaşi timp.

Ministrul începe prin a ne cere să ne închidem reportofoanele, telefoanele mobile şi celelalte dispozitive susceptibile să înregistreze sunet şi imagine.

— Tot ce ne vom spune aici este neoficial, precizează el. Oricum, întrebările dumneavoastră le ştiu deja, deci voi încerca să vă explic ce se întîmplă. Da, ați fost aleşi pentru o primă experiență de coabitare inter-specii. Ne aflăm cu toții în fața unei schimbări de comportament atît de radicale încît am decis să evaluăm efectul de surpriză întîi pe ziarişti…

— Deci vom servi de cobai, spune un prezentator vedetă de la televiziunea publică luxemburgheză şi toată lumea explodează în rîs.

— Într-un fel, da, recunoaşte ministrul. Dar în acelaşi timp contăm pe înțelegerea dumneavoastă. Acest… cum să-i spun, *proiect de societate* trebuia încercat pe cineva… Este limpede pentru toată lumea în momentul de față că viitorul nu mai poate fi imaginat decît pe baza acestei mîini întinse, de ambele părți… Iată, pentru prima dată de la declanşarea erei industriale avem un proiect global şi eficient de depoluare a planetei. De fapt, ne vom putea înzestra cu *pubele vii,* aflate la dispoziția noastră în mod continuu, 24 de ore din 24. Toate rețelele de colectare şi transport a deşeurilor vor fi suprimate, ceea ce înseamnă realizarea unor economii considerabile. După revoluția industrială şi cea informatică, iată-ne în fața celei de-a treia revoluții tehno-biologice a epocii moderne. Acest *pact* cu şobolanii intervine la timp, trebuie să o recunoaştem, în momentul cel mai teribil traversat de umanitate. Amintiți-vă că noi oamenii ne-am pierdut pe drum toate utopiile, iar ultima utopie planetară, mă refer la cea comunistă, a lăsat în urma ei o sută de milioane de morți. După căderea comunismului am fost confruntați, aproape imediat, cu o globalizare galopantă, fără să ştim în ce direcție urma să ne ducă acest fenomen… Criza financiară şi economică din 2009 ne-a *sărăcit* enorm în ce priveşte percepția viitorului. Capitalismul şi-a arătat limitele, globalizarea ni s-a dezvăluit în dimensiunea sa sterilă, strict mercantilă… Vă amintiți, cred, de valul de sinucideri din 2012, expresie dramatică a vidului existențial generat atît de criză cît şi de lipsa de vizibilitate socială şi morală… Dar omul, din păcate, aşa este el construit. În mod visceral el este făcut să imagineze utopii, să *viseze*, pentru că altfel se prăbuşeşte, cade în prăpastia disperării. Condița sa existențială este cu totul paradoxală, întrucît, pe de o parte omul se sufocă atunci cînd este privat de *dreptul la utopie*, iar pe de alta, imediat ce-şi pune în practică utopiile şi visele, omul nu provoacă decît oroare şi moarte… Cum să ieşim din această dilemă, iată, dragii mei prieteni jurnalişti, adevărata problemă filozofică a timpurilor noastre. Or, alianța cu şobolanii şi apariția pubelelor biologice reprezintă nu atît soluția cît *ieşirea* din această dilemă… Suntem, de fapt, pe cale să rezolvăm o problemă care-l angoasează pe om încă de la începuturile sale de ființă reflexivă…

— Domnule Ministru, întreabă neamțul care cîntăreşte 500 de de şobolani, este adevărat că liderii noştri politici doresc să împingă şi mai

departe acest parteneriat? Altfel spus, se preconizează şi depoluarea morală a umanităţii prin colaborarea cu şobolanii?

— Domnilor, am să fiu franc şi am să vă spun că totul este posibil dacă acest parteneriat se concretizează aşa cum dorim noi… În acelaşi timp nu trebuie nici să fim foarte grăbiţi şi nici să sărim etapele. Mai avem încă de luat în considerare o mie de detalii de ordin tehnic, ceea ce vom face începînd de mîine. De exemplu, va trebui să concepem un *Spaţiu Ş* pentru prietenii noştri şobolanii…

55.

Deşi discuţia noastră cu ministrul pare învăluită într-un fel de *pîclă* a improvizaţiei, îmi dau seama foarte repede că noi, altfel spus toţi ziariştii prezenţi aici, facem parte dintr-un scenariu mult mai elaborat. Cum să-mi explic altfel faptul că hotelul dispune de o sală de proiecţie şi că ministrul de externe ne invită brusc să vizionăm *un film*? Este vorba de un film documentar despre *Spaţiul Ş,* ne informează ministrul cu o mină surîzătoare. Să descoperim deci ce înseamnă *Spaţiul Ş.*

Spaţiul Ş este un spaţiu pe care îl vom crea de acum încolo pentru prietenii noştri şobolanii pretutindeni în oraşele noastre, în imobilele şi locuinţele noastre, în unităţile noastre industriale sau destinate divertismentului şi vacanţelor. A avea pubele vii la dispoziţie presupune crearea unui spaţiu *paralel* de viaţă pentru şobolani. Practic, configurarea locuinţelor noastre va suferi o modificare radicală. Arhitectura viitorului va implica acest imperativ: prevederea unui *Spaţiu Ş.* De acum încolo vom locui în case prevăzute cu podea dublă şi eventual cu plafon dublu. Iar între cele două rînduri de podele sau de plafoane vor fi *găzduiţi* şobolanii. Bineînţeles, şobolanii sunt modeşti. Ei nu cer un mare spaţiu vital, doar un spaţiu *practic* şi adaptat noii lor misiuni. Şobolanii trăiesc oricum, dintotdeauna, în colonii, şi oricum sunt prin natura lor solidari, ceea ce îi face să trăiască înghesuiţi unii în alţii. Nu vor avea deci niciun motiv să-şi schimbe obiceiurile. Îngustimea spaţiului rezervat lor nu îi deranjează, această *îngustime* este conformă naturii lor. Dar, dimpotrivă, în ce priveşte recunoaşterea importanţei publice a muncii lor puse în slujba omului, ei bine, *la acest nivel* şobolanii sunt intransigenţi, ei vor o *clarificare metafizică* şi mai ales ca spaţiul rezervat alături de om să fie unul decent, chiar dacă îngust. S-a terminat deci cu găurile săpate sub fundaţiile caselor şi ale imobilelor, s-a terminat cu ocuparea ilegală a pivniţelor, a subsolurilor, a canalelor de scurgere şi a podurilor. S-a terminat deci cu promiscuitatea şi cu improvizaţia. Noul parteneriat *şobolan-om* presupune recunoaşterea, atît din punct de vedere simbolic cît şi practic, din partea omului, a demnităţii şobolanilor. Iar şobolanii sunt foarte, foarte sensibili în materie de simboluri, acest lucru a devenit clar de la începutul negocierilor, precizează ministrul.

Ne înghesuim toți în sala de proiecție şi vizionăm filmul realizat la Hamburg într-un prim imobil-pilot unde şobolanii au fost invitați să locuiască în spații special amenajate. Clădirea a găzduit, la începutul secolului al XIX-lea, ateliere de țesători şi din această cauză încăperile sunt foarte înalte, întrucît războaiele de țesut erau enorme. Dată fiind deci dimensiunea camerelor, instalarea unui al doilea rînd de planşeu, la o distanță de zece centimetri de primul, nu a pus nicio problemă. Pierderea de spațiu pentru locatarii acestui imobil public nu a fost deci foarte importantă, iar şobolanii au beneficiat şi ei de o *locație* convenabilă. Ministrul comentează filmul care a fost realizat în cel mai mare secret pentru a fi prezentat în premieră absolută şefilor de stat şi de guvern ai Uniunii Europene.

— Vă invit să remarcați, spune ministrul, generozitatea civică admirabilă de care toată lumea a dat dovadă. Fiecare şi-a asumat perfect rolul şi a jucat corect în acest joc… Familiile desemnate pentru această primă experiență au fost extrem de amabile şi *deschise*, cu atît mai mult cu cît noul sistem de macerare a gunoaielor *la sursă* permite o reducere radicală a impozitelor locale. Copiii, care prin natura lor nu se tem de şobolani (spre deosebire de mame), au fost încîntați. Cheltuielile pentru instalarea celui de-al doilea planşeu au fost integral suportate de fondurile structurale ale Uniunii Europene. Locatarii acestui imobil au optat pentru o versiune *soft* a coabitării cu şobolanii, altfel spus, pentru un contact foarte limitat cu ei. Ceea ce înseamnă că şobolanii au lucrat, *grosso modo,* în absența locatarilor sau în timpul nopții. *Să-şi facă treaba dar să nu-i prea vedem la față,* iată cuvîntul de ordine adoptat de locatari în cadrul acestei prime experiențe comunitare inter-specii… Cuvîntul *prea* din această frază este foarte important, şi vă rog să remarcați acest aspect. Locatarii acestui imobil din Hamburg n-au impus ca exigență să nu-i vadă *deloc* pe şobolani, ci să nu-i vadă *prea* des. Ceea ce a permis efectuarea operațiunii în condiții de *stres* redus, de o parte şi de alta… Subliniez acest lucru, întrucît şi şobolanii sunt sensibili la acest lucru, la *gradul de stres.* Iar a le impune şobolanilor să lucreze pentru noi în calitate de pubele biologice şi de *maceratori* la sursă a gunoaielor noastre, dar în condiții de totală invizibilitate, ar fi totuşi inuman. Să fim cinstiți, şobolanii nu ar putea efectua în condiții convenabile această muncă dacă li s-ar impune *invizibilitatea absolută,* iar mîine vom aborda, de altfel, la cel mai înalt nivel, această chestiune. Vom redacta deci

un cod al toleranței reciproce pe care toată lumea va trebui să-l respecte dacă vrem ca tot ceea ce am investit în acest proiect să dea rezultate…

Filmul este destul de bine făcut, chiar peste așteptările mele. Ni se arată, concret, cum ar putea arăta viața fără pubele și fără problema depozitării gunoaielor. Ni se prezintă de fapt cotidianul unei familii obișnuite în timp ce ia masa, dimineața, la prînz și seara. Imediat ce a terminat de mîncat, familia părăsește bucătăria și își vede de alte treburi (copiii pleacă la școală, părinții spre locurile lor de muncă ; seara însă, după cină, toți se instalează în salon). Imediat ce bucătăria este părăsită de oameni, vine rîndul șobolanilor să intre în scenă. Ei apar ca din senin, practic nici nu ne dăm seama de unde vin (dar de fapt ei dispun de un *Spațiu Ș* sub podea) și se precipită cu o strategie sigură asupra resturilor pentru a le aneantiza sistematic, cu excepția deșeurilor reciclabile cum ar fi sticlele și borcanele de sticlă. Totul este *curățat* doar în cîteva minute: resturi alimentare, hîrtii impregnate de grăsime, firimituri de origine diversă, saci de plastic inutili și chiar cutii de conserve deschise. Totul dispare sub dinții și în gurile șobolanilor. Armata de șobolani ronțăie tot, devorează tot, înghite tot, debarasează familia de toate murdăriile și o scutește de toate eforturile atît de neplăcute legate de gestiunea gunoaielor. Camera de filmat a regizorului ne invită apoi în subsolurile imobilului unde pubelele tradiționale rămîn goale, cu excepția celor care vor fi umplute cu sticle, cutii din plastic și maculatură (ziare și reviste vechi). Aparatul de filmat ne face apoi să revenim în bucătărie, unde șobolanii deschid frigiderul și devorează toate produsele alimentare a căror dată de valabilitate a expirat… Ce ușurare pentru stăpîna casei pe care o vedem de altfel în *gros-plan* spunînd: „Viața mea s-a schimbat complet, vă rog să mă credeți”. Și pe bună dreptate viața ei a devenit mai agreabilă, întrucît vedem cum șobolanii devorează, de asemenea, numai în cîteva secunde, pamperșii plini de caca ai bebelușului.

Bruscă deplasare apoi în Italia, într-un sat din jurul orașului Neapole. Vocea comentatorului este gravă dar tonică: să-i vedem acum pe șobolani la lucru pentru *lichidarea* unui imens munte de gunoaie. Aflăm cu această ocazie că scandalul gunoaielor declanșat în Italia este pe cale de a se *resorbi*. În sfîrșit, autoritățile italiene au o soluție pentru milioanele de tone de resturi menajere abandonate pretutindeni pe străzile și în piețele orașului Neapole, dar și de-a lungul șoselelor din regiune, precum și în plină natură, pe plaje, în păduri sau jur împrejurul cîmpurilor recoltate cu grîu sau porumb. În sfîrșit există o soluție și pentru algele toxice care cangrenează,

de mai mulți ani, coastele Mediteranei. Există o soluție şi pentru curățarea straturilor freatice din Bretania franceză, unde apa nu mai este de mult potabilă, întrucît pămîntul a fost infectat de excrementele porcine, dat fiind că în ultimele decenii această industrie a fost dezvoltată intensiv… Apare, din nou, în prim-plan, capul unei mari vedete ecologice internaționale care spune: „Camarazi, noi oamenii avem în sfîrşit un prieten, un aliat, o şansă… iată-l”. Şi imediat aparatul se fixează pe capul unui frumos exemplar din specia rozătoarelor, în timp ce liderul ecologist continuă să comenteze din *off*: „Numele lui ştiințific este *Rattus Norvegicus.* Calitățile sale sunt uluitoare, capacitățile sale de adaptare incredibile, resursele sale sunt infinite. El este cel care va salva civilizația umană”.

Proiecția filmului este întreruptă momentan, întrucît unii jurnalişti au început să părăsească sala, în timp ce alți doi sau trei nu-şi pot reprima nevoia de a vomita.

— Domnule ministru, zău, spuneți-ne că nu e adevărat…

Omul care a vorbit nu s-a ridicat, nu şi-a spus numele şi rămîne anonim în masa celorlalți jurnalişti din sala de proiecție, ceea ce îl face să devină purtătorul nostru de cuvînt al tuturor şi să exprime angoasa noastră generală.

— Recunosc, spune ministrul de externe, că filmul este destul de *direct* şi poate puțin *crud*. Recunosc, respiră şi puțină propagandă din el… Şi totuşi, chiar dacă aveți impresia unei imersiuni în lumea ştiințifico-fantastică, el exprimă un adevăr al zilelor noastre. Amintiți-vă de Reuniunea la vîrf mondială din 2012 pe tema Terrei *durabile*… Unii dintre voi au fost acolo cu siguranță… Şi ce concluzii s-au tras? Numai concluzii dezastruoase. Unu: totala ruptură dintre producție şi tratamentul deşeurilor. Doi: umanitatea nu doreşte în niciun fel să-şi schimbe stilul de viață şi maniera de a consuma, chiar dacă se îneacă în gunoaie şi în produse toxice. Trei: nu se schițează la orizont nici cea mai mică perspectivă a vreunui acord global între națiuni, pe niciun subiect major de ordin economic sau ecologic, şi pe niciun fundament de valori comune. Noi, responsabilii politici, continuăm să ne vedem, să discutăm, să ne batem cu mîna pe umăr, să luăm masa împreună, să glumim cîteodată şi să facem cîte o fotografie de grup la sfîrşit, dar toate acestea nu duc la nimic. Amintiți-vă că anul 2013 a fost unul crucial marcat de cea mai mare criză de supraproducție de la al doilea război mondial încoace… S-au scris sute de cărți despre necesitatea reformării capitalismului şi chiar a moralizării sale. Şi cu ce rezultat? După

momentul de apogeu al crizei, după delirul provocat de acumularea unor datorii publice colosale, piețele financiare şi-au reluat bunele lor obiceiuri speculative, noi *bule* sunt pe cale să se formeze, economiile emergente continuă să devoreze materii prime şi energie ca şi cum resursele planetei noastre ar fi infinite… S-a vorbit puțin, acum cîțiva ani, de *energia verde* şi de *industria verde*… Şi unde sunt rezultatele? Unele firme au lansat pe piață nişte maşini hibride, semi-electrice şi aparent nepoluante, dar care n-au convins pe nimeni. Şi apoi a venit acel an fatidic 2014 care, trebuie să recunoaştem, a pus lucrurile la punct. A fost anul cînd clanul mondial al petrolului a efectuat cele mai mult foraje şi prospecții pentru depistarea a noi zăcăminte de aur negru. Şi s-a găsit încă atîta petrol în straturile profunde ale planetei noastre, sub oceane, mări şi calote glaciare, încît toată mafia automobilului s-a liniştit: maşinile noastre vor putea rula pe bază de benzină timp de cel puțin încă un secol. Vom putea deci continua să consumăm în acelaşi stil deşănțat, stînd cu fesele pe această mare rezervă de petrol, aşa că maşina *verde* a fost aruncată imediat la pubelă… Sincer, chiar dacă aveți alergie la şobolani, încercați să conştientizați acest adevăr: numai şobolanii sunt soluția unei viitor *durabil* pentru planeta noastră. Adevărata industrie *verde,* adevărata economie *curată,* viitorul *verde* şi *curat* al omenirii, ca să uitilizez termeni inventați tot de domniile voastre, depinde de şobolani. De şobolanul *durabil.*

56.

Simt că mă sufoc în această sală unde transpirația umană se amestecă discret cu alte mirosuri… În sala de proiecție, sunt aproape sigur, pătrund de undeva şi vagi efluvii *şobolăneşti.* Trei sau patru jurnalişti aşezați pe rîndurile din spate au început să fumeze, ceea ce încarcă aerul cu şi mai multă *pestilențialitate*. Mă ridic cu greu şi mă îndrept spre ieşire. În capul meu se produc tot felul de explozii dureroase, stomacul mi s-a îngrețoşat, o sete teribilă mă arde din interior. Ieşind din sala de proiecție observ cum cîțiva şobolani devorează cu poftă mai multe mucuri de țigară proaspăt aruncate pe jos.

Toate holurile şi culoarele hotelului colcăie de oameni şi de şobolani. Toată lumea vorbeşte în acelaşi timp, se agită, strigă, protestează… Încerc să traversez prin masa de oameni pentru a ajunge la bar. Mă las dirijat de un strigăt care răsună la fiecare trei sau patru secunde: „Trăiască Stalin!”. O busolă sonoră sigură, îl găsesc pe rusul meu bine proptit la tejghea, bucuros că mă vede. Mă salută cu un pahar de vodcă şi decide ca în cinstea mea să reia *Internaționala,* dar după cîteva bîiguieli o transformă în *La vie en rose.* Probabil ca să-mi facă plăcere, întrucît am un *badge* pe care scrie *Franța*. Singurul organ pe care şi-l mai poate mişca, în afară de buze şi de aparatul intern de ingurgitare, este mîna dreaptă strîns încleştată în jurul unui pahar cu vodcă.

Pentru a-mi atenua greața din stomac cer şi eu un pahar cu acelaşi lichid susceptibil să mă reconcilieze cu mine însumi şi cu întreg universul.

— Trăiască prietenia dintre popoare! Niciodată n-ați vrut să colaborați cu noi, să fiți partenerii noştri sinceri… Iar acum vă înhăitați cu şobolanii. Aşa vă trebuie.

Nu ştiu ce să-i răspund rusului. Nu ştiu nici măcar dacă sunt treaz sau dacă nu cumva visez. Sau poate că eu însumi proiectez asupra lumii un coşmar din ghearele căruia nu reuşesc să mă extirp. Nu mai ştiu ce să cred. Constat însă că sunt în continuare urmărit (cu o discreție remarcabilă, recunosc) de cei 96 de şobolani *rezervați* mie. Indiferent unde intru, în sala de proiecție, la bar sau la toaletă, şobolanii *mei* mă aşteaptă respectuos afară, în fața uşii. Deduc în urma acestui comportament că nu au intenția de a-şi petrece noaptea cu mine în cameră… Mă vor aştepta în fața uşii, ca şi

alte *grupuri* de şobolani pe care i-am văzut deja aglutinaţi de-a lungul unor culoare…

— E normal, face unul dintre ziariştii macedoneni, aflat şi el în picioare la bar.

Omul nu mai distribuie dosare şi afişează o expresie dezabuzată. Principala lui grijă acum este să i se umple paharul din ce în ce mai des, dar este dispus şi la puţină conversaţie, indiferent cu cine.

— Ce e *normal,* ce vrei să spui? îl întreb mai mult din politeţe.

— Păi tot pe noi *cade*, cum era şi de aşteptat. Tot timpul picăm de fazan, noi, europenii de mîna a doua…

Nu-i spun nimic, întrucît îmi este greu să-mi deschid gura, mă tem să nu vomit dacă aş încerca să pronunţ vreun cuvînt. Macedoneanul se apleacă spre mine, ca şi cum ar fi miop, şi-mi examinează *badge*-ul

— A, exclamă el, *totuşi* nu eşti de la televiziune…

Nu, nu sunt de la televiziune. Sunt de la radio. Deci sunt un sub-jurnalist. Ei, adevăraţii jurnalişti, lucrează pentru *imagine,* nu pentru cuvînt.

— Mă cheamă Sveko şi detest televiziunea, spune macedoneanul.

Foarte bine, Sveko, presimt că noi doi ne vom înţelege de minune.

— Nu e bine ceea ce faceţi voi. Nu e drept. Întîi inventaţi capitalismul şi societatea de consum. Apoi, timp de decenii întregi, vă umpleţi burdihanele, vă ghiftuiţi, vă amuzaţi, profitaţi de viaţă, conduceţi maşini de lux, călătoriţi peste tot, trăiţi, ca să zic aşa, pe picior mare. Şi apoi, în clipa cînd reuşim şi noi, cei din Est, să ne descătuşăm de comunism şi vrem să o facem şi noi lată, să gustăm şi noi ce e viaţa, veniţi şi ne spuneţi: atenţie, nu vă luaţi după noi că nu e bine, nu urmaţi modelul nostru, nu luaţi exemplul nostru, modelul pe care l-am creat este efectiv nefast, întrucît distruge planeta, împute aerul, poluează oceanele şi perturbă climatul, zău aşa, nu adoptaţi stilul nostru de viaţă, optaţi pentru orice soluţie dar nu faceţi ce am făcut noi, pentru că modelul nostru este unul sinucigaş dacă devine planetar… Iată ce ne spuneţi *voi* nouă cînd vrem şi noi, ca şi voi, să *consumăm,* să bem şi să mîncăm fără restricţii, să ne prăjim la soare şi să ne facem şi noi case mari cu piscine şi cu garaj pentru cel puţin două maşini… Asta ne spuneţi voi nouă cînd vrem să simţim şi noi ce înseamnă orgasmul consumului, cînd vrem să aruncăm şi noi la gunoi tot atîtea resturi cîte aruncă americanii, să consumăm tot atîţia litri de apă şi de benzină pe zi cît consumă occidentalii, să otrăvim şi noi aerul cu tot atîta gaz cu efect de seră cît otrăvesc marile democraţii… Dar voi ne spuneţi: stop, reflectaţi puţin,

ceea ce faceți nu e bine pentru sănătate, trebuie să strîngeți un pic cureaua, trebuie să căutați alte surse de energie, încercați cu *eolienele,* instalați-vă panouri solare pe acoperişuri, mîncați mai puțin, deplasați-vă cu calul şi căruța, evitați avioanele că fac ravagii în stratul de ozon al planetei… Etcetera, etcetera, etcetera… Şi în plus acum ne propuneți să trăim cu şobolanii… Ei bine, eu personal n-am nimic împotriva şobolanilor, decît că ori de cîte ori dau peste cîte unul îmi vine să-l fac terci. Reuşeşti să înțelegi ce spun, *tovarăşe*?

— Înțeleg tot, cuvînt cu cuvînt.

— Şi consideri că am dreptate?

— Da, de o mie de ori da.

— Atunci hai să ciocnim. Jos cu şobolanii!

Mie însă îmi este greu să spun „jos cu şobolanii!”. Mie mi se învîrt încă în minte cuvintele spuse de ministrul nostru de externe. Şi anume că şobolanii doresc, pentru a concretiza viitorul parteneriat cu omul, să fie tratați corect la nivelul limbajului. Altfel spus, pe viitor va trebui să fim corecți din punct de vedere politic în relațiile noastre cu şobolanii. Va trebui chiar să ne abținem de la utilizarea unor cuvinte precum *deratizare.*

57.

Cineva bate la uşa camerei mele chiar în momentul cînd sunt pe cale să adorm. Deschid fără să întreb numele celui care mă importunează, îmi este mult mai uşor să mă deplasez pînă la uşă decît să vorbesc. Fără să-mi ceară permisiunea, Vanessa se strecoară în camera mea. Şobolanii ei, vreo două sute, care reprezintă *greutatea* sa metafizică, rămîn lîngă uşă, pe culoar, alături de cei 96 de şobolani ai mei. Ambele grupuri de şobolani păstrează o atitudine distantă unul faţă de altul, se observă chiar privindu-se oarecum *de sus*. Un fel de *deviză* se citeşte în atitudinea lor: misiunea noastră este să aşteptăm cu demnitate, fără să facem niciun zgomot, înghesuiţi cît mai strîns unii în alţii ca să nu ocupăm mult loc, într-un spirit de solicitudine totală.

Vanessa îmi examinează repede camera, aruncă o privire în sala de baie, îmi încearcă patul…

— Mi-e frică de şobolani, spune ea în şoaptă.

— Vanessa, şobolanii sunt prietenii noştri. N-aţi înţeles nimic din ziua de astăzi. Şobolanii sunt amabili, utili, indispensabili. Această specie a evoluat, şobolanii *se oglindesc* acum în imaginea omului. Trebuie deci să faceţi un mic efort… Amelioraţi-vă şi dumneavoastră…

— Nimeni nu mă vrea în seara aceasta? Oare de ce?

Aproape că mi se rupe inima. Da, a bătut la mai multe uşi, a vrut şi ea să fie protejată, să fie găzduită într-un pat mai puţin *singur* decît al ei, dar nimeni nu a lăsat-o să intre. Şi totuşi ea este o femeie integral *bio* şi *eco*. Mă şi invită de altfel s-o încerc.

— Veţi vedea, gustul unei femei total *bio* şi total *eco* este altfel, nici nu ştiu dacă aţi încercat deja aşa ceva, mişcarea noastră este abia la început, suntem încă foarte puţine, noi, femeile *bio*. De zece ani nu mănînc decît *bio*. Tot ce port pe mine este sută la sută natural, fără coloranţi artificiali, *handmade,* în spiritul comerţului echitabil, în sensul că respectivii artizani au fost corect plătiţi, deşi trăiesc în ţări sărace. Toate cremele, şampoanele, săpunurile şi gelurile de duş pe care le folosesc de zece ani sunt, şi ele, sută la sută *bio,* naturale şi chiar comestibile. Vă invit încă o dată să gustaţi rujul meu de buze.

Bine, sunt gata să gust o felioară extrem de subțire dacă ne despărțim apoi şi ne ducem la culcare, imediat, fiecare în patul lui.

— Nici vorbă, nu pot să-mi secționez rujul, încercați-l direct de pe buzele mele… Vă jur că este comestibil, este făcut pe bază de zmeură din Noua Zeelandă… Încercați să-mi lingeți buzele măcar o singură dată.

Stîngaci şi lent cum sunt, ezit.

Ochii Vanessei produc imediat două lacrimi *bio,* două lacrimi enorme pe care mă grăbesc să le şterg cu mîneca pijamalei mele. Îi explic apoi că libidoul meu în noaptea aceasta este extrem de jos, spre zero, chiar sub zero.

— Din cauza şobolanilor, bineînțeles, se înfurie ea. Totul e din cauza acestor blestemați de şobolani care ne pîndesc. Bineînțeles că nu putem face dragoste cînd suntem înconjurați de şobolani. Iată, deja, daunele colaterale ale acestui nefericit de parteneriat.

În timp ce tună şi fulgeră împotriva şobolanilor, Vanessa se aşază în patru labe şi îşi lipeşte urechea stîngă de planşeu.

— Îi aud, colcăie de şobolani sub podea, mă asigură ea. Hotelul este integral *şobolanizat.* Nu degeaba ne-au cazat aici. De fapt, au vrut să ne testeze reacțiile. Există un *Spațiu Ş* sub toate planşeurile, în toate camerele, precum şi sub tavane şi chiar în interiorul pereților care sunt de fapt dubli… Şi toate aceste *Spații Ş* comunică între ele… Şobolanii pot circula peste tot, pot interveni în cîteva secunde în orice loc… Acesta este noul concept al *Arhitecturii Ş.*

Frumoasa Vanessa integral *bio* îmi cere s-o *conduc* pînă în camera sa. Cînd deschidem uşa, cele două plutoane de şobolani reacționează imediat: toți şobolanii efectuează o mişcare unică, nervoasă dar afectuoasă, cu capul, pentru a se pune într-un fel de poziție de drepți. Imposibil să nu simți puțină emoție în fața unor astfel de dovezi de curtoazie combinată cu pudoare.

Urmăriți de şobolanii noştri personali, străbatem culoarul în toată lungimea sa. În fața tuturor uşilor pe lîngă care trecem, atît pe dreapta cît şi pe stînga, sunt postate grupuri mai mari sau mai mici de şobolani. Toți afişează aceeaşi expresie de gardieni umili ai unei mari cauze. Ne este însă imposibil să-i număram, grupurile sunt toate extrem de compacte, ne dăm doar seama că în fața fiecărei uşi se află un număr *diferit* de şobolani.

— Veniți, vreau să vă arăt ceva, îmi spune Vanessa.

Urcăm două etaje şi ne oprim în fața unei uşi capitonate.

— Aici doarme ministrul nostru de externe.

Ia te uită, chiar mă interesează să număr şobolanii care reprezintă greutatea metafizică a şefului diplomaţiei franceze.

— Au fost deja număraţi, spune Vanessa care înţelege întotdeauna totul şi foarte repede. Sunt 467 în total. Am trecut eu adineaori pe aici. De altfel toată lumea a făcut un tur pe aici, pur şi simplu din curiozitate…

— 476… aş spune că e o cifră mai degrabă onorabilă.

— Absolut, dacă ne gîndim că şeful guvernului italian afişează 6.875…

— Chiar aşa? Dar de unde ştiţi?

Vanessa îmi face un semn spre *iPod*-ul ei de a cincea generaţie.

— Informaţia circulă. Un jurnalist care locuieşte în acelaşi hotel cu el tocmai ne-a trimis un SMS… S-ar părea că nimeni nu-şi poate ascunde şobolanii. *Totul* va ieşi la iveală… Suntem în faţa unei explozii morale de ordin cosmic. Politicienii nu vor fi deloc mulţumiţi. Cu atît mai mult cu cît nu e clar dacă numărul de şobolani indică potenţialul fiecăruia de a murdări mediul înconjurător sau murdăria sa morală…

— În ce mă priveşte, eu am înţeles că e vorba doar de aspectul strict al mizeriei fizice.

Nimic nu este sigur, repetă Vanessa. Uitaţi-vă la şobolanii mei… 200 în total… Ca să cureţe ce ? Că eu mănînc *bio*, trăiesc *bio*, sunt vegetariană, nu arunc aproape nimic şi nici nu am pubele acasă… Chiar şi fantasmele mele erotice sunt *bio*... Şi totuşi m-am trezit cu 200 de şobolani pe urmele mele…

Cînd ajungem în faţa camerei, Vanessa uită să-mi spună noapte bună şi se refugiază repede în interior trîntindu-mi uşa în nas. Cei 200 de şobolani ai ei se regrupează brusc formînd un fel de *grămadă* strategică. Efectul este acelaşi, spaţiul ocupat de ei în faţa porţii devine minuscul, ireproşabil. Şobolanii *compactaţi* astfel pot fi confundaţi cu o minge de fotbal cenuşie, uitată pe culoar.

Mă îndrept spre camera mea iar privirile îmi cad pe ecranul unui ceas electronic instalat la capătul coridorului. Sunt afişate orele în principalele capitale ale lumii iar aici la Luxemburg este ora patru dimineaţa. La ora şapte trebuie să intervin în direct în emisiunea matinală animată de Hélène ca să povestesc ce s-a mai întîmplat la reuniunea la vîrf pe tema bunei vecinătăţi dintre oameni şi şobolani. Le spun noapte bună şobolanilor mei şi închid cu blîndeţe uşa în urma mea. Nu ştiu cum fac ei să comunice cu fiinţele umane, dar aud direct în creierul meu o voce comună spunîndu-mi: „Noaaaapte buuuuunăăăă!”

58.

— Dacă şobolanii ar cîntări 20 de kilograme, ei ar fi stăpînii lumii, spunea Albert Einstein. Şi iată că a venit momentul, pentru şobolani, să se asocieze cu stăpînii lumii, altfel spus cu oamenii, pentru a-i salva de la înecul civilizaţiei şi a le prezerva acestora stilul de viaţă. Cam aceasta ar fi, Hélène, concluzia care se impune aici, la Luxemburg, după 24 de ore de discuţii şi dezbateri. Şi aş mai adăuga că tot ce aud şi tot ce văd depăşeşte orice imaginaţie…

— Este adevărat, Mathieu, că şobolanii vorbesc?

— Nu, şobolanii nu vorbesc în mod individual. Dar datorită numărului lor incredibil, ei au reuşit ceea ce în dialectica hegeliană şi chiar cea marxistă se numeşte transformarea cantităţii în calitate. În cazul acesta precis al şobolanilor, gigantica lor proliferare pe pămînt a provocat un *salt* calitativ, sau mai degrabă un *salt biologic,* ceea ce face că specia lor este acum capabilă să intre în *rezonanţă emoţională* cu noi. Nu fac, Hélène, decît să citez din rapoartele furnizate de experţii prezenţi la *summit,* toate aceste documente au fost distribuite chiar în dimineaţa aceasta aici la Centrul de Presă iar eu am avut în mîinile mele aceste informaţii acum o oră. De altfel acum am aflat că raportul experţilor va fi examinat începînd cu ora nouă de şefii de stat şi de guvern prezenţi la reuniune.

— Tu personal ai reuşit deja să *auzi* vocea comună a şobolanilor? Agenţia France Presse ne informează că toţi jurnaliştii aflaţi acolo, în număr de peste 1.800, au acceptat să devină într-un fel primul panel uman dispus să intre în contact sau mai degrabă în dialog cu şobolanii.

— Da, Hélène, recunosc, am schimbat deja primele fraze cu şobolanii şi pot spune că lucrurile au decurs cu bine… Toţi colegii mei sunt de altfel încîntaţi, şobolanii dau dovadă de o gentileţe rară şi sunt foarte precişi şi logici în răspunsurile şi întrebările lor…

— Dă-ne un exemplu, Mathieu… Un exemplu de astfel de schimb de idei. Şi mai ales explică-ne cum captaţi voi vocea şobolanilor.

— Vocea şobolanilor este captată în cel mai simplu mod cu putinţă, în sensul că o auzim direct în creierul nostru. Azi-dimineaţă, de exemplu, mi-am luat micul dejun înconjurat de cei 96 de şobolani *ai mei,* reprezentînd greutatea mea metafizică. I-am întrebat dacă se întîmplă se se îngraşe în

timp ce depoluează o groapă municipală de gunoaie… Şi imediat am avut acest răspuns direct în creierul meu: da, dar nu avem voie să depăşim 20 de kilograme… I-am întrebat apoi dacă în limba noastră există cuvinte de care s-au ataşat în mod special. Ei bine, imediat creierul meu s-a umplut de o listă destul de lungă… Citez doar cîteva: *rozător*, *roz*, *aprozar*, *croazieră*, *rozetă*, *proză*…

— S-ar spune că au simțul umorului…

— Ei bine, da, şi acest lucru trebuie recunoscut, şobolanii au simțul umorului şi al decenței, precum şi simțul datoriei şi al sacrificiului. În plus, ei sunt dotați cu un tip de inteligență despre care noi, oamenii, nu ştim încă în acest moment mare lucru, altfel spus suntem în fața unui fenomen care depăşeşte înțelegerea noastră.

— Altfel spus, noi, oamenii, nu înțelegem cum de pot fi ei atît de inteligenți?

— Da, Hélène, formularea ta este exactă. Acum cîteva minute am primit nişte informații incredibile din Italia, mai precis de la Ventimiglia, unde şobolanii au devorat în dimineața aceasta toate produsele contrafăcute din talciocul local. Operațiunea a fost organizată de italieni în coordonare cu autoritățile vamale franceze pentru a demonstra cît de mare poate fi contribuția şobolanilor la însănătoşirea comerțului mondial. Nu pot spune, pentru moment, cum au reuşit şobolanii să identifice *mărcile false* şi să nu se atingă de cele adevărate, dar după toate aparențele la Ventimiglia s-a întîmplat ceva fantastic… În mai puțin de treizeci de minute o imensă armată de şobolani a devorat tone de mărfuri contrafăcute: false tricouri Lacoste, false poşete Vuitton, falşi bascheți Nike şi Adidas, false ceasuri Swatch, false piese de schimb pentru maşini şi aşa mai departe. Imaginile pe care tocmai le primim ne lasă perplecşi, şobolanii n-au iertat pe nimeni, nici pe vînzători, nici pe cumpărători, iar după ce au *curățat* piața de la Ventimiglia şi-au continuat operațiunea în trenul regional Ventimiglia-Toulon. Comisarul european însărcinat cu negocierile din cadrul Organizației Mondiale a Comerțului a şi reacționat aici la Luxemburg salutînd inițiativa. Contramărcile, spune el, reprezintă astăzi cam o treime din comerțul mondial… or, dacă şobolanii reuşesc să eradicheze acest flagel, întreaga economie mondială ar putea fi relansată pe baze mai sănătoase şi mai solide.

59.

Ziua începe însă prost în sala de conferințe unde se află reuniți participanții la *summit.* Mai mulți președinți și șefi de guvern se consideră luați ostatici de către organizatorul conferinței, altfel spus de către președintele în exercițiu al Uniunii Europene, care nu a furnizat detaliile esențiale legate de derularea dezbaterilor. Mai precis, ei refuză să apară în public însoțiți de cortegii de șobolani. La început au jucat jocul crezînd că este vorba de o glumă mediatică, dar acum se simt agasați cînd apar în văzul întregii lumi înconjurați de *hoarde* întregi de șobolani.

Alte detalii tehnice provoacă noi confuzii în sala reuniunii la vîrf și protestele ajung pînă la noi. De data aceasta neliniștile, și chiar un început de panică, sunt provocate de un raport independent al unui grup de experți.

Nu putem avea încredere în șobolani în proporție de sută la sută, conchide raportul. Apropierea dintre om și șobolan este prea recentă. Pentru construirea unui adevărat parteneriat *verde* între oameni și șobolani în vederea salvării planetei mai trebuie aprofundată comunicarea. Și aceasta, întrucît șobolanii comit uneori unele gafe… Experții proiectează filmul unei operațiuni-pilot realizate într-o bibliotecă municipală din orașul Grenoble… Șobolanii trebuiau să asigure o banală misiune de curățenie și să extragă firimiturile acumulate de-a lungul anilor între lamelele vechiului parchet. Șobolanii s-au aruncat însă asupra *cuvintelor licențioase* din cărțile aflate pe rafturi. Astfel că au devorat, pînă la urmă, cuvintele considerate de ei *porcoase* sau *murdare* (precum: *căcat, pișat, cur, coaie, putoare, sex* etc.) figurînd în diversele texte literare. Consecință: mii de volume deteriorate, cu cuvinte lipsă și foi zdrențuite. Imaginați-vă stupoarea bibliotecarilor și a cititorilor cînd au început să găsească zeci și zeci de *găuri* în paginile cărților. Să fie vorba de pură prostie inocentă sau de *cenzură?* se întreabă experții. În ambele cazuri se impune oricum aceeași concluzie: șobolanii nu sunt sută la sută fiabili. Dacă la Ventimiglia au făcut o treabă bună, intervenția lor din Biblioteca de la Grenoble a fost un *fiasco.* Șobolanii confundă anumite elemente de vulgaritate din zona limbajului cu *murdăria fizică.* Or, această confuzie de planuri riscă să fie extrem de nocivă pentru om… Totuși, șobolanii nu au fost solicitați să devină cenzorii umanității…

Comisia mai constată un fapt neliniştitor intervenit în cadrul unei operaţiuni de curăţare de alge toxice în oraşul la Seine sur Mer, pe coasta Mediteranei, nu departe de Toulon. Şobolanii au reuşit să ingurgiteze, într-o singură săptămînă, peste 400 de tone de alge negre toxice şi să oprească proliferarea lor pe o porţiune de 50 de kilometri de litoral. Dar, în schimb, cei un milion de şobolani care au operat în regiune, (o întreagă armată deci), s-au îngrăşat excesiv în numai o săptămînă de lucru. După două zile de muncă fiecare şobolan devenise deja cam tot atît de mare cît un iepure, iar după şapte zile au ajuns la dimensiunea unor canguri. Ceea ce a provocat o mare nelinişte printre organizatorii operaţiunii… Se impune deci o reflecţie serioasă pe tema *corpolenţei* şobolanilor şi a acestui fenomen de îngrăşare a lor. Fiinţele umane nu sunt obişnuite să vadă şobolani atît de mari şi nici să împartă spaţii de viaţă, sau chiar spaţii pur naturale, cu şobolani gigantici. Da, este adevărat că şobolanii au rămas politicoşi, rezervaţi şi plini de bun-simţ chiar şi după ce au crescut în greutate, dar această imagine a unei armate de şobolani gigantici rămîne totuşi dezagreabilă pentru ochiul uman…

Comisia recomandă, în orice caz, prudenţă în ce priveşte sarcinile şi misiunile propuse şobolanilor. Ei pot, fără îndoială, să se implice în enorm de multe *activităţi,* dată fiind inteligenţa lor uluitoare, dar mai rămîne de văzut dacă această expansiune a inteligenţei la şobolani serveşte intereselor omului… De fapt, omul se regăseşte pentru prima dată, pe această planetă pe care a cucerit-o, în faţa unei astfel de probleme: să gestioneze raporturi *corecte* cu o a doua specie avînd un înalt grad de inteligenţă. Nu trebuie uitat, şi acest punct este subliniat cu insistenţă de experţi, că inteligenţa şobolanilor a evoluat ca urmare a unui conflict continuu cu omul. Din punctul de vedere al şobolanilor, omul este adevăratul prădător al planetei şi mai ales principalul exterminator al rozătoarelor. Dacă şobolanii au învăţat să se ascundă, să se adapteze oricărui loc de viaţă, să evite capcanele şi să-şi dezvolte simţurile, toate acestea s-au produs în raportul lor conflictual cu omul… Se ştie că omul nu a încetat niciodată, în lungul său război împotriva şobolanilor, să fabrice otrăvuri din ce în ce mai puternice şi terifiante care au provocat sute de milioane de victime printre şobolani. Şi totuşi şobolanii au reuşit să-şi dezvolte de fiecare dată noi forme de imunitate în faţa fiecărui tip de otravă, şi aceasta printr-o impecabilă logică a efortului colectiv şi a sacrificiilor asumate… Rezistenţa lor colectivă împotriva extincţiei ca specie i-a ridicat de fapt la rangul de animale

gînditoare. Mai rămîne un mister faptul că în tot cursul acestui lung război şobolanii nu şi-au cultivat niciun instinct de agresiune faţă de om… De acest mister, însă, omul ar face mai bine să se teamă…

60.

Întotdeauna am fost un „comunist de salon”. Îmi place această formulă. Şi mă caracterizează bine. Expresia mi-a venit în minte într-o zi cînd, plimbîndu-mă prin Paris, am trecut prin fața unui teatru şi privirile mi-au căzut pe afişul unui spectacol intitulat *Toreadorul de salon.* Efectiv foarte inspirat acest dramaturg. Nu m-am dus să-i văd piesa, dar de atunci mă obsedează ideea că sunt un „comunist de salon”.

Îmi dau seama în prezent că niciodată n-am călătorit în vreo țară comunistă înainte de căderea comunismului. În perioada tinereții eram, fără îndoială, puțin cam leneş. Îmi plăcea enorm să vorbesc despre comunism, dar în cafenelele pariziene. Şi, deşi eram *pasionat* de comunism, n-am aprofundat niciodată operele lui Marx sau ale altor ideologi făcînd parte din familia marxistă… Am citit doar, ca toată lumea, *Manifestul Partidului Comunist*, dar nu şi *Capitalul* pentru că mi s-a părut cam stufos. La un moment dat mi-am cumpărat şi o broşură scrisă de Lenin, întrucît îmi plăcuse titlul: *Un pas înainte, doi paşi înapoi.* Dar stilul lui Lenin nu mi-a plăcut şi nu am terminat-o. Mi-am dat seama astfel că Marx era mult mai incitant, te ataşai mai uşor de el, era mai imprevizibil şi mai *viu* în ceea ce scria decît Lenin. Poate, întrucît Marx era un adevărat filozof, avea un creier mai liber şi în plus era un umanist revoluționar, în timp ce Lenin era un ideolog prizonier al practicii revoluționare şi deci al crimei. Pe scurt, trebuie să recunosc acest lucru: sunt un comunist de salon şi singura mea hrană spirituală a fost cotidianul comuniştilor francezi, *L’Humanité*, cîteva romane sociale scrise de Zola sau de Gorki, precum şi poemele înflăcărate ale lui Aragon şi cîntecele contestatare ale lui Jean Ferrat.

N-am participat niciodată nici la marile manifestații şi mitinguri comuniste. De fapt, dintotdeauna mulțimile de oameni m-au intimidat, am avut alergie la ele, cum a fost cazul cu sărbătoarea anuală în aer liber a ziarului *L’Humanité*. Imediat ce mă simt înconjurat de mai mult de zece oameni încep să strănut, mă mănîncă nasul şi am impresia că nu mai pot respira. Am preferat întotdeauna, din acest motiv, manifestațiile împotriva rasismului sau împotriva expulzării imigranților clandestini, întrucît la aceste acțiuni vin întotdeauna mai puțini oameni. Îmi amintesc, de exemplu, de o minunată manifestație pe Esplanada Trocadéro cu scopul sensibilizării

publicului față de depistarea cancerului la sîn… Eram doar vreo cincizeci de militanți şi m-am simțit foarte bine, manifestația mi-a plăcut mult, niciun fel de nervozitate în aer, niciun fel de tensiune, distribuiam doar fițuicile noastre informative în condiții de calm şi de responsabilitate.

Da, am fost comunist fără să fi aprofundat vreodată doctrina comunistă. Dar n-am fost niciodată o ființă *superficială.* De fapt, n-am vrut, din teamă, să înțeleg ceva mai adînc sensul acestei teorii, mi-a fost frică să scormonesc în interiorul acestui sistem de idei. Pentru mine, precum şi pentru alte milioane de francezi, comunismul a fost un fel de cuib protector, o formă de ambiguitate pozitivă… Cel puțin aşa cred. De ce să diseci, prin urmare, ceva atît de monolitic ca formă de promisiune, ca sursă de energie? Comunismul are o singură definiție: el este teoria ideală destinată să aducă fericire întregii umanități. Ce contează dacă această teorie a fost sau încă nu a fost inventată? Nici măcar nu vreau să ştiu acest lucru. Ce contează dacă teoria a generat deja şi preceptele practice pentru concretizarea acestui mare proiect utopic? Repet, despre toate aceste detalii nici nu vreau să vorbesc pentru că aş risca să-mi amărască viața.

Mi-a mai plăcut, dintotdeauna, să intru în librării şi să răsfoiesc tot felul de cărți scrise de oameni care s-au considerat marxişti convinşi sau comunişti pasionați sau „tovarăşi de drum" ai Partidului Comunist Francez… Da, am *deschis* sute de cărți de natură să-mi explice *pasiunea* pentru această idee, dar n-am citit niciuna în întregime. Nu le-am citit de fapt dintr-un instinct de autoapărare, pentru a mă imuniza împotriva decepției. *Ideea în sine* a existenței unei teorii ideale era mult mai prețioasă pentru mine, *culcuşul* mental pe care mi-l furniza era mult mai important pentru confortul meu interior decît *adevărul.* Sensul vieții mele era alimentat de *ideea în sine,* nu de adevăr. Iată ce am simțit eu, în mod instinctiv, dintotdeauna: atunci cînd supui o idee la care ții unei radiografii critice îți asumi un risc enorm. Este riscul de a te trezi orfan, redus la neant, vidat de potențialul tău afectiv.

Povestesc toate acestea, întrucît în acest moment al vieții mele mă simt invadat de un sentiment de ruşine. Îmi este ruşine, întrucît în tot cursul vieții mele nu m-am implicat niciodată în *nimic,* vreau să spun în nicio practică revoluționară, dar pe de altă parte am crezut mereu că am un mesaj de transmis umanității… M-am considerat încă de la vîrsta de cincisprezece sau şaisprezece ani drept un mesager, un purtător de mesaje criptate, esențiale pentru umanitate. Din nefericire, această convingere – această

senzație că aş avea ceva de *transmis* – m-a apăsat cu atîta greutate încît m-a paralizat şi nu am mai avut forța de a reflecta la conținutul mesajului. Din acest motiv, de altfel, am aderat atît de repede la ideile comuniste, întrucît ele erau *clare* chiar şi cînd erau imposibil de enumerat. Chiar şi în acest moment, cînd ştiu ce orori a provocat punerea în practică a comunismului, cînd ştiu că prețul acestei utopii a fost de o sută de milioane de morți, nu mă simt deloc vinovat, întrucît am crezut în *marea doctrină.* În definitiv nu idealul meu a fost asasinat, ci altceva, *ceva* ce rămîne în afara preocupărilor mele. Idealul meu nu a fost atins, el rămîne perfect, de neînlocuit, şi în plus nici nu i se poate da un alt nume, trebuie să-l numim în continuare *comunism.* Iată de ce acest cuvînt, *comunism,* va rămîne pentru eternitate un termen nobil, va avea conotații pozitive, chiar dacă va trebui să ucidă din nou. În raport cu alți termeni, precum *nazism,* care şi-au pierdut demnitatea, cuvîntul *comunism* nu putrezeşte şi nu rugineşte, nu se degradează şi nu se sfărîmă.

Scriu toate aceste rînduri pentru a-mi clarifica puțin ideile, întrucît mă aflu în fața unei mari decizii: mă voi lansa în aventura *creierului comun.* Ceea ce va urma va fi un fel de călătorie interioară fuzională. Nu voi fi singur în această expediție (în sfîrşit revoluționară), voi fi *împreună* cu prietenul meu *şobolanul*. Şi de altfel el mi-a suflat, el mi-a dictat mesajul pe care trebuie să-l las pînă la urmă umanității. Ştiu, dragi colegi de redacție, că aceste rînduri riscă să pară bizare. În adîncul meu, şi vreau să ştiți acest lucru, resimt o imensă mîndrie: sunt primul om ales de şobolani pentru a face oficiul de Traducător al Declarației lor de Intenție la adresa speciei umane.

Semnat: tovarăşul vostru Marcel Cransac.

61.
Declarație de Intenție a Şobolanilor către Specia Umană

Noi, şobolanii, ca specie dotată cu rațiune, dorim să intrăm în comunicare cu omul. Noi îl însoțim *pe om* de foarte multă vreme, încă din epoca numită preistorie. În acel moment, de altfel, speciile noastre s-au separat apucînd pe drumuri diferite, chiar divergente. Omul a evoluat în spiritul individualismului absolut, în sensul că fiecare individ hominid s-a dotat cu propriul său creier. Noi, şobolanii, am ales o altă cale sugerată de natură, mai precis cea a creierului unic pentru toată specia. În ciuda diferențelor fundamentale dintre noi şi *om,* noi credem totuşi în şansa intrării într-un dialog.

Dată fiind capacitatea noastră de a *raționa,* noi ne putem compara acum cu omul. Şi considerăm că scenariul creierului individual a fost o catastrofă pentru planetă. La ce serveşte, de fapt, ca fiecare individ să aibă propriul său creier, propria sa capacitate de judecată, propriile sale emoții şi propria sa evoluție? La nimic, iată răspunsul nostru. Indivizii de tip hominid nu încetează, de cînd au ales această cale, să se ucidă între ei şi să extermine şi celelalte forme de viață de pe planetă. Noi îi propunem prin urmare omului să reflecteze mai serios la avantajele creierului unic şi comun pentru toată specia. Creierul comun evită fărîmițarea emoțională şi comportamentală. Un creier unic şi comun întregii specii este expresia însăşi a raționalității. Un singur centru de emoții pentru toți indivizii, un singur centru de tratare a informației, un singur centru de decizie privind supraviețuirea speciei… iată singura manieră de a evita *risipa* existențială, ontologică şi metafizică.

Noi, şobolanii, suntem convinşi că modelul nostru este singurul susceptibil să conserve viața pe pămînt şi în univers în general. Un singur centru al plăcerii, dar milioane de receptacule ale aceloraşi pulsiuni, un singur vis pentru miloane de specimene care dorm: iată doar cîteva avantaje gigantice în slujba prezervării vieții. În timp ce omul se epuizează prin multiplicarea viciilor sale şi a surselor sale de nefericire, noi, şobolanii, printr-un efort colectiv tacit, am creat matricea ideală a existenței.

În Evul Mediu nişte povestitori macabri au inventat mitul Ghemului Regal de Şobolani. Dacă ar fi să le dăm crezare, un *ghem regal de şobolani* ar fi un fel de colonie gigantică de sute sau chiar de mii de şobolani legați între ei prin cozile lor şi deci obligați să trăiască împreună. Imagine sinistră, chiar morbidă, întrucît aceste *gheme* de şobolani erau asociate de asemenea cu ideea de murdărie şi de excrement, ca şi cum cozile şobolanilor ar fi fost sudate între ele prin solidificarea noroiului în care trăiau şobolanii sau a materiilor lor fecale. Este uluitor ce a putut să-şi imagineze omul în privința noastră, este uluitor ce ne atribuie uneori omul ca trăsătură negativă şi defect.

Dar metafora *ghemului regal de şobolani* merită totuşi reținută… Adevăratul *ghem regal* este creierul nostru unic, născut din conexiunile în număr infinit pe care am ştiut să le creăm între centrii noştri nervoşi individuali în decursul lungii noastre istorii.

Printre avantajele creierului unic: el nu dezvoltă nicio formă de frică sau de angoasă în fața morții, nu se proiectează în persoana niciunei divinități şi conservă sută la sută memoria noastră comună. Creierul unic pentru o întreagă specie nu este niciodată agresiv. De reținut şi acest aspect. Voi, oamenii, sunteți în cea mai bună poziție pentru a constata că, în ciuda îndîrjirii cu care ne-ați vînat şi exterminat, specia noastră nu a dezvoltat nicio formă de ură față de specia voastră, nicio formă de violență sau de instinct de răzbunare. Creierul nostru comun nu conține, este limpede, ingredientele violenței şi ale agresivității.

Un creier comun mai înseamnă reducerea la neant a oricărui reflex legat de politică sau, dacă vreți, înseamnă eradicarea oricărei nevoi potențiale de accesare a acestui tip de activitate. Prin natura sa, creierul comun al speciei este sublimarea însăşi a ideii de organizare socială. Raporturile dintre indivizi şi creierul comun sunt de o claritate şi de o sinceritate care nu lasă niciun loc manipulării unora de către alții sau ideii de ambiție personală. Nimeni nu doreşte deci să se ridice deasupra altora atunci cînd face parte dintr-o specie cu creier comun.

Alte avantaje: chiar dacă durerea rămîne un avatar individual, ea este mai uşor de suportat, dat fiind că gestiunea durerii se face prin creierul comun care joacă şi rolul de *vindecător* universal centralizat; creierul comun este, pe de altă parte, incompatibil cu ideea de proprietate şi avariție (ceea ce comunismul nu a reuşit la voi, la oameni, a reuşit la noi la şobolani prin

punerea în comun, într-un mod organic, a neuronilor noştri şi a materiei noastre cenuşii).

Noi mai avem, de asemenea, un cu totul alt raport faţă de timp, faţă de plăcere şi faţă de creaţie. Timpul nu mai este o dimensiune existenţială *îndurată,* el devine un pur spectacol al duratei. În ce priveşte domeniul plăcerii, aflaţi că noi urmărim de multă vreme evoluţia (sau mai degrabă involuţia) voastră, şi suntem stupefiaţi de mecanismul adoptat de voi, în virtutea căruia orice plăcere implică o suferinţă (iar uneori plăcerea unora implică suferinţa altora). Zău, camarazi umanoizi şi semeni ai noştri, trebuie să încercaţi creierul unic pentru a înţelege sensul plăcerii intense gustate efectiv în comun. Iar în ce priveşte creaţia artistică, aflaţi că şi noi suntem ataşaţi de ea, dar nu sub forma unei multiplicări la infinit a obiectelor inutile. Noi avem un singur ochi creator, care se deschide ori de cîte ori simţim nevoia dialogului cu impulsul artistic. Cînd ochiul se deschide, ceea ce captează el devine mesaj artistic unic, formă de voluptate absolută. Cînd ochiul se reînchide, *creaţia* este ştearsă imediat şi memoria noastră comună rămîne astfel liberă pentru o nouă aventură. În felul acesta evităm orice acumulare de tip *muzeistic*, nu avem nevoie de arhive şi nici de confruntări valorice. *Ochiul creaţiei* îşi deschide pleoapele de două sau de trei ori pe an, ne hrăneşte pe toţi cu emoţie şi apoi ne *eliberează.* Viaţa noastră nu este deci *parazitată* de construcţii sau idei inutile. Muzeele noastre sunt neuronii noştri comuni, iar fiecare membru al speciei resimte exact aceeaşi *cantitate* de plăcere în faţa unei experienţe artistice.

Ar mai trebui să vă precizăm un lucru: în momentul cînd am decis să vă contactăm proiectînd direct în creierul unora dintre oameni propunerile noastre, am ales printre voi cam o sută de creiere care, într-un fel sau altul, începuseră să funcţioneze în spiritul unui dezgust total faţă de specia umană, faţă de informaţie şi faţă de creaţia artistică. Ne-am proiectat, de exemplu, gîndurile în creierul unui om care şi-a luat încă din copilărie obiceiul de a scrie poeme şi de a le şterge imediat. Acest om tînăr, jurnalist de profesie, ni s-a părut foarte apropiat de modul în care concepem noi înşine poezia şi emoţia artistică.

Am mai contactat şi o altă persoană, tot un jurnalist, al cărui dezgust faţă de modul în care îşi exercita meseria devenise compatibil cu viziunea noastră asupra informaţiei. Din nefericire, acest domn, care întreţinea de altfel relaţii de prietenie cu noi şi încerca să intre în dialog direct cu unii membri ai speciei noastre, acest domn deci s-a sinucis. Suntem deci în

măsură să recenzăm prima sinucidere printre oameni din motive de *dezgust metafizic pur*. Această nouă formă de dezgust vorbeşte de la sine despre impasul în care a ajuns rasa umană, precum şi despre parcursul său devenit o calamitate. Sinuciderea acestui om care înțelesese *totul* a devenit pentru noi un simbol, întrucît el încerca să se apropie de creierul nostru comun sperînd să găsească în el o salvare pentru om şi planetă. Ne aflăm deci într-un moment de răscruce, considerăm că această sinucidere deschide o nouă pagină în istoria conştientizării eşecului uman de către om. Noi salutăm acest lucru, faptul că în sfîrşit omul este pe cale să înțeleagă totuşi ceva, şi anume că singura soluție la problemele sale, la mizeria sa metafizică şi la murdăria sa morală, este creierul comun…

Pe de altă parte, noi ne dăm seama că explicarea modelului nostru şi a eficacității sale nu este un lucru uşor. Din acest motiv, în loc de explicație, v-am propus să punem la dispoziție serviiciile noastre. În felul acesta veți putea medita ceva mai adînc la ideea de *similitudine,* veți înțelege că noi, şobolanii, suntem semenii voştri, la fel ca şi celelalte specii existente pe această planetă.

Noi suntem deci în măsură să vă facem să avansați uşor, încet dar sigur, spre modelul creierului comun pentru întreaga voastră specie. Aveți toate şansele de reuşită dat fiind că, după calculele noastre, 30% dintre voi resimt deja această senzație de dezgust metafizic evocată mai sus.

Şi de fapt voi ați început deja să faceți nişte mici paşi în direcția creierului unic prin ceea ce numiți *globalizare,* concept destul de nebulos pentru moment, dar mai ales prin gestiunea informației exclusiv pe bază de imagine şi într-o manieră centralizată. Faptul că informația este în prezent concentrată doar în cîteva redacții planetare care practică aceeaşi ierarhie a ştirilor este un imens progres. Din acest motiv esențial ne-am adresat cu prioritate unor jurnalişti în momentul în care am decis să luăm contact cu specia umană, şi am sugerat organizarea acestui *summit* de bună vecinătate globală.

Semnat: Creierul comun al şobolanilor.

62.
18 iunie

Traiectoria obuzului a fost extrem de scurtă, cineva l-a lansat din imediata apropiere a pieței. Toți i-am auzit şuieratul prin aer şi toți am ridicat imediat capul. Ar fi trebuit să fac atunci o fotografie, să surprind acele capete cu privirile ridicate: oameni de toate vîrstele, bărbați şi femei, copii şi chiar cîțiva sugaci. Toți au auzit *şuieratul* şi probabil că mai toți şi-au spus: trebuie să fie un avion.

Dar nu, era un obuz. După cele trei sau patru secunde de deplasare pe traiectorie a urmat explozia care a provocat de fapt un mic cutremur. Primele clipe după explozie au fost, în mod paradoxal, marcate de o adîncă tăcere. Trei sau patru secunde de tăcere profundă, de înghețare totală a gesturilor, de paralizie a creierelor. Abia apoi au început urletele.

Nu voi şti niciodată cum de a putut exploda acel obuz la numai 50 de metri de mine şi de Vigan fără să ne rănească. Oare să fi fost *Şeful* capabil să regizeze acest lucru? Să fi fost el capabil să-mi ofere un astfel de *cadou mediatic?* Să fi devenit oare aceşti oameni atît de nebuni încît să fi pregătit *exclusiv* pentru mine acest măcel? Adică pentru *Presă?*

Îmi pun aceste întrebări pentru că primele reacții ale lui Vigan, imediat după explozia obuzului în mijlocul pieței de zarzavat au fost efectiv ciudate. Văzîndu-mă că mă reped spre un copil care zăcea cu picioarele însîngerate la cîțiva paşi de mine Vigan mi-a spus: *Eşti nebun? Lasă-l în pace, fotografiază-l!*

Pentru moment însă eu nu i-am dat prea multă importanță, *fraza* nu mi s-a înşurubat destul de adînc în creier, am început şi eu să urlu ca toată lumea şi m-am repezit spre epicentrul carnajului. Cel puțin cinci sau şase corpuri zăceau sfîrtecate în mijlocul unui fel de crater peste care parcă plouase cu roşii, cu foi de varză, cu ceapă şi cu castraveți. Pentru o secundă am avut chiar impresia că asist la un spectacol de stradă, dintre acelea pe care le improvizează uneori în marile capitale occidentale militanții în favoarea păcii cînd se mînjesc cu vopsea roşie şi apoi se culcă de-a curmezişul bulevardelor. Morții din fața mea erau însă nu numai mînjiți cu sînge, dar şi acoperiți cu resturi de legume, de parcă ar fi explodat deasupra lor o bombă vegetală.

Mişcarea mulţimii a fost contradictorie, unii au vrut să fugă de teama unui al doilea obuz, alţii s-au repezit să-i ridice de jos pe cei căzuţi fără să-şi dea seama pe moment dacă aceştia din urmă erau morţi, răniţi sau în stare de agonie. Aceste două reacţii contrare au produs un fel de ciocnire de corpuri vii, după explozia obuzului a urmat deci un fel de şoc uman, oamenii vii s-au ciocnit între ei pe traiectorii care se intersectau în mod obligatoriu.

În timp ce alergam la rîndul meu de la un corp la altul, Vigan continua să-mi urle la ureche: *Lasă-i dracului, filmează, fotografiază, nu-ţi face griji pentru ei, că vine ambulanţa!*

Cum cuvintele lui Vigan parcă alunecau pe lîngă timpanele mele şi nu-mi intrau în urechi, *Şeful* a considerat că eram şocat şi că trebuia să mă scuture. M-a prins cu ambele mîini de gulerul cămăşii şi a început să mă zgîlţîie furibund urlîndu-mi de data aceasta drept în faţă: *Fă-ţi meseria, nenorocitule, filmează-i pe toţi, ia sunet, fuck you! Ce stai? Lucrează!*

Uşor, uşor, creierul meu a început să prelucreze frazele lui Vigan… Sigur, eu eram jurnalist, eu eram *neutru* în acel război, nu era datoria mea să sar în ajutorul nimănui, nu era treaba mea să ating vreun rănit, eu trebuia să informez cît mai bine lumea exterioară despre ce se întîmpla acolo… Aveam *şansa* să fiu încă viu în mijlocul ororii şi în niciun caz nu era misiunea mea să atenuez durerea vreunei victime, eu aveam un *statut* aparte care nu-mi permitea nici măcar să ridic de jos o foaie de varză, eu nu aveam voie deci să mă ating de decor, tot ce aştepta lumea de la mine era să le *mediatizez* suferinţa... Suferinţa sau sacrificiul? Sacrificiul sau nebunia? Îmi puneam aceste întrebări pentru că Vigan continua să pronunţe fraze obscure, total nemulţumit de lentoarea cu care îmi deschisesem aparatul de fotografiat…

Hai, hai, nu pierde momentul că se ridică fumul… Măcar să nu moară oamenii degeaba… Să ne alegem şi noi cu ceva…

Atunci mi-am spus că aveam de-a face cu primii mutanţi ai erei mediatice. Prin ce alchimie sinistră aceşti oameni transformaseră suferinţa şi chiar moartea în spectacol? Nemulţumit de mine, probabil profund dezamăgit de lipsa mea de reactivitate mediatică, Vigan şi-a scos telefonul mobil şi a început să filmeze el carnajul. Strigătele de durere, gemetele şi plînsetele au continuat să răsune de peste tot, oamenii se mişcau la fel de dezordonat, s-au auzit mai multe sirene de alarmă în acelaşi timp iar nişte oameni în uniforme disparate apăruţi din senin au început să dea ordine

contradictorii. Am început să filmez cu aparatul meu compact profesionist Sony şi atunci am avut revelația că de fapt filmam oameni care şi ei filmau, toți cu propriile lor telefoane mobile. Se filmau oare pe ei înşişi chiar şi răniții, chiar şi muribunzii? Privind scena carnajului prin aparatul meu am avut într-adevăr această impresie. Chiar şi un om care vomita se filma vomitînd.

Între timp Vigan mă înjura şi-mi spunea să *mă car dracului de acolo.* Nu meritam nici încrederea lor şi nici *sacrificiul* lor…

63.

Revenit la Paris aflu un lucru bizar: domnul Cransac a dispărut. Nu, nu e o glumă, în ultima săptămînă amabilul domn Cransac nu a mai dat semne de viață. După ce l-a sunat de mai multe ori acasă pe telefonul fix, după ce a încercat de o sută de ori să-l găsească pe mobil, Gérard a anunțat poliția. Domnul Cransac trăia singur într-un mic apartament din arondismentul cinci, nu departe de Piața Contrescarpe. Portăreasa imobilului nu l-a văzut în ultimul timp, niciunul dintre vecinii săi nu l-a întîlnit şi nu l-a *auzit* în apartament de şase sau şapte zile.

Cum portăreasa deține o cheie de rezervă pentru fiecare apartament, poliția decide să efectueze o verificare. Gérard şi cîțiva vecini, mobilizați de un inspector de poliție, pătrund în apartamentul domnului Cransac unde singura ființă vie este un şoarece alb care se zbate într-o cuşcă. Poliția examinează hîrtiile abandonate de domnul Cransac pe birou, îi deschide computerul, încearcă să găsească un indiciu dar nu găseşte nimic, cu excepția cîtorva pagini scrise cu creionul şi avînd mai degrabă caracterul unor proze. De trei zile domnul Cransac nu a mai trecut pe la radio, ceea ce nu i s-a mai întîmplat niciodată în 35 de ani de jurnalism.

Ancheta ajunge la concluzia că eu sunt ultima persoană care l-a mai văzut pe domnul Cransac în viață, cu o zi înainte de plecarea mea pentru *summit*-ul de la Luxemburg. Inspectorul însărcinat cu *cazul Cransac* mă convoacă la el în birou pentru o declarație oficială. Îi povestesc cum şi-a făcut domnul Cransac apariția în redacție, în plină noapte, puțin desprins de cele terestre, punîndu-mi întrebări ciudate legate de şobolani… Inspectorul notează tot, îmi cere să repet, în măsura posibilului, cuvînt cu cuvînt tot ce a spus domnul Cransac în seara respectivă, mai precis în noaptea de joi spre vineri. Reiau deci filmul acelei vizite inopinate şi-l derulez cu încetinitorul… Povestesc cum, după ce şi-a făcut apariția în mod oarecum fantomatic, domnul Cransac mi-a propus să beau o ceaşcă de ceai japonez împreună cu el, şi cum m-a întrebat apoi dacă n-am văzut prin redacție un şobolan destul de măricel avînd obiceiul să iasă din cînd în cînd din gaura sa şi să se plimbe pe mese şi pe tastaturile computerelor.

Comisarul notează, reflectează, dar nu e mulțumit. Îmi pune alte şi alte întrebări. Părea domnul Cransac puțin obosit? Da. I-am observat poate vreo

sclipire specială în priviri? Da, oarecum… Avea ochii umezi? Nu ştiu, nu-mi amintesc acest detaliu. Îi tremurau imperceptibil mîinile? Nu, nu am remarcat aşa ceva. Inspectorul insistă:

— În momentul în care pregătea ceaiul sau îl vărsa în ceşti gesturile sale erau mai degrabă sigure şi precise sau mîinile sale trădau un mic tremur, o incapacitate de concentrare?

Reflectez. Nici una, nici alta, domnul Cransac avea mai degrabă o febrilitate în gesturi.

— Ați observat, poate, dacă avea mîinile transpirate sau umede?

Imposibil să-mi amintesc un astfel de detaliu.

Inspectorul notează tot, cu îndărătnicie, interesat mereu de alte şi de alte *elemente.* Cum era îmbrăcat domnul Cransac? Avea cearcăne la ochi? Emana poate un miros urît? Mirosea a alcool? Îi tremura puțin vocea? Îşi ştergea nasul din cînd în cînd? Iar povestea cu şobolanul, era mai degrabă o glumă sau domnul Cransac părea serios? Şi de fapt ce voia, să discute cu un şobolan? Aştepta apariția unui şobolan anume? A unui şobolan devenit o *cunoştință* a lui? Şi încă un lucru, avea domnul Cransac oare vreo legătură cu o agenție de ştiri numită *Sicklyleaks*?

Îi răspund cum pot, combinînd amintirile precise cu cele vagi şi cu intuițiile. Despre *Sicklyleaks* nu ştiu însă nimic.

Inspectorul decide să procedeze la o *semireconstituire* şi mă vizitează într-o noapte exact la ora la care îşi făcuse domnul Cransac ultima dată apariția. El reîncepe cu aceleaşi întrebări şi eu îi dau aceleaşi răspunsuri. Inspectorul îmi cere să fiu domnul Cransac şi să-i repet gesturile şi mişcările. Mă apuc deci să prepar un ceai verde, folosesc exact ceştile lăsate de domnul Cransac într-unul din sertarele biroului său, îi arăt inspectorului cum colegul meu dispărut a explorat încăperea căutîndu-l pe şobolan…

— Nu este prima dispariție *legată* de un şobolan, murmură Inspectorul în timp ce-şi soarbe ceaiul.

— Ce vreți să spuneți?

— S-a mai întîmplat şi în alte părți…

— În alte părți, unde?

— Dumnevoastră vă plac şobolanii?

— Da, mărturisesc că dintotdeauna mi-au plăcut şoarecii şi şobolanii ca animale de companie.

— De ce? mă întreabă Inspectorul.

— Pentru că sunt activi fără încetare. Chiar şi atunci cînd este închis într-o cuşcă, un şoarece face tot timpul ceva, degajă un fel de vitalitate…

„Hm…”

Nu ştiu cum se face, dar acest inspector care este cam de vîrsta domnului Cransac chiar seamănă foarte mult cu domnul Cransac. Nu atît în ce priveşte aspectul fizic, ci printr-un anume tip de plictiseală vizibilă în modul său de a vorbi, de a gîndi, de a se mişca. Îmi amintesc brusc că domnul Cransac era *dezgustat.*

— Dacă într-adevăr colegul meu a decis să dispară din univers a făcut-o numai din cauza *dezgustului*.

Inspectorul tresare, fața i se luminează puțin probabil din cauza unui declic intervenit în creier. Cuvîntul *dezgust* pare să fie o pistă, o cheie pentru rezolvarea enigmei.

— *Dezgustat*, spuneți? Domnul Cransac era *dezgustat?*

— Da, era *dezgustat,* oarecum ca dumneavoastră.

— Dezgustat de ce?

— Dezgustat de meseria sa, deci de oameni, deci de specia umană.

— Şi considerați acest lucru ca fiind grav?

— Nu ştiu. S-ar putea să fie însă fatal după o anumită vîrstă.

Inspectorul îşi scarpină barba, mai soarbe o dată din ceaiul verde, răsuceşte ceaşca în palmă (în sensul acelor de ceasornic) şi mă priveşte fix în ochi. Ar vrea să ştie dacă domnul Cransac mi-a citit vreodată vreo pagină de *proză.* Nu, nici nu ştiam că domnul Cransac scria *proză.* Articole, da, dar proză…

— Dumneavoastră sunteți *deja* dezgustat? mă mai întreabă Inspectorul cu privirile ațintite undeva în spatele meu.

64.

Stimate domnule C., Agenția noastră ține să vă mulțumească în mod special, în acest moment al retragerii dumneavoastră din activitatea profesională, pentru tot ce ați înfăptuit în numele *dezordinii preventive*. Cei 40 de ani pe care ni i-ați oferit din viața dumneavoastră au fost extrem de importanți pentru consolidarea Agenției. Sunteți, fără îndoială, spiritul fondator al Departamentului Pubele. Fără clarviziunea dumneavoastră acest serviciu nu ar fi ajuns niciodată să ia o amploare atît de mare. Pentru tinerii care ni s-au asociat recent, reamintesc că dumneavoastră, domnule C., ne-ați furnizat ideea instituirii unui serviciu paralel de colectare a gunoaielor în cartierele bogate ale marilor oraşe. Ceea ce ați întrevăzut dumneavoastră acum 40 de ani s-a dovedit a fi nu numai de o mare utilitate pentru Agtenție, dar a devenit şi un fundament teoretic pentru numeroasele noastre demersuri ulterioare. Da, ați avut dreptate, domnule C., ceea ce aruncă omul modern la gunoi este *intimitatea sa destructurată.* Exista, pe vremuri, un proverb care suna cam aşa: spune-mi cu cine te aduni ca să-ți spun cine eşti. Dumneavoastră, domnule C., printr-o intuiție de geniu ați reformulat proverbul şi i-ați dat următorul conținut: *spune-mi ce aruncă un om la gunoi şi îți spun cine este*. Pentru noi, această frază a fost ceea ce Teorema lui Pitagora a reprezentat pentru geometrie. Pe baza acestui principiul am creat banca informațională a *gunoaielor dotate cu memorie*. Ne-am infiltrat, fără nicio dificultate specială, în toate rețelele de colectare a gunoaielor şi am *pus deoparte* tot ce aruncau oamenii care dețin puterea politică, economică şi culturală în lumea de azi. Pubelele preşedinților, ale prim-miniştrilor, ale responsabililor politici, ale directorilor de bănci şi de instituții internaționale, ale marilor vedete din toate domeniile, pe scurt, pubelele tuturor oamenilor cu adevărat importanți au devenit materia noastră de studiu. Am reuşit astfel, în scurt timp, să reconstituim, analizînd pubela fiecărui individ din această categorie, profilul său psihologic real, fişa sa intimă alimentară şi sanitară, portretul său erotic secret, pe scurt, am colectat despre mii de oameni care ne conduc informații prețioase ținînd de toate pulsiunile şi perversiunile lor.

Departamentul Pubele s-a concentrat apoi şi pe colectarea altor elemente pe care *actorii activi* ai planetei voiau să le şteargă din viața lor. Aşa s-a

născut Serviciul paralel pentru pubelele electronice. Tot ceea ce aceşti indivizi au vrut să şteargă de pe computerele şi de pe telefoanele lor mobile a ajuns în arhivele noastre.

Încă un pas şi vom reuşi să intrăm şi în ultima pubelă a indivizilor care ne interesează, şi anume în *visele şi coşmarurile lor.* Aceste reziduuri ale personalităţii lor, aceste informaţii pe care ei, actorii activi, vor să ni le ascundă, le colectăm prin serviciul nostru paralel de psihanaliză. Prin mediatizarea sistematică a efectelor benefice ale psihanalizei, am reuşit în ultimele decenii să creăm moda planetară a *divanului.* Specialiştii pregătiţi de noi s-au infiltrat între timp pe piaţa psihanalizei şi ne *varsă* acum zilnic informaţii halucinante despre oamenii din sfera puterii, a afacerilor şi a *showbiz*-ului. Visele, coşmarurile, halucinaţiile, fantasmele şi atavismele lor spirituale figurează acum în banca noastră de date durabile.

Domnule C., Agenţia noastră nu va uita niciodată cît de multă inteligenţă şi iniţiativă i-aţi dăruit. Toate aceste informaţii sunt de fapt materia noastră primă pentru viitoarele scenarii de dezordine preventivă. Milioane de oameni, mii de instituţii şi aproape două sute de guverne s-au abonat la scenariile dezordinii propuse de noi. În faţa noastră se află un imens panou cu mii de butoane. Fiecare dintre ele este capabil să declanşeze un imens scandal mediatic, un *tsunami* politic sau social, o catastrofă morală sau economică, un foileton senzaţional. Panoul dezordinii preventive conceput de noi are ceva din rigoarea acelui tablou numit al lui Mendeleev unde sunt recenzate în mod exhaustiv elementele chimice. Şi noi am recenzat scandalurile potenţiale de pe planetă, în funcţie de combustia internă a fiecăruia (sexul, banii, puterea, gloria… sunt tot atîţia combustibili). Datorită unor oameni ca dumneavoastră, domnule C., corporaţia noastră va fi capabilă în curînd să-şi pună semnătura pe istoria viitoare a omenirii.

65.
(Tentativă de intrare în contact cu o ființă interioară)

O femeie de 45 de ani din orașul Toulouse are întîlnire cu un bărbat.

M. știe acest lucru, întrucît această femeie nu se mai gîndește la el. Ceea ce îi face un bine enorm. M. se simte extrem de ușurat, întrucît această femeie de 45 de ani nu se mai gîndește la el, că nu-i mai simte în creier energia gîndurilor, că nu mai ajung la el undele magnetice ale iubirii ei totalitare.

Se întîmplă ceva important în această seară, este seara unei *rupturi,* își spune M. După atîția ani petrecuți împreună, iată în sfîrșit momentul separării în sensul cel bun. Un al doilea cordon ombilical se rupe. Am făcut bine că am plecat din Toulouse, își mai spune M. Știa că trebuia să plece, să pună o distanță de șapte sute de kilometri între *ei*. Acum *ea* poate în sfîrșit să respire, să se privească și în alte oglinzi decît ființa lui M., să regăsească în ea alte dorințe de femeie…

Femeia de 45 de ani din Toulouse se întîlnește în oraș cu un bărbat despre care M. nu știe nimic dar pentru care resimte o enormă simpatie. Acest bărbat încearcă de multă vreme să se apropie de *ea* iar ea l-a așteptat, fără să-și dea seama, multă vreme. Plecarea lui M. din oraș i-a permis acestei femei să iasă din cușca în care o ținea vocația ei excesivă de mamă. M. începuse să creadă că *femeia* din cușcă era moartă, ucisă chiar de generozitatea cuștii, dar se înșelase. *Ea* este o femeie încă tînără, această fostă mamă totală și enormă are încă în fața ei o întreagă viață de trăit. Ciudat cum uneori iubirea unei mame pentru fiul său se transformă într-un fel de cușcă în care amîndoi riscă să se sufoce.

M. își spune: poate că este un sacrilegiu să mă gîndesc la așa ceva, dar aș vrea ca această femeie să facă dragoste în noaptea aceasta cu acest bărbat.

M. încearcă să nu se mai gîndească la *asta,* dar creierul lui captează în continuare tot felul de unde, tot felul de imagini și chiar cuvinte… Îi vede pe amîndoi într-o mică pizzerie, îi aude vorbind, vede cum este îmbrăcată femeia de 45 de ani. Este îmbrăcată în sfîrșit ca o *femeie* și nu ca o mamă, este îmbrăcată ca o femeie care vrea să seducă. M. se simte din nou invadat

de o energie eliberatoare, îi vine să strige: „mama mea poate încă să seducă un om, sau să se lase sedusă, ceea ce este extraordinar, iată o nouă formă de libertate pentru mine, iar în momentul în care îl va primi de tot pe acest bărbat în viața ei, voi fi chiar şi mai liber”.

Se înnoptează. M. păşeşte la întîmplare pe nişte străzi pline de vitrine, de cafenele, de oameni care nu se grăbesc. Intră într-o librărie, răsfoieşte o carte luată la întîmplare dintr-un raft. Ceea ce-şi doreşte cel mai mult, pentru moment, este… să nu ştie nimic. Să nu mai capteze nimic din gesturile femeii din pizzerie, din emoțiile sale. Dar trăirile ei sunt foarte puternice iar ea, cum este obişnuită să le împartă cu M. i le transmite oarecum automat… Ea nu este capabilă să-şi păstreze trăirile exclusiv pentru sine, întotdeauna s-a comportat aşa, M. şi *ea* au acest lucru în comun, un organ care captează, care prelucrează şi le distilează emoțiile. Imposibil deci pentru M. să nu simtă cum pielea *ei* frisonează cînd o atinge omul cu care a decis să încerce să-şi refacă viața.

M. scutură din cap încercînd de fapt să-şi alunge din creier un stol întreg de viziuni. Intră într-o cafenea, se instalează la tejghea şi cere un pahar cu vin roşu. Nu ştie dacă va fi posibil, dar încearcă să alunge emoțiile pe care femeia aflată la 700 de kilometri de el i le trimite ca pe nişte fascicule magnetice… Pînă la urmă cei doi încep să-şi vorbească: „Ok, mamă, de acum înainte păstrezi toate *lucrurile astea* pentru tine, şi nici eu nu-ți mai trimit sub formă de unde propriile mele emoții, acum procedăm la o separare totală, vom fi două persoane independente, avem dreptul la ceva mai multe secrete personale, la pudoare, la mister… mă auziți, doamnă? nu mai vreau să ştiu ce faceți, nu vreau să simt că în seara aceasta faceți dragoste cu un bărbat pentru prima dată de foarte multă vreme, altfel spus de atunci de cînd eu am devenit singura dumneavoastră rațiune de a fi… deci trebuie să ne spunem la revedere sau chiar adio sau ne spunem ce vreți dumneavoastră, numai să spargem o dată pentru totdeauna această formă de comunicare excesivă care există între noi… şi apoi, doamnă, va mai trebui să vă mutați, să vă instalați într-un apartament mai mic, şi mai ales va trebui să schimbați mobilele şi tot ce se va mai putea schimba… pentru că nu vreau să vă mai pot imagina în apartamentul dumnevoastră… de altfel, poate nu ştiți, dar tot ce v-am povestit în ultimul timp despre cum m-am instalat la Paris este fals… tot ce v-am spus a fost minciună, am mințit în privința fiecărui detaliu, în privința imobilului, în ce priveşte configurația apartamentului… tot ce v-am spus că văd de la fereastra apartamentului nu

sunt decît invenții, la fel şi descrierea drumului meu cu metroul pînă la Palatul Undelor… v-am povestit numai lucruri neadevărate sau inventate tocmai ca să nu mă puteți imagina în camera mea… iar cînd veți veni la Paris n-am să vă invit la mine, veți sta la hotel şi ne vom da întîlnire în oraş şi vom mînca la restaurant… pentru că altfel va trebui să mă mut ori de cîte ori veți veni să mă vedeți ca să-mi pot recîştiga libertatea… şi vă mai avertizez că nu vă voi invita să mă vedeți în redacția unde lucrez, nu, nu, deoarece sunteți o femeie mult prea puternică, memoria dumneavoastră a stocat deja timp de mulți ani de zile milioane de gesturi şi de cuvinte care sunt proprietatea mea personală, altfel spus m-ați stocat pe mine însumi în memoria dumneavoastră şi acum nu mai vreau… nu mai vreau să mă puteți imagina în birou, în cartierul unde se află Palatul Undelor sau în cartierul unde locuiesc… ştiu că mă înțelegeți, pentru ca fiecare să-şi poată trăi separat viața va trebui să încetăm să ne mai imaginăm reciproc în spațiu şi în timp… noapte bună, doamnă, acest pahar cu vin roşu mi-a făcut bine, iată, senzații noi sunt pe cale să vă gonească definitiv din creierul meu…”

M. continuă să se plimbe la întîmplare pe străzile Parisului. Se simte uşor şi eliberat, întrucît undeva, la o mare distanță de el, o femeie nu se mai gîndeşte la *ființa lui*. Femeia se regăseşte pur şi simplu pe ea însăşi, poate în brațele unui bărbat care o doreşte.

66.

Trebuie să o văd pe Leily. Urgent. O sun pe mobil şi-i spun exact acest lucru: „trebuie să te văd, urgent”. Leily însă nu prea are timp, tocmai pleacă la Avignon (pentru o nouă *operaţiune de comando* probabil) dar îmi dă întîlnire la gară.

Nu mă aşteptam la aşa ceva. Şi urăsc deja această gară, *Gare de Lyon,* de unde pleacă trenurile spre sudul Franţei.

În holul gării însă parcă nu mai am mare lucru să-i spun. Ea îşi cumpără o sticlă cu apă şi o revistă, eu mă joc cu o ţigară pe care nu am voie să o aprind, întrucît *totul* este interzis într-o astfel de gară.

— Mă întorc vineri, spune Leily. Mă duc să ţin un curs de poezie.

Un curs de poezie? Chiar aşa? Mai sunt oameni interesaţi de poezie? Şi în ce constă un curs de poezie?

Leily îmi dă explicaţii cu vocea ei blîndă, încărcată cu o enormă răbdare. Da, unii oameni mai sunt sensibili la poezie, vor să înveţe de exemplu cum trebuie citită cu voce tare şi cum trebuie recitată poezia.

Şi cine sunt aceşti oameni?

Studenţii de la Conservatorul din Avignon, de exemplu. Şi mai e ceva, spune Leily: a învăţa cum trebuie citită poezia nu înseamnă să deschizi doar o carte de poezie şi să citeşti din ea… înseamnă să *te deschizi* pe tine poeziei, să te laşi invadat de ea dar şi să o cauţi acolo unde se ascunde, în jurul tău dar şi în fiinţa ta… înseamnă să înveţi să priveşti în jurul tău, să surprinzi *licăririle* de poezie din universul tău uman şi afectiv… da, poezia locuieşte peste tot, în obiecte şi în gesturile noastre… dar din cauza faptului că suntem orbi ratăm aceste perle, aceste licăriri de fragilitate, aceste roiuri de semne poetice, această constelaţie de poeme naturale…

Ne oprim în faţa panoului de afişaj, un monstru cu sute de pleoape electronice exhibînd, ca nişte cicatrice, tot felul de cifre şi de litere. Un monstru cu două capete, de fapt, pe unul scrie PLECĂRI şi pe altul SOSIRI. Ambele mi se par, pentru moment, la fel de dizgraţioase, dar cel pe care scrie PLECĂRI îmi devine treptat infinit mai antipatic. Eşti periculos şi urîcios, îi spun, şi nu conţii niciun dram de poezie.

Leily mă aude murmurînd cîteva cuvinte fără sens dar nu mă întreabă nimic, se strînge doar brusc la pieptul meu.

— Şi în plus, sunt plătită, se justifică ea. Oricum trebuia să-mi găsesc ceva de lucru ca să-mi plătesc chiria… Am avut însă un imens noroc… Îmi face atît de mare plăcere să dau lecții de poezie, încît nici nu am impresia că aş munci…

Explicație amuzantă pe un ton tremurat, dar care nu mă face să ies din starea de paralizie. Întrucît nu sunt capabil să pronunț niciun cuvînt, încep să examinez gara. Aş întreba-o pe Leily dacă ar putea să-mi dea o definiție poetică a acestui loc nesuferit. O aud răspunzîndu-mi imediat:

— Spațiu gigantic, relativ ermetic, specializat în vaste spectacole de balet colectiv. Participanții sunt în acelaşi timp spectatori şi actori. Deplasările aparent rebele ale mulțimii alternează cu mişcări de o mare armonie şi disciplină. Într-un fel sau altul, toată lumea se intersectează între două trenuri.

De cînd Leily s-a lipit de mine, deci de aproximativ şase minute, îmi spun că pînă la urmă gările nu sunt chiar atît de detestabile, dimpotrivă, sunt locuri unde se nasc emoții şi promisiuni şi unde învățăm cîte ceva despre propriile noastre limite. Momentele petrecute pe peronul gării înainte de plecarea trenului sau în aşteptarea lui au o anumită intensitate, sunt încărcate cu un *surplus* de viață. Un *surplus* de viață este şi senzația pe care mi-o dă Leily lipită de mine. Acum desprinderea mi se pare imposibilă, deşi nu-mi fac nicio iluzie: trenurile sunt mai puternice, este destul să le priveşti… Leily vede în privirile mele ceva confuz, mă simte puțin furios şi nemulțumit, ceea ce o face să rîdă. Îmi cere să-i vorbesc.

Imposibil însă de spus ceva serios într-o gară. Mormăi totuşi o frază acră:

— Ceea ce-şi spun oamenii înainte de plecarea trenului este culmea stupidității.

În loc de răspuns ea mă lasă să o sărut. Şi în timp ce o sărut pentru prima dată, toate megafoanele gării încep să anunțe prezența unui tren pe linia şase.

— E al meu, spune Leily.

În vocea ei răsună o undă de tristețe, ca şi cum s-ar fi anunțat o veste proastă pentru întreaga umanitate. Unde este linia şase? O urăsc din tot sufletul, dar ne îndreptăm totuşi spre ea în mijlocul unei mulțimi devenite brusc extrem de febrilă.

— Ce vagon? întreb prosteşte.

Urcăm amîndoi în vagonul şapte şi căutăm locul 47. Instinctiv mă uit alături, la numărul 46 şi chiar la celelalte locuri din jur. Oare cine va veni să

se aşeze alături de fata asta pe care o iubesc? Un bărbat tînăr, un bătrîn, o femeie, un adolescent, un şobolan?

Constat, pentru moment, cu o oarecare uşurare, că locul de alături rămîne neocupat.

Leily scoate din enormul ei sac de umăr o revistă şi o sticlă de apă, le aşază pe locul numărul 47, în timp ce eu caut un loc pentru geanta ei de voiaj plină de cărți şi dosare. Facem amîndoi cale întoarsă, spre uşa vagonului, imensă prăpastie în care eu va trebui să sar la un moment dat. Ea rămîne pe treapta de sus a vagonului, eu aştept pe peron. Mai sunt de asasinat cinci minute, cinci minute gelatinoase şi lungi, interminabile de fapt, grele, nesuferite. Le aud cum mi se scurg în creier, unu, doi, trei, patru, cinci… În timp ce minutele se scurg ca o lavă incandescentă creierul meu rămîne paralizat, incapabil să emită cel mai modest gînd.

Leily ghiceşte tot ce simt şi-i face mare plăcere de fapt să mă vadă atît de pleoştit.

Urechile mele încep să crească, devin ca nişte foi de varză, apoi iar forma unor pîlnii gigantice şi încep să capteze mii de fraze pronunțate cu stîngăcie şi jenă: formule gata prefabricate schimbate de cei care vor lua trenul cu cei care vor rămîne pe peron. Nu există generozitate în univers, altfel secundele de dinaintea unei despărțiri s-ar scurge mai repede. Dar nu, chiar şi ultimul minut se tîrăşte în acelaşi ritm, secundele fac *poc* în creierul meu fără să-şi modifice refrenul muzical, insensibile la real. Doar cuvintele pronunțate de oameni, pe măsură ce se apropie plecarea trenului, încep să fie mai grăbite, mai penibile, mai convenționale, mai repetitive şi mai goale de sens… Carcase minuscule de cuvinte expulzate în aer, cochilii goale schimbate de mii de oameni care şi-au spus de mult tot ce aveau de spus, dar care se tem în continuare de *vid* şi atunci îl umplu cum pot, cu ce pot, cu ultimele lor resurse de energie sau de imaginație… Încă treizeci de secunde şi toată mulțimea va respira uşurată, se va auzi un imens suspin de uşurare, un suspin general, sinonim cu întoarcerea la viață.

„Sper că n-ați uitat nimic.” „Şi să-i spui mamei că o sun, da?” „Bine, aşa facem.” „Şi pupă-i pe ai tăi pentru mine.” „Da’ iei taxi cînd ajungi, da?” „Deci, ne vedem luni…” „Şi nu uita să-mi trimiți dublura.” „Hai, s-ajungeți cu bine.” „Iar pentru Geneviève încerc să fac tot ce pot.” „Da’ te mai uiți la valize, da?”

— Hai, spune-mi ceva frumos, îmi cere Leily.

Este exact genul de frază care mă umple de furie, dar ei îi place acest lucru, să mă abandoneze pe peron într-o totală stare de furie.

— În orice caz, vin vineri să te aştept la tren îi spun.

Ea surîde şi îşi agită precipitat capul pentru a spune *da*. Eu însă nu mai sunt sigur că există o zi numită *vineri*, despărțirea mi se pare definitivă, nu mai cred în acest miracol al *întoarcerii* cuiva, în această invenție umană facilă. Cu zece secunde înainte de plecarea trenului mă simt invadat de o imensă *grabă,* graba de a termina cu acest ceremonial devenit atît de agasant. Nici ea nu mai suportă ultimele zece secunde şi îmi cere să plec. O iau la fugă spre holul principal al gării, fără intenția însă de a mă întoarce acasă. Mă opresc, mă întorc, văd cum trenul se îndepărtează şi îmi dau seama că nu am absolut nimic de făcut pînă mîine seară, cînd trebuie să pregătesc jurnalul de noapte. Pentru moment nu am chef să ies din incinta gării. Mă instalez la o masă, în bistroul gării, şi cer o cafea lungă. În ciuda faptului că trenul se îndepărtează cu Leily, gara rămîne totuşi locul de unde, fizic vorbind, în termeni spațiali, sunt cel mai aproape de ea.

67.

Îmi beau cafeaua cu mici sorbituri. *Trag* de ea ca de timp. Cer apoi un pahar cu apă. Întrucît începe să mi se facă foame, analizez îndelung meniul bistroului. Optez pentru un sendviş modest, pîine, brînză şi şuncă. Din cînd în cînd privesc spre orologiul gării. Îmi dau un termen pentru a pleca acasă: momentul cînd Leily va fi ajuns la Avignon. Mă simt invadat de un sentiment de enormă generozitate față de întreaga umanitate. Brusc îmi doresc să am în față un microfon. Trebuie numaidecît să vorbesc la un microfon. Imediat. Mă cuprinde o dorința furibundă de a le spune ceva tuturor celor din jurul meu… Ceva esențial şi *definitiv*. Acum ştiu cum trebuie suprimată *sursa unică.*

Las o bancnotă mototolită de zece euro pe masă şi alerg spre ghişeul de informații.

— Trebuie cu orice preț să am acces la microfonul dumnevoastră, spun. Mă înțelegeți? Memoria viitorului s-a trezit brusc în spiritul meu şi trebuie să dau un *comunicat* prin megafoanele gării.

Din fericire, omul de la ghişeul de informații mă înțelege. Iar pentru moment nu țin cont de faptul că seamănă cu cineva pe care l-am întîlnit deja, un anume Bill. Nu am însă timp să verific dacă omul de la ghişeu este cu adevărat Bill. Îi smulg microfonul şi încep să vorbesc.

— Bună ziua tuturor. În noaptea aceasta jurnalul meu va conține numai veşti bune…

Da, de fapt asta voiam. Să livrez imediat lumii un nou buletin de ştiri. Pentru că am decis să transform lumea *imediat.* Am puterea să fac acest lucru şi o voi face. Tot ce voi anunța acum lumii este luminos şi magic. Astăzi nimeni nu va muri asasinat pe această planetă. Toți teroriştii s-au retras în cochilia lor şi meditează acum la viitorul unei vieți fără violență. Niciun mort nu este înregistrat astăzi în Irak sau în Afganistan. În Columbia, gherila maoistă a decis pe neaşteptate să-i elibereze pe toți ostaticii deținuți în junglă. O citez pe Ingrid Betancourt intervievată de Agenția France Presse: „Asistăm la un miracol, pacea socială devine posibilă în Columbia după 60 de ani de război civil”. În Israel se anunță în sfîrşit crearea unui stat palestinian, țările arabe îşi reiau relațiile diplomatice cu statul evreu. La Teheran, Ghidul Suprem declară că Republica Islamică

interzice arma atomică pe teritoriul său, ca urmare a unei decizii similare luate de toate țările din Orientul Apropiat şi Mijlociu. Washington-ul anunță în consecință, redeschiderea ambasadei sale în capitala iraniană. Sute de mii de refugiați încep să se întoarcă în zonele pacificate ale globului, cum ar fi regiunea sudaneză Darfur. În Somalia facțiunile rivale depun armele. Ciprioții turci şi ciprioții greci decid reunificarea insulei şi înlătură barajele şi gardul de sîrmă ghimpată care separau în două capitala, Nicosia. Coreea de Nord îşi deschide frontiera cu Coreea de Sud, cei doi vechi rivali demilitarizează în numai 24 de ore toată zona frontierei comune şi garantează libera circulație a bunurilor şi persoanelor. Organizația Națiunilor Unite se declară în sfîrşit capabilă să eradicheze foametea pe pămînt, întrucît *trader*-ii şi băncile care speculează la bursă au decis să cedeze în acest scop 50 % din cîştigurile lor. Paradisurile fiscale semnează un acord cu Organizația Mondială a comerțului angajîndu-se în favoarea unei transparențe totale a tranzacțiilor financiare. Toți disidenții şi prizonierii politici din Cuba sunt eliberați iar guvernul de la Washington ridică sancțiunile economice decretate cu 50 de ani în urmă împotriva regimului castrist de la Havana…

Şi vă mai anunț, stimați copămînteni, că India a abolit sistemul de caste şi că Japonia a renunțat în mod definitiv la vînătoarea de balene. Marii fabricanți mondiali de automobile prevăd în următorii trei ani înlocuirea totală a maşinilor pe bază de benzină cu vehicule electrice nepoluante. Pare incredibil dar nu e, preşedinții africani care posedă vile pe Coasta de Azur decid să le transforme în case de creație pentru artiştii din țările lor. UNESCO salută apariția primului manual de istorie comun pentru toate țările Uniunii Europene şi inaugurează un vast program mondial pentru un învățămînt laic în toate țările din lume. Ecologiştii constată că nivelul mărilor şi al oceanelor a rămas staționar anul acesta, există şanse deci ca încălzirea atmosferei să nu se agraveze în ritmul de pînă acum. Dă roade şi presiunea exercitată de numeroasele organizații de consumatori şi de fermieri europeni, marile multinaționale acceptă distrugerea tuturor culturilor de plante modificate genetic…

Adopt, pentru a anunța toate acestea, un ton normal, convingător, foarte profesional, fără să uit să precizez sursele de informare. S-a terminat cu turismul sexual în Thailanda, guvernul de la Bangkok a primit un ajutor considerabil din partea Organizației Mondiale a Turismului în vederea alfabetizării şi integrării sociale a celor 600.000 de prostituate din țară. Mai

informez fără nicio tranziție între subiecte că numărul de morți pe şosele a diminuat luna trecută în mod radical, altfel spus a devenit ZERO. Şi tot aşa, fără tranziție, evoc legea de combatere a nepotismului care a început să fie analizată de deputații francezi…

Şi nu în ultimul rînd mai informez întreaga planetă că Institutul de Teatru de la Avignon organizează un curs de depistare sistematică a surselor de poezie în viața cotidiană. De altfel, în ultimul timp, datorită unei mişcări declanşate de mii de artişti benevoli poezia a reuşit să încetinească un pic mersul lumii. Mişcarea a luat o amploare enormă şi din ce în ce mai mulți oameni încep să caute sensul poetic al trecerii lor prin viață, precum şi micile nuclee de poezie care se cuibăresc în lucrurile banale din jurul nostru, în întîlnirile noastre cu ceilalți, în privirile pe care le încrucişăm cu semenii noştri şi în situațiile imprevizibile pe care le trăim. Nu mai e un lucru anormal, în zilele noastre, să vezi cum în diverse gări ale planetei călătorii se opresc în fața caselor de bilete şi îşi cumpără tichetul de călătorie prin simpla recitare a unui poem. De altfel, în gări, în aeroporturi, în stațiile de metrou, panourile electronice încep să afişeze, alături de informațiile privind traficul, poemele care se nasc în sufletele călătorilor cînd trec pe acolo. La reuniunile la vîrf destinate să salveze planeta mai-marii acestei lumi îşi încep discuțiile recitîndu-şi reciproc cîte un poem preferat, s-a demonstrat deja că acest lucru îi ajută să-şi surmonteze divergențele. Iată, de exemplu, poemul cu care noul preşedinte al Statelor Unite, Johnny Depp, a deschis *summit*-ul de la Bucureşti pe tema abolirii definitive a răului din lume:

Un milion de ochi ai avut
înainte de a avea doi
înainte de a avea o inimă
ai avut un milion de inimi
un milion, un milion de picioare ai avut
înainte de a avea două picioare
şi înainte de a avea o limbă
ai avut un milion de limbi
chiar aşa, înainte de a avea
doar două mîini, doi plămîni şi un gît
ai avut un milion de mîini
un milion de plămîni

şi un milion de gîturi
un milion de aripi ai avut, da
înainte de a nu avea niciuna

O tăcere intensă se lasă în incinta gării. Călătorii, persoanele care îi conduc pe călători la tren, conductorii de trenuri, casierii, agenții de întreținere, hamalii, vînzătorii de ziare şi de sendvişuri, hoții de buzunare, absolut toată lumea de fapt, rămîn într-o imobilitate totală timp de un minut. O unică expresie de beatitudine şi de mulțumire se etalează pe toate fețele. Toți aceşti oameni scriu astfel, prin tăcerea lor complice şi prin giganticul lor surîs, un poem de o forță uluitoare, un poem comun care îşi iese din matcă, se revarsă dincolo de *Gare de Lyon* pentru a invada, ca un torent de lavă, tot cartierul Bastiliei pînă pe malurile Senei.

Un minut mai tîrziu toată lumea începe să mă aplaude, dar eu nu mai sunt *acolo* ca să primesc acest semn de apreciere, de *afiliere* la mesajul meu. Nu, eu m-am şi ascuns în spatele unui cărucior plin cu valize şi o sun pe Leily.

Alo, Leily?

Strig tare ca să acopăr aplauzele care nu se mai opresc.

Da? Ce se întîmplă, Mathieu?

Cum să-i explic *ce se întîmplă*? Nu am mare lucru să-i spun şi nici subtilități de inventat. Îi spun pur şi simplu că nu pot pleca din gară… Da, nu pot părăsi *fizic vorbind,* gara, asta e tot, *nu pot ieşi, nu mă pot îndepărta, nu pot pleca nicăieri din această gară.*

Înțelegi, Leily?

Da, ea înțelege. Tace cîteva minute, caută probabil o soluție, apoi îmi spune:

Bine, atunci… Ia primul tren şi vino la *mine*.

SFÎRŞIT

Cuprins

33.
34.
35.
36.
37.
38.
39.
40.
41.
42.
43.
44.
45.
46.
47.
48.
49.
50.
51.
52.
53.
54.
55.
56.
57.
58.
59.
60.
61.
62.
63.
64.
65.
66.
67.